

Sola kommune
Ansvar for hverandre

Handlings- og økonomiplan 2013–2016

Rådmannens forslag

1	INNLEDNING	1
2	RAMMEBETINGELSER	3
2.1	FORUTSETNINGER	3
2.2	BEFOLKNINGSUTVIKLING.....	3
2.2.1	Befolkningsvekst	3
2.2.2	Befolkningsframskriving for økonomiplanperioden	3
2.3	NÆRING	4
2.3.1	Næringsutvikling	4
2.3.2	Arbeidsplasser og arbeidstakere	5
2.4	UTBYGGING - BOLIGER	6
2.5	INNTEKTSFORUTSETNINGER.....	7
2.5.1	Frie inntekter – nasjonale forutsetninger	7
2.5.2	Befolkningsframskriving (ved beregning av frie inntekter)	8
2.5.3	Skatt på inntekt og formue.....	9
2.5.4	Rammetilskudd fra staten	10
2.5.5	Integreringstilskudd flyktninger	12
2.5.6	Kompensasjonstilskudd renter/avdrag.....	12
2.5.7	Omsorgsplan 2015 – investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger	13
2.5.8	Andre øremerkede tilskudd	13
2.5.9	Finansinntekter	14
2.5.10	Gebyrer og annen brukerbetaling	14
2.5.11	Generell momskompensasjon.....	15
2.6	UTGIFTSFORUTSETNINGER.....	16
2.6.1	Lønnsvekst.....	16
2.6.2	Pensjonskostnader	16
2.6.3	Prisvekst.....	17
2.6.4	Renteutvikling	18
2.6.5	Avdrag på lån.....	18
2.6.6	Budsjetterte låneutgifter 2013-2016	19
3	KOMMUNENS UTVIKLING	20
3.1	KOMMUNEPLAN	20
3.2	SAMFUNNSUTVIKLING – BÆREKRAFTIG UTVIKLING	21
3.3	BOLIGBYGGING	22
3.4	TRANSPORT	22
3.5	NÆRINGSUTVIKLING	23
3.6	LIVSKVALITET OG FOLKEHELSE.....	24

3.7	OPPVEKSTVILKÅR	25
3.8	SENERSTRUKTUR I KOMMUNEN	26
4	HOVEDTREKK OG PRIORITERINGER	27
4.1	NØKKELTALL FRA KOSTRA (KOMMUNE - STAT - RAPPORTERING)	27
4.2	ØKONOMISKE MÅLTALL.....	27
4.2.1	Netto driftsresultat	27
4.2.2	Lånegjeld	29
4.2.3	Finansiering av investeringer.....	30
4.2.4	Gjeldsgrad.....	31
4.2.5	Netto finansutgifter.....	32
4.3	OMSTILLING I PLANPERIODEN OG SPARETILTAK I 2013.....	34
4.3.1	Innledning.....	34
4.3.2	Nivå for omstilling i handlings- og økonomiplan 2013-2016	35
4.3.3	Anbefalte sparetiltak i 2013.....	36
4.3.4	Strategi og tilnærming til omstilling i et mer langsiktig perspektiv	38
4.4	BUDSJETTFORSLAGET	41
4.4.1	Ordinært driftsbudsjett – basisbudsjett – 2013	41
4.4.2	Mer om salderingen av handlings- og økonomiplanen	42
4.4.3	Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016 – vedlegg 1	43
4.4.4	Aktuelle nye tiltak i drift – rådmannens anbefaling – vedlegg 2.....	44
4.4.5	Risikovurdering	45
5	HANDLINGSPLAN OG DRIFTSBUDSJETT 2013-2016	47
5.1	POLITISK NIVÅ.....	47
5.2	RÅDMANNSNIVÅET MED STABER.....	48
5.2.1	Rådmannsgruppen	48
5.2.2	Servicetorg.....	50
5.2.3	Avdeling IKT.....	51
5.2.4	Personal og administrasjon.....	52
5.2.5	Økonomi	54
5.3	TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST	56
5.3.1	Skolene m.m.	58
5.3.2	Barnehagene	63
5.3.3	Barnevern.....	66
5.3.4	Helsestasjon	68
5.3.5	PPT - Pedagogisk psykologisk tjeneste	69
5.4	TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR.....	71

5.4.1	Fagstab levekår	71
5.4.2	Virksomhetene	74
5.5	TJENESTEOMRÅDE KULTUR OG FRITID (OPPVEKST).....	80
5.5.1	Sola kulturskole	81
5.5.2	Sola folkebibliotek.....	82
5.5.3	Fritid	83
5.5.4	Arrangement og utleie	84
5.6	TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING	85
5.6.1	Eiendom.....	86
5.6.2	Eiendomsutvikling.....	91
5.6.3	Arealbruk	91
5.6.4	Kommunalteknikk	96
6	INNSTILLING TIL VEDTAK	102

Vedlegg:	1	Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016
	2	Aktuelle nye tiltak i drift, med rådmannens anbefaling
	3	Forslag til gebyrer i kommunaltekniske tjenester, vann – avløp – renovasjon
	4	Innspill fra Sola kirkelig fellesråd
	5-10	Obligatoriske vedlegg

I INNLEDNING

Rådmannen legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan for 2013-2016 samt forslag til budsjett for 2013.

Fra gjeldende delegeringsreglement – kapittel 2, punkt 2.4.1:

Rådmannen utarbeider i samråd med formannskapet samlet budsjettgrunnlag for formannskapets innstilling. Utvalgene involveres i prosessen gjennom arbeidsmøter/seminarer.

Rådmannen viser til formannskapets økonomiplanseminar 18.09.12, hvor det ble gitt en orientering om årets budsjettarbeid og rådmannens prioriteringer. Formannskapet drøftet premissene for realvekst i drift – nye tiltak, opplegg for rullering av tidligere vedtatte investeringer, samt videre omstilling. Rådmannen viser også til formannskapets møte 02.10.12, hvor blant annet tertialrapporter for drift og investering, og egen sak om gjennomføringen av vedtatte sparetiltak, ble behandlet.

Rådmannens forslag til investeringer og nye tiltak i drift kan i stor grad betraktes som en dokumentasjon av såkalte demografikostnader, eller med andre ord: den realveksten i kommunens budsjett som skal til for å møte behovene som er knyttet til veksten i antall innbyggere og endringer i alderssammensetning. I forslag til handlings- og økonomiplan 2013-2016 vil kapittel 4 - *Hovedtrekk og prioriteringer* være spesielt sentralt.

Rådmannen har gått svært nøye gjennom hele kommunens portefølje av investeringer og foreslår at alle vesentlige bevilgninger som ikke kommer til anvendelse innen utløpet av 2012, blir reversert og vurderes på nytt i investeringsbudsjettet for 2013 og påfølgende år i planperioden, slik regelverket krever.

Kommunens finansieringsgrunnlag er varig svekket som følge av systemendringer i inntektssystemet. Kommunen står overfor vesentlige omstillingsbehov og tilhørende behov for å gjennomføre reduksjoner i tjenestetilbudet på kort sikt. Behovet for omstilling er godt dokumentert i kapittel 4.2 – *økonomiske måltall*. Rådmannen viser til kapittel 4.3 om gjennomføringen av sparetiltak i 2013 og videre omstilling i planperioden.

Sentrale finansielle spørsmål er:

Hvor mye mindre penger må Sola kommune bruke (i drift) for å unngå en gjeldskrise?

Hvor strenge prioriteringer kreves i gjennomføringen av kommunens investeringsprogram?

Man har i Sola kommet til et punkt hvor lånegjelden snart ikke kan økes mer enn inntektene øker – altså hvor gjeldsgraden skal bygges ned eller holdes stabil. Rådmannen forholder seg stort sett lojalt til tidligere vedtatte investeringer, men noen prosjekter er tatt ut av planen. Rådmannen er likevel i tvil om dette er nok til å fremme tilstrekkelig økonomisk bærekraft etter utløpet av planperioden.

For å holde lånegjelden på et akseptabelt nivå over tid, kreves vesentlige overføringer fra driftsbudsjettet i tillegg til momskompensasjon for investeringer. Den generelle overføringen fra driftsbudsjettet til dekning av investeringskostnader burde vært minst 50 mill kroner per år i planperioden, men det kan i årene framover synes å bli vanskelig å få dette til. For å holde gjeldsgraden stabil ville det ha krevdes enda høyere overføringer og/eller betydelige investeringsinntekter.

I perioden 2013-2016 er det budsjettert investeringer for til sammen 1.354 mill kroner (eks. eiendomsutvikling), herav 233 mill kroner i kommunaltekniske anlegg (vann – avløp – renovasjon) og 150 mill kroner i erverv av areal. Investeringene er størst i tjenesteområde levekår med om lag 400 mill kroner i perioden. Investeringene planlegges å være størst mot slutten av planperioden (2015 og 2016), med ny sjukeheim i Sola sentrum og nytt kommunehus som vesentlige investeringer.

Investeringsbehovet knyttet til skolebruksplanen er holdt på et minimumsnivå, slik rådmannen vurderer det. Rådmannen har heller ikke foreslått noen nye store investeringsprosjekter i perioden 2013-2016. Om noen år må det bygges ny barneskole på Jåsund. Det er vanskelig å anslå utbyggingstakten for boliger, og erfaringsmessig

er slike prognoser noe optimistiske. Ny skole på Jåsund er ikke tatt med i denne planperioden. I takt med den store veksten i innbyggertallet, og tilhørende utvikling av Tananger sentrum kreves også utbygging av bygg til kulturaktiviteter og allmenntilgjengelige formål i Tananger. Kommunens finansielle situasjon tilsier ikke at dette kan prioriteres i løpet av planperioden.

Krav om full barnehagedekning for barn som har rett på barnehageplass, vil forutsette at det etableres ca. 50 nye barnehageplasser hvert år i planperioden. Dette vil bety bygging av barnehageavdelinger/barnehager i de neste årene i privat og kommunal regi. Det er ikke videreført bevilgninger til nye kommunale barnehager.

Det er store forventninger og behov ute i virksomhetene. Rådmannen mener at en hvert år må ha en grundig gjennomgang av kommunens basisbudsjett, jf. kapittel 4.3, for å få vurdert om det er driftsmidler som kan frigjøres til andre nødvendige driftstiltak. Omstilling handler også om å gjøre de rette tingene, og gjøre de på rett måte. Strukturelle endringer av ulik art aktualiseres gjennom omstillingsprogrammet. Rådmannen er fornøyd med det omstillingsarbeidet som gjøres i kommunen.

Etter rådmannens mening viser forslaget at det også i kommende år satses mye på å opprettholde et allerede meget godt tjenestetilbud til prioriterte grupper, både barn, unge og eldre, tilbudet til pleietrengende og befolkningens behov for service. Samtidig mener rådmannen at tjenestetilbudet er "for godt" og aktiviteten for høy når vi tar i betraktning kommunens utgiftskorrigerte frie inntekter, som falt til 102 prosent av landsgjennomsnitt i 2011.

For å opprettholde gode tjenestetilbud vil kommunen være helt avhengig av å rekruttere og beholde ansatte. I dette arbeidet er vårt **omdømme** svært viktig. Omdømmebygging har vi lyktes med når innbyggere, brukere, ansatte, tillitsvalgte, ledere og folkevalgte omtaler Sola kommune på en slik måte at jobbsøkerne ønsker å komme til oss. Sola kommune er en god kommune å bo i, og en god kommune å arbeide i, og dette er et godt utgangspunkt som må videreutvikles.

I Sola kommune har vi følgende **fellesverdier** som skal ligge til grunn for alt arbeid som utføres: **Troverdighet, tillit, lojalitet, respekt, omsorg og medinnflytelse.** Samhandlingen mellom virksomhetsledere, tillitsvalgte og verneombud er meget god, i alle fall sett fra rådmannens ståsted. Sola kommune er heldig som har svært dyktige og engasjerte virksomhetsledere, tillitsvalgte og verneombud.

Arbeidet med handlings- og økonomiplan 2013-2016 er en stor utfordring fordi en må redusere basisbudsjettet ytterligere, samtidig som en må være svært nøktern i forslag til nye investeringer og driftstiltak. Mange har også i år gitt viktige innspill og bidrag i budsjettprosessen. En stor takk til kommunalsjefene, personalsjef og virksomhetsledere, samt økonomirådgivere og øvrige staber.

Rådmannen legger fram følgende – i ett dokument:

1. Rådmannens forslag til handlings- og økonomiplan 2013-2016 – basisbudsjett drift med forslag til investeringsbudsjett og anbefalte nye tiltak i drift.
2. Vedleggsdel, som blant annet inneholder en spesifisering av investeringsbudsjettet og nye tiltak i drift, samt obligatoriske skjema og oversikter. Mer detaljerte oversikter legges fram i elektronisk utgave.

Sola, 26.10.2012

Ingrid Nordbø
rådmann

Øyvind Langeland
økonomisjef

2 RAMMEBETINGELSER

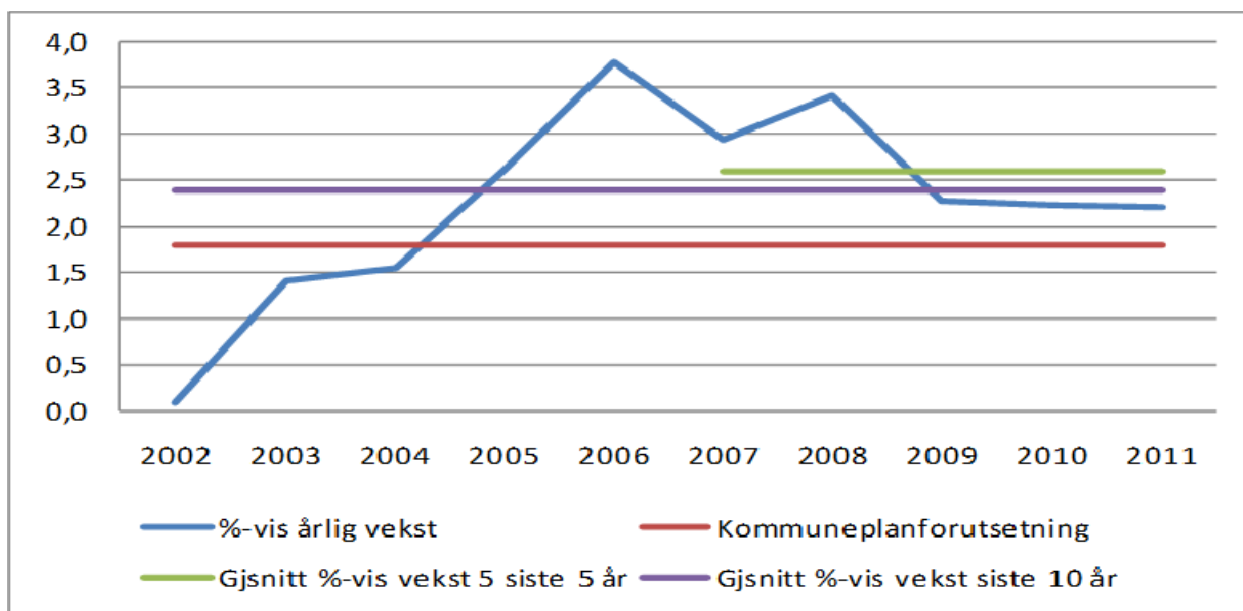
2.1 FORUTSETNINGER

Ved utarbeidelsen av handlings- og økonomiplanen har rådmannen i hovedsak lagt til grunn de styringssignalene som ligger i Statsbudsjettet for 2013, som ble lagt fram 08.10.2012. Rådmannen viser til kapittel 2.5 og 2.6 for en redegjørelse av inntekts- og utgiftsforutsetninger. Viktige rammebetingelser for etterspørsel etter kommunal tjenesteproduksjon og kommunens utgiftsnivå er befolkningsutviklingen, utviklingen i arbeidsmarkedet, samt arealtilgang og utbyggingsmuligheter. I tillegg kommer forutsetninger om pris- og lønnsvekst, samt forventede statlige reformer. Kommunens ressursbruk planlegges for å takle de utfordringer som ligger i nevnte rammebetingelser.

2.2 BEFOLKNINGSUTVIKLING

2.2.1 Befolkningsvekst

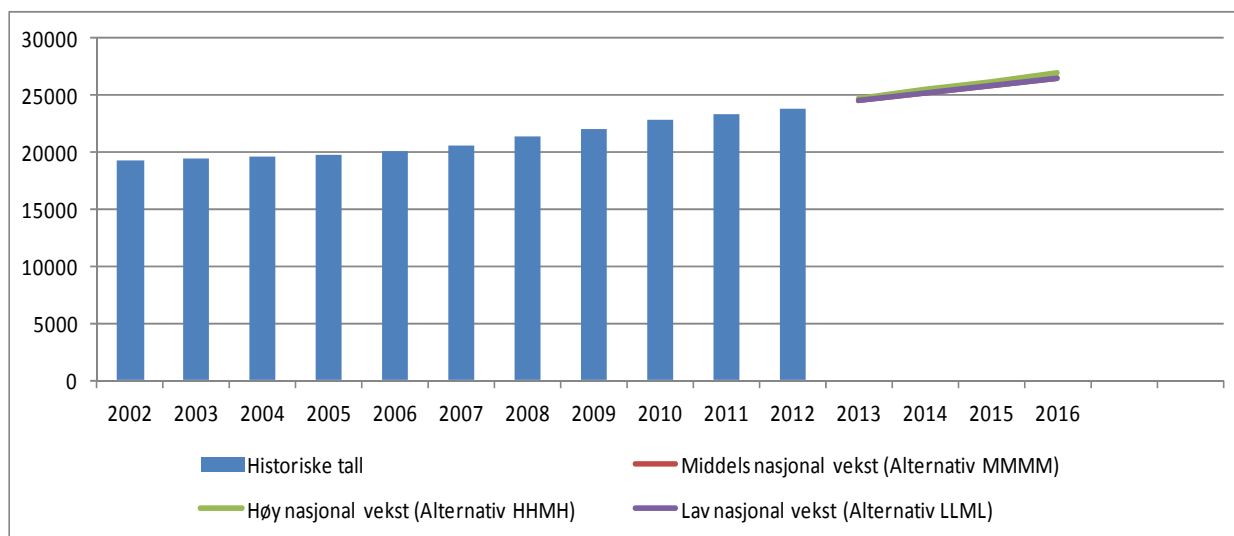
Sola kommune hadde per 01.01.12: 23.877 innbyggere. Befolkningsveksten for året 2011 var på 2,2 %. Antall innbyggere økte i første kvartal 2012 til 24.017. Forutsatt lik vekst gjennom året 2012 kan årsvekst ligge an til å bli mellom 2 og 3 %. Figuren viser vekstprosent per 31.12. for årene 2002 - 2011¹:

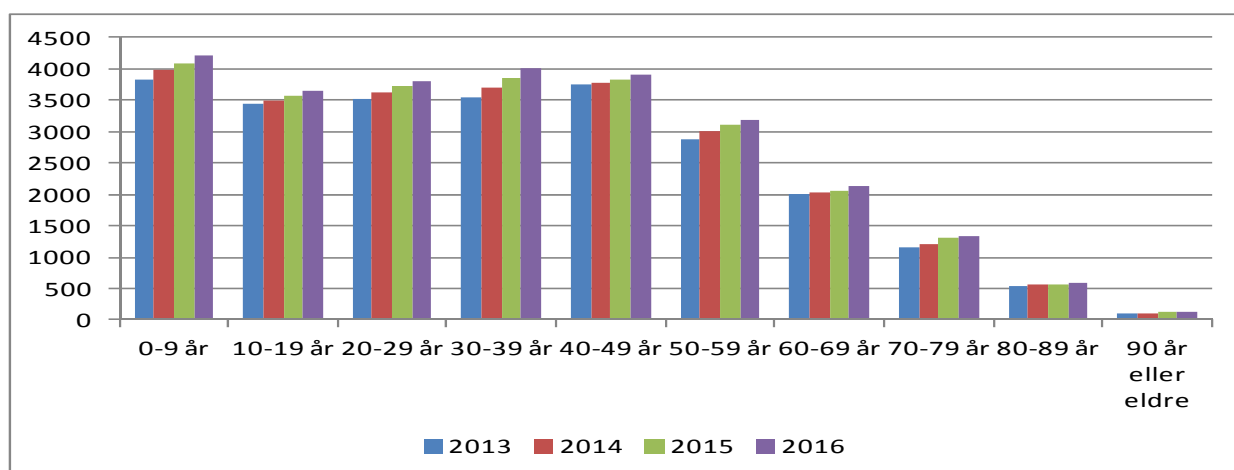
2.2.2 Befolkningsframskriving for økonomiplanperioden

Statistisk sentralbyrås framskrivingstall viser at Sola kommune kan ha en befolkning mellom 26.000 og 27.000 innbyggere i 2016, avhengig av SSB alternativer for nasjonal vekst. Fødselsoverskuddet er historisk sett stabilt, slik at tilflytting er avgjørende for den reelle vekst i folketallet. I etterfølgende diagram er vist historisk utvikling av folketallet pr 01.01. hvert år fra 2002 - 2012, og forventet økning med basis i SSBs ulike alternativer for framskriving. Etter at diagrammet ble laget har SSB justert sine framskrivinger, basert på faktiske tall 01.01.12, jf. omtale i kapittel 2.5.

¹Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB)

Diagrammet viser tallmessig fremskrevet befolkningsvekst fordelt på 10-årige aldersgrupper. Basis her er SSB sitt alternativ for middels nasjonal vekst. Det kan forventes økning i alle befolkningsgruppene.

2.3 NÆRING

2.3.1 Næringsutvikling

De 4 kommunene, Stavanger, Randaberg, Sola, Sandnes, utgjør et samlet arbeids- og boligmarked. Avstandene er små, pendlerfrekvensen stor og utfordringene som møter næringslivet er sammenfallende på tvers av kommunegrensene. Kommuneplan 2011-2022 gir føringer på at Sola kommune skal legge til rette for næringsutvikling, blant annet gjennom regionalt samarbeid. Dette er definert i ett av fem satsingsområder, med følgende mål:

Mål for satsingsområdet E	"Kommunen skal forvalte sine arealer og eiendommer på en effektiv og bærekraftig måte, slik at det fremmer et variert næringsliv og fellesskapets interesser."
Kommuneplanmål E3	"Det skal tilrettelegges for et mangfoldig næringsliv i henhold til lokale, regionale og nasjonale føringer, og det skal settes krav til estetikk, robusthet og bærekraftig utvikling."
Kommuneplanmål E4	"Kommunen skal bidra til et effektivt transportnett for næringsliv, et robust kollektivnett inkludert bybane, og for et attraktivt og sikkert gang- og sykkelnett."

For å møte utfordringene er det strategisk viktig at regionen står sammen om en næringspolitisk plattform. Kommunen deltar sammen med 15 kommuner og Rogaland Fylkeskommune i Greater Stavanger. Det er utarbeidet en Strategisk næringsplan (2009-2020) som gir føringer for regionens næringsutvikling, herunder grunnlaget for en omforent satsing for fremtidig vekst og sysselsetting. Planen formulerer følgende visjon / hovedmål:

Visjon	<i>”Stavanger-regionen skal fremstå som åpen, energisk og nyskapende”</i>
Hovedmål	<i>”Stavanger-regionen skal innen 2020 være storbyregionen med størst konkurransekraft og verdiskapning i landet”.</i>

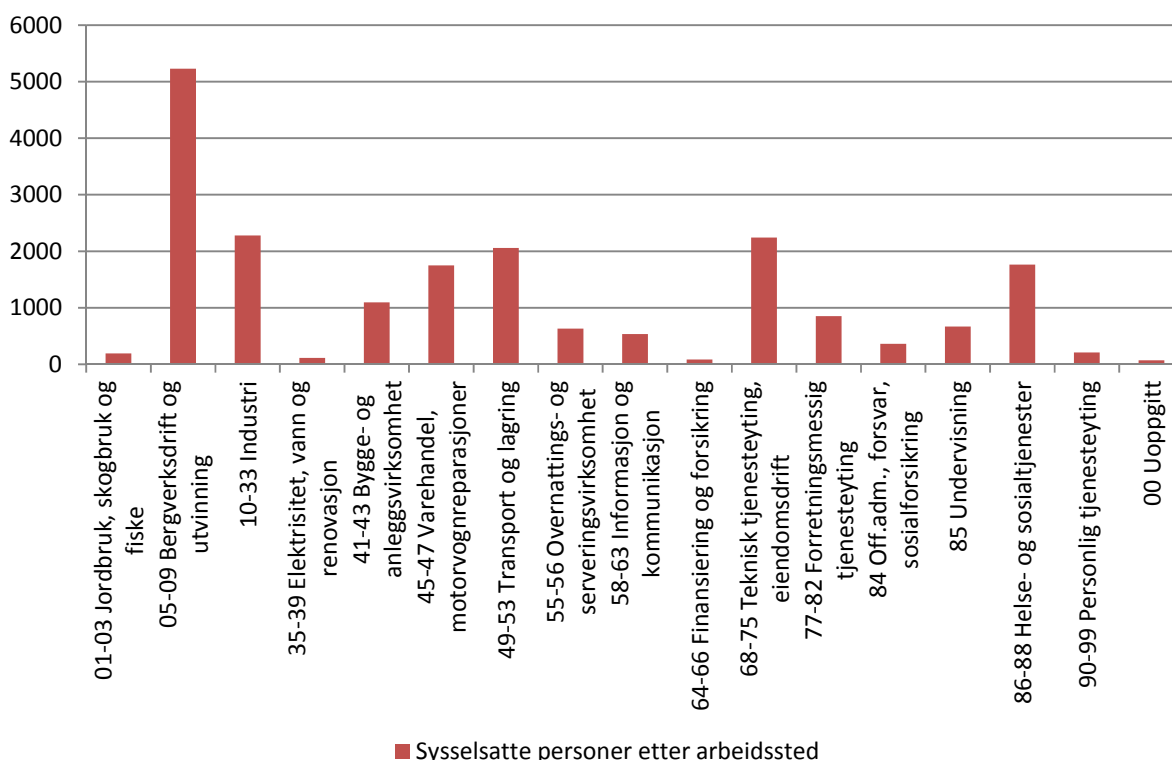
Planen er utarbeidet i samarbeid med næringsliv, forsknings- og utdanningsinstitusjoner og det offentlige. Den danner grunnlaget for konkrete samarbeidsprosjekter som bidrar til å utvikle næringslivet i regionen.

2.3.2 Arbeidsplasser og arbeidstakere

Per 31.12.11 var det:

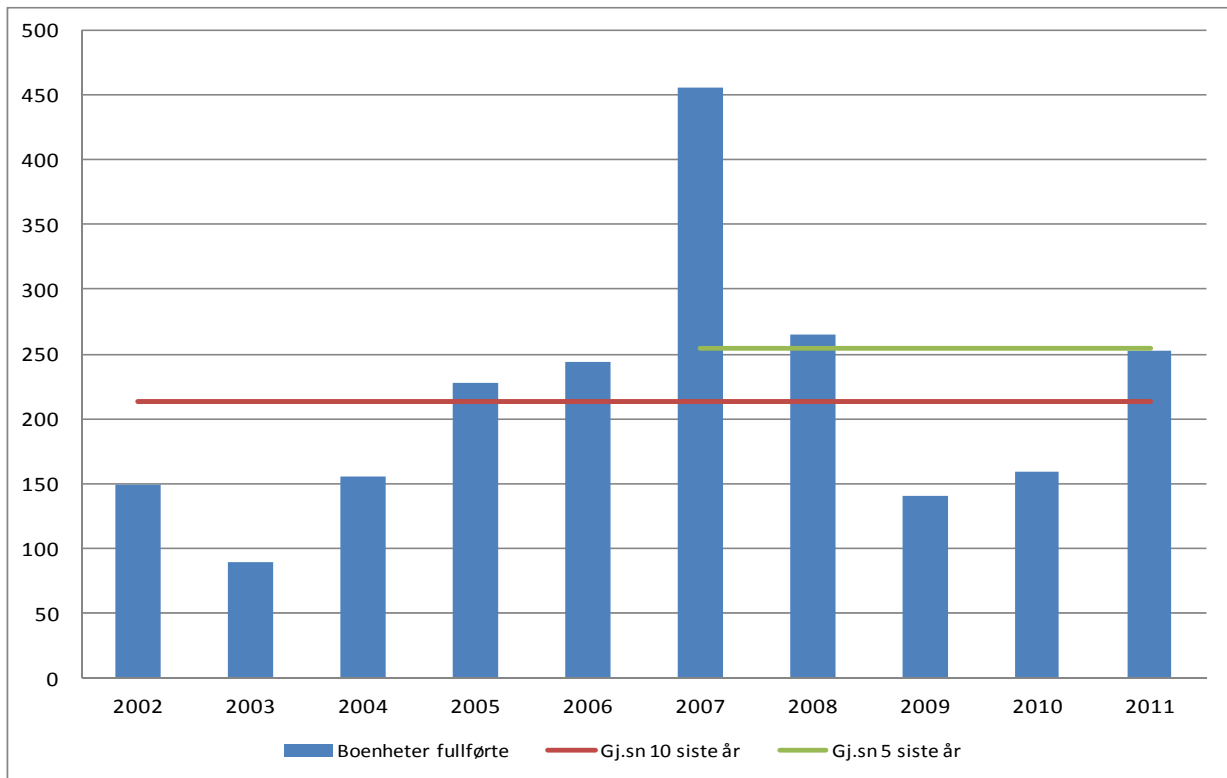
- 20.140 personer som hadde sitt arbeidssted i kommunen
- 13.081 arbeidstakere var bosatt i kommunen
- 8.063 personer pendler ut av kommunen
- 15.122 personer pendler inn til kommunen.

Diagrammet under viser at det er flest arbeidstakere innenfor bransjene utvinning, industri, teknisk tjenesteyting og offentlige tjenester. Det er også innfor disse bransjene de største arbeidsplassene finnes.

2.4 UTBYGGING - BOLIGER

Areal- og utbyggingspolitikken er styrende for befolkningsutviklingen i kommunen. I følgende diagram vises antall boliger som er tatt i bruk per år. Boligbygging er medvirkende til en sterk netto befolkningsvekst i kommunen. Diagrammet viser antall fullførte boenheter i perioden 2002 – 2011. Gjennomsnitt fullførte boenheter de siste 5 årene er godt 250 noe som samsvarer med kommuneplanens intensjon.

2.5 INNTEKTSFORUTSETNINGER

2.5.1 Frie inntekter – nasjonale forutsetninger

For 2013 er det tatt utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2013². I utgangspunktet har rådmannen støttet seg til regjeringens rammer for frie inntekter i 2012 og 2013 fremlagt i revidert nasjonalbudsjett 2012 og kommuneproposisjonen for 2013. Justeringer som følger av statsbudsjettet er innarbeidet i slutfasen.

I statsbudsjettet er det anslått at Sola kommune får en nominell vekst i frie inntekter på 4,6 prosent fra regnskap 2012 til budsjett 2013, mot 4,1 prosent for landet. Med anslått prisvekst i kommunesektoren i 2013 på 3,3 prosent tilsvarer det en realvekst på 1,3 prosent for Sola. Veksten er noe høyere enn landet for øvrig av én årsak. Uendret skatteandel i prosent av samlede inntekter medfører at en betydelig del av veksten i frie inntekter skjer i form av økte skatteinntekter.

Det såkalte skattøret - andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere – holdes uendret på 11,6 prosent i 2013. Skatt på inntekt og formue til kommunene anslås å øke med 5,4 prosent i 2013, mens rammetilskuddet øker med 2,9 prosent.

I perioden 2008-2011 hadde Sola kommune vesentlig lavere inntektsvekst enn andre kommuner i landet. Dette må henføres til omleggingen av inntektssystemet, med redusert skatteandel, bortfall av selskapsskatten og en større grad av inntektsutjevning. Videre har forholdsvis store konjunkturmessige utslag svekket kommunens finansielle handlekraft i årene som fulgte finanskrisen i 2008. Sterk økonomisk vekst den senere tid har styrket handlekraften noe.

Rammetilskuddet for 2013 og perioden 2014-2016 er beregnet med utgangspunkt i makrorammer og beregnet inntekts- og utgiftsutjevning. For 2013 er innarbeidet et anslag på vekst i frie inntekter på 4,2 mrd kroner for kommunene, regnet fra anslått inntektsnivå for 2012 i revidert nasjonalbudsjett 2012. Veksten i frie inntekter i 2013 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen og økte pensjonskostnader. Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) utarbeider anslag for merutgifter knyttet til den demografiske utviklingen, *forutsatt at dekningsgrad, standard og produktivitet i tjenesteproduksjonen holdes uendret*. Departementet anslår den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av frie inntekter til om lag 3,0 mrd. kroner.

Utover realveksten i frie inntekter er det tatt høyde for videreføring av maksimalgrensen for foreldrebetaling i barnehage på samme nominelle nivå som i 2012, samt opptrapping av minimumstilskuddet til ikke-kommunale barnehager fra 92 til 94 prosent.

Ny delkostnadsnøkkel for samhandlingsreformen - kommunal medfinansiering og utskrivingsklare pasienter - ble innarbeidet i rammetilskuddet fra 2012. Samlet makrobevilling var 5567 mill kroner i 2012, nå videreført i 2013-kroner.

Kunnskapsdepartementet la våren 2011 fram Meld. St. 22 (2010-2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter*. I statsbudsjettet tar regjeringen høyde for gradvis innføring av valgfag fra høsten 2012. Det foreslås bevilget 92,7 mill kroner til å dekke merutgifter (i 2013) ved innføring av valgfag på 8. trinn fra 01.08.12, samt 66,1 mill kroner til innføring av valgfag på 9. trinn skoleåret 2013/14.

Tidligere øremerket finansiering av kommunalt rusarbeid (opptrapping) innlemmes i rammetilskuddet med 333 mill kroner i 2013. Kommunens andel er om lag 1,1 mill kroner.

Rammetilskuddet er økt med 72,1 mill kroner til finansiering av gratis kulturskoletilbud i skole- eller SFO. Regjeringen foreslår at det innføres én uketime frivillig og gratis kulturskoletilbud i skole eller SFO-tiden på barnetrinnet (1.-4. trinn) fra høsten 2013. Kommunens andel er om lag kr 350.000,- i 2013.

² Prop. 1 S (2012-2013) fra Finansdepartementet / Prop. 1 S fra Kommunal- og Regionaldepartementet

Rådmannen har i sine beregninger forutsatt at makrorammen økes reelt med 3,0 mrd kroner per år de påfølgende årene i planperioden (2014-2016). I denne forutsatte økningen i frie inntekter til finansiering av demografikostnader i planperiodens tre siste år, er fordelingen mellom skatt og rammetilskudd 50/50.

I påfølgende kapitler redegjør rådmannen for skatteanslag og budsjetttert rammetilskudd. Rådmannen tilrår at kommunestyret vedtar følgende budsjettanslag for kommunens frie inntekter i planperioden:

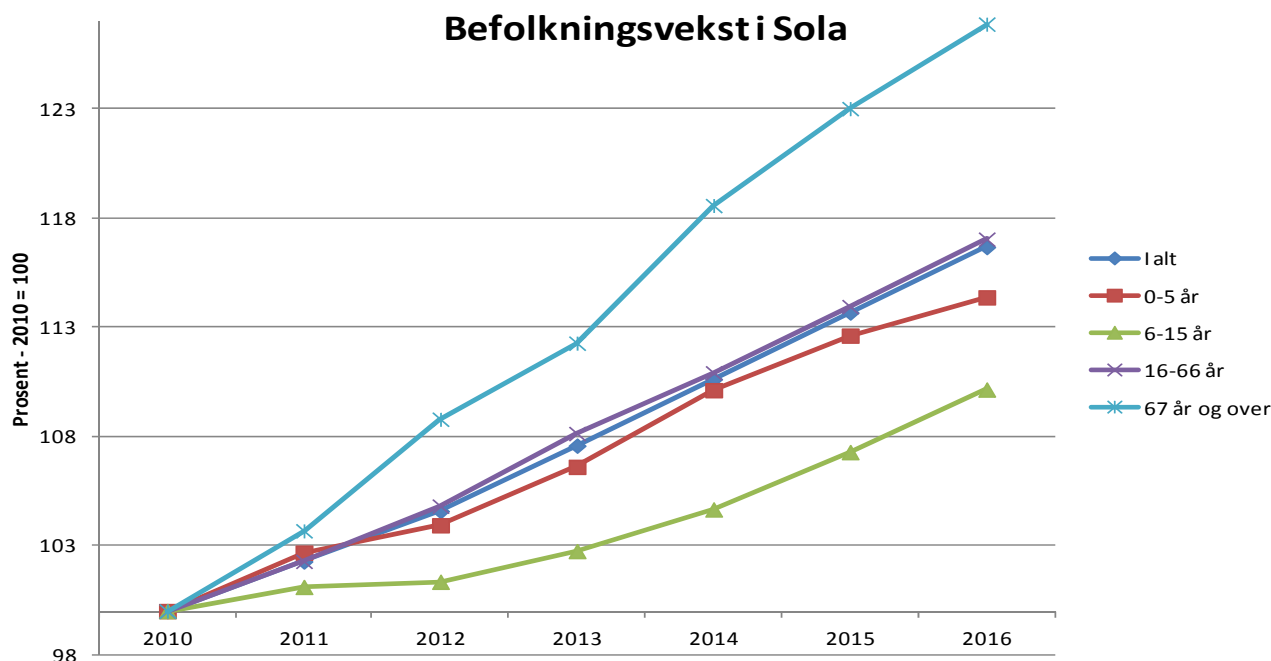
Beløp i tusen kroner	2012 (opprinnelig)	2012 (justert)	2013	2014	2015	2016
Skatt på inntekt og formue	732 878	750 000	822 000	848 000	875 000	903 000
Rammetilskudd	363 000	* 352 000	361 000	369 000	381 000	391 000
Sum	1 095 878	1 102 000	1 183 000	1 217 000	1 256 000	1 294 000

2013-prisnivå i perioden 2013-2016

(*) I statsbudsjettet heves anslaget for kommunenes skatteinntekter i 2012 med 2170 mill kroner sett i forhold til revidert nasjonalbudsjett 2012. Gitt et uendret lokalt skatteanslag på 750 mill kroner i 2012, vil 2170 mill kroner i merinntekter nasjonalt gi seg utslag i at rammetilskuddet øker fra 352 mill kroner til 358 mill kroner i 2012, på grunn av redusert negativ inntektsutjevning. Gitt at det lokale skatteanslag økes til 765 mill kroner i 2012, reduseres rammetilskuddet til 348 mill kroner.

2.5.2 Befolkningsframskriving (ved beregning av frie inntekter)

I beregningen av rammetilskudd, har rådmannen støttet seg til SSBs oppdaterte framskriving for planperioden, for Sola og for landet. Framskrivningen står i rimelig samsvar med kommuneplanen, men er noe mer offensiv. Både samlede tall og tall for enkeltgrupper er usikre. Veksten i aldersgruppen 23-66 år, sett i forhold til landet, er benyttet som grunnlag for å fastsette skatteanslaget i planperioden. Veksten er høyere enn samlet vekst i eldre aldersgrupper og lavere i yngre aldersgrupper.

Befolkningsframskriving per 1. januar:

Faktiske tall per 01.01.2012 og framskriving	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Innbyggere ialt	23 877	24 561	25 256	25 953	26 638
Økning i prosent fra året før		2,9 %	2,8 %	2,8 %	2,6 %
0-1 år	720	721	766	800	832
2-5 år	1 529	1 586	1 617	1 637	1 643
6-15 år	3 395	3 442	3 506	3 594	3 690
16-22 år	2 429	2 485	2 490	2 490	2 493
23-66 år	13 526	13 976	14 394	14 856	15 323
67-79 år	1 636	1 691	1 799	1 890	1 939
80-89 år	544	554	574	569	597
90 år og over	98	106	110	117	121
Forutsatt lokal befolkningsvekst i prosent per aldersgruppe og totalt (fra året før)	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Totalt		2,9 %	2,8 %	2,8 %	2,6 %
0-1 år		0,1 %	6,2 %	4,4 %	4,0 %
2-5 år		3,7 %	2,0 %	1,2 %	0,4 %
6-15 år		1,4 %	1,9 %	2,5 %	2,7 %
16-22 år		2,3 %	0,2 %	0,0 %	0,1 %
23-66 år		3,3 %	3,0 %	3,2 %	3,1 %
67-79 år		3,4 %	6,4 %	5,1 %	2,6 %
80-89 år		1,8 %	3,6 %	-0,9 %	4,9 %
90 år og over		8,2 %	3,8 %	6,4 %	3,4 %

relevans: løpende inntektsutjevning og enkelte kriterier i utgiftsutjevningen

Befolkningsframskriving per 1. juli:

Faktiske tall per 01.07.2012 og framskriving	01.07.2012	01.07.2013	01.07.2014	01.07.2015	01.07.2016
Innbyggere ialt	24 265	24 907	25 603	26 294	
Økning i prosent fra året før		2,6 %	2,8 %	2,7 %	
0-1 år	733	743	783	816	
2-5 år	1 543	1 601	1 627	1 640	
6-15 år	3 394	3 474	3 550	3 642	
16-22 år	2 508	2 487	2 490	2 491	
23-66 år	13 757	14 185	14 625	15 089	
0-17 år	6 374	6 513	6 654	6 806	
18-49 år	11 305	11 573	11 873	12 173	
50-66 år	4 256	4 405	4 547	4 699	
67-79 år	1 676	1 745	1 844	1 914	
80-89 år	549	564	571	583	
90 år og over	105	108	113	119	

relevans: innbyggertilskudd og alderskriterier i utgiftsutjevningen

Sosiodemografiske kriterier³ - ikke-alderskriterier - er justert forholdsmessig i perioden 2014-2016.

2.5.3 Skatt på inntekt og formue

Budsjettert skatteinngang i 2012 er 750 mill kroner, hevet i budsjettoppfølgingen etter første tertial fra opprinnelig 732,9 mill kroner. Budsjettert skatteinngang i 2012 er 4,8 prosent høyere enn faktisk inngang i regnskap 2011, som var 715,3 mill kroner. Per utgangen av september er oppgangen 8,5 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i 2011. Det knyttes usikkerhet til endelig fordeling og marginoppgjør for 2011, som gjennomføres i siste kvartal 2012. Det indikeres at fordelingsoppgjøret trekker skatteinngangen litt ned i 2012.

³ Ref. beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2012-2013) – grønt hefte

Det nasjonale skatteanslaget for 2012 er hevet to ganger, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2012 og ved framleggelsen av statsbudsjettet for 2013. Opprinnelig anslag var 2,9 prosent høyere enn regnskap 2011, og er nå sist (08.10.12) økt fra 4,5 til 6,5 prosent.

Fra budsjettert skatteinngang i 2012 forutsettes samme nominelle økning i Sola kommune fra 2012 til 2013 som regjeringen har lagt til grunn i statsbudsjettet for 2013 (5,4 prosent) med skønsmessig påslag av forhøyet befolkningsvekst i forhold til landet for øvrig (+2,0 prosent). Rådmannen finner det forsvarlig å ta utgangspunkt i at skatteinngangen i 2012 blir minst 765 mill kroner. Et eventuelt negativt fordelingsoppgjør for 2011 (i november 2012) er mindre relevant i forbindelse med framskrivingen til 2013.

Med ovennevnte forutsetninger og nevnte påslag for høyere lokal befolkningsvekst, fastsettes Sola kommunes skatteanslag for 2013 til **822 mill kroner**, som tilsvarer en økning på 7,4 prosent fra utgangspunktet. Som vanlig er det ikke innarbeidet egne konjunkturmessige forutsetninger i rådmannens utkast.

Landet:

Skattedata	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bokført skatt landstall - 1000 kr	111 957 333	119 220 000	125 700 000	127 200 000	128 700 000	130 200 000
Nominell skattevekst fra året før	-3,2 %	6,5 %	5,4 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %

2013-prisnivå i perioden 2013-2016 – regnskap 2011 – anslag for 2012

Sola kommune:

Skattedata	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bokført kommuneskatt - 1000 kr	715 339	765 000	821 880	848 125	875 089	902 790
Nominell skattevekst fra året før	2,3 %	6,9 %	7,4 %	3,2 %	3,2 %	3,2 %

2013-prisnivå i perioden 2013-2016 – regnskap 2011 – anslag for 2012

2.5.4 Rammetilskudd fra staten

Rammetilskuddet består av flere komponenter. Det samlede *innbyggertilskuddet* fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger til alle kommuner. Innbyggertilskuddet omfordeles deretter ved at det tas hensyn til utgifts- og inntektsutjevningen.

Hensikten med det *inntektsutjevnnende* tilskuddet er å jevne ut forskjeller i skatteinntektene mellom kommunene. Fra og med 2000 ble det innført løpende inntektsutjevning, som innebærer at utjevningen beregnes fortløpende gjennom året etter hvert som skatteinngangen foreligger. Inntektsutjevningen er fra og med 2005 tilpasset det nye opplegget med symmetrisk utjevning⁴. Ettersom skatteinngangen i Sola kommune ligger over landsgjennomsnittet, vil inntektsutjevningen selvsagt være negativ for Sola kommunes del. Det endelige inntektsutjevnnende tilskuddet i 2013 vil ikke være kjent før all skatteinngang er kjent i februar 2014.

Graden av inntektsutjevning har økt trinnsvis fra 55 prosent i 2008 til 60 prosent i 2011. Det betyr at dersom Sola kommune har en vekst i skatteinntekter på 10 mill kroner utover landsgjennomsnitt, mister kommunen 6 mill kroner gjennom inntektsutjevningen. Det samme forholdet - med motsatt fortegn - gjør seg gjeldende dersom vi får en lavere vekst enn landsgjennomsnittet.

Også *utgiftsutjevningen* er negativ for Sola kommunes del. Sola kommune er beregnet å være en lettdrevet kommune, det vil si at utgiftsbehovet i Sola er i underkant av en gjennomsnittskommune. Utgiftsutjevningen bygger på en kostnadsnøkkel som beskriver kostnads- og etterspørselsforhold i kommunesektoren. For at kommunesektoren skal kunne levere de tjenestene den er pålagt, og kunne tilby innbyggerne likeverdige tjenester uavhengig av bosted, må kostnadsnøkkelen på en best mulig måte fange opp de ulike kostnadene ved å tilby tjenester i landets kommuner og fylkeskommuner. Det er derfor nødvendig å oppdatere kostnadsnøkkelen

⁴ Lik grad av utjevning over/under landsgjennomsnitt, ref. Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2012-2013) fra Kommunal- og Regionaldepartementet, (grønt hefte)

i takt med endringer i befolkningen, levekår og ufrivillige kostnadsforskjeller ved å tilby kommunale tjenester. I 2011 ble det endelig innarbeidet en ny kostnadsnøkkel i inntektssystemet. Oppdaterte analyser og modeller, samt bedre datagrunnlag, gjør at den nye kostnadsnøkkelen for kommunene på en bedre måte enn den gamle nøkkelen fanger opp de faktiske forskjellene i etterspørsel og kostnader ved å tilby velferdstjenester.

Da øremerkede tilskudd i barnehagesektoren ble innlemmet i rammetilskuddet fra 2011 ble det etablert en ny delkostnadsnøkkel for utgiftsbehov knyttet til førskolebarn. Sola kommune har vesentlig flere innbyggere i aldersgruppen 1-15 år enn landsgjennomsnitt, og får således positiv utjevning på tjenesteområdene barnehage og skole isolert sett. For aldersgruppen 67 år og oppover er forholdet motsatt og derav får kommunen negativ utjevning for tjenesteområde pleie og omsorg. Kunnskap om demografi og tilhørende kriterier for utgiftsbehov, og nødvendige omprioriteringer som utviklingen nødvendigvis må medføre, anses som viktig i utøvelsen av lokaldemokratiet.

I 2012 er midler knyttet til samhandlingsreformen – medfinansiering og utskrivningsklare pasienter – innarbeidet i rammetilskuddet i form av en ny delkostnadsnøkkel (ved siden av den generelle nøkkelen for pleie og omsorg). Delkostnadsnøkkelen for samhandlingsreformen består utelukkende av alderskriterier, og gir som resultat at Sola kommune har et lavere utgiftsbehov på dette området.

I 2013 anses Sola kommune samlet sett som 4,05 prosent lettere å "drive" enn landsgjennomsnitt. I 2013 er negativ utgiftsutjevning – trekk i rammetilskuddet – beregnet til 40,8 mill kroner.

Innenfor skjønnsrammen ble det i 2011 satt av 400 mill kroner til kommuner som tapte mer enn kr 100 per innbygger på de strukturelle endringene i inntektssystemet. Også konsekvenser av redusert skatteandel inngikk i ordningen i tillegg til ovennevnte endringer i kostnadsnøkkelen. Midlene fordeles direkte av departementet. *Tapskompensasjonen* vil ligge fast inntil neste revisjon av kostnadsnøkkelen. Det legges opp til en revisjon av kostnadsnøkkelen om lag hvert fjerde år. Det forutsettes at Sola kommune får 5,5 mill kroner i tapskompensasjon per år i planperioden 2013-2016.

Inntektsgarantitilskuddet (INGAR) er en ukjent størrelse i planperiodens tre siste år. Dette skyldes at de årlige endringene som kommer som følge av nye kriteriedata i kommunene enda ikke er kjent. Alle kommunene i landet bidrar med et finansieringstrekk, men det er foreløpig uklart hvilke kommuner som vil bli kompensert for tap utover terskelverdien per innbygger (kr 300,-) i planperiodens tre siste år. I 2013 er Sola kommunes finansieringsbidrag beregnet til 1,6 mill kroner.

Vekstkommunetilskuddet er lagt inn med 4,4 mill kroner i 2013. Tilskuddet må betraktes som et engangstilskudd, til finansiering av merutgifter i perioder med stor befolkningsvekst.

Ordinært skjønnstilskudd (målformsdeling i grunnskolen) er forutsatt videreført på 2012-nivå, og utgjør nå kun 0,4 mill kroner.

Et utvalg aktuelle oppgaveendringer som er foretatt i makrorammen, og som ikke inngår i fastsatt realvekst – oppgitt i 2013-kroner: kompensasjon for uendret (ikke prisjustert) foreldrebetaling i barnehage: 335,7 mill kroner, opptrapping av likeverdig behandling mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager: 99,3 mill kroner, omlegging av kontantstøtten: 308,9 mill kroner, innføring av kulturskoletilbud: 72,1 mill kroner, valgfag på ungdomstrinnet (8. trinn - rest av år): 92,7 mill kroner, valgfag på ungdomstrinnet (9. trinn - del av år): 66,1 mill kroner, uttrekk av midler til medfinansiering av samhandlingsreformen (erstattet av øyeblikkelig hjelp): 83 mill kroner.

Fra før påvirker nasjonalt og lokalt skatteanslag rammetilskuddet gjennom inntektsutjevningen.

Rammetilskudd i planperioden, gitt ovennevnte forutsetninger:

SOLA	1124							
<i>(år 2013-prisnivå i perioden 2013-2016)</i>				PROGNOSE				
1000 kr	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	206 942	229 719	440 128	493 130	528 644	543 871	561 950	578 124
Utgiftsutjevning	-80 038	-87 169	-40 678	-36 928	-40 798	-40 029	-41 894	-43 582
Overgangsordninger (INGAR fra 2009)	9 442	3 255	-3 399	-1 640	-1 493	-971	-747	-512
Saker særskilt ford (fysioterapi/kvalifiseringsprog)	5 425	5 904	5 463	4 973	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdals-tilskudd	-	-	-	-	-	-	-	-
Hovedstadstilskudd (fra 2011 storbytilskudd)	-	-	-	-	-	-	-	-
Småkommunetilskudd	-	-	-	-	-	-	-	-
Distriktstilskudd Sør-Norge	-	-	-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd	8 590	10 318	11 591	6 636	4 417	1 912	3 912	6 237
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg. herav gradvis bortfall av dif.arbeidsgiveravgift	2 156	1 630	1 100	400	400	400	400	400
Skjønn til skattesvake kom i Sør-Norge (2009)	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjønn - tap endringer av inntektsystemet	-	-	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
Justert skjønn moms-komp 08	-	-	-	-	-	-	-	-
Kompensasjon Samhandlingsreformen	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KRD	-	-	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn tildelt av KRD desember 2011	-	-	-	-	-	-	-	-
Feil inntektsutj 2007/Komp Fysioterapautmidler 09	155	-	-	-	-	-	-	-
Tiltakspakken 2009/1 mrd mer frie inntekter 2010 med mer	7 894	4 210	-	-	-	-	-	-
RNB2009 / RNB2010 / Prop 59S / RNB2011	3 622	34	554	730	-	-	-	-
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	164 187	167 901	420 259	472 801	496 671	510 683	529 121	546 166
"Bykjetrekke" (anslag etter 2010)	-27	-13	-22	-	-	-	-	-
Netto inntektsutjevning	-99 279	-97 499	-118 226	-124 846	-135 436	-141 464	-147 940	-155 085
Sum rammetilskudd	64 881	70 389	302 012	347 956	361 235	369 219	381 180	391 081
Rammetilskudd - endring i %	-	8,5	329,1	15,2	3,8	2,2	3,2	2,6
Skatt på formue og inntekt	662 688	698 920	715 339	765 000	821 880	848 125	875 089	902 790
Skatteinntekter - endring i %	-	5,5	2,3	6,94	7,44	3,19	3,18	3,17
Andre skatteinntekter (eiendoms-skatt)	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	727 569	769 309	1 017 351	1 113 000	1 183 100	1 217 300	1 256 300	1 293 900

Rammetilskuddets komponenter (2013-prisnivå i perioden 2013-2016)

2.5.5 Integreringstilskudd flyktninger

Tilskuddet er budsjettert i samsvar med aktuell status for hvor mange flyktninger som bor i Sola, og hvor mange nye vi har planlagt å ta imot. Rådmannen har lagt inn 12 mill kroner hvert år i planperioden.

Integreringstilskuddet er ikke et øremerket tilskudd hvor det stilles krav om bestemte motytelser i form av utførte tjenester som er spesifisert.

2.5.6 Kompensasjonstilskudd renter/avdrag

Det er fire kompensasjonsordninger (refusjoner) for kommunene som baserer seg på utviklingen i Husbankens flytende, kvartalsvise rente gjennom året:

- rentedelen av kompensasjonstilskuddet innenfor handlingsplanen for eldreomsorg,
- rentedelen av kompensasjonstilskuddet innenfor opptrappingsplanen for psykisk helse,
- rentekompensasjonen for investeringer i skole- og svømmeanlegg,
- rentekompensasjonen for investeringer i kirkebygg.

Kompensasjonstilskuddet inneholder også en avdragsdel for ordning a) og b). Ved oppstart er det også gitt et rent investeringstilskudd for investeringer i disse kategoriene. For ordning c) og d) finansieres utelukkende rentedelen, slik at kommunene per definisjon dekker hovedstol selv.

Gitt dagens rentenivå er budsjetterte kompensasjonstilskudd 6,5 mill kroner per år i planperioden.

I statsbudsjettet for 2009 ble det etablert en ny ordning for investering i skolebygg og svømmeanlegg. Investeringsrammen for kommuner og fylkeskommuner vil være på 15 milliarder kroner over åtte år. I praksis betyr dette at staten (ved Husbanken) finansierer renteutgifter knyttet til 57,8 mill kroner av våre investeringer i nye skolebygg. Det kan søkes om tilskudd til prosjekter som ferdigstilles etter 01.01.09. I driftsbudsjettet vil det være naturlig å innarbeide økte tilskudd med virkning fra senest 2013, etter ferdigstillelse av Sola ungdomsskole. Dette er tatt hensyn til i ovennevnte anslag.

2.5.7 Omsorgsplan 2015 – investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

I utkast til handlings- og økonomiplan har rådmannen innarbeidet forventede tilskudd knyttet til spesifikke investeringsprosjekter. Det bør være en forutsetning for gjennomføring av prosjektene at det foreligger prioritering fra Fylkesmann/Husbank. For utvidelsen av Tananger bo- og velferdssenter ble det gitt et tilsagn i 2009.

I forbindelse med behandlingen av Prop. 65 S (2010–2011)⁵ ble utmålingen av investeringstilskuddet økt fra 20 til 30 pst. for omsorgsboliger og 30 til 40 pst. for sykehjemsplasser og fellesareal. Tilskuddet beregnes av en maksimal anleggskostnad. For ny sjukeheim i Sola sentrum er anslått investeringstilskudd 85,1 mill kroner.

Boligtilskudd ved etablering av utleieboliger til varig eller midlertidig utleie, faller i samme kategori, med forutsatte investeringstilskudd på mellom 20 og 40 prosent, avhengig av omsorgsgrad. I den boligsosiale handlingsplanen, nye kommunale utleieboliger budsjetteres det med laveste sats.

2.5.8 Andre øremerkede tilskudd

Andelen øremerkede tilskudd utgjør 4,3 pst av de samlede inntektene i kommunesektoren. Etter innlemmingen av de øremerkede tilskuddene til barnehager i rammetilskuddet i 2011, er andelen øremerkede tilskudd på et historisk lavt nivå.

Ved innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet i 2011 overtok kommunene hele det direkte finansieringsansvaret for barnehagesektoren.

Regjeringen opprettet i 2012 et øremerket stimuleringsstilskudd til kommunene for etablering av dagtilbud til mennesker med demens. Målet er å innlemme tilskuddet i inntektssystemet og å innføre en lovfestet plikt for kommunene til å tilby dagaktivitetstilbud til personer med demens når tilbudet er bygget videre ut. Det foreslås å øke tilskuddet fra 150 til 250 mill kroner i 2013. Nødvendig opptrapping av årsverk knyttet til dagaktivitetsplassene er dekket innenfor veksten i frie inntekter, og er innenfor måltallet om 12 000 årsverk innen 2015 i Omsorgsplan 2015.

Det øremerkede tilskuddet til etablering og drift av øyeblikkelig hjelp-tilbud som kom i 2012, trappes videre opp. Departementets budsjett for øremerkede tilskudd økes fra 131 mill kroner i 2012 til 270 mill kroner i 2013. Finansieringen av tilbudet skjer ved halvparten fra det øremerkede tilskuddet, den andre halvparten er midler fra regionalt helseforetak etter en samarbeidsavtale mellom kommune og helseforetaket. Utbyggingen av tilbudet, med tilsvarende opptrapping av tilskudd, er planlagt over fireårsperioden 2012-2015. Kommunenes utgifter til etablering og drift av fullt utbygd tilbud er anslått til vel 1 mrd 2012-kroner. I 2016 blir tilbudet en plikt for kommunene, samtidig som pengene innlemmes i rammetilskuddet.

Regjeringen foreslår å styrke det kommunale barnevernet med ytterligere 205 mill kroner i 2013. Kommunene skal kunne søke om midler til stillinger, kompetansetiltak og etablering av interkommunale samarbeid. Fylkesmannsembetene behandler søknadene fra kommunene. Sammen med satsingen i 2011 og 2012 vil til sammen om lag 500 mill kroner være øremerket det kommunale barnevernet i 2013.

Toppfinansiering for særlig ressurskrevende tjenestemottakere er et viktig øremerket tilskudd. Det ytes refusjon til kommunene på bakgrunn av dokumentert ressursinnsats i form av direkte lønnsutgifter. Innslagspunktet for refusjon i 2013 er hevet med ytterligere 4,3 prosent til kr 975.000,- for hver enkelt tjenestemottaker. Kommunens kompensasjonsgrad foreslås videreført på 80 prosent i 2013. I opprinnelig budsjett 2012 har kommunestyret budsjettert refusjoner på 32 mill kroner for ressursinnsats, senere justert til 30 mill kroner i k.sak 53/12. Etter en helhetlig vurdering har rådmannen budsjettert om lag 31,5 mill kroner i refusjoner fra staten i 2013.

⁵ Prop. 65 S (2010–2011): Styrking av investeringstilskotet til omsorgsbustader og sjukeheimsplassar

Regjeringen foreslår å bevilge 157 mill kroner i 2013 til etablering av en fireårig tilskuddsordning som et forsøk med styrket lærertetthet i ungdomsskolen fra skoleåret 2013–2014. Kommuner som har ungdomsskoler med både grunnskolepoeng under gjennomsnittet og gruppestørrelse over 20 elever per lærer, tilbys å være med i prosjektet. Disse kommunene kan søke om midler årlig over fire år til nye lærerårsverk gradert etter elevtall ved angjeldende skoler. Dysjaland skule er kvalifisert for øremerket tilskudd tilsvarende 2 lærerårsverk.

2.5.9 Finansinntekter

Avkastning på eierandeler

Rådmannen viser til kapittel 2.6.4 – om renteutvikling. Utbytte fra Lyse er 30,6 mill kroner i 2012. Beløpet tilsvarer vår andel (8,741 %) av et samlet utbytte på 350 mill kroner for regnskapsåret 2011. Rådmannen er forespeilet en økning til 360 mill kroner for regnskapsåret 2012. Målt i 2013-kroner har rådmannen lagt til grunn 31,5 mill kroner som et årlig gjennomsnitt for perioden 2013-2016.

Øvrige finansinntekter

Sammendrag av øvrige finansinntekter – rådmannen tilrår:

	2012 (utkast)	2012 (justert)	2013	2014	2015	2016
Egenkapitalavsetninger	75 000 000		150 000 000	140 000 000	130 000 000	120 000 000
Pensjonspremier som ikke er dekket inn	-		(100 000 000)	(90 000 000)	(80 000 000)	(70 000 000)
Ubrukte lånemidler, gjennomsnitt	130 000 000		125 177 500	67 282 000	143 153 000	40 279 000
Annen overskuddslikviditet	50 000 000		40 000 000	40 000 000	40 000 000	40 000 000
Sum	255 000 000		215 177 500	157 282 000	233 153 000	130 279 000
Pengemarkedsrente	3,0 %		2,3 %	2,9 %	3,3 %	3,5 %
Påslag	0,9 %		1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %
Grunnlagsrente	3,9 %		3,3 %	3,9 %	4,3 %	4,5 %
Renteinntekter overskuddslikviditet	9 900 000		7 100 000	6 100 000	10 000 000	5 900 000
VAR-sektorens andel av renteinntekter	2 000 000		1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Netto renteinntekter ekskl. VAR	7 900 000	7 658 000	5 900 000	4 900 000	8 800 000	4 700 000
Rentemargin Kvitei Utbyggingsselskap KF			500 000	500 000	500 000	500 000
Grunnlagsrente Lyse	5,0 %		4,3 %	4,9 %	5,3 %	5,5 %
Renteinntekter Lyse	11 600 000	10 400 000	9 600 000	10 500 000	10 900 000	10 800 000
Sum renteinntekter, avrundet	20 000 000	18 058 000	16 000 000	15 900 000	20 200 000	16 000 000

Rådmannen har budsjettert finansinntekter og -utgifter ut fra en forutsetning om at budsjetterte låneopptak det enkelte år finner sted 1. januar, og at det ikke er ubrukte lånemidler per 31.12 det enkelte år.

2.5.10 Gebyrer og annen brukerbetaling

Rådmannen viser til k.sak 26/12 – Selvkost for tekniske tjenester, prinsipper for kostnadsfordeling og gjennomføring, som er innarbeidet i ordinært driftsbudsjett fra 2012. I saken ble finansieringsgrunnlaget – grunnlaget for gebyrinntekter – økt med 1,6 mill kroner, herav 0,3 mill kroner i kommunaltekniske tjenester. Dette er videreført til 2013.

Rådmannen viser til framstillingen av gebyrer i kommunaltekniske tjenester – vann, avløp og renovasjon – og arealbruk – plansaker, byggesaksbehandling og kart/oppmåling – i kommentarene til driftsbudsjettet i kapittel 5. Rådmannen viser også til innstillingen til vedtak i kapittel 6.

Satser for egenbetaling i pleie- og omsorgssektoren justeres årlig tilsvarende økningen i folketrygdens grunnbeløp, med virkning fra 1. juli samme år. Justeringen skal hvert år framgå av eget punkt i vedtak til handlings- og økonomiplan. Eventuelle nye føringer fra departementet og/eller andre forhold som påvirker

kostnadene ved å opprettholde tjenestetilbudet, skal vurderes i utvalg for levekår i forbindelse med den årlige fastsettelsen. Rådmannen viser til sak 4/12 i utvalg for levekår.

Generelt er budsjetterte inntekter fra salg, refusjoner og overføringer vurdert hver for seg, og justert i tråd med satser i statsbudsjettet, etablerte avtaler og prinsippvedtak mv. Øvrige inntektsanslag er gjennomgående hevet med 3 prosent lik anslått pris- og lønnsvekst. Rådmannens prinsipielle syn er at alle betalingssatser skal heves i takt med kommunens økte kostnader, representert ved deflatoren for pris- og kostnadsvekst i offentlig sektor, jf tilhørende innstilling til vedtak.

Foreldrebetalingen i barnehager er i statsbudsjettet forutsatt å være uendret nominelt. Dette er det kompensert for ved økt rammetilskudd.

2.5.11 Generell momskompensasjon

I samsvar med regelverket er momskompensasjonen for investeringer lagt inn i driftsbudsjettet, men er av kommunestyret forutsatt overført til investeringsbudsjettet. Rådmannen viser til talldelen for finansiering av investeringsbudsjettet mv.

Ifølge en overgangsregel i forskrift om årsregnskap for kommuner skal minst 80 prosent av momskompensasjon fra investeringer overføres til investeringer i 2013. Fra 2014 er momskompensasjon fra investeringer per definisjon en investeringsinntekt. For sammenligningens skyld har rådmannen rent teknisk behandlet kompensasjonen som en driftsinntekt i hele planperioden.

Momskompensasjon fra anskaffelser i driftsbudsjettet er ikke lenger budsjettert med virkning fra budsjettåret 2010. Resultatenhetene har fått et uttrekk fra bruttorammen for kjøp av varer og tjenester som om lag tilsvarer det opprinnelige potensialet for momskompensasjon fra anskaffelser i drift.

2.6 UTGIFTSFORUTSETNINGER

2.6.1 Lønnsvekst

Kommunal virksomhet er en arbeidsintensiv virksomhet. Av kommunens årlige driftsutgifter før overføringer og finansieringsutgifter, utgjør lønn om lag 70 prosent. Lønnsvekst er derfor en viktig utgiftsforutsetning.

I statsbudsjettet for 2012 anslo Finansdepartementet at lønnsveksten i kommunesektoren ville bli om lag 4,0 prosent fra 2011 til 2012. I revidert nasjonalbudsjett 2012 ble anslaget nedjustert til 3,75 prosent (inkludert overhenget fra 2011 til 2012). I statsbudsjettet for 2013 er lønnsveksten i 2012 oppjustert til 4,1 prosent. Fra 2012 til 2013 er lønnsveksten anslått til 4,0 prosent. I 2013 er det mellomoppgjør i kommunesektoren. Sett over tid har lønnsveksten gjennomgående vært høyere i år med hovedoppgjør enn i år med mellomoppgjør.

I budsjettoppfølgingen 31.08.12 ble kostnadene ved lønnsoppgjør i 2012 (inkl. sosiale utgifter) anslått:

Kapittel 4.A.1, sentralt oppgjør:	11 mill kroner i 2012 / 21 mill kroner i 2013
Kapittel 3.4.2 og 5.2, lokalt oppgjør:	3,5 mill kroner i 2012 / 5,3 mill kroner i 2013
Kapittel 4.A.1, lokalt oppgjør:	3,1 mill kroner i 2012 / 6,7 mill kroner i 2013

Sentrale tillegg i kapittel 4 er allerede innarbeidet i detaljbudsjettet med helårseffekt i 2013. Lokale forhandlinger høsten 2012 må imidlertid i sin helhet dekkes av lønnsreserven i 2013. Rådmannen tilrår at lønnsreserven settes til 25 mill kroner i 2013, som tilsvarer om lag 3 prosent av kommunens lønnsmasse. I påfølgende år er lønnsreserven satt til 22 mill kroner.

Det er grunn til å understreke at lønnsreserven er mer en teknisk forordning enn et uttrykk for lønnsvekst, ettersom den finansierer delårsvirkninger i kapittel 4 og både helårs- og delårsvirkninger i øvrige kapitler.

I perioden 2014-2016 er lønnsbudsjettet videreført i faste 2013-priser.

Om vakansebudsjettering i kommunen

I kommunen er lønnsutgifter budsjettert lik 99 % av regulativlønn, mot reelt 101,23 % inklusive ferielønns tillegg. Ideelt sett kunne rådmannen ha ønsket å budsjettere reell lønn for alle virksomheter. I praksis er det vanskelig for små virksomheter, som ikke opplever langtidssykemeldinger eller fødselspermisjoner, å dekke inn vakansebudsjetteringen. Når slike tilfeller først inntreffer, er det vanskelig å forholde seg til den avkortede refusjonen fra folketrygden. I noen slike virksomheter, for eksempel små barnehager, vil det være naturlig å tillate mindre overskridelser. Det er også vanskelig å forholde seg til dette for de virksomhetene i levekår som driver døgnkontinuerlig drift hele året.

2.6.2 Pensjonskostnader

Kommunestyret vedtok i 2003 at Sola kommune skal håndtere det såkalte premieavviket - differansen mellom innbetalte premier og beregnet pensjonskostnad - etter forskriftens § 13-4 nr. D. Dette innebærer at premieavviket konsekvent skal føres med $\frac{1}{15}$ over de 15 påfølgende regnskapsår. Med andre ord: over tid er det uansett de faktiske premiene som skal dekkes inn.

Kommunal- og regionaldepartementet fastsetter forutsetninger for beregning av de regnskapsmessige pensjonskostnadene. Forholdet mellom forventet avkastning på pensjonsmidlene og forventet lønnsvekst står sentralt. Forutsetningene innebærer økte kostnader i 2012 og 2013. Videre er amortiseringstiden redusert fra 15 til 10 år for premieavvik oppstått i 2011 og senere. Også dette bidrar til å øke pensjonskostnadene. Per 01.01.12 hadde Sola kommune 95,8 mill kroner i udekkede premier fra tidligere år (inkl. arbeidsgiveravgift).

Sola kommune har bygget opp et premiefond i kraft av avkastning / tilbakeføring av overskudd fra kommunens leverandør(er) av kollektiv tjenstepensjon, nå redusert fra 52,6 mill kroner per 01.01.11 til 45,7 mill kroner per 01.01.12. Premiefond – som forvaltes av pensjonsselskapet – kan brukes til å betale pensjonspremier i påfølgende år, og rådmannen har til hensikt å bruke av fondsreservene på en styrt måte. Dette vil påvirke kommunens likviditet positivt og bidra til å kontrollere premieavviket.

Fra kommunens leverandør av tjenstepensjon under fellesordningen – DNB Liv, har rådmannen mottatt prognoser for 2012 og 2013, her angitt i nominell økning fra året før. Premienivået anslås å øke med 7 prosent i 2012 og 4 prosent i 2013 (eks. bruk av premiefond). Kostnadene anslås å øke med 13 prosent i 2012 og 6 prosent i 2013 når vi ser bort fra administrasjonskostnader og amortisering av premieavvik. Når sistnevnte faktorer tas med, øker kostnadene med henholdsvis 16 og 8 prosent, altså vesentlig mer enn ordinær lønnsvekst.

Når vi tar hensyn til premieavvik og inndekning av tidligere års premieavvik, kan det forventes en nettokostnad i 2012 som tilsvarer inntil 14,5 prosent av lønnsmassen. Om lag tilsvarende forutsetninger legges til grunn for lærere i grunnskolen (SPK) og sykepleiere (KLP). Rådmannen har budsjettert en kostnad på 13,5 prosent av regulativlønn i alle virksomheter, og har satt av en årlig pensjonsreserve på 6 mill kroner i planperioden.

Faktiske kostnader til AFP 62-65 år

Kommunestyret har i k.sak 130/04 vedtatt 100 % selvrisiko for denne aldersgruppen. Faktiske kostnader til tidligpensjon i aldersgruppen 62-65 år er inkludert i budsjettert kostnad (over).

Seniorpolitiske tiltak - tilretteleggingstilskudd og seniortilskudd - reserve: 1,6 mill kroner

Kommunens utgifter knyttet til tidligpensjonering er økende som følge av den demografiske utviklingen, og generelt arbeides det systematisk for å beholde seniorer i stilling utover fylte 62 år. Sola kommune har attraktive seniorpolitiske tiltak, til en kostnad på drøyt 4 mill kroner forutsatt fullt uttak i aldersgruppen 62-65 år. I opprinnelig budsjett 2011 var det satt av 2 mill kroner til seniortiltak, nå redusert i lys av vedtatt sparetiltak i k.sak 107/10 – *Handlings- og økonomiplan 2011-2014*. Rådmannen legger til grunn at virksomhetene må dekke restbeløpet innenfor egen budsjetttramme ved uttak av seniortiltak. Rammen på 1,6 mill kroner fordeles forholdsmessig mellom virksomhetene i tråd med fordelingen av ansatte i aktuell aldersgruppe.

Ny forsikringslov

Det ble innført ny forsikringslov med virkning fra 01.01.08. Målet med den nye loven er å skape større forutsigbarhet og oversiktlig prising av ytelsesbaserte tjenstepensjonsordninger. De viktigste endringene var:

1. Overskuddsdeling forsvinner og alle priser skal fastsettes og betales på forhånd. Dermed blir det enklere for kunden å vite hva man faktisk betaler for pensjonsordningen.
2. Avkastningsgarantien skal betales på forhånd. Tidligere ble denne trukket fra i avkastningen på forsikringsmidlene i den årlige kontoføringen.
3. Den nye forsikringsloven gir kundene økt valgfrihet i forvaltningen av pensjonsmidlene. Tidligere ble midlene forvaltet likt for alle kundene i selskapet. Under ny lovgivning kan kunden velge mellom ulike investeringsprofiler.

Rådmannen har hatt til hensikt å redegjøre for aktuelle investeringsprofiler i en egen sak. Rådmannen har valgt å utsette / ikke prioritere en slik utredning, og støtter seg således til en standard – moderat risikoprofil – inntil videre, i likhet med nesten alle andre DNB Liv-kunder.

2.6.3 Prisvekst

Rådmannens forslag til økonomiplan er laget i faste 2013-kroner. I budsjettet for 2013 er det lagt til grunn prisstigning på kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon på 2 prosent, samlet beregnet til drøyt 3 mill kroner. Generelt er rådmannen av den oppfatning at prisjustering bør inngå som en naturlig del av den konsekvensjusterte framskrivingen av driftsbudsjettet. Kutt/budsjettreduksjoner etter "ostehøvelprinsippet", uten tilpasning av vedtatt aktivitetsnivå, er rådmannen skeptisk til.

I utgangspunktet er bevilgninger i planperioden 2013-2016 knyttet til tidligere vedtatte investeringer oppjustert med 4 prosent fra tilsvarende plan i fjor. Forutsetningen henføres til utviklingen i byggekostnadsindekser, som normalt tilsvarer minst dette nivået.

I forbindelse med rådmannens totalgjennomgang av tidligere vedtatte investeringer, reverseres bevilgninger som ikke har kommet til anvendelse innen årets utløp (2012). I arbeidet med rebudsjettering i kommende planperiode har totalrammene, gjennomføringstakt/kapasitet og finansiering blitt gjenstand for ny vurdering.

Budsjettposter for kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon, samt overføringer, er vurdert særskilt og justert i henhold til avtaler eller endrede satser eller lignende, eller alternativt oppjustert om lag i takt med anslått pris- og lønnsvekst (3 prosent). En rekke overføringsposter, for eksempel diverse tilskudd, er ikke prisjustert.

På inntektssiden er det gjort tilsvarende særskilte vurderinger, jf. kapittel 2.5.10.

Den omtalte deflatoren - satsen for anslått pris- og kostnadsvekst i kommunesektoren (i prosent) – har blitt framstilt slik i statsbudsjettet:

	2012 (okt 11)	2012 (okt 12)	2013 (okt 12)
Deflator	3,25	3,20	3,30
Herav lønnsvekst	4,00	4,10	4,00
<i>(Lønn teller knapt 2/3 i deflator)</i>			

Deflatoren er viktig i mange sammenhenger, ikke minst ved fastsettelsen av kommunenes frie inntekter fra skatt- og rammetilskudd, fordi kommunenes reelle inntektsvekst justeres for endrede kostnadsforhold. Dersom kostnadsveksten blir høyere enn anslått, er det ingen automatikk i at staten kompenserer dette. I statsbudsjettet for 2013 er altså deflatoren beregnet til 3,3 prosent.

2.6.4 Renteutvikling

For å sikre en tilfredsstillende forutsigbarhet i budsjetteringen av kommunens låneutgifter er rådmannen av den oppfatning at en andel av netto lånegjeld - brutto lånegjeld fratrukket rentebærende eiendeler - bør knyttes opp til fastrenter med en gjennomsnittlig restløpetid på minst tre år. Dette behovet har aktualisert seg de siste årene i lys av gjeldsutviklingen i kommunen. Effektiv rente på fastrentelånene er om lag 3,9 prosent ved inngangen til planperioden, jf f.sak 105/12 – *Finansrapport per 31.08.12*.

Da basisbudsjettet for 2013 ble ferdigstilt, la rådmannen til grunn en gjennomsnittlig flytende markedsrente på 2,3 prosent både på passiva (lån) og aktiva (innskudd mv.). I 2014 er det lagt til grunn 2,9 prosent markedsrente – i 2015: 3,3 prosent – i 2016: 3,5 prosent. Budsjetterte renteinntekter på aktiva har et tillegg på 1,0 prosentpoeng. Renteinntekter på utlån til Lyse har et tillegg til markedsrente på 2,0 prosentpoeng. Budsjetterte renteutgifter for lån med flytende rente har et kredittpåslag på 0,2 prosentpoeng.

I VAR-sektoren benyttes rentefot lik renten på norske statsobligasjoner med 3 års gjenværende løpetid + 1 prosentpoeng, i henhold til veiledende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester.

2.6.5 Avdrag på lån

Rådmannen har innarbeidet avdrag på lån i tråd med minimumsbestemmelsene i kommuneloven. Bokførte avskrivninger – såkalt kapitalslit – fastsettes med utgangspunkt i veid restlevetid på kommunens anleggsmidler etter vurderingsreglene i forskrift om årsregnskap og årsberetning § 8. Noe forenklet kan vi legge til grunn at minimumsavdrag er lik avskrivninger når anleggsmidlene er finansiert av lånemidler. I det finansielt orienterte kommuneregnskapet er det avdragene som dekkes inn i bevilgningsregnskapet, ikke avskrivningene.

2.6.6 Budsjetterte låneutgifter 2013-2016

Ved utløpet av 2012 er egne lån anslått til 977,2 mill kroner mot 1.040 mill kroner året før. Reduksjonen kan forklares i en tilnærmet eliminasjonen av ubrukte lånemidler. For øvrig er det verdien av avskrivbare anleggsmidler per 31.12.12 og bokførte avskrivninger i 2012, som avgjør nivået av minimumsavdrag i 2013.

Ved fastsettelsen av budsjetterte renteutgifter forutsettes låneopptak 1. januar hvert år i planperioden, ref. tilsvarende forutsetning i kapittel 2.5.9 – ved fastsettelsen av budsjetterte renteinntekter. Anvendt rentesats i budsjettet (3,06 prosent i 2013) er et vektet gjennomsnitt av vilkår for lån med fast og flytende rente.

RÅDMANNENS FORSLAG:	2012	2013	2014	2015	2016
Generelt finansieringsbehov (ekskl. startlån), oppsummering:					
Skattefinansierte investeringer		250 726 000	165 214 000	372 521 000	332 070 000
- Øremerkede inntekter, tilskudd til investeringer mv. (negativt fortegn)		-25 464 000	-21 895 000	-4 313 000	-97 121 000
- Momskompensasjon fra investeringer (negativt fortegn)		-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000
Avgiftsfinansierte investeringer (vann, avløp, renovasjon)		74 950 000	55 250 000	68 361 000	34 900 000
- Salg av kommunal eiendom (negativt fortegn)		0	0	0	-94 000 000
- Netto finansieringsbidrag fra eiendomsutvikling (negativt fortegn)		0	-16 750 000	-54 600 000	0
- Avdrag fra Lyse (negativt fortegn)		-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000
- Overføringer fra drift, tillegg til momskompensasjon (negativt fortegn)		-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000
Vedtatt låneopptak i opprinnelig budsjett ekskl. startlån	280 375 000	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000
Vedtatt låneopptak gjennom året	-229 909 748				
Lån til mellomfinansiering av enkeltprosjekter	-80 000 000				
Utsatte låneopptak, egne prosjekter	0				
Lån fra tidligere år, egne prosjekter	4 280 000				
Nytt låneopptak per 31.12.xx / 01.01.xx fra 2013	-25 254 748	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000
Betalt minimumsavdrag / stipulert minimumsavdrag (31.12.xx)	-37 600 000	-34 900 000	-41 200 000	-46 900 000	-51 100 000
Avdrag i tillegg til minimum	0	0	0	0	0
Saldo ved året slutt	977 161 546	1 192 616 546	1 285 980 546	1 525 386 546	1 554 844 546
Avskrivbare anleggsmidler ved årets slutt	1 850 000 000	2 060 000 000	2 170 000 000	2 490 000 000	2 730 000 000
Avskrivninger i regnskapsåret	66 100 000	71 100 000	79 200 000	83 400 000	95 700 000
Minimumsavdrag	37 635 531	34 900 000	41 200 000	46 900 000	51 100 000
Rentesats		3,06 %	3,40 %	3,63 %	3,76 %
Betalte renter / anslag renter på eksterne lån	-33 400 000	-37 600 000	-45 100 000	-57 100 000	-60 400 000
Sum avdrag og renter	-71 000 000	-72 500 000	-86 300 000	-104 000 000	-111 500 000
Økte låneutgifter i kroner		-1 500 000	-13 800 000	-17 700 000	-7 500 000
Økte låneutgifter i prosent		2 %	19 %	21 %	7 %
Fastrentelån ved årets slutt:	475 000 000	475 000 000	475 000 000	475 000 000	475 000 000
Flytende rentelån ved årets slutt:	502 161 546	717 616 546	810 980 546	1 050 386 546	1 079 844 546
Fastrente i planperioden		3,91 %	3,91 %	3,91 %	3,91 %
Flytende rente i planperioden (inkl. kredittpåslag)		2,50 %	3,10 %	3,50 %	3,70 %
		18 572 500	18 572 500	18 572 500	18 572 500
		17 940 414	25 140 397	36 763 529	39 954 248
Vektet gjennomsnitt i planperioden (forenklet)		3,06 %	3,40 %	3,63 %	3,76 %
Kalkylerente i forrige handlings- og økonomiplan	3,40 %	3,50 %	3,70 %	4,00 %	

3 KOMMUNENS UTVIKLING

3.1 KOMMUNEPLAN

Sola kommunestyre vedtok i møte 22.09.11 Kommuneplan 2011-2022. Kommuneplanen skal være en bred, helhetlig, langsiktig og målstyrt oversiktsplan. Den skal være overordnet, legge grunnlag for og være samkjørt med alle andre planer, både kommunens planer og i forhold til andre myndigheters planer.

Kommuneplanen består av to hoveddeler, en samfunnsdel og en arealdel med bestemmelser til arealdelen. Kommunestyret vedtar visjon, hovedmål og satsingsområder for utviklingen av solasamfunnet. I arealdelen vedtar kommunestyret hvordan arealene i kommunen skal disponeres. Her legges det til rette for boligområder, næringsarealer og all nødvendig infrastruktur. Disponering av landbruksarealer og friområder er også viktige vurderinger. Det er også utarbeidet risiko- og sårbarhetsanalyse og konsekvensvurderinger som følger kommuneplanen.

Senest et år etter konstituering av nytt kommunestyre skal dette vedta kommunal planstrategi. En slik strategi er et nytt redskap for å gi kommunen en oversikt over pågående planer, og å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør starte opp for å realisere en ønsket utvikling. En kommunal planstrategi er ikke en plan i seg selv, men skal vurdere de strategiske valg knyttet til samfunnsutviklingen med tanke på langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorenes virksomhet. Sektorene er her arealutvikling og -disponering, levekår og oppvekst.

De siste år har vist et økende behov for planlegging på tvers av kommunegrensene, og regional planlegging har vist seg som et nyttig verktøy i en region der kommunegrensene har relativt liten betydning innenfor sentrale områder som transport, bolig, fritid og friluftaktiviteter, og ikke minst innenfor arbeids- og næringsmarkedet.

Visjon og mål – retning for utvikling i kommunen Visjonen for Sola kommune er **“Ansvar for hverandre”**. Visjonen gir uttrykk for et ønske om positive relasjoner mellom mennesker i kommunen forankret i stabile nettverk, positiv tilhørighet og identitet, samt en positiv bærekraftig utvikling, i takt med regionens utvikling.

Kommunens hovedmål er **“Vi skal være en sterk kommune på Nord-Jæren tuftet på historie, bærekraft, nærhet og lokaldemokrati”**. Hovedmålet er fundamentet for samfunnsutviklingen mot 2022, og tilkjenner at kommunen ønsker å bestå som egen kommune med forankring i historisk utvikling basert på nærhet mellom innbyggerne i et lokaldemokrati. Utvikling av identitet og nærhet til lokalmiljøet krever at både sosiale og fysiske forutsetninger må være til stede. Livet må folk skape selv, men de ytre rammebetingelsene må kommunen medvirke til.

For å nå visjon og hovedmål har kommuneplanutvalget vedtatt at en i kommuneplan 2011-2022 skal legge inn fem satsingsområder. Disse satsingsområdene er:

Livskvalitet og velferd (levetår), Oppvekstvilkår (oppvekst), Kultur og fritid (nærhet), Organisasjon og Samfunn, plan og regulering (samfunnsutvikling)

Satsingsområdene gjelder hele lokalsamfunnet. Kommuneplanens visjon, hovedmål og satsingsområder forutsettes å kunne gjenfinnes og gjennomsyre øvrige kommunale planer. Hvordan områdene skal følges opp og realiseres, avhenger av offentlige myndigheter, næringsliv, lag og foreninger, enkeltpersoner og kommunen.

Målstyring er et ambisiøst styringsprinsipp. Kommuneplanens visjon er etter hvert godt mottatt og innarbeidet i kommunal virksomhet. Hovedmålet tilkjenner at kommunen ønsker å bestå som egen kommune med forankring i historisk utvikling, basert på nærhet mellom innbyggerne i et lokaldemokrati. Visjon og hovedmål gir uttrykk for en utvikling av solasamfunnet som mange kan identifisere seg med.

Kommunestyret har vedtatt at det må legges opp til en bedre definering av de forskjellige seksjoner og virksomheters mål og satsingsområder. Satsingsområdene må konkretiseres. Det må videre utarbeides et system for å måle om en lykkes på de satsingsområdene som prioriteres.

Målstyring forutsetter at alle virksomheter og avdelinger i kommunen utarbeider overordnede mål og kommuneplanmål for planperioden. De må vise hvordan en skal oppnå de ulike målene, hvordan dette vil påvirke arbeidet og hvordan en skal måle resultatene. Etter hvert vil en i årsrapporter og andre rapporter legge inn resultater knyttet til de mål som er valgt.

3.2 SAMFUNNSUTVIKLING – BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Satsingsområdene i kommuneplanen gir retning for hvilke bidrag som må til fra alle for å nå målene i kommuneplanen. De ulike temaene i kommuneplanen har stor betydning for kommunens utvikling. Realisering av satsingsområdene vil kreve oppfølging fra politisk side og fra rådmannen gjennom det arbeid som utføres i kommunens virksomheter og avdelinger.

En viktig målsetting i styringen av samfunnsutviklingen i tråd med kommuneplanen, er at kommunen skal være i forkant med løsningsalternativ, være i tidlig dialog med utbyggere og næringsliv om oppgaveløsning og utvikling, stille krav til kommunen om å være forutsigbar, helhetlig og aktiv i utbyggingspolitikken.

Fremtredende utviklingstrekk i samfunnet generelt og for Sola kommune er:

- Høykonjunktur preget av lav arbeidsledighet og lav rente
- Nasjonal befolkningsgravitering mot de store byer og regionale sentra med tilhørende sterk befolkningsvekst
- Regionale utfordringer og behov for regionale løsninger innenfor boligbygging, transport og kollektivløsninger, og lokaliseringsstyring
- Befolkning med økt velstand, bedre helse (folkehelseperspektivet) og økende levealder
- Forventninger og krav til tjenestetilbud og kvalitativt gode boområder
- Press på fellesressursene gjennom økt trafikk, større fokus på støy, behov for næringsareal og å balansere vekst mot bærekraftige løsninger.

Kommuneplanen legger vekt på å sikre en bærekraftig utvikling med hensyn til naturgrunnlag, kollektivtransport og arealbehov, med vekt på å tilby innbyggerne gode og likeverdige livsvilkår i bo - og nærmiljøer, samt et variert tilbud av boliger i et lokalt og regionalt perspektiv.

For å utvikle solasamfunnet slik kommuneplanen legger opp til, krever det at kommunen tar en aktiv og styrende rolle, og balanserer de ulike krav mot hverandre. I tillegg til revidering av kommuneplanen arbeides det med en rekke kommunedelplaner der løsningene og oppfølging vil kunne påvirke solasamfunnet og utviklingen over tid. Kommunedelplanen for Risavika ble endelig stadfestet av Miljøverndepartementet før sommeren. Planen legger til rette for intern havnevei mellom nordre og søre del av havna for å styrke havna som regional knutepunkthavn. Samtidig legger planen sterke begrensninger på framtidig parkeringsdekning, og er en utfordring for et svært arbeidsplassintensivt område med dårlig kollektivdekning. Eksemplet er et tydelig bilde på utfordringene med å styre mot et ønsket mål på den ene side og på den andre side å finne fleksible og levedyktige løsninger underveis.

Bærekraftig utvikling i kommunen forutsetter også at en opprettholder full barnehagedekning, god skolekapasitet med høy fagkompetanse, sykehjemskapasitet til alle som har behov for det, høy kvalitet på kommunens tjenesteyting og boliger til alle aldersgrupper inkludert sosial boligbygging. Samtidig skal kommunen ivareta næringsinteresser, herunder landbruk, og legge til rette for friluftaktiviteter gjennom både å ivareta og verne strandsoner og grøntdrag, og øke tilgangen og bruken til de samme områder.

I skrivende stund er Regionalplan for Jæren ute på offentlig ettersyn, og planen vil trolig bli en pilar i regionens plan- og utviklingsarbeid i mange år framover. I planen fokuseres det på følgende områder:

- Godt leve- og oppvekstmiljø og effektiv arealbruk
- Vern av ikke-fornybare arealressurser
- Samordnet areal- og transportplanlegging
- Styrking av byens og tettstedenes sentra

3.3 BOLIGBYGGING

Kommuneplanen 2011-2022 legger opp til at boligbyggingen skal dimensjoneres i forhold til befolkningsvekst og sammensetning. Målet er aktiv bruk av boligbygging for å gi boligtilbud til alle aldersgrupper, til unge, nyetablerte, vanskeligstilte og andre med behov for spesielle botilbud.

Nyere regulerings- og bebyggelsesplaner har forsøkt å få fram en mer variert boligstørrelse. Reguleringsplanenes konsekvenser for levekår og folkehelse vil være viktig i saksframlegg for alle planer og for byggesaker. Konsentrert og rask utbygging av et område utløser andre behov enn om området bygges ut over tid med jevn årsproduksjon. Utbyggingsøkonomiske og kommuneøkonomiske hensyn vil ofte være motstridende, og i denne sammenhengen er det viktig ikke å gå på akkord med kommuneøkonomiske hensyn.

Kommunen står overfor store utfordringer knyttet til utbygging av store boligfelt på Skadberg, Grannes, Jåsund og Myklebust. I tillegg er nå kommunens boligområde i Kvithei under planlegging, og private utbyggere har startet regulering av nye boområder på Joa. De regulerte områder som kan bygges ut vil ha plass til over 2500 ny boenheter. Gode levekår i områdene, barnehagekapasitet, skolekapasitet, helse- og sosialtjenester, kultur og fritidstilbud osv. er meget store - og ressurskrevende -, og ikke minst formidable økonomiske utfordringer for kommunen. Dette krever god prosjekt- og økonomistyring av kommunen med tanke på forvaltning av kommunens ressurser på dette viktige feltet.

I 2013 vil Boligpolitisk handlingsplan bli tatt opp til revisjon. I den sammenheng vil det være naturlig og nyttig å vurdere utbyggingsmodeller for boligsektoren. Per i dag er tre modeller aktuelle eller under utprøving; den nåværende solamodellen, en ny modell gjennom kommunalt foretak som på Kvithei, eller en ny tomteselskapsmodell som i samarbeid med Sandnes om utbygging på Bærheim.

Ønsket om fortetting i etablerte boligområder har økt de siste årene. Kommunen har ikke klare retningslinjer for saksbehandling av delingssøknader i utbygde områder. Problematikken er belyst i egen reguleringsplan for Vardenområdet, og som er mal for fortetting i andre eldre boligområder.

Kommunen har gjennom kommuneplanen lagt opp til en differensiert arealutnyttelse i boligområder. For å stimulere til økt bruk av kollektive reisemidler er det lagt opp til høyest arealutnyttelse nærmest planlagt bybane/høgverdige kollektivløsninger, opp mot 6 boenheter pr dekar.

Leke- og friområder i og rundt boligfelt er svært viktige for å sikre barn, unge og voksne gode leke- og fritidsmuligheter i nye boligområder. Det er vedtatt norm for uteområder ved boligbygging og fortetting for å sikre gode tilbud til alle.

3.4 TRANSPORT

Nord-Jærenregionen har hatt sterk økonomisk vekst over lang tid. Et stabilt arbeidsliv, stor aktivitet innenfor boligbygging og høy befolkningsvekst har ført til at trafikken er i ferd med å nå kapasitetsgrensen på stadig flere steder. Miljøbelastningen på befolkning og natur øker i takt med dette og det blir en stor utfordring for alle kommunene i regionen. Etter hvert må en få frem andre og mer miljøvennlige transportmidler.

Transportplan for Nord-Jæren legger opp til en balansert investering mellom veiprosjekter, kollektivprosjekter og gang- og sykkelveier. Økt kollektivsatsing, utvikling av sykkelveier, videreutvikling av transportsystemer for gods- og varetransport er positive virkemidler for transportsektoren. Dette er kostbart og er neppe tilstrekkelig for å løse fremtidens transportutfordringer. For store regionale prosjekter blir det en betingelse og forutsetning at disse kommer inn i Nasjonal transportplan (NTP), og det er avgjørende at planlegging, regulering

og utbygging av de enkelte prosjekter i størst mulig grad skjer sammenhengene og helhetlig, og ikke stykkevis og delt.

Utvikling og bygging av sykkelveier er også viktig med tanke på folkehelsa. Landskapet i Sola ligger svært godt til rette for bruk av sykkel, og sammen med det øvrige turveinettet i kommunen vil utviklingen av flere sykkelveier øke muligheten for å erstatte bil med sykkel for jobbreisende.

Planlegging og bygging av bybane i området Stavanger- Sandnes-Sola vil være et viktig tiltak for å strukturere persontrafikken, redusere biltrafikken og redusere miljøutslipp. Samferdselsdepartementet har krevd kvalitetssikring av konseptvalgutredning (KVU) for transportsystemet på Jæren, og dette har forsinket framdriften av valg av høgverdig kollektivtilbud. I KVU'en belyses og analyseres hvordan hele transportsystemet på Jæren kan organiseres og bygges ut for å møte økningen i transportvolumet som følge av befolknings- og arbeidsplassveksten på Jæren. Sola kommune har i sin planlegging både av nye boligfelt, plan for Sola sentrum og næringsområder på Forus lagt til rette for realisering av bybanekonseptet.

Som vertskommune er Sola kommune er opptatt av Stavanger lufthavn Sola får gode utviklingsmuligheter, og flyplassen har hatt stor økning i passasjertall og trafikk de siste årene. Antall passasjerer har nå passert fire millioner pr år, og veksten ser ut til å fortsette. Men Stavanger lufthavn Sola er den av de store flyplasser i Norge med desidert lavest kollektivdekning blant de reisende. Det er derfor viktig at kommunen både legger til rette for og krever at det etableres et reisemiddeltilbud som dreier bruken bort fra en til dels ensidig bruk av privatbil/taxi. Uten en slik reisemiddelendring vil kommunen få til dels uoverkommelige kapasitetsutfordringer på veinettet, og som trolig ikke avbøtes med verken ny vei i Sømmevågen/Solasplitten, eller ny Transportkorridor Vest (fra Sømmevågen via Risavika til Randaberg).

For Sola kommune vil det være svært viktig at bybanebåndet fra Gausel over Forus og gjennom Sola sentrum fram til flyplassen blir bygd. Dette vil gi grunnlag for en bedre trafikkavvikling, redusert klimagassutslipp og den vil kunne legge grunnlaget for en fremtidig bybane til Tananger/Jåsund.

Det økte transportbehovet generelt og for Stavanger lufthavn spesielt generer betydelige utfordringer med tanke på støyutsatte områder i kommunen. Høsten 2012 er det fastsatt nye reviderte støysoner for flyplassområdet, som innebærer en betydelig økning av rød sone (mest støy). Pr i dag har kommunen ikke oversikt over konsekvensene av dette, men kommunen må i samarbeid med Avinor og Luftfartstilsynet vurdere konsekvensene av de nye støysonene, ikke minst med tanke på helseperspektivet for folk, men også med tanke på eventuelle restriksjoner for bolig- og næringsregulerte områder.

3.5 NÆRINGSUTVIKLING

Sola kommune har i 2012 over 20000 arbeidsplasser, og det med en befolkning rett over 24000. Tallet forteller oss at kommunen har lyktes i målsettingen om å være en næringsvennlig kommune. Kommunen legger rammebetingelser for næringsutvikling gjennom å synliggjøre, tilrettelegge, og utvikle de positive egenskaper som finnes innenfor kommune og region. Næringslivets rammebetingelser må være preget av langsiktighet og forutsigbarhet som grunnlag for at bedriftene selv må skape sine konkurransefortrinn.

Sola kommune skal være attraktiv og synlig for aktører som ønsker å etablere næringsvirksomhet. Dette gjelder nyetableringer og lokalisering av allerede eksisterende virksomheter - i eller utenfor Sola - som har behov for å flytte eller utvide. Nyetableringer er viktige for utvikling av nye arbeidsplasser. Sola kommune vil arbeide for at det tilrettelegges næringsarealer for nyetablerere og mindre bedrifter. Det globale perspektivet er realisert; eierskapet like ofte utenlandsk som norsk, og kunder og arbeidsmarked er internasjonalt. Utfordringen for kommunens samfunnsutvikling er å arbeide innenfor nasjonale rammer uten å bli nasjonalist og med lokal identitet uten å bli lokalpatriot.

Sola kommune er vertskommune for Stavanger Lufthavn og Risavika havn. Kommunen er opptatt av at forholdene legges til rette for en hensiktsmessig utvikling av lufthavnen og Risavika havn. Både Stavanger lufthavn

Sola og Risavika havn inkludert basevirksomhet på nordsiden kan vise til svært god vekst. For flyplassen viser Avinors masterplan en ny parallell rullebane, og i Risavika er det planer om arealmessige utvidelser, nye aktiviteter og to nye ferjer med LNG som drivstoff.

Risavika utgjør sammen med Forus og Stavanger lufthavn Sola de betydeligste næringsområdene i kommunen. Arealknapphet og behov for utvidelser er gjentakende problemstillinger som legges fram for kommunen. Men arealknapphet har også en arealøkonomisk side. Sola kommune skal bidra aktivt i transformasjonsarbeidet med tanke på økt utnyttelse av våre næringsarealer. En økt arealutnyttelse kan bidra til økt verdiskapning på eksisterende areal, synergi bedrifter i mellom, utsatt bruk av jomfruelig areal og bedre betingelser for kollektive transportmidler.

Utover Risavika, lufthavnen og Forus planlegges på noe sikt nye næringsområder på Joa og på Utsola. Sammen med den ventede næringsutvikling i Tananger og Sola sentrum når sentrumsplanen er klare, utgjør dette et betydelig potensial for vekst i kommunen.

Sola kommune er deltaker i ulike regionale organisasjoner og gjennom dette er Sola kommune en sentral medspiller i utformingen av en felles næringspolitikk for regionen. Det regionale samarbeidet i Greater Stavanger er utvidet og det omfatter svært mange kommuner på Jæren og i Ryfylke samt Sirdal kommune. I strategisk næringsplan for regionen er det vedtatt en overordnet målsetting om at Stavanger-regionen innen 2020 skal ha etablert seg som den norske storbyregionen med høyest verdiskapningsevne og størst konkurransekraft. Mat og energi er sentrale hovedområder.

De naturgitte forutsetningene for matproduksjon i Sola er blant de beste i landet. Hele jordbruksarealet ligger i beste klimasone, og 80-85 % av jordbruksarealet er egnet til produksjon av korn eller grønnsaker. Jordbruksarealet i Sola er dermed en viktig ressurs, også i nasjonal sammenheng. Landbruket er en stor næringsvirksomhet i kommunen og rammevilkårene for landbruket skal være forutsigbare og stimulere til langsiktighet og lønnsomhet i næringen. Det er utarbeidet Landbruksplan for Sola kommune. Planen gir overordnede retningslinjer for kommunens myndighetsutøvelse på områder som berører landbruket i Sola. Kommunene blir stadig viktigere i utformingen av rammebetingelsene for landbruket.

3.6 LIVSKVALITET OG FOLKEHELSE

I alle kommuneplaner siden 1998 blir det understreket at det skal være godt å bo i Sola kommune. En viktig utfordring for kommunens virksomheter blir å legge til rette for å opprettholde de gode levevilkårene som kommunen har og som gir grunnlag for den enkeltes livskvalitet.

Hele befolkningen skal, uavhengig av alder, inntekt og ressurser, sikres tilgang på tjenester av god kvalitet gjennom tiltak som fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold. Det vil spesielt bli lagt vekt på tiltak rettet mot barn og unge, mennesker med psykiske lidelser, pleietrengende eldre, funksjonshemmede og rusmisbrukere.

Samhandlingsreformen er en retningsreform som skal sikre kvalitet i tjenestene, i tillegg til en bærekraftig samfunnsutvikling. Ett av målene med reformen er å fremme helse og forebygge sykdom i større grad enn vi gjør i dag.

Folkehelsearbeid er samfunnets totale innsats for å opprettholde, bedre og fremme befolkningens helse. Å forebygge sykdom, fremme helse og utjevne sosiale helseforskjeller er målsettinger i folkehelsearbeidet i Sola. Helse skapes i den enkeltes liv, på den enkeltes arbeidsplass, i den enkeltes skole/barnehage – utenfor helsetjenesten.

Den nyoppstartede frisklivssentralen – Sola Frisksenter, blir kommunens kompetansesenter på endring av levevaner knyttet til kosthold, røyking og fysisk aktivitet. Samlokaliseringen på tidligere Stangeland skole med voksenopplæringen, kontaktsenteret for psykisk helse, Frivilligsentralen og tjenester for familier i tillegg til ulike kultur- og fritidstilbud kan gi spennende koplinger og muligheter for å fremme god helse og livskvalitet.

Folkehelsearbeidet er ikke lenger et ansvar for kommunehelsetjenesten alene, men et felles ansvar på tvers av alle sektorer i kommunen. Forebyggende arbeid er mest kostnadseffektivt jo tidligere man begynner. Barnehager og skoler av bra kvalitet har særlig god virkning på barn fra familier med svak økonomi og lav utdanning. Frafall i skolen, og dermed frafall fra utdanning og arbeidsliv, skaper sosiale helseforskjeller og må forebygges.

I henhold til ny folkehelselov, som trådte i kraft 1. jan 2012, skal kommunen fastsette mål og strategier for folkehelsearbeidet slik at man er i stand til å møte lokale helseutfordringer. Målene og strategiene skal forankres i planprosessene etter plan- og bygningsloven. I tillegg skal kommunen ha oversikt over helsetilstanden.

Kommunen skal gjennomføre en levekårsundersøkelse som et ledd i dette arbeidet, og den kan legges til grunn i all kommunal planlegging. Resultatene kan brukes til å utbedre situasjonen i områder med dårlige levekår, og til å snu utviklingen i områder med uheldig utvikling. Dette blir et av de viktigste styringsredskapene for kommunens folkehelsearbeid i tiden fremover.

Kommunen vil styrke de verdier som gir det enkelte individ og gruppe muligheter for ansvar, deltagelse, solidaritet, mestring og kontroll over eget liv og livssituasjon. Det er også nødvendig å tenke nytt omkring samspillet mellom offentlige ordninger og det sivile samfunn, utforske de nye formene frivilligheten tar, og sette fokus på alternative arbeidsmetoder og organisering. Team hjemmehabilitering er et nytt tiltak i Sola kommune som skal gi hjelp til selvhjelp der målet tar utgangspunkt i brukerens egne ønsker og ressurser.

Sola kommune har ervervet store arealer fra forsvaret til friluftsmål. Noe er tilrettelagt slik at det kan brukes av alle, og planene er klare for videre tilrettelegging av gode områder for utfoldelse og aktivitet. Sammen med det planlagte turveinettet rundt Hafrsfjord og Jåsundhalvøya vil muligheten for fysisk aktivitet for alle i Sola være godt utbygd og tilrettelagt.

3.7 OPPVEKSTVILKÅR

Kommunen har som mål å sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov.

Sola kommune skal utvikle fritids- og læringstilbud som vekker barns og unges nysgjerrighet, interesse og utholdenhet. Barns lek og unges livsglede angår alle. Det er derfor viktig at kommunen bidrar til at barn og unge har gode muligheter for lek og annen kreativ aktivitet i sine nærmiljøer. Uformelle møteplasser både inne- og ute er sentrale arenaer for lek og læring.

Barn og unge har en rekke behov som de ikke kan dekke på egenhånd. Eksempler på dette kan være behov for å knytte til seg voksne, behov for å knytte vennskap med jevn gamle av begge kjønn, behov for spenning, opplevelser og utfordringer, men også behov for trøst, nærhet, trygghet og å dele inntrykk med andre.

Forebyggende barne- og ungdomsarbeid skal bidra til at barn og ungdom kan kjenne og fylle sine egne behov. De fleste virkemidlene går derfor ut på å skape, drive og vedlikeholde arenaer som er tilpasset disse behov. For å lykkes innenfor satsingsområdet er det avgjørende med god kontakt mellom hjem og alle deler av tjenestene relatert til barn og unge.

Barnehagene fyller viktige deler av barn og foreldre sin hverdag og skal være med på å sikre barn gode og trygge oppvekstvilkår. Barnehagene er en viktig arena for sosialisering og læring, og er sammen med hjemmet det første stedet for livslang læring. Et godt barnehagetilbud bidrar til at kommunen fremstår som attraktiv for unge familier. Kommunen må sikre at det avsettes tilstrekkelige arealer til barnehager.

Skolene skal fremstå som kvalitetsbevisste, gode og tidsmessige skoler som elevene lærer i og trives i, og som foreldrene har tiltro til. Samtidig som barn og unge skal oppleve å være aktive i egen læring, skal de også oppleve

å bli stilt krav og forventninger til. Et godt opplæringstilbud er å satse på fremtiden, både for individ, familie, nærmiljø og storsamfunn. Skolene må i tillegg til det å være skoler også være viktige ressursentre i nær- og lokalmiljøene.

3.8 SENTERSTRUKTUR I KOMMUNEN

I kommuneplanen er Solakrossen definert som kommunesenter og Tananger er definert som kommunedelsenter. I et kommunesenter skal det være plass til et bredt spekter av handel, kultur, offentlig og privat service dimensjonert i forhold til kommunens innbyggere. Offentlige tilbud som bare blir gitt på et sted skal i hovedsak legges til kommunesenteret.

Sola kommune har iverksatt et stort arbeid for utvikling av senterområdene i Solakrossen og i Tananger. De reguleringsplanene som er under utarbeidelse dekker en betydelig del av sentrene og vil kunne legge til rette for en gjennomarbeidet struktur som sikrer både næringsutvikling, service og større offentlige rom og grøntområder.

Dette blir et krevende arbeid å følge opp over tid samtidig som en skal ivareta ønsket og kravet om utvikling raskt i begge sentrene.

I Sola ønsker vi en samfunnsutvikling hvor alle tar sin del av ansvaret for å leve og handle på en måte som ivaretar en bærekraftig utvikling. Dette er en kontinuerlig prosess, og for å få det til må det samarbeides i god dugnadsånd med alle samfunnsaktører.

4 HOVEDTREKK OG PRIORITERINGER

4.1 NØKKELTALL FRA KOSTRA (KOMMUNE - STAT - RAPPORTERING)

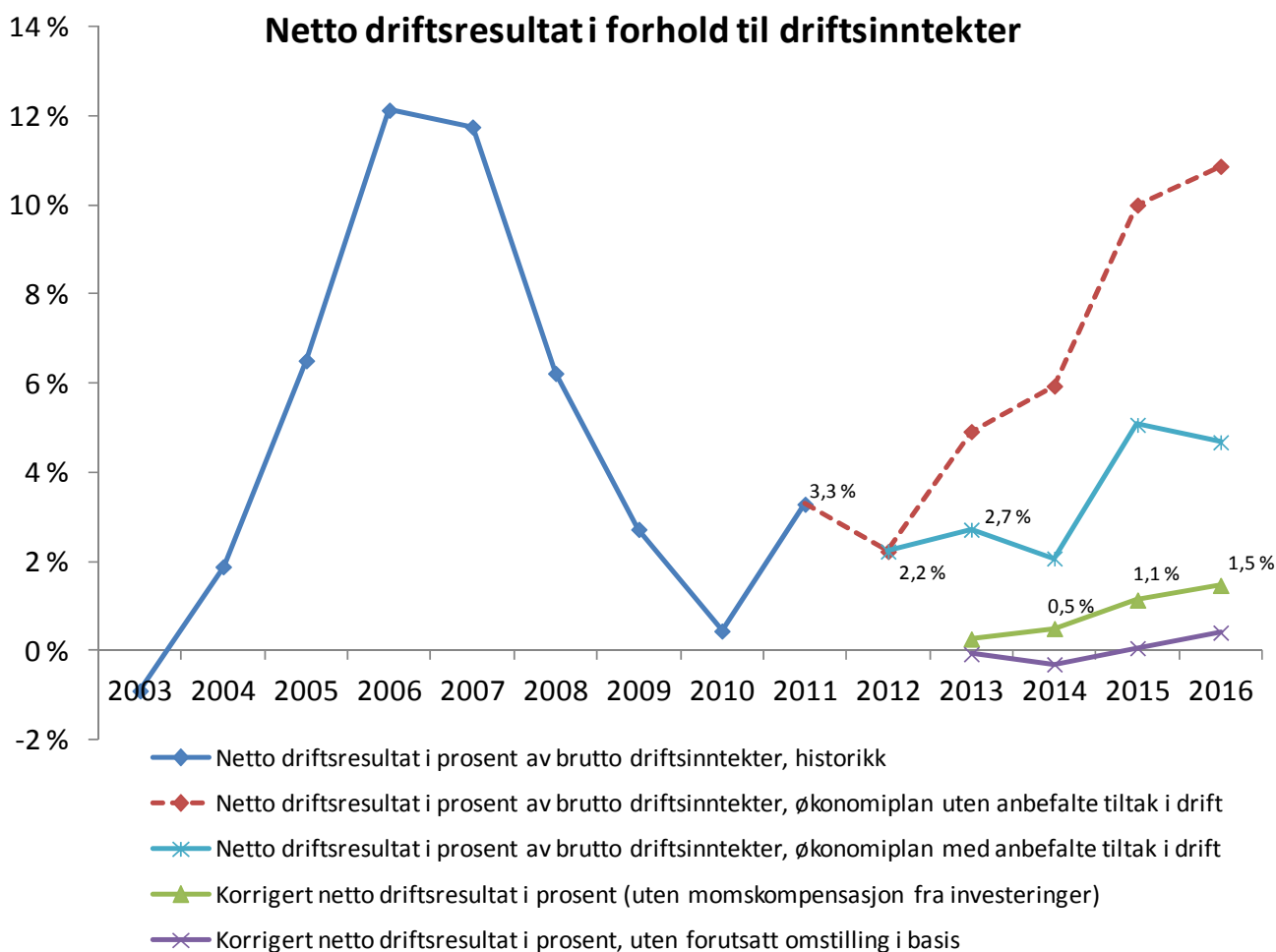
Rådmannen har ikke utarbeidet et eget oppdatert kostrahefte som beslutningsgrunnlag for budsjettprosessen, men har støttet seg på Kommunebarometeret, som ble lagt fram i f.sak 87/12 (04.09.12). Analyser av kostratall er av betydning i utredningen av nye tiltak i handlings- og økonomiplan 2013-2016, og er et viktig grunnlag for prioriteringer i forbindelse med kommunens økonomiske omstilling. Rådmannen viser også til årsrapporten for 2011 for illustrasjoner av utvalgte nøkkeltall.

4.2 ØKONOMISKE MÅLTALL

4.2.1 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, og er et uttrykk for hva kommunen sitter igjen med til avsetninger og investeringer. Netto driftsresultat er den primære indikatoren for økonomisk handlefrihet, og bør over tid ligge over 3 prosent av brutto driftsinntekter. Kommunens finansielle handlekraft er vesentlig svekket som følge av varig svekket inntektsgrunnlag og økte renter og avdrag.

I diagrammet under er netto driftsresultat i planperioden illustrert på ulike måter. Momskompensasjon fra investeringer vil ikke lenger være en driftsinntekt fra år to (2014). I tillegg til å holde momskompensasjon fra investeringer utenfor, er det relevant å illustrere hvordan bildet blir uten videre omstilling i planperioden.

Forventet utvikling i netto driftsresultat.

Netto driftsresultat i 2011 var 45,3 mill kroner eller 3,3 prosent av brutto driftsinntekter. Dersom vi holder momskompensasjon fra investering utenfor, var resultatet 0,9 prosent. Ved inngangen til 2012 hadde Sola kommune et akkumulert overskudd - udisponerte frie fondsmidler - på om lag 56,0 mill kroner, herav 54,0 mill kroner i disposisjonsfond / regnskapsmessig overskudd. På den annen side utgjorde uinndekkede pensjonspremier hele 95,8 mill kroner. Den såkalte driftslikviditeten er således negativ når vi holder bundne fond og ubrukte lånemidler utenfor.

Kommunens driftsregnskap er finansielt orientert. Det innebærer at utgifter til renter og avdrag skal dekkes inn i driftsregnskapet. God økonomistyring er ensbetydende med å sikre handlefrihet på lang sikt. For å kunne videreføre et stabilt investeringsnivå i framtiden, må evnen til å finansiere deler av investeringene av egne midler holdes på et akseptabelt nivå. Etter hvert som lånegjelda stiger sett i forhold til driftsinntektene, blir dette en større utfordring. Med svakere handlefrihet i driften som følge av økte renter og avdrag, blir det vanskeligere å finansiere investeringer av egne midler. Dersom man likevel holder oppe investeringsnivået vil lånefinansieringen måtte økes og man skaper dermed en ond sirkel ved at renter og avdrag øker og reduserer handlefriheten ytterligere.

Nye sparetiltak i 2013 og videre omstilling i planperioden, herunder reduksjoner i tjenestetilbudet, er påkrevd for å sikre nødvendig finansiell handlekraft når vi legger til grunn et varig svekket inntektsgrunnlag som følge av vesentlige endringer i inntektssystemet. For å si det enkelt, aktiviteten i Sola kommune er for høy med dagens inntektsgrunnlag. Rådmannen viser til kapittel 4.3.

I planperioden er det lagt opp til et høyt investeringsnivå, med en betydelig grad av lånefinansiering. Rådmannen har funnet dekning for 5 mill kroner i generelle overføringer fra drift i 2013. Momskompensasjon fra investeringer overføres i sin helhet til finansiering av budsjetterte investeringer. Etter regelverket kunne 20 pst ha gått inn i salderingen av driftsbudsjettet for 2013. Det er lagt opp til at egenfinansieringen av investeringer styrkes med 10 mill kroner hvert år i planperioden når vi ser bort fra momskompensasjon fra investeringer. Faste investeringsinntekter - avdrag fra Lyse på 8,741 mill kroner per år – inngår i den generelle finansieringen av kommunens investeringer.

I perioden 2005-2008 bidro en positiv inntektsutvikling til å stabilisere lånegjelda gjennom høy grad av egenfinansiering. Per 31.12.11 hadde Sola kommune en lånegjeld om lag på høyde med nivået i kommunegruppe 13 og landsgjennomsnitt. Rådmannens utkast for planperioden 2013-2016 innebærer at kommunens lånegjeld vil stige til nivåer som ligger over gjennomsnittet for kommunesektoren generelt, også når vi tar hensyn til kommunens rentebærende eiendeler i Lyse, som reduseres i takt med nedbyggingen av det ansvarlige lånet til selskapet. I en overgangsperiode vil dette kunne sies å være akseptabelt dersom det er påkrevd å gjøre ytterligere løft i form av helt nødvendige investeringer. Lånegjelden som skal betjenes av kommunens innbyggere etter 2016 stiger imidlertid til et så høyt nivå at dette helt sikkert kan diskuteres. Rådmannen har innarbeidet en gradvis styrket egenfinansieringsevne i tråd med signalene i fjorårets økonomiplan.

I et lengre perspektiv er det vanskelig å se for seg at Sola kommune kan finansiere demografikostnader og helt nødvendig kommunal infrastruktur – skoler, barnehager, omsorgsboliger og sykehjemsplasser mv. – uten til dels kraftig omstilling og/eller vesentlige salgsinntekter og/eller innføring av nye inntektskilder i drift. Enda vanskeligere er det å forestille seg at kommunen kan gjennomføre videre utbygging av formålsbygg og -anlegg for kultur- og idrettssektoren. Rent faglig er det svært utfordrende å argumentere for at denne økonomiplanen sikrer nødvendig finansiell bærekraft, uten å forutsette vesentlige investeringsinntekter eller nye inntektskilder i drift. Rådmannen legger til grunn at dette vil måtte aktualiseres i løpet av planperioden.

Det er igjen viktig å minne om de store utfordringene det innebærer å være en kommune i betydelig vekst. Stigende lånegjeld vil etter hvert gjøre det svært vanskelig å finne en riktig balanse mellom drift og investeringer, når kommunens demografiske utvikling "tvinger fram" økte bevilgninger for å opprettholde dekningsgrader og standard i tjenestetilbudet. Samtidig er det lettere å gjennomføre omstilling i form av effektivisering og økt produktivitet når innbyggertallet øker.

Sola kommune har en bygningsmasse som jevnt over holder høy standard. Det er blant annet gjennomført et omfattende rehabiliteringsprogram i skolesektoren de siste årene. Når de store investeringene i kommende planperiode er gjennomført, framstår en nedtrapping i påfølgende år som naturlig. Rådmannen viser imidlertid til forvaltningsrevisjonsrapporten om viktigheten av planmessig vedlikehold, og et betydelig vedlikeholdsetterslep.

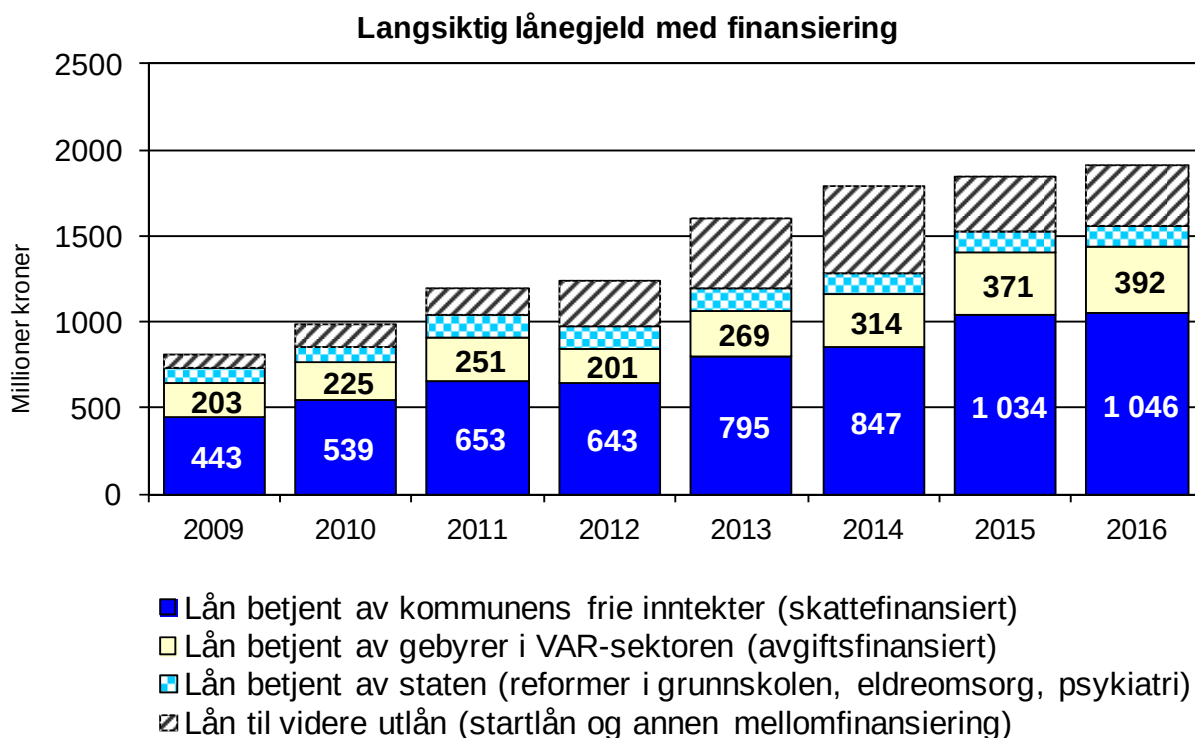
4.2.2 Lånegjeld

Lånegjeld er en utfordrende størrelse å sammenligne⁶ med andre kommuner. Låneopptak til videre formidling og til mellomfinansiering av selvfinansierte prosjekter er eksempler på låneopptak det er viktig å korrigere for. Likeledes vil ubrukte lånemidler og utsatte låneopptak som følge av etterslep i gjennomføringen av prosjekter, være elementer man skal være bevisste på når nye låneopptak vurderes.

Per 31.12.11 hadde Sola kommune 181,2 mill kroner i ubrukte lånemidler og 4,3 mill kroner i utsatte låneopptak knyttet til kommunens egne investeringer. I kraft av nye prinsipper for budsjettering av investeringer⁷, reduseres ubrukte lånemidler til om lag null per 31.12.12.

Tidligere bevilgninger til investeringer som ikke gjennomføres i 2012 tilrås reversert og eventuelt rebudsjettert i planperioden. I 2012 vil det ikke bli gjennomført låneopptak som følge av denne øvelsen (som dokumenteres i eget vedlegg). Samlet reverseres vedtatt bruk av lån med 237,7 mill kroner i denne økonomiplanen, herav 82,7 mill kroner i kommunaltekniske tjenester – vann/avløp/renovasjon (VAR).

Opprinnelig budsjett 2012, utsatt låneopptak fra 2011, første og andre tertialrapport og denne økonomiplanen sett under ett, reduserer kommunens lånegjeld med 25,2 mill kroner i 2012. Rådmannen legger til grunn at dette betales som avdrag i 2012 i tillegg til minimumsavdraget på 37,6 mill kroner.

Forventet utvikling i langsiktig lånegjeld per 31.12 i angitt år.

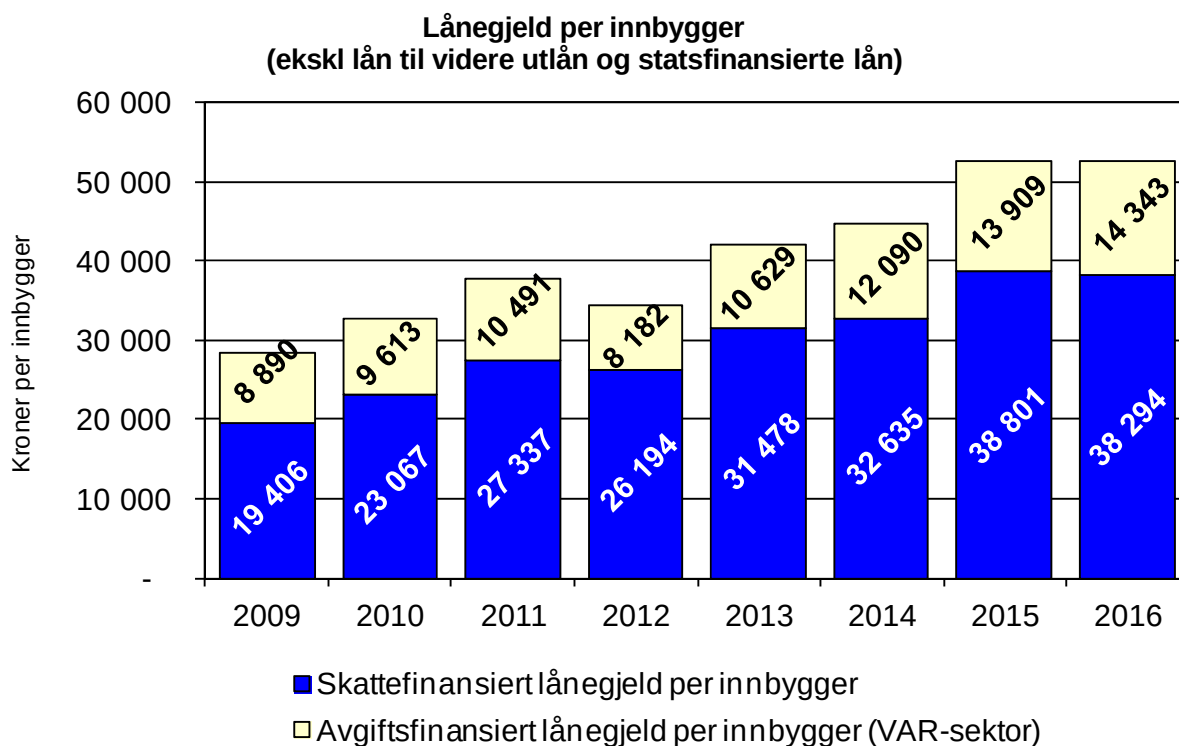
⁶ Fylkesmannen i Rogaland har gjort et forsøk i heftet "Kommunaløkonomisk statistikk" - www.fylkesmannen.no/rogaland.

⁷ Veileder fra Kommunal og regionaldepartementet: Budsjettering av investeringer og avslutning av investeringsregnskapet.

Fratrukket lån til videre utlån vil samlet lånegjeld per 31.12.12 være om lag 977,2 mill kroner. Korrigert for langsiktige rentebærende eiendeler i Lyse, vil den samlede netto gjeldsbelastningen være 749,9 mill kroner. Av lånegjelden betjener staten 132,9 mill kroner helt eller delvis, i form av kompensasjon for renter og i noen sammenhenger også avdrag.

Per 31.12.12 vil summen av lån som betjenes helt av kommunens innbyggere være 844 mill kroner, herav 201 mill kroner som finansieres av gebyrer for kommunaltekniske tjenester – vann/avløp/renovasjon (VAR).

En betydelig del av lånegjelda henføres til VAR-sektoren. Kalkulatoriske avskrivninger (avdrag) og renter for disse lånene belastes brukerne i form av avgifter. Investeringer i øvrige sektorer finansieres av kommunens frie inntekter. Hensyntatt den forventede veksten i innbyggertallet, kan utviklingen i kommunens lånegjeld illustreres per innbygger.

Forventet utvikling i langsiktig lånegjeld per 31.12 i angitt år.

4.2.3 Finansiering av investeringer

Tabellen under viser hvordan finansiering av investeringer fordeler seg på egenfinansiering og låneopptak i årene fra 2013 til 2016. Dersom vi legger til grunn at all finansiering som ikke er lånefinansiering, er egenfinansiering, ligger andelen lånefinansiering på 56,2 pst i perioden, men varierer fra 76,9 pst i 2013 til 22 pst i 2016.

Dersom vi trekker fra momskompensasjon og øremerket finansiering, som utløses direkte av investeringen, er andelen lånefinansiering langt høyere, med et gjennomsnitt på 71,2 pst i planperioden, eller 94,8 pst i 2013. Den faktiske egenfinansieringen er da 28,8 prosent i planperioden. Andelen egenfinansiering er nærmest ubetydelig det første året, med investeringsinntekter fra Lyse på 8,7 mill kroner og overføringer fra drift på 5 mill kroner, som til sammen utgjør 5,2 prosent av finansieringsbehovet. Salg av kommunal eiendom er et vesentlig innslag i egenfinansieringen det siste året i planperioden.

	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Snitt
	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	
Anleggskostnader egne prosjekter	325 676 000	220 464 000	440 882 000	366 970 000	
Finansieringsbehov (brutto)	325 676 000	220 464 000	440 882 000	366 970 000	
Øremerkede inntekter (tilskudd til investeringer mv.)	-25 464 000	-21 895 000	-4 313 000	-97 121 000	
Momskompensasjon fra investeringer	-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000	
Finansieringsbehov (netto)	264 096 000	175 055 000	374 647 000	218 299 000	
Salg av kommunal eiendom	0	0	0	-94 000 000	
Netto finansieringsbidrag fra eiendomsutvikling	0	-16 750 000	-54 600 000	0	
Avdrag på utlån (Lyse)	-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	
Overføringer fra drift	-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000	
Lånemidler samlet	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000	
Andel lånefinansiering (av brutto finansieringsbehov)	76,9 %	61,0 %	64,9 %	22,0 %	56,2 %
Andel "egenfinansiering" (av brutto finansieringsbehov)	23,1 %	39,0 %	35,1 %	78,0 %	43,8 %
Andel lånefinansiering (av netto finansieringsbehov)	94,8 %	76,9 %	76,4 %	36,9 %	71,2 %
Andel egenfinansiering (av netto finansieringsbehov)	5,2 %	23,1 %	23,6 %	63,1 %	28,8 %
Lånemidler samlet	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000	
Lånemidler VAR-sektor	74 950 000	55 250 000	68 361 000	34 900 000	
Lånemidler øvrige sektorer	175 405 000	79 314 000	217 945 000	45 658 000	

Man har i Sola kommet til et punkt hvor lånegjelden snart ikke kan økes mer enn inntektene øker – altså hvor gjeldsgraden skal bygges ned eller holdes stabil, og det vil da være den reelle egenfinansieringen – det vil si: overføringer fra drift, finansieringsbidrag fra eiendomsutvikling og andre (ikke øremerkede) investeringsinntekter – som sammen med årlige minimumsavdrag og den forholdsmessige økningen i frie inntekter, setter rammen for årlige investeringer.

Gjeldsgraden (alene) er vanskelig å styre etter, og et eksempel på en aktuell selvpålagt handlingsregel er å redusere andelen lånefinansiering til et bestemt nivå for å bevare en bærekraftig økonomi. En simulering viser at for å holde gjeldsgraden tilnærmet uendret på 2012-nivå (66 pst) ved planperiodens slutt, gitt at man gjennomfører de investeringene som foreslås, må man øke den årlige egenfinansieringen med 60-70 mill kroner utover det som framgår av tabellen over. Egenfinansieringen kan da enten komme i form av økte driftsinntekter (varig effekt) eller investeringsinntekter (engangseffekt). Den faktiske egenfinansieringen som da er påkrevd for å holde gjeldsgraden uendret er nærmere 60 prosent av netto finansieringsbehov i fireårsperioden, altså etter at øremerkede inntekter og momskompensasjon er trukket fra.

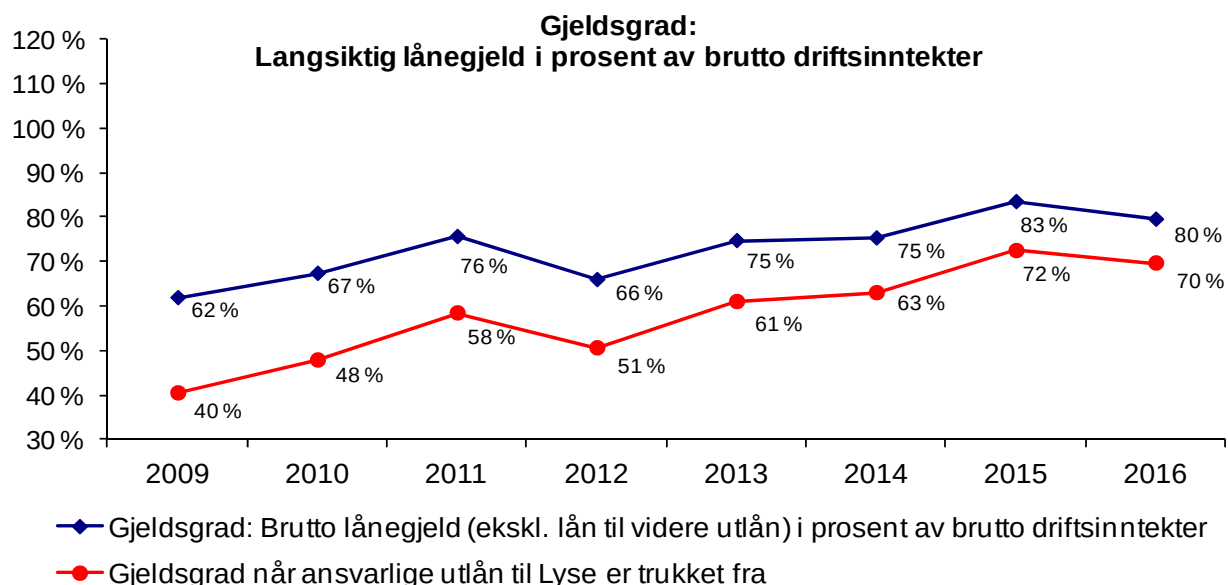
Alternativt kan man redusere investeringene (fratrasket øremerket finansiering og momskompensasjon) med et tilsvarende beløp. Finansieringsbehovet må da reduseres med 240-280 mill kroner over fire år, hvilket betyr at investeringene i så fall må reduseres enda mer, avhengig av nivå av momskompensasjon og øremerket finansiering. Det understrekes at også VAR-sektoren inngår i tallgrunnlaget. For to store investeringer i 2016 kan deler av egenfinansieringen (salg av eiendom) knyttes direkte til oppføringen av nybygg. Isolert sett reduseres gjeldsgraden det siste året i planperioden.

Prinsippet om en selvpålagt handlingsregel gjør seg gjeldende når man må redusere investeringsnivået kraftig for å oppnå ønsket egenfinansiering. I praksis må en slik handlingsregel innfris gjennom en kombinasjon av økt egenfinansiering og reduserte ambisjoner for kommunens investeringer.

4.2.4 Gjeldsgrad

Gjeldsgraden (lånegjeld som andel av driftsinntekter) er et uttrykk for belastningen knyttet til det å betale renter og avdrag av løpende inntekter. Rådmannen finner det relevant å korrigere for rentebærende eiendeler – utlån til Lyse, og støtter seg også til "netto lånegjeld" i analysene. Gjeldsgraden bør ikke overstige 60 prosent. I landet for øvrig har gjeldsgraden ligget forholdsvis stabilt på nivåer mellom 30 og 40 prosent de siste 25 årene. I Sola kommune har man i løpet av knapt 15 år beveget seg fra en betydelig netto formue til en netto gjeldsposisjon. Det er utviklingen som er mest urovekkende ved inngangen til ny planperiode.

Eliminasjonen av ubrukte lånemidler i 2012 vil ha redusert gjeldsgraden i forhold til opprinnelig budsjett. Videre har rådmannen framskrevet brutto driftsinntekter (nevneren i brøken) basert på regnskap 2011 og ikke lagt til grunn budsjetterte driftsinntekter, som rent teknisk er lavere enn bokførte inntekter. Også planlagte låneopptak i 2014-2016 er prisjustert skjønnsmessig for å framstille en mest mulig realistisk gjeldsgrad med tanke på sammenligninger med historiske tall. Gjeldsgraden framstår som noe snillere uten ubrukte lånemidler og med ny metodikk, og nivået er urovekkende høyt.

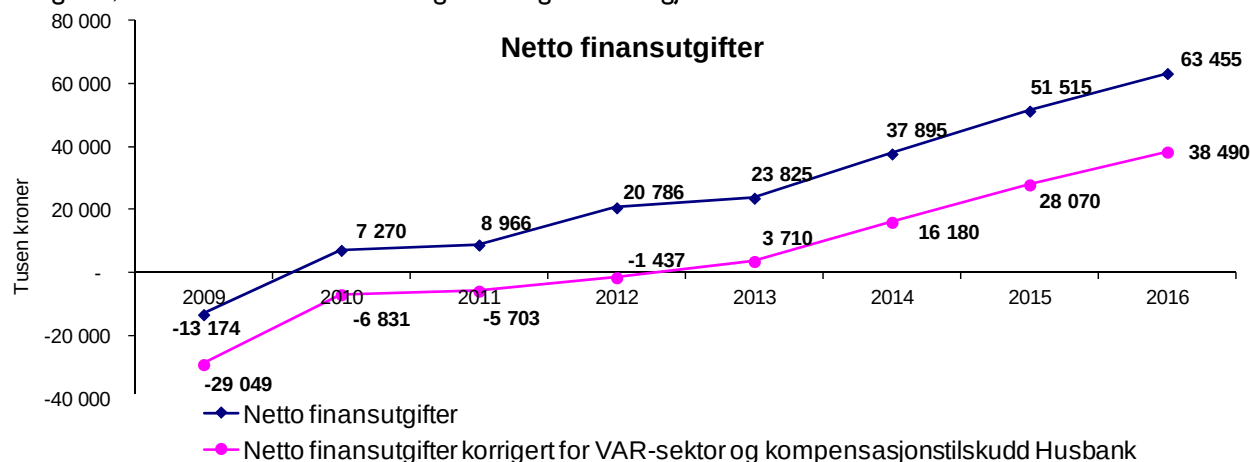

Forventet utvikling i brutto og netto lånegjeld (i prosent av brutto driftsinntekter).

Prinsipielt kan ikke rådmannen si seg fornøyd med økonomiplanen uten at gjeldsgraden reduseres til 60 pst av brutto driftsinntekter. Om man skal legge til grunn den rød eller blå streken må overlates til skjønn, men det er også mange andre kommuner som har langsiktige rentebærende eiendeler. Gjeldsgraden slik begrepet forstås av andre, er den blå kurven.

4.2.5 Netto finansutgifter

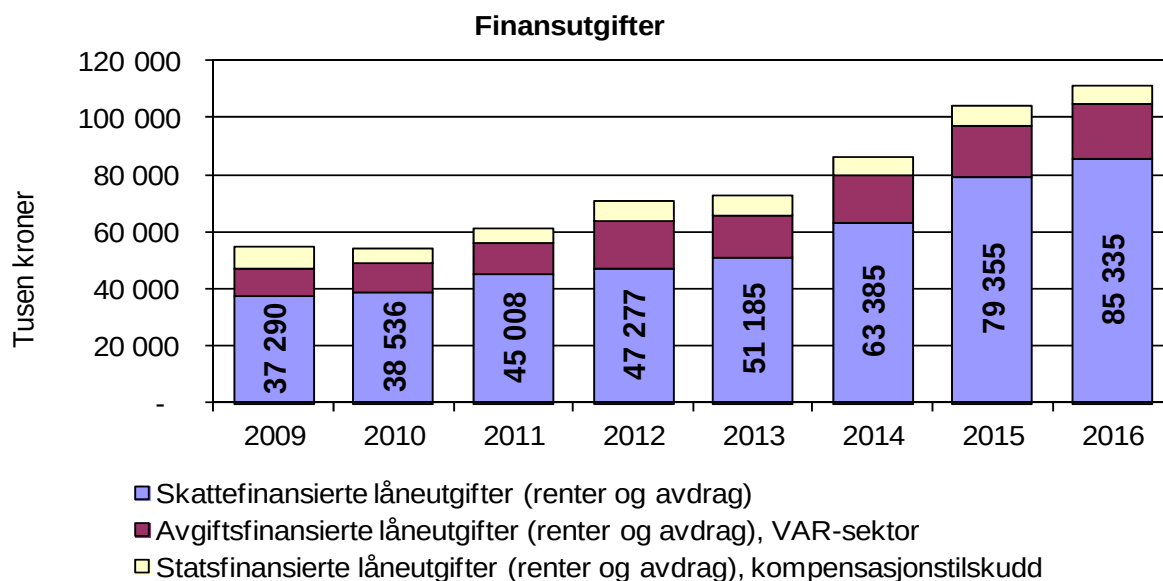
Både renter og avdrag må dekkes inn i driftsregnskapet. Netto finansutgifter tar også opp i seg finansinntekter: renter og utbytte fra Lyse, avkastning på kommunens egenkapitalavsetninger, renteinntekter på ubrukte lånemidler (i budsjettåret) og renteinntekter på overskuddslikviditet. Figuren under illustrerer utviklingen i netto finansutgifter, som må sees i sammenheng med stigende lånegjeld.

Forventet utvikling i netto finansutgifter (brutto finansutgifter fratrukket brutto finansinntekter).

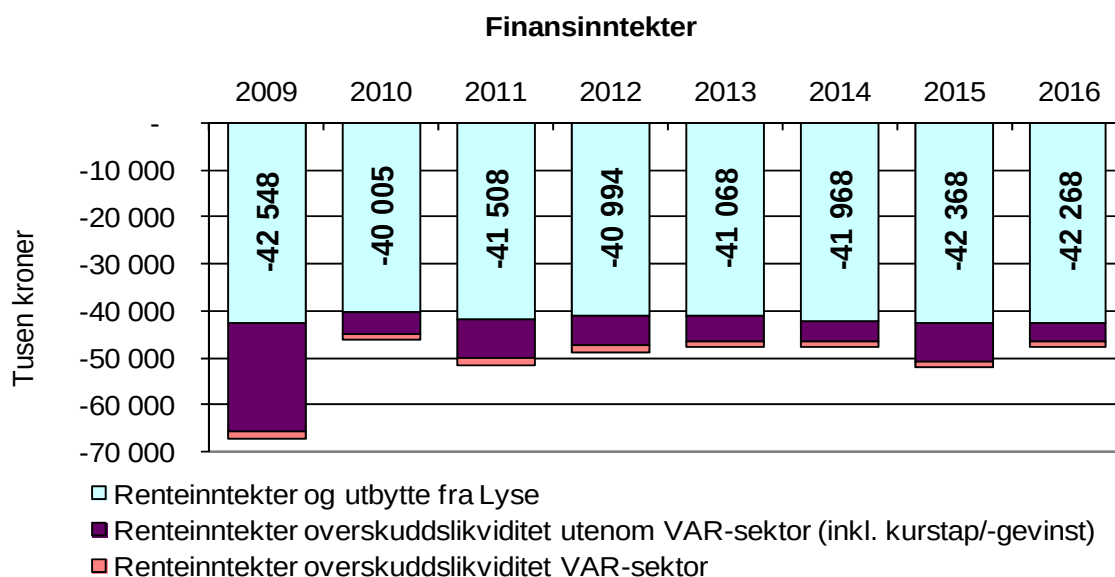
Deler av kommunens renter og avdrag finansieres av gebyrer i vann-, avløps- og renovasjonssektoren, samt av kompensasjonstilskudd fra Husbanken knyttet til reformer mv.

I perioden fra 2012 til 2016 legger man opp til å øke de skattefinansierte låneutgiftene med 80 prosent, fra 47,3 mill kroner til 85,3 mill kroner. I samme periode øker inntektene med drøyt 30 prosent når vi legger til grunn rådmannens framskriving av frie inntekter og forutsetter 3,3 prosent pris- og kostnadsvekst per år. I praksis betyr dette at mange potensielle nye årsverk bindes opp i renter og avdrag i årene framover. Denne ubalansen er vanskelig å akseptere når utgangspunktet er en gjeldsgrad i 2012 på 66 prosent, eller 51 prosent når vi trekker fra langsiktige rentebærende eiendeler.

Forventet utvikling i brutto finansutgifter. Renter og avdrag er i stor grad faste beløp i planperioden.

På aktivassiden forventes en mer stabil utvikling i finansinntektene gitt forutsetninger som rådmannen har redegjort for i kapittel 2.5.9. Renteinntekter fra ubrukte lånemidler vil reduseres, men inngår i beregningen med en halvpart av budsjettert låneopptak den enkelte år. Man har da forutsatt at låneopptakene skjer 1.1.xx og disponeres gradvis til investeringer gjennom året.

Forventet utvikling i brutto finansinntekter.

4.3 OMSTILLING I PLANPERIODEN OG SPARETILTAK I 2013

4.3.1 Innledning

Det arbeides systematisk med omstilling i et langsiktig perspektiv i tråd med føringer i de to siste handlings- og økonomiplanene. I *Handlings- og økonomiplan 2012-2015* – beskrev rådmannen tjenesteområdenes strategi/tilnærming til arbeidet med omstilling.

Dette kapittelet er forbeholdt omstillingsprogrammet, og inneholder en anbefaling av nye budsjettreduksjoner – sparetiltak – i 2013. Framover i tid vil omstilling handle mer om strukturelle endringer og mindre om kutt/reduksjoner. Sentrale stikkord er:

Økt effektivitet – gjøre de rette tingene

Økt produktivitet – gjøre de rette tingene på rett måte

I omstillingsprogrammet er rådmannen spesielt opptatt av å redusere enhetskostnader – kostnader per tjenestemottaker i pleie og omsorg, per elev i grunnskolen, per barn i barnehage og per innbygger i kultur- og idrettssektor etc. Store deler av kommunens driftsutgifter er bundet opp i lønnsutgifter eller kjøp av tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon. Man kan således ikke komme utenom at potensialet for omstilling er knyttet uvegerlig til arbeidskraft som den dominerende innsatsfaktoren i tjenesteproduksjonen.

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygninger og anlegg har vesentlig betydning for kommunens kostnader. Om kostnadsnivået framstår som forsvarlig på et gitt tjenesteområde kan også her måles i enhetskostnader - per kvm og per innbygger i målgruppen. Verdien av kapitalslit – realkapitalens verdifall – kommer til uttrykk i sammenligninger mellom kommunene, og speiler investeringsnivået innenfor tjenesteområdene.

Kommunens vilje og evne til å prioritere står sentralt i en endringsprosess, hvor målet er å gjenvinne tilstrekkelig finansiell handlekraft. I kommuneøkonomien er én krone mer brukt på ett område som regel ensbetydende med én krone mindre brukt på et annet område. Dette gjelder også for investeringer, hvor man i tillegg til hovedstol (avdrag) også må dekke inn renter i påfølgende driftsår.

Iveren etter å skape enda bedre tjenester må ikke få som konsekvens at gjeldsgraden blir for høy og at løpende vedlikehold av bygg og anlegg forsømmes til fordel for kortsiktige hensyn. Dette vil i så fall innebære at det skyves en stor belastning over på framtidige generasjoner. Behovet for omstilling vil da i neste omgang måtte løses i form av kraftige reduksjoner i tjenestetilbudet, både menneskelig og materielt. I dagens anstrengte økonomiske situasjon kan det dokumenteres at kommunens samlede tjenestetilbud er "litt for godt", inntektsgrunnlaget tatt i betraktning. Aktiviteten er med andre ord for høy, og dette gir seg utslag i en ubalanse mellom driftsutgifter og driftsinntekter.

Kommunens såkalte utgiftskorrigerte frie inntekter (i prosent av landsgjennomsnitt) har vist en fallende trend over mange år som følge av statlige prioriteringer av skattesvake kommuner. Videre har 316 av landets 429 kommuner innført eiendomsskatt i en eller annen form. Over tid kan det ikke forventes at Sola kommune skal opprettholde et gjennomgående høyere tjenestenivå enn landets øvrige kommuner. Korrigerte frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) var 2 pst høyere i Sola i 2011 enn landsgjennomsnitt. Med så lite spillerom i forhold til andre kommuner, er det rimelig å legge til grunn at tjenestestandarden må reduseres. I Kommunebarometeret utmerket Sola seg med høy tjenestestandard på noen sentrale tjenesteområder.

I f.sak 167/10 (16.11.10) ble følgende overskrifter anvendt for å sortere sparetiltak:

- 1 Aktuelle reduksjoner i tjenestetilbudet
- 2 / 3 Effektivisering/ økt produktivitet
- 4 Økte driftsinntekter

For punkt 2 og 3 er målet ofte sammenfallende: å oppnå strukturelle endringer som bidrar til at oppgaveløsningen - måten en utnytter arbeidskraften på - blir mindre kostnadskrevende.

Eksempler på strukturelle endringer som er satsingsområder for rådmannen:

- Redusert dekning av sykehjemsplasser og styrking av hjemmebaserte tjenester
- Flere barn per årsverk i kommunale barnehager
- Ny organisering av renholdstjenester og vaktmestertjenester mv.
- Energiøkonomisering, redusert antall kWh energiforbruk per kvm bygningsmasse

Punkt 1 - aktuelle reduksjoner i tjenestetilbudet - er viktig for å aktualisere omprioriteringer innen, og på tvers av, tjenesteområder. Offisiell statistikk er et nyttig referansegrunnlag i så måte. I Sola prioriteres for eksempel ikke-lovpålagte tjenester i kultur- og idrettssektoren forholdsvis høyt sett i forhold til andre kommuner. Generelt kan man si at høy prioritering av lovpålagte tjenester er et uttrykk for høy prioriteringseffektivitet.

Punkt 4 – økte inntekter – kan for eksempel dreie seg om å henføre alle relevante kostnader til grunnlaget for selvkostfinansierte tjenester. I 2012 har kommunestyret innført selvkostprinsippet også for arealplanlegging, byggesaksbehandling og oppmåling. Rådmannen er generelt opptatt av at tjenestemottakere må forvente å betale representative egenandeler om lag på høyde med nivået i andre kommuner, som grunnlag for å opprettholde det gode tjenestetilbudet.

Et viktig aspekt for rådmannen i arbeidet med denne handlings- og økonomiplanen, er å tilstrebe maksimal utnyttelse av eksisterende infrastruktur så lenge som mulig. Rådmannen tenker først og fremst på våre bygninger og tomter, og potensialet for utnyttelse i 2013 og eventuell ytterligere økt utnyttelse i påfølgende år. Realkapitalens egnethet og alternative verdi (for kommunen) må også inngå i vurderingen av eksisterende bygg og anlegg.

Rådmannens utkast til investeringsbudsjett kjennetegnes av strenge prioriteringer, for eksempel knyttet til den videre oppfølgingen av skolebruksplanen. KS har framhevet sammenslåing av skoler, økning av elevtallet per skole og økt gruppestørrelse som noen av tiltakene som gir besparelse. Skolebruksplanen høsten 2011 var et eksempel på en sektorplan som viser investeringsbehov som langt overstiger et økonomisk bærekraftig nivå for Sola kommune.

Vekst i innbyggertallet uten vekst i infrastruktur og tjenestetilbud kan være god omstilling fordi inntektene øker uten at kostnadene øker like mye. Redusert tilgang til kommunale idrettsanlegg målt i tid per innbygger, er et eksempel på dette.

Rådmannen ønsker å gi en nøytral fremstilling av nøkkeltall fra Kostra, og gjøre relevante sammenligninger mellom Sola kommune og andre kommuner. Denne typen analyser må det gjøres flere av i tiden framover.

Kommunebarometeret og andre analyser av nøkkeltall kan brukes til å underbygge strukturelle tiltak, men også til å drøfte mulige reduksjoner i tjenestetilbudet, herunder:

- nedskrivning av en bestemt tjeneste - redusert nivå og/eller kvalitet eller lignende
- redusert tilgang på en bestemt tjeneste - færre anlegg og lignende
- sluttstrek for utførelse av bestemte tjenester

Rådmannen startet i 2010 gjennomgangen av kommunens basisbudsjett, med sikte på kartlegging av dagens tjenesteproduksjon. Poenget med denne gjennomgangen er å gjennomføre løpende og kritiske vurderinger av dagens oppgaver, løsninger og ressursbruk, samt å systematisere omstillingsarbeidet.

4.3.2 Nivå for omstilling i handlings- og økonomiplan 2013-2016

I handlings- og økonomiplan 2011-2014 vedtok kommunestyret sparetiltak i 2011 på til sammen 31,9 mill kroner. Sparetiltakene i 2011 er videreført i basisbudsjettet for 2012 med om lag 35 mill kroner i årseffekt. I handlings- og økonomiplan 2012-2015 vedtok kommunestyret sparetiltak i 2012 på til sammen 15 mill kroner.

Sparetiltakene i 2012 er videreført i basisbudsjettet for 2013 med om lag 18 mill kroner i årseffekt. Den samlede årseffekten av sparetiltak i 2011 og 2012 er 53 mill kroner i 2013.

Kommunens finansielle handlekraft er svak. For å styrke egenfinansieringen av kommunens investeringer og finne rom for en akseptabel realvekst i driftsbudsjettet, må det gjennomføres ytterligere reduksjoner i ordinært driftsbudsjett i 2013. Med akseptabel realvekst sikter rådmannen til driftsmessige konsekvenser av investeringer og helt åpenbare demografikostnader.

Rådmannen legger til grunn at det ordinære driftsbudsjettet (basis) må reduseres med ytterligere 5 mill kroner i 2013 i tillegg til 53 mill kroner som allerede er innarbeidet i tråd med budsjettvedtak i 2011 og 2012.

Rådmannen hadde lenge håpet å unngå nye budsjettreduksjoner i planperiodens første år – budsjettet for 2013. Også i påfølgende år må det etablerte tjenestetilbudets omfang og innretning endres slik at det spares penger, i økonomiplanen anslått til ytterligere 7 mill kroner i 2014 og ytterligere 5 mill kroner i 2015.

Det understrekes at budsjettreduksjonene må være reelle og må kunne tas ut på kort sikt. Rådmannen har ikke dokumentert alternative sparetiltak utover det som framgår av neste kapittel og fjorårets behandling.

Videre legger rådmannen til grunn at nye tiltak i planperioden ikke fullt ut tar høyde for driftsmessige konsekvenser av den demografiske utviklingen gitt en forutsetning om uendret standard, produktivitet og dekningsgrad i aktuelle tjenester. Det tas sikte på å oppnå en omstillingseffekt på 5 mill kroner per år i kraft av vekst og økte inntekter. Denne delen av omstillingen bidrar ikke direkte til salderingen av driftsbudsjettet ut fra anvendt metode i økonomiplanarbeidet. I fjorårets økonomiplan ble dette framstilt på en litt annen og kanskje mindre realistisk måte, ettersom man også da undervurderte realveksten og likevel forutsatte ytterligere 10 mill kroner i omstilling per år i det etablerte tjenestetilbudet i perioden 2013-2015.

En opptrapping av kommunens omstillingsprogram framstår som nødvendig for å rette opp kommunens finansielle handlekraft. Med økende gjeldsgrad og stigende låneutgifter kan utviklingen være irreversibel uten nye vesentlige inntektskilder i drift. Det avhenger langt på vei av viljen til å redusere tjenestenivå eller -kvalitet.

4.3.3 Anbefalte sparetiltak i 2013

Rådmannen ber om et mandat til å gjennomføre sparetiltak i tråd med beskrivelsene under, med tertialvis rapportering gjennom driftsåret (2013). Alternative sparetiltak er, slik rådmannen vurderer det, reduksjoner i det ikke-lovpålagte tjenestetilbudet.

OPPVEKST

Nøkkeltall fra Kostra viser at Sola kommune har høyere brutto driftsutgifter per elev i grunnskolen enn sammenlignbare kommuner. Dette gir seg utslag i høy kvalitet på tjenestetilbudet og gode resultater, i den grad det er en sammenheng mellom anvendte ressurser og grunnskolepoeng. Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (funksjon 202) per elev er kr 77.537,- mot 70.463,- i kommunegruppe 13. Tilsvarende tall er 70.877,- i Sandnes og 70.253,- i Stavanger.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. årstrinn er 12,7 elever mot 14,4 elever i kommunegruppe 13. Tilsvarende tall er 14,7 i Sandnes og 15,3 i Stavanger. Sammenlignet med gruppe 13 har Sola kommune vesentlig høyere voksnetthet på barnetrinnet og litt lavere lærertetthet på ungdomstrinnet.

Anbefalt sparetiltak:

Effektivisering av undervisningen, redusert lærertetthet på barnetrinnet - økt gruppestørrelse tilsvarende 5 årsverk. **Effekt fra 2013: 3 mill kroner.**

LEVEKÅR

Nøkkeltall fra Kostra gir stabil dokumentasjon av høye brutto driftsutgifter per mottaker av kommunale pleie og omsorgstjenester i Sola. Dette gir seg utslag i høy kvalitet på tjenestetilbudet. Korrigerte brutto driftsutgifter per mottaker er kr 418.065,- mot 331.059,- i kommunegruppe 13. Tilsvarende tall er 365.486,- i Sandnes og 309.102,- i Stavanger.

Pleie- og omsorgstjenestene samlet disponerer flere årsverk per mottaker enn sammenlignbare kommuner (0,61 vs 0,48 i kommunegruppe 13). Tilsvarende forholdstall er 0,51 i Sandnes og 0,52 i Stavanger. Det var 662 mottakere av pleie- og omsorgstjenester i Sola i 2011.

Det er en målsetning å redusere antall årsverk per tjenestemottaker. I tjenesteområdet innarbeides mange nye tiltak i planperioden som følge av den demografiske utviklingen, men profilen inneholder likevel betydelig omstilling. Isolert sett kompenseres ikke demografikostnadene i hjemmebaserte tjenester. Rådmannen har heller ikke funnet dekning for å anbefale etableringen av en forsterket enhet på Sola sjukeheim, og har i basisbudsjettet redusert en stående reserve for spesielt ressurskrevende pasienter fra 3 mill kroner til 1 mill kroner. For øvrig er det flere utsettelse.

Pleie og omsorg som begrep omfatter store deler av tjenestetilbudet i tjenesteområde levekår. I planperioden er det naturlig å utrede strukturelle endringer – for eksempel nedleggelser som frigjør realkapital, reduksjoner i tjenestetilbudet som påvirker nivå og/eller kvalitet av tjenestetilbudet, eller annet som bidrar til å realisere varige reduksjoner i enhetskostnadene.

I 2013 vil rådmannen gjennomføre et konkret sparetiltak som bidrar til å effektivisere tjenestene:

Omlegging av nattevaktfunksjonen i utvalgte kommunale boliger / fjerne nattevakt i Fredtunvegen

Reduksjon av nattevakter i kombinasjon med overgang til sambruk/ambulerende nattevakttjeneste i utvalgte kommunale boliger.

Samlet effekt av sparetiltak: 1,5 mill kroner.

SAMFUNNSUTVIKLING

Formålsbygg (barnehager, skoler, idrettshaller, institusjoner etc.)

Kostra-statistikk indikerer at det er et potensial for å redusere enhetskostnadene (per kvm) knyttet til driftsaktiviteter i kommunale formålsbygg (barnehager, skoler, idrettshaller, institusjoner). Vedlikehold holdes utenfor begrepet "driftsaktiviteter". Merutgiftene knyttet til drift er spesielt høye i kommunens førskolelokaler. Rådmannen aksepterer ikke uten videre at kostnadseffektiviteten er så mye lavere enn andre kommuner, og vil fortsette arbeidet med analyser for å avdekke realitetene bak tallene, og vurdere nødvendig omstilling i ulike formålsbygg. Variasjoner i kostnader mellom ulike formålsbygg skal også gjøres rede for.

Rådmannen understreker at det ikke skal gjøres endringer som påvirker/svekker nivået av vedlikehold, men viser til arbeidet med å redusere enhetskostnadene per kvm formålsbygg når det gjelder driftsaktiviteter. Rådmannen legger til grunn at det kan oppnås en ytterligere varig besparelse på **0,5 mill kroner**.

KULTUR OG FRITID

Ingen nye sparetiltak.

RÅDMANNSNIVÅ MED STABER

Ingen nye sparetiltak.

Rådmannen viser til tidligere vedtatte sparetiltak, som man fortsatt arbeider med å realisere. Rådmannen vil arbeide for ytterligere rasjonalisering på rådmannsnivået i form av mer effektive stabs- og støttefunksjoner mv. I lys av tidligere omstillingssaker er det fortsatt overtallighet i organisasjonen som må håndteres før det er realistisk å forvente effekt av eventuell ytterligere effektivisering.

Det knyttes muligheter til bedre utnyttelse av teknologi, mer hensiktsmessig organisering og derav bedre samhandling, betjening av flere innbyggere med samme bemanning etc. Rådmannen tar sikte på å dokumentere og realisere ytterligere kvantitative og/eller kvalitative gevinster som følge av utviklingsarbeid på rådmannsnivået, som samlet sett reduserer kjøp av varer/tjenester eller frigjør tid til tjenesteproduksjon.

Ifølge offisiell statistikk (kostra) har Sola kommune en effektiv kommuneadministrasjon med en vesentlig lavere andel av sysselsatte i administrative funksjoner enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13 (vår gruppe) og Rogaland. Potensialet for å gjøre tjenesteytende virksomheter mer effektive i kraft av innovasjon er betydelig, men kan ikke tas ut uten at man er villig til å investere tid, årsverk og penger i utviklingen av nye løsninger.

4.3.4 Strategi og tilnærming til omstilling i et mer langsiktig perspektiv

I det følgende gis det en beskrivelse av omstilling i et mer langsiktig perspektiv for de to tyngste tjenesteområdene Oppvekst og Levekår.

OPPVEKST

Grunnskole og barnehage er to av de største virksomhetsområdene i kommunene og utgjør en stor andel av kommunens samlede budsjett. For begge områdene vil det være viktig å utforske potensialet for økt produktivitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen. Samtidig er disse områdene ikke bare styrt av kommunale og regionale prioriteringer, men i stor grad av nasjonale krav og føringer til kvalitet. Rådmannen har tidligere fremholdt at omstilling i Sola kommune må baseres på videreutvikling på to "fronter" – struktur og kultur. Dette gjelder i særlig grad disse to virksomhetsområdene, særlig i lys av at implementering av endringstiltak på disse områdene, må påregnes å ta noe tid før den ønskede effekt oppnås.

Sammen med barneverntjenesten, PPT og helsestasjonstjenesten utgjør skole og barnehage tjenesteområdet oppvekst.

Arbeidet med omstilling har vært og er fortsatt en integrert del av oppfølgingen av de ulike virksomhetsområdene via virksomhetslederne samt skolesjef og barnehagesjef. Omstillingsarbeidet er forankret i ledermøter og følges også opp på rektormøter, styremøter og felles samlinger for virksomhetslederne i oppvekst.

Det er også nedsatt arbeidsgrupper med mandat til å foreslå og begrunne tiltak som kan gi omstillings- eller effektiviseringseffekt.

Ledergruppa i oppvekst ser det som en viktig oppgave framover å øke kunnskap og bevissthet om ledelse. Det å etablere en positiv og bærekraftig omstillingskultur må ha sin forankring i en velutviklet kultur for ledelse. Det er behov for vurdering av dagens praksis, og vilje og evne til læring er en viktig basis for omstillingsarbeidet.

Omstilling blir i stor grad et spørsmål om å utforske og utnytte det handlingsrom den enkelte virksomhetsleder og tjenesteområdet samlet rår over. Strukturelle grep og kulturelle utviklingstrekk vil måtte gå hånd i hånd i en slik prosess. God omstilling krever *god organisering og tydelige rammer / rutiner for det daglige arbeidet, samtidig som det stilles store krav til ledelse, koordinering og oppfølging på alle nivå.*

I det følgende løftes fram en del av de tema og momenter som de ulike virksomhetsområdene har drøftet som en del av omstillingsarbeidet.

Skole:

Tilstandsrapporten for skolene rapporterer om høyt læringsutbytte og høy sosial trivsel hos elevene i skolene våre. Samtidig er andelen elever som får spesialundervisning kun 4 % mot 8,6 % i snitt på landsbasis (2011-tall). Dette innebærer at en større andel elever ivaretas innenfor begrepet "tilpasset opplæring", et uttrykk for høy kompetanse og faglig oppmerksomhet hos ansatte. For å videreføre et høyt læringstrykk, er det satt søkelys på et registrert behov for økt faglig veiledning av elevene og en enda bedre vurderingspraksis inn i skolen. Disse elementene vil i seg selv kunne gi en "more for less"-effekt.

I tillegg er følgende moment på dagsorden:

- Skoleledelse
- Vurdering for læring
- Tilstandsrapporten:
 - o Samordning og helhetstenkning når det gjelder samlet ressursbruk (ordinær undervisning /spesialundervisning / andre ressurser)
 - o Antall elever pr. lærerårsverk på hhv. barnetrinn / ungdomstrinn
- Ny modell for organisering av alternative opplæringstilbud i tett samarbeid med PPT
- Utnyttelse av eksisterende kapasitet på skolebygg / jfr. skolebruksplanen

Barnehage:

Kommunens barnehageoppdrag er stort og ressurskrevende, og utgjør over 5 % av kommunens totale budsjett. Det er flere forhold som innvirker på kostnadsnivået bl.a. høye kostnader til barnehagebygg, skyss og dagens barnehagestruktur. Høye kostnader samlet sett gir enhetskostnader som ligger høyere enn i sammenlignbare kommuner – jfr. Kommunebarometeret 2012.

Viktige momenter i et omstillingsperspektiv er bl.a.:

- Riktig dimensjonering av barnehagetilbudet
 - o for å oppfylle barnehageretten, samtidig som
 - o tilbudet til barn uten rett holdes på et minimum
- Strukturelle utfordringer i barnehagene
- Utvikle en robust og fleksibel barnehagevirksomhet som yter tjenester av god kvalitet innenfor en kostnadseffektiv ramme
- Utarbeidelse av barnehagebruksplan
- Utnyttelse av eksisterende bygningsmasse
- Lav andel førskolelærere – stimuleringstiltak

Kommunalsjef, barnehagesjef og skolesjef deltar i felles nettverk med våre fire samarbeidskommuner i jærregionen. Jærnettverket drøfter fag- og tjenesteutvikling og koordinerer kontakt med og initiativ overfor, sentrale myndigheter og instanser.

Barnevern:

Barnevern deltar i evalueringsnettverk i regi av KS. Målet med deltakelse i nettverket er at barneverntjenesten i Sola sammen med de andre kommunene, skal "generere kunnskap om praksis og resultater som vil gi ansatte og kommunen grunnlag for å vurdere i hvilken grad barneverntjenesten lykkes med å gi rett tiltak til rett tid innenfor en kostnadseffektiv ramme."

LEVEKÅR

Omstilling og effektivisering

LEAN – en metode for kontinuerlig forbedring

Produksjonen i tjenesteområde levekår øker kontinuerlig. Den minst smertefulle måten å effektivisere på er å øke produksjonen uten å øke ressursinnsatsen tilsvarende. Rådmannen har de siste årene gjennomført ressursanalyser i virksomhetene. Hittil er dette gjort i miljøtjenesten, psykisk helse og hjemmetjenestene. Dette arbeidet har blant annet resultert i kutt og innsparing, men også i at man har kunnet utsette behovet for mer ressurser når vedtakstimerne øker.

Det blir stadig vanskeligere å finne nye områder for ytterligere kostnadsutt, uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet. Nye metoder for forbedring av arbeidsprosessene er nødvendig for å kunne utvikle driften og fortsatt tilby tjenester med god kvalitet. Høsten 2011 startet LEAN – programmet i Sola kommune, hvor man tok i bruk velprøvde metoder for kontinuerlig forbedring. Levekår valgte hjemmetjenesten som pilotprosjekt. Interessante og gode resultater gjør at rådmannen planlegger å gå videre med nye virksomheter i 2013.

Metodene handler først og fremst om å ta ansatte med på råd for å eliminere sløsing av tid og ressurser. Målet er å skape mer verdi og kvalitet med mindre ressurser. Gjennom LEANs fokus på kontinuerlig forbedring er det en målsetting at forbedringsarbeidet skal skje løpende i organisasjonen, ikke som skippertak eller store, omfattende prosjekt. Oppmerksomheten rettes derfor i stor grad mot å fjerne de små, daglige utfordringene som hindrer virksomheten i å levere raskt og effektivt. I dette løpende forbedringsarbeidet er medarbeiderne helt sentrale. Virksomheter som jobber etter Lean tankegangen er derfor opptatt av å utvikle en kultur som understøtter arbeidet med kontinuerlig forbedring.

Behov for radikale endringer

Ressursbehovene i denne sektoren vil være så omfattende de kommende årene at det ikke vil være mulig å lykkes uten at man finner fram til relativt radikale endringer i måten man drifter tjenestene. Det arbeidet som nå gjøres med å effektivisere arbeidsprosesser vil bare i noen grad hjelpe.

Helt andre grep må tas for å møte utfordringer som strammere økonomiske rammer, nye oppgaver, enda større forventninger fra innbyggerne og etter hvert mangel på arbeidskraft.

Mange kommuner har søkt inspirasjon og kunnskap i den danske kommunen Fredericia. Her har man oppnådd oppsiktsvekkende resultater på kort tid, ved å erstatte klassisk pleie med forebygging, rehabilitering og trenende hjemmehjelp. Deres visjon er: *En kommune med aktive og ressurssterke eldre som gjennom forebygging, rehabilitering, teknologi og sosiale nettverk er lengst mulig i eget liv.*

Prosjektet setter både eldre og andre i stand til selv å klare hverdagen, å bli selvhjulpne og dermed kunne bli så lenge som mulig i eget liv – i det liv de selv ønsker og former. Dette er en dreining i kommunal tjenesteproduksjon som er helt i tråd med samhandlingsreformens satsning på rehabilitering, forebygging og styrking av folkehelsen.

Videre satses det i Fredericia på frivillig arbeid som gir en ressursinnsprøying til velferdsområdene og bedre helse og livskvalitet hos den frivillige. Et siste interessant eksempel fra Fredericia er at man vil være en fleksibel kommune som gir innbyggerne akkurat det reelle behov for servicetelseter, verken mer eller mindre. Kommunen vil gjøre opp med tanken om at "one size fits all", der alle har rett på samme telseter.

Sola kommune startet opp tilbud om hjemmehabilitering i september 2012. Ved oppstarten var det knyttet fire årsverk til tiltaket. Målet er å kunne tilby stadig flere av hjemmetjenestens brukere denne type telsete, i stedet for den klassiske pleien.

4.4 BUDSJETTFORSLAGET

4.4.1 Ordinært driftsbudsjett – basisbudsjett – 2013

Bevegelser fra opprinnelig budsjett 2012 til rådmannens forslag:	Opprinnelig 2012	2013	2014	2015	2016	Endring fra 2012 til 2013
Lønn og pensjon:						
Totalsum lønn - fastlønn og variabel lønn - og sosiale utgifter	850 448 000	39 506 000	39 255 000	39 006 000	39 006 000	4,6 %
Økt pensjonsreserve	4 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	
Økt lønnsreserve	22 000 000	3 000 000	0	0	0	
Andre justeringer i basisbudsjettet:						
Samlet prisjustering (utgangspunkt: 2%)	-	3 200 000	3 200 000	3 200 000	3 200 000	
Omstilling i det etablerte tjenestetilbudet (videreført sparetiltak fra 2011 og 2012)	-50 000 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000	-3 000 000	
Ny ikke-spesifisert omstilling i det etablerte tjenestetilbudet (basis)	-	-5 000 000	-12 000 000	-17 000 000	-17 000 000	
Gjennomføring av valg, reserve	0	800 000	0	1 000 000	0	
Driftstilskudd til Sola kirkelig fellesråd	11 538 000	415 000	415 000	415 000	415 000	
Driftstilskudd til andre trosretninger	2 200 000	300 000	300 000	300 000	300 000	
Personalforsikring - yrkesskadeforsikring	1 020 000	-220 000	-220 000	-220 000	-220 000	
Greater Stavanger, tilskudd næringsutviklingstjenester (k.sak 53/12).	0	720 000	720 000	720 000	720 000	
Kjøp av tjenester fra Brannvesenet Sør-Rogaland (BVSR) IKS	16 116 000	749 000	749 000	749 000	749 000	
BVSR IKS, drift brannvesenet, nytt nødnett	492 000	2 000	-308 000	-308 000	-308 000	
Anleggstilskudd Statens vegvesen - delfinansiering lang kulvert	6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	-6 000 000	
Bybaneprosjektet, andel av utgifter i forbindelse med utredning	1 790 000	-155 000	985 000	1 535 000	1 535 000	
Grunnskole, netto kjøp av tjenester fra andre kommuner	5 050 000	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000	
Oppstart av Skadberg skole og elevtall demografi, reversert reserve	1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	
Innføring av kulturskoletilbud i skole/SFO (statsbudsjett 2013), reserve	-	350 000	760 000	760 000	760 000	
Nye barnehageplasser, reversert reserve demografikostnader	5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	
Kontantstøtte basert på aktivitet i barnehageåret 2012/2013, årseffekt	0	800 000	800 000	800 000	800 000	
Spesialpedagogisk hjelp i barnehage, økt utgiftsanslag, reserve (f.sak 107/12)	-	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	
Tilskudd private barnehager, uten aktivitetsvekst i planperioden	113 200 000	14 800 000	14 800 000	14 800 000	14 800 000	
Netto innpendling av barn fra andre kommuner, forutsatt økt nettorefusjon	-12 500 000	-3 200 000	-3 200 000	-3 200 000	-3 200 000	
Psykisk helsearbeid, Skadberg botiltak (tidligere Pluss Barnevern), omgjort til lønn	-	-2 890 000	-2 890 000	-2 890 000	-2 890 000	
Topplinansiering ressurskrevende tjenestemottakere - justert 2012-nivå	-32 000 000	490 000	490 000	490 000	490 000	
Driftstilskudd leger, anslått økt nivå av basistilskudd	9 446 000	966 000	966 000	966 000	966 000	
Samhandlingsreformen, generelle reserve for medfinansiering / utskrivingsklare pasienter	18 000 000	540 000	540 000	540 000	540 000	
Ressurskrevende tjenestemottakere, generell reserve	3 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	
Vederlagsbetaling i institusjon / andre egenandeler, lønns- og prisjustering m.v.	-	-1 830 000	-1 830 000	-1 830 000	-1 830 000	
Spesifiserte nominelle bevegelser		39 993 000	30 182 000	26 483 000	25 483 000	
Øvrige justeringer, ref. diverse økte inntektsanslag, uspesifisert lønnsvekst mv.		-2 223 000	-2 043 000	-2 455 000	-2 639 000	
Justeringer innarbeidet i ordinært driftsbudsjett (basisbudsjett)		37 770 000	28 139 000	24 028 000	22 844 000	
Sentrale inntekts- og utgiftsforutsetninger:						
Skatt og rammetilskudd (frie inntekter)	-1 095 878 000	-87 122 000	-121 122 000	-160 122 000	-198 122 000	7,9 %
Integreringstilskudd flyktninger	-12 500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	
Anslog kompensasjonstilskudd, øremerket statstilskudd renter og avdrag	-7 500 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
Låneutgifter (renter og minimumsavdrag)	72 000 000	500 000	14 300 000	32 000 000	39 500 000	
Avdrag utover minimum etter kommuneloven	0	0	0	0	0	
- herav VAR-sektorens kapitalutgifter (vann - avløp - renovasjon)	-15 759 000	944 000	-656 000	-2 386 000	-3 906 000	
- herav ABO-sektorens kapitalutgifter (plansaker - byggesak - oppmåling)	0	-264 000	-264 000	-264 000	-264 000	
Avdrag/renter KF Sola storkjøkken	-54 000	0	0	0	0	
Utbytte fra Lyse	-30 594 000	-874 000	-874 000	-874 000	-874 000	
Renteinntekter på ubrukte lånemidler, egenkapital, overskuddslikviditet og fra Lyse	-20 758 000	4 758 000	4 858 000	558 000	4 758 000	
Til disposisjon fra sentrale inntekts- og utgiftsposter		-80 558 000	-102 258 000	-129 588 000	-157 408 000	
Sum ordinært budsjettforslag, negativt tall er positiv balanse før intern finansiering		-42 788 000	-74 119 000	-105 560 000	-134 564 000	
Momskompensasjon fra investeringer	-37 113 000	997 000	13 599 000	-24 809 000	-14 437 000	
Reversert egenfinansiering av investeringer - momskomp. (budsjettet i 2012)		-37 113 000	-37 113 000	-37 113 000	-37 113 000	
Egenfinansiering av investeringer - momskompensasjon (100%)	37 113 000	36 116 000	23 514 000	61 922 000	51 550 000	
- minimumsgrense for overføring av momskompensasjon fra drift til investering		80 %	100 %	100 %	100 %	
- minimumsgrense i kroner		28 892 800	23 514 000	61 922 000	51 550 000	
- margin sett i forhold til fastsatt overføring		7 223 200	0	0	0	
Reversert egenfinansiering av investeringer (budsjettet i 2012)		5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
Egenfinansiering av investeringer - generell overføring (positivt fortegn)	-5 000 000	5 000 000	15 000 000	25 000 000	35 000 000	
Reversert avsetning til disposisjonsfond (budsjettet i 2012)		-3 639 000	-3 639 000	-3 639 000	-3 639 000	
Avsetning til (positivt fortegn) / bruk av disposisjonsfond (negativt fortegn)	3 639 000	3 991 000	-79 000	1 537 000	-1 134 000	
Til disposisjon		32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000	
Aktuelle nye tiltak / vesentlige justeringer - anbefalt		32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000	

Fra opprinnelig vedtatt 2012-budsjett til foreslått basisbudsjett for 2013 øker kommunens lønnsutgifter med 39,5 mill kroner eller 4,6 prosent. Økte lønnsutgifter som følge av lønnsoppgjør, økt årseffekt av 14 nye årsverk i hjemmebaserte tjenester og 5,5 nye årsverk i frisklivssentral / tidlig rehabilitering, 4,5 nye årsverk i et botiltak og demografibaserte årsverk i grunnskolen mv. er faktorer som forklarer den nominelle veksten. Reduserte lønnsutgifter som følge av omstilling (økt effekt) trekker i motsatt retning. Uspesifisert lønnsvekst – såkalt lønnsglidning – er på et normalt nivå.

Salderingen av basisbudsjettet bygger som alltid på mange foreløpige forutsetninger og estimat. Det knyttes for eksempel noe usikkerhet til våre forpliktelser overfor Sør-Rogaland Brannvesen IKS, samt andeler av utgifter i forbindelse med interkommunale oppgaver og utredninger.

Sola kommune har to kommunale foretak som ikke har fremmet sine budsjettforslag per dato. Rådmannen vil komme tilbake til dette i forbindelse med formannskapetets budsjettbehandling.

I oversikten har rådmannen dokumentert vesentlige nominelle bevegelser på utgifts- og inntektssiden. Øvrige justeringer i basisbudsjettet er et tilnærmet nullsumspill i framskrivingen fra 2012 til 2013, jf for øvrig kommentarer i kapittel 5. Det må tas høyde for at rådmannen kan tilrå justeringer i basisbudsjettet i forbindelse med formannskapetets budsjettbehandling.

Rådmannen viser også til økonomiske oversikter i vedlagt talldel, spesielt *økonomisk oversikt - drift*, og *budsjettskjema 1B (drift)*, som vil bli kommentert nærmere i forbindelse med presentasjonen av rådmannens utkast.

Rådmannens ordinære budsjettforslag for 2013 har et positivt netto driftsresultat på 77,5 mill kroner når vi ser bort fra VAR-sektoren. I driftsresultatet inngår momskompensasjon fra investeringer med 36,1 mill kroner. Rådmannen tilrår at dette beløpet med tillegg av 5 mill kroner overføres til egenfinansiering av investeringer, altså 41,1 mill kroner. Etter budsjettert overføring til investeringer står **36,4 mill kroner til disposisjon i 2013**, før man eventuelt bruker av tidligere års akkumulerte overskudd (disposisjonsfond).

4.4.2 Mer om salderingen av handlings- og økonomiplanen

Rådmannen har her laget en alternativ oppstilling som illustrerer salderingen av handlings- og økonomiplan 2013-2016. Utgangspunktet er korrigerte netto driftsutgifter og sentrale inntekts- og utgiftsforutsetninger.

			Handlings- og økonomiplan 2013-2016 - forslag			
	B2012 (oppr)	B2012 (endr)	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Korrigerte netto driftsutgifter eks mva investeringer	1 112 404 000	1 116 188 000	1 150 174 000	1 140 543 000	1 136 432 000	1 135 248 000
- herav forutsatt omstillingseffekt fra 2011 og 2012	-50 000 000	-50 000 000	-58 000 000	-65 000 000	-70 000 000	-70 000 000
- herav forutsatt omstillingseffekt i planperioden (basis)			-8 000 000	-15 000 000	-20 000 000	-20 000 000
Sum frie disponible inntekter	1 115 878 000	1 120 500 000	1 201 500 000	1 235 500 000	1 274 500 000	1 312 500 000
Korrigert brutto driftsresultat	3 474 000	4 312 000	51 326 000	94 957 000	138 068 000	177 252 000
Netto finansresultat	-4 835 000	-5 807 000	-9 899 000	-22 199 000	-33 869 000	-44 049 000
Overføring til investeringer utenom momskomp. (neg.)	5 000 000	7 801 000	-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000
Til disposisjon	3 639 000	6 306 000	36 427 000	57 758 000	79 199 000	98 203 000
Sum nye tiltak i drift	0	0	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000
Ikke finansiert i basis (negativt = ikke disponert)	-3 639 000	-6 306 000	-3 991 000	79 000	-1 537 000	1 134 000
Bruk av disposisjonsfond (negativt = avsetning)	-3 639 000	-6 306 000	-3 991 000	79 000	-1 537 000	1 134 000
Udekket	0	0	0	0	0	0

Momskompensasjon fra investeringer, som i prinsippet skal overføres til investeringsbudsjettet i sin helhet, inngår ikke i begrepet korrigerende netto driftsutgifter. Sparetiltak i 2011-2012 og 2013, samt videre omstilling i det etablerte tjenestetilbudet (basis) i planperioden, inngår i forutsetningene.

Summen av frie disponible inntekter og netto finansresultat avgjør hvor stort beløp som kan anvendes til egenfinansiering av investeringer og til å finansiere nye tiltak i driftsbudsjettet. Det er lagt opp til at egenfinansieringen av investeringer styrkes med 10 mill kroner fra 2012 til 2013 og ytterligere 10 mill kroner hvert av de påfølgende år i planperioden, fra 5 mill kroner i egenfinansiering i 2013 til 35 mill kroner i 2016.

Samlet er det funnet dekning for 99,3 mill kroner i nye tiltak gjennom planperioden, herav 32,4 mill kroner det første året. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig realvekst på 1,8 prosent av budsjetterte driftsinntekter i 2012, når vi ser bort fra låneutgifter – renter og avdrag, som stiger vesentlig i planperioden som følge av fortsatt stigende lånegjeld. Befolkningsveksten i samme periode har et årlig gjennomsnitt på 2,8 prosent.

I planperioden finansierer økte frie inntekter den nominelle veksten i basisbudsjettet, økte låneutgifter og økte overføringer fra drift til investering. Dette forutsetter imidlertid at nivået av omstilling øker fra 50 mill kroner til 70 mill kroner i det etablerte tjenestetilbudet (basis) og at realveksten i tjenestenivået – nye tiltak i drift – gis en nøktern profil, eller med andre ord baseres på forutsetninger om økt produktivitet i tillegg til omstilling i basis.

Samlet innebærer salderingen en marginal avsetning til disposisjonsfond i planperioden. Rådmannen legger til grunn at kommunens akkumulerte overskudd – disposisjonsfond ved inngangen til 2013 – må betraktes som høyst beskjedne bufferkapital som det vil være lite formålstjenlig å anvende i vesentlig grad i salderingen av handlings- og økonomiplanen, jf omtale i kommunens årsrapport for 2011 mv.

Rådmannen viser til at dette er et forslag som skal danne grunnlag for formannskapetets videre behandling.

4.4.3 Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016 – vedlegg I

(Rådmannens forslag – talldel og beskrivelser – følger vedlagt, bakerst i dette dokumentet)

Investeringsbudsjett 2013-2016 bygger på vedtatt handlings- og økonomiplan 2012-2015.

Rådmannen har vurdert å sette et tak for årlige låneopptak i planperioden, for eksempel i kraft av et måltall eller en handlingsregel som sikrer reell styring i forhold til gjeldsgrad. Rådmannen vurderer dette som meget aktuelt, men har ikke lyktes i å innordne en så sterk grad av disiplin i denne handlings- og økonomiplanen. Sett i lys av nødvendige demografiske løft og tilhørende investeringer på sentrale tjenesteområder, først og fremst pleie og omsorg, vil rådmannens utkast kunne sies å speile et akseptabelt investeringsnivå i en overgangsperiode. Uansett forutsettes meget streng prioritering i fastsettelsen av investeringsbudsjettet.

Rådmannen har gått kritisk gjennom alle prosjekter som ligger inne i vedtatt investeringsplan for 2012-2015. I gjennomgangen har man vurdert muligheten for å stryke bevilgninger, utsette og/eller redusere kostnader innenfor de enkelte prosjekter. Det er i vurderingen av tidligere vedtatte investeringsprosjekter lagt vekt på å fullføre prosjekter som er under arbeid, videreføre prosjekter som kommunestyret har prioritert i planperioden og legge inn prosjekter innenfor kommunestyrets prioriterte områder.

Rådmannen har innarbeidet betydelig økte bevilgninger til erverv av areal til offentlige formål, totalt 150 mill kroner i planperioden. Dette straffer seg i en vurdering av gjeldsgrad, men antas å være en viktig prioritering i et langsiktig perspektiv. Det genereres heller ikke økte driftsutgifter utenom renter og avdrag før infrastrukturen faktisk bygges. Rådmannen har innarbeidet en økt investeringsramme for Grannes Ressurssenter og latt være å rebudsjettere ny kommunal barnehage på Røyneberg. Det understrekes at rådmannen ikke har lagt inn store investeringer i offentlige formålsbygg mot slutten av planperioden i tilknytning til den store boligutbyggingen som planlegges i Tananger. Store investeringer i offentlige bygg i Tananger er imidlertid en forutsetning for å realisere boligpotensialet i Kommunedelplan for Jåsund (nå innarbeidet i kommuneplanen). Det må

gjennomføres en oppdatert analyse av behovet for offentlige bygninger i Tananger forut for at kommunen åpner for regulering av de tre gjenværende delfeltene innenfor kommunedelplan for Jåsund.

Det er viktig for rådmannen å sikre at det framstår som realistisk å gjennomføre planlagte investeringer i perioden 2013-2016 ut fra den kapasiteten man har for eiendomsutvikling. Planen er uten tvil ambisiøs, med et høyt investeringsnivå også i kommunaltekniske tjenester.

Rådmannen viser til omleggingen i regnskapsføringen av momskompensasjon fra investeringer. Rådmannen henfører konsekvent alle kompensasjonsinntekter fra investeringer til investeringsbudsjettet i denne planperioden.

Generelt mener rådmannen at investeringsnivået er for høyt i forhold til graden av egenfinansiering, og understreker at det fortsatt bør foretas strenge prioriteringer med sikte på å redusere omfanget av investeringer, jf kapittel 4.2 - økonomiske måltall. Dersom kommunens inntektsgrunnlag svekkes i planperioden eller effekten av omstilling ikke blir sterk nok, kan rådmannen bli tvunget til å foreslå at flere av de store prosjektene som er lagt inn i planen, blir utsatt i tid.

I rådmannens utkast til investeringsbudsjett for 2013-2016 er det ikke funnet rom for mange nye prosjekter selv om det er flere viktige prosjekter som er aktualisert. Av hensyn til kommunens finansielle handlekraft og gjennomføringsevne er flere prosjekter utsatt, noen i påvente av nye vurderinger.

En samlet framstilling og beskrivelse av investeringene framgår av vedlegg 1.

4.4.4 Aktuelle nye tiltak i drift – rådmannens anbefaling – vedlegg 2

(Rådmannens anbefaling – talldel og beskrivelser – følger vedlagt, bakerst i dette dokumentet)

Generelt er det en sammenheng mellom investeringer og nye tiltak i drift. Anleggskostnader må ses i sammenheng med blant annet direkte lønnsutgifter til økt tjenesteproduksjon – flere ansatte, økte utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen og økte renteutgifter og avdrag.

Rådmannen viser til at det i arbeidet med handlings- og økonomiplan 2013-2016 er lagt inn en forutsetning om at dagens driftsnivå må reduseres med 5 mill kroner fra 2012 til 2013, og at omstillingseffekten i det etablerte tjenestetilbudet (basis) må økes hvert år i planperioden.

I vurderingen av nye investeringstiltak og nye driftstiltak i 2013 og de påfølgende år, har rådmannen foreslått en så lav stillingsvekst som mulig for at driftskostnadene ikke skal øke mer enn det rådmannen finner forsvarlig ut fra dagens økonomiske situasjon. Samtidig er det prinsipielt viktig å synliggjøre demografikostnadene i tråd med TBUs definisjon, jf kapittel 2.5.1.

Rådmannen har gått noe lenger i å framstille reelle behov gitt uendret standard og dekningsgrad, men mener likevel at demografikostnadene undervurderes med i gjennomsnitt minst 5 mill kroner per år i planperioden. Det er først og fremst nye årsverk i hjemmebaserte tjenester som settes lavere enn befolkningsframskrivninger tilsier at man må. Rådmannen legger til grunn at produktiviteten, den tredje komponenten i TBUs definisjon av demografikostnader, skal kunne påvirkes positivt, og at også dette må betegnes som omstilling.

Oversikten over aktuelle nye driftstiltak (med begrunnelser) viser at driftsenhetene mener det på mange områder er behov for å øke antall stillinger både for å dekke dagens behov, men også for å kunne møte behovene som ligger i en sterk befolkningsvekst i planperioden. Den demografiske utviklingen vil stille store krav til kommunen som tjenesteleverandør i årene framover.

En betydelig andel av anbefalte tiltak i planperioden er knyttet til tjenesteområde levekår. I planperioden vil utvidelse av TABO, nytt sykehjem i Sola, nye omsorgsboliger i miljøtjenesten, nytt bokollektiv innen psykisk

helsearbeid, tiltak som henføres til samhandlingsreformen og generelt økende behov innen hjemmebaserte tjenester, kreve at det opprettes om lag 100 nye årsverk.

Også anslåtte demografikostnader i førskolen og grunnskolen er tatt med i rådmannens anbefalte tiltak. Fram til og med 2010 var ikke nye barnehageplasser en del av tiltaksoversiktene, fordi staten finansierte aktivitetsvekst gjennom direkte tilskudd – skjønnsmidler. Fra 2011 er finansieringen av nye plasser for målgruppen (1-5 år) en del av rammetilskuddet og tilhørende befolkningsframskrivninger.

Rådmannen anbefaler opprettelse av 23,5 spesifikke stillinger i tjenesteområde levekår i 2013, herunder 5 forskuttet i k.sak 53/12. Når rådmannen anbefaler 11 nye årsverk i hjemmebaserte tjenester, er det viktig å understreke at rådmannen har gjort en helhetlig vurdering av demografikostnader, behov knyttet til samhandlingsreformen og noen forutsetninger om økt produktivitet/omstilling, og således forenklet framstillingen av 3 ulike komponenter.

I tillegg anbefales opprettelse av 2 viktige stillinger knyttet til myndighetsoppgaver på barnehageområdet, utvidelse av kommunelegestillingen fra 0,5 til 1 årsverk, 3 årsverk knyttet til tjenesteproduksjon i oppvekst (spesialundervisning, barnevern og helsestasjon), 2 årsverk i virksomhet Arealbruk, 2,7 årsverk i Eiendomsdrift som følge av investeringer, 1,5 årsverk i kommunaltekniske tjenester, og 1,17 årsverk i virksomhet Fritid.

Rådmannen anbefaler også opprettelse av stillingen som fagleder budsjett og ett ekstra årsverk på kemnerkontoret, samt 0,4 årsverk knyttet til IA-arbeid.

Rådmannens anbefaling innebærer følgende realvekst i planperioden, når vi ser bort fra renter og avdrag:

2013: 32,4 mill kroner – 2014: 57,8 mill kroner – 2015: 77,7 mill kroner – 2016: 99,3 mill kroner

Antall spesifiserte årsverk i 2013: 38,77 – herav levekår: 23,5

4.4.5 Risikovurdering

Høy befolkningsvekst, høye investeringer og sterk gjeldsvekst utgjør en trussel mot kommuneøkonomien i Sola. Rådmannen har gitt en grundig omtale av dette tidligere i dette kapittelet.

Ved inngangen til ny planperiode vil disposisjonsfond utgjøre mindre enn 60 mill kroner ifølge det justerte budsjettet for 2012. Med høy gjeldsgrad og lave renter har vi en usikker finansiell situasjon, selv om renterisikoen er lavere enn i mange andre kommuner på grunn av rentesikring.

Sola kommune er spesielt utsatt for konjunkturmessige variasjoner som følge av bransjeavhengighet. I perioden 2008 til 2010 falt skatteinntektene langt mer for innbyggere i Sola enn for landet for øvrig. Skatteanslaget for 2013 speiler større optimisme enn skatteanslaget for 2012 gjorde. Dette skyldes sterk økonomisk vekst i norsk og regionalt næringsliv, som også har virket positivt inn på skatteinngangen inneværende år, og satt sitt preg på framtidsutsiktene. Dette oppsvinget innebærer at man igjen må ta hensyn til at kommuneøkonomien har en viss fallhøyde.

Rådmannen minner om at den krevende situasjonen i internasjonal økonomi, med krise i flere europeiske land, potensielt kan få store konsekvenser for nasjonale vekstanslag og kommunens inntektsgrunnlag, dersom situasjonen forverrer seg.

Usikre forhold som rådmannen vil peke spesielt på:

- Skatteinngangen i lys av nasjonale og lokale konjunkturer.
- Forutsetningen om 3 mrd kroner i realvekst per år for kommunesektoren i perioden 2014-2016.
- Lønns- og prisvekst, herunder utviklingen når det gjelder pensjonsutgiftene. Rådmannen viser også her til det store premieavviket som skal utgiftsføres over de kommende årene.
- Finansieringen av overkapasitet i barnehagesektoren, utover barn med lovfestet rett.
- Virkningen av den store veksten i folketallet når det gjelder utgiftsbehovet i Sola kommune.
- Renteutviklingen fra dagens ekstraordinært lave rentenivå.
- Opprettholdelse av god og nødvendig bemanning og kompetanse i administrasjonen.
- Kostnadsnivået for investeringsbudsjettet er for flere prosjekter usikkert.
- Konsekvenser av utsatt vedlikehold og forvitring av realkapital, jf. flere aktuelle driftstiltak under eiendomsdrift som rådmannen ikke har funnet særskilt dekning for. I praksis forutsettes da at også større vedlikehold må finne dekning innenfor rammen av basisbudsjettet.

Rådmannen vil vise til at budsjettet har en utgiftsside for drift på knapt 1,4 mrd kroner. Én prosent avvik utgjør 14 mill kroner. Dersom det skulle bli en svikt på én prosent både på utgifts- og inntektssiden vil det altså utgjøre knapt 30 mill kroner, og tilsvarende vil et positivt avvik bety det samme med motsatt fortegn. Forskjellen her utgjør nærmere 60 mill kroner.

Et nokså grunnleggende prinsipp i all budsjettering, er at man bør legge inn en liten margin i fastsettelsen av vesentlige inntekts- og utgiftsanslag. Rådmannen har i enda mindre grad enn tidligere lagt inn slike marginer. I noen tilfeller er inntektsanslag kanskje strukket vel langt. Mange tilskudd er heller ikke prisjustert, slik logikken tilsier at man bør gjøre.

Nedsidepotensialet knyttet til politiske prioriteringer og innretningen av inntektssystemet er trolig lavere enn det har vært tidligere. Man skal imidlertid være forsiktig med å tro at eventuelle endringer, som tilbakeføring av selskapsskatt og økt skatteandel mv., ville fått veldig mye å si for kommuneøkonomien i Sola på kort sikt, jf. en tidligere illustrasjon som viste hvor stor økningen i egenfinansieringen av investeringer må være for å stabilisere en økende gjeldsgrad.

5 HANDLINGSPLAN OG DRIFTSBUDSJETT 2013-2016

Inndelingen i ledernivåer og tjenesteområder er som følger:

1. **Politisk nivå**
2. **Rådmannsnivå**
3. **Tjenesteområde oppvekst med fagstab og kultur**
4. **Tjenesteområde levekår med fagstab**
5. **Tjenesteområde samfunnsutvikling med fagstab**

I henhold til gjeldende rammebudsjettreglement, jf k.sak 101/07, vedtas budsjettet med en ramme for netto driftsutgifter for rådmannsnivået og for hver virksomhet (rammebudsjett).

Rådmannen viser til definisjoner i forskrift om rapportering fra kommuner, om en ensartet og konsekvent føring av utgifter og inntekter under såkalte kostfunksjoner. For å sikre at årsbudsjettet blir tilpasset innbyggernes behov for informasjon om hvordan fellesskapets midler anvendes, og statens behov for tilsyn og kontroll med kommunesektoren, er funksjonene spesifisert i budsjettskjema 1B, jf. vedlegg 5.

Rådmannen viser til budsjettskjema 1B for en presentasjon av budsjettall på resultatenhets- og funksjonsnivå. Rådmannen viser til uttrykte vedlegg (publiseres elektronisk) for en presentasjon av budsjettall på laveste nivå: ansvar-tjeneste-art-(prosjekt).

5.1 POLITISK NIVÅ

Formål

Kommunens innbyggere, politikere og administrasjon skal være sikret tilstrekkelig informasjon til at forvaltningen kan skje på et faglig godt grunnlag, og at den enkeltes rettssikkerhet og mulighet til medinnflytelse sikres.

Arbeids- og ansvarsområder

Politisk nivå er inndelt i følgende ansvar: Politiske organer og politisk sekretariat.

I k.sak 45/11 – *folkevalgtes arbeidsvilkår, reglement og godtgjørelser – kommunale ombudsmenn* – ble utkast til nytt reglement vedtatt. Vedtaket fikk budsjettmessige og bemanningsmessige konsekvenser. Reglementet gjelder fra 20.10.2011. Godtgjørelse til formannskapetets medlemmer, antall gruppeledere og frikjøp til gruppens disposisjon er komponenter som påvirker fastsettelsen av hjemmelsgrunnlaget i henhold til ovennevnte sak.

Politisk sekretariat skal legge forholdene best mulig til rette for arbeidet i kommunens politiske organer når det gjelder forberedelse og gjennomføring av møtestruktur.

Ordinært budsjettforslag

Handlings- og økonomiplan 2012-2015 ble utarbeidet på grunnlag av organisering og vilkår før siste valg. Rådmannen hadde til hensikt å danne seg en oversikt over konsekvensene av ovennevnte sak og andre justeringer ved inngangen til ny kommunestyreperiode, men la til grunn om lag uendrede økonomiske rammer i 2012. Disse rammene er videreført til 2013 med et påslag på drøyt 4 prosent i budsjetterte godtgjørelser. Det er behov for å omorganisere budsjettet i lys av ny organisering – frikjøp til gruppenes disposisjon (§14), gruppelederstøtte (§13) og fast årlig godtgjørelse til formannskapsmedlemmer (§5). Dette arbeidet vil bli gjennomført i 2013.

Det er foretatt endringer i grunnlaget for fastsettelse av politikergodtgjørelse og frikjøp som i forbindelse med kommunens omstillingsprogram forventes å gi en effekt i form av reell innsparing, estimert til om lag 10 prosent av tidligere lønnsutgifter. Denne forutsetningen ble innarbeidet i basisbudsjettet for 2012, og er videreført til 2013.

I planperioden er det tatt høyde for gjennomføring av stortingsvalg i 2013 og kommune- og fylkestingsvalg i 2015.

I budsjettet for 2012 er bevilgningsreservene til fagutvalgene - oppvekst, levekår og utvalg for kultur, samfunn og miljø – videreført på samme nivå med kr 300.000,- per utvalg.

For to år siden ble det opprettet en egen bevilgningsreserve for utvalg for kultur, samfunn og miljø, til diverse ungdomstiltak. Denne er videreført for perioden 2013-2016.

5.2 RÅDMANNSNIVÅET MED STABER

Rådmannsnivå med stabfunksjoner omfatter:

Rådmannsgruppen (med SLT-koordinator/ungdomsteam, kommuneadvokat)

Fagstab oppvekst med kulturkontor - Fagstab levekår - Fagstab samfunnsutvikling

Servicetorg - Avdeling IKT - Avdeling personal og administrasjon - Avdeling økonomi

Fagstabene beskrives sammen med tjenesteområdene.

RÅDMANNENS LEDERGRUPPE

Rådmannens ledergruppe består av rådmann, kommunalsjefer, personalsjef og økonomisjef, og har et overordnet ansvar for å ivareta samfunnsutviklingen og utvikling av kommuneorganisasjonen og tjenestene

5.2.1 Rådmannsgruppen

Sola kommune skal ivareta viktige fellesoppgaver i samfunnet med å yte service og tjenester av rett kvalitet til innbyggere og næringsliv. Kommunen skal ha selvstendige enheter og medarbeidere som i samarbeid med brukerne tilrettelegger for god tjenesteyting.

Formål

- Sikre strategisk utviklingsarbeid og retning for Sola kommune som samfunn og arbeidsplass.
- Sikre helhetlig planverk, styring og oppfølging av drift og tjenesteutvikling.

Arbeids- og ansvarsområder

De vedtatte satsningsområdene i kommuneplanen gir retning for nivå og levering av de tjenestetilbud som kommunen skal gi til innbyggere, næringsliv og andre som kommunen samarbeider med. En viktig målsetting for rådmannens ledergruppe er å legge til rette for at kommunen kan være i forkant med løsningsalternativer ved å være i tidlig dialog med innbyggere, utbyggere og næringsliv om oppgaveløsning og utvikling av solasamfunnet.

Dette forutsetter at rådmannen med ledergruppen har et godt samarbeid med det politiske nivå i alle styrer og utvalg. Rådmannen med sin ledergruppe må følge opp planer og føringer som legges utenfor kommunen. Det vil være viktig å følge opp arbeidet med planlegging av veisystemet rundt Sømmevågen og frem til Hafrsfjord bru, bybanen, samt utvikling av gode trafikk- og kollektivløsninger i hele kommunen. Det er også viktig å sørge for at kommunen har funksjonell og effektiv flyplass og havn i Risavika.

Kommunen har tatt i bruk et målstyringssystem der alle enheter utarbeider noen få klare og målbare mål og satsingsområder for en gitt periode. Etter hvert vil dette kunne bli en viktig del av kommunens overordnede ledelses- og styringssystem der rapportering på måloppnåelse blir et virkemiddel for videre utvikling av kommunen. Tilbakemelding fra medarbeidere og brukere skal nyttes for å sikre helhetlig dialog og styring. Rådmannens ledergruppe har ansvaret for å tilpasse kommunens tjenestelevering og service til kommunens økonomiske rammer. Kommunen vil oppleve økt etterspørsel etter tjenester som følge av den demografiske utviklingen. Rådmannen med ledergruppe vil ha ansvaret for at det drives et systematisk arbeid med å

rekruttere og beholde ansatte. Aktivt arbeid med å redusere sykefraværet vil også ledergruppen sikre at alle enheter følger opp.

Intern kommunikasjon i organisasjonen for å holde de som leverer tjenester i kommunen oppdatert, vil styrke førstelinjetjenesten og sikre god levering av tjenester. Ledergruppen vil vektlegge utvikling og opprettholdelse av en god intern kommunikasjon i organisasjonen. Dette vil også være avgjørende for å sikre en god ekstern kommunikasjon.

Ordinært budsjettforslag

Rådmannen viser til kapittel 2.6 - sentrale utgiftsforutsetninger - for en redegjørelse for lønnsutgifter, pensjonskostnader/-premier og seniorpolitiske tiltak mv. Rådmannen kommenterer enkelte tilskudds- og reserveposter.

Overføringen til KF Sola storkjøkken for kantine-/kafédrift på rådhus og Tananger bo- og velferdssenter er videreført på om lag samme reelle nivå. Tidligere vedtatt omstilling er videreført.

Driftstilskuddet til Sola kirkelig fellesråd er foreløpig oppjustert med kr 545.000,- fra rammetilskuddet i 2012. Av dette utgjør anslag på lønns- og prisvekst fra 2012 til 2013 kr 500.000,-. Uavhengig av dette opererer rådmannen med en egen lønns- og pensjonsreserve for fellesrådet, til finansiering av faktiske merutgifter i 2013 som ennå ikke er kjent. Øremerket tilskudd til finansiering av menighetsvakt (k.sak 144/05) er videreført på 2010-nivå, etter at halvparten av tilskuddet ble trukket inn i 2011-budsjettet. Bruttotilskuddet i 2012 er noe lavere enn tidligere anslått på grunn av lavere lønnsvekst fra 2011 til 2012 enn lagt til grunn i opprinnelig budsjett 2012.

Fellesrådet har utarbeidet en egen behovsvurdering, som følger vedlagt. Rådmannen har ikke innarbeidet realvekst i rammene for Sola kirkelig fellesråd, men vil uttrykke forståelse for ønsket om å øke innsatsen knyttet til planmessig og systematisk vedlikehold av kirkebygg.

Tilskudd til økonomisk likeverdig behandling av andre trosretninger er oppjustert med 0,3 mill kroner til 2,5 mill kroner, basert på faktiske utbetalinger i 2011. Det er kommunens samlede ressursbruk til kirkelige formål (per innbygger) som danner grunnlag for tilskudd til andre trosretninger.

Kjøp av tjenester fra Brannvesenet Sør-Rogaland IKS er foreløpig oppjustert med drøyt 0,7 mill kroner til om lag 16,2 mill kroner inkl. feiervesenet. Dette tilsvarer en nominell økning på knapt 5 prosent fra opprinnelig budsjett 2012. Anslaget er basert på andre eierkommuners prioriteringer / signaler til selskapet og innebærer et lavere finansieringsbidrag enn styret i selskapet har lagt opp til i sitt forslag. Vårt opprinnelige budsjett for 2012 var basert på representantskapets vedtak i november 2011, men rammen for drift ble senere nedjustert i tråd med vedtak i andre eierkommuner. Nytt nødnett er innarbeidet med kr 494.000,- basert på styrets forslag.

Kommunens finansieringsandel (8,4 pst) i Sørmarka kunstisbane IKS er i 2013 budsjettert med kr 1.738.000,-. Anslaget er basert på selskapets økonomiplaner før behandling i representantskapet. Andelen øker til drøyt 2,2 mill kroner i 2014 og reduseres senere til 1,8 mill og 1,6 mill kroner i henholdsvis 2015 og 2016.

Driftsutgifter i tilknytning til kontrollutvalget ble i 2006 overført fra politisk nivå til rådmannsnivået, og ses i sammenheng med kjøp av tjenester fra Rogaland kontrollutvalgssekretariat IS og Rogaland Revisjon IKS. Postene er samlet under en egen tjeneste "kontroll og tilsyn", som blir gjenstand for tertialvis oppfølging gjennom kontrollutvalget. Kontrollutvalget i Sola tilrår et samlet budsjett på kr 1.217.000,- for kontroll- og tilsynsområdet i 2013, en marginal nominell økning fra opprinnelig 2012-nivå. Basisbudsjettet er justert i tråd med spesifikasjonen fra sekretariatet.

Budsjettert personalforsikring – gruppelebensforsikring, ulykkesforsikring og yrkesskadeforsikring – er om lag 2,7 mill kroner i 2012. Anslaget er justert til 2,6 mill kroner i 2013, basert på regnskap 2012.

Tilskuddet til Greater Stavanger – for næringsutviklingstjenester, er fastsatt til kr 720.000,- eks. mva. Rådmannen viser til f.sak 75/12.

Kommunens estimerte andel av utgifter i forbindelse med utredning av bybane på Nord-Jæren er senket fra knapt 1,8 mill kroner i 2012 til kr 1.635.000,- i 2013 i henhold til brev fra Rogaland fylkeskommune 27.9.12. Det er forutsatt en stigning til om lag 2,8 mill kroner i 2014 og 3,3 mill kroner i 2015 og 2016.

Kontingenter/medlemsskap i KS mv. er videreført på om lag samme reelle nivå fra 2012 til 2013.

Eventuelle andre eksterne initiativ – søknader og lignende – vil bli lagt fram / trykket opp i forbindelse med formannskapetets behandling av budsjettet.

5.2.2 Servicetorg

Formål

Servicetorget skal bidra til å utvikle en mer åpen og servicerettet kommune, og er kommunens førstelinje for informasjon, service og aktiv veiledning. Servicetorget er hovedkontaktpunkt ut mot befolkning og brukere, og gir gevinst i form av raskere svar til publikum, og en mer tilgjengelig og oversiktlig kommune. Servicetorget skal dessuten skape en nærhet til brukerne som bidrar til en tettere dialog mellom innbyggere og kommune.

Servicetorget gir avlastning for virksomhetene og driftsenheter, slik at disse skal få bedre tid til sin kjernevirksomhet.

Arbeids- og ansvarsområder

På servicetorget får kommunens innbyggere informasjon om offentlige tjenester, kommunale søknadsskjemaer og veiledning. Saker som ikke krever omfattende saksbehandling, kan behandles på stedet.

Servicetorget er en støtte-/stabsfunksjon for de tjenesteytende funksjonene. Servicetorget har etablert en fordelingsordning, som innebærer at kun generell informasjon om kommunen, samt resepsjon/sentralbord for politisk og administrativ ledelse til slutt belastes funksjon I20 – administrativ ledelse – i KOSTRA. For øvrig fordeles saksbehandling og informasjonstjenester til den enkelte tjenesteytende funksjon.

Satsingsområder 2013 – 2016

I samarbeid med virksomhetene arbeides det for at enklere saksbehandling innen flere områder blir lagt til servicetorget. Det jobbes videre med at servicetorget i størst mulig grad kan besvare publikums henvendelser uten å måtte henvise videre til andre avdelinger.

Elektroniske kanaler blir stadig viktigere i kommunens kommunikasjon med publikum. Elektronisk informasjonsutvikling og digital samhandling med innbyggerne er et satsingsområde framover, og det arbeides blant annet for å tilby flere selvbetjente løsninger på nett.

Ordinært budsjettforslag

Budsjett for 2012 videreføres på om lag samme reelle nivå i 2013.

5.2.3 Avdeling IKT

Formål

Avdeling IKT ivaretar løpende drift og vedlikehold av alle nettverkssystemer. Avdelingen er ansvarlig for installering og oppgradering av kommunens fagsystemer, datamaskinpark og telefoni. Avdeling IKT gir også brukerstøtte.

Arbeids- og ansvarsområder

Avdeling IKT ivaretar løpende teknisk drift og vedlikehold av datautstyr og telefoni for hele kommunen. Avdelingen samordner all ressursbruk knyttet til maskinpark og infrastruktur og felles IKT-løsninger, og en rekke fagsystemer.

Sikring av kommunens data gjennom systematisk vurdering av brannmur og sikkerhetsløsninger, oppretting og drift av hjemmekontorløsning for ansatte, oppkobling av private barnehager til systemet for opptak til barnehager og tilrettelegging for elektronisk kommunikasjon med kommunen, er også viktige arbeidsoppgaver i avdelingen.

Satsingsområder 2013-2016

- Foreta en større omlegging i infrastrukturen fra Novel til Microsoft.
- Bytte plattform for kommunens databrukere til Windows 7.
- Lage helt ny løsning for skolene - elever og lærere.
- Videreutvikle og drifte hjemmekontorløsninger for ansatte.
- Fortsette arbeidet med å effektivisere driften ved å legge til rette for fjernstyring av datasystemer.
- Videreutvikle datasystemene for å øke driftssikkerheten.
- Planlegge og gjennomføre oppgraderinger av kommunens datasystemer og vedlikehold av databaser.
- Følge opp og sikre at systemene oppfyller krav til informasjonssikkerhet.
- Videreutvikle kompetansen innad i avdelingen.

Ordinært budsjettforslag

Gradvis økte IKT-utgifter, som følger av en nøktern satsing på ny teknologi, er isolert sett en ønsket utvikling. Det er naturlig å se dette i sammenheng med økt kvalitet og frigjort tid i organisasjonen, og derav reduserte utgiftsbehov i virksomhetene. Budsjettet er imidlertid videreført på om lag samme reelle nivå i 2013.

Utgiftene fordeles forholdsmessig mellom administrasjonen og tjenesteområdene. Rådmannen støtter seg også her til definisjonene i KOSTRA når utgiftene fordeles mellom funksjon 120 - administrasjon - og de tjenesteytende funksjonene.

5.2.4 Personal og administrasjon

Avdelingens demografiske utviklingstrender er knyttet til Sola kommune som arbeidsgiver. Det legges opp til revisjon av eksisterende arbeidsgiverpolitisk plan med fokus på ledelse og opplæring. Stab personal og administrasjon skal være en støtte og stabsavdeling for kommunens virksomhetsledere og rådmannens ledergruppe. I tillegg kommer direkte henvendelser fra enkeltansatte, seksjonsledere og teamledere. Det betyr at jo flere ansatte, jo større trykk blir det på avdelingen. Både arkiv og personaladministrasjon har fordoblet antall behandlede saker uten at det har resultert i økt bemanning. Kompleksitet i lovverk og i organisasjonen tilsier at avdelingen må være å jour med det som skjer eksternt og internt. Nye systemer kan være til effektiviseringshjelp, men samtidig ser vi en utviklingstrend til at ansatte ønsker individuell behandling og tilrettelegging. Det stiller store krav til kompetanse og endringsvillighet i staben.

Overordnet mål:

Sola kommune skal være en attraktiv og foretrukket arbeidsgiver

Formål

Personalstaben skal bistå organisasjonen med å nå mål og jobbe etter kommunens til enhver tid gjeldene visjon. Det betyr at staben skal være oppdatert på personalområdet mangesidige område og bistå ledere i deres personalrekruttering og oppfølging.

Hovedmål

Personal og administrasjon skal legge til rette for systemer, strukturer og rutiner innenfor personalområdet. Staben skal sikre likebehandling av ansatte. Staben skal bistå virksomhetsledere i å effektivt løse prioriterte oppgaver knyttet til personal og administrasjon.

Delmål

Avdeling personal og administrasjon vil være en støttende og rådgivende instans i arbeidet med delmålene vi finner i kommuneplanens kapittel om kommunens organisasjon, og dette betyr at vi i felleskap må arbeide for at kommunen:

1. Har en lokal lønnspolitikk som bidrar til at kommunen rekrutterer og beholder godt kvalifiserte medarbeidere. Dette betyr at mellom annet at vi kan være konkurransedyktige på lønn med nabokommunene våre.
2. Har et godt omdømme blant brukere, arbeidstakere og i offentligheten. Dette må komme fram i resultatet fra spørreundersøkelser, kartlegginger, etc. rettet mot de nevnte målgruppene.
3. Gir alle medarbeidere i Sola kommune likeverdige arbeids- og utviklingsbetingelser, og arbeidsstokken skal så langt råd er gjenspeile mangfoldet i befolkningssammensetningen. Dette må komme fram i resultatet fra spørreundersøkelser, kartlegginger, etc.
4. Skal være ledende i å kartlegge opplæringsbehov samt planlegge og iverksette tiltak for opplæring og utvikling. Dette må komme fram i resultatet fra gjennomførte medarbeiderundersøkelser.

Arbeids- ansvarsområder

Et utvalg av avdelingens arbeidsoppgaver er:

- Beslutningsstøtte til virksomhetsledere og rådmannens ledergruppe
- Bistå virksomhetene og tjenesteområdene i rådgiving og veiledning i arbeidsgiver- og arbeidsmiljøspørsmål
- Analyse og utredningsarbeid for rådmannen
- Sikre likebehandling ved å ha sentral saksbehandling i rekrutteringsprosessen
- Bistå enkeltansatte i personalspørsmål
- Utarbeide rutiner til hjelp i sykefraværsoppfølging, rekruttering, omstillingskonsekvenser og oppsigelser mm
- Bistå i organisasjonsendringer, omstillingsprosesser, etisk refleksjonsgrupper, teamutvikling

- Trykkeritjeneste og hjelp til layout til lag og foreninger i tillegg til organisasjonen
- Internkontroll på sykefravær, overtid og bruk av wintid
- Opplæringskontor for læringer, følger de og virksomhetene gjennom hele læretiden
- Kompetanse- og lederutvikling. Både sentrale kurs på tvers og koordinering
- Seniortiltak
- Veiledning i pensjon
- Koordinering og fagledelse av AMU, Helse, miljø og sikkerhet, AKAN, Kvalitetsorganisering, Bedriftshelsetjeneste
- Prosjektledelse av trepartssamarbeidet "Saman om en bedre kommune."
- Koordinering og oppfølging av hovedtillitsvalgte

Satsningsområder 2013-2016

Satsningsområde er å videreføre arbeidet med å realisere kommunens mål som arbeidsgiver. Dette vil konkret dreie seg om:

- Legge forholdene til rette for strategisk personalledelse med henblikk på planlegging, belønning og utvikling av kommunens menneskelige ressurser og organisasjon i forhold til kommunens overordnede mål og strategier
- Koordinere kommunens arbeid med arbeidsgiverpolitisk plan
- Forenkling av rutiner og arbeidsmetoder som sikrer en høyere prosesseffektivitet i oppgaveløsning. Det vil bli vurdert ytterligere knytting mot lønnsavdelingen.
- Oppdatering av kompetansemodul for alle i kommunen og sette oss konkrete opplæringsmål på alle nivå i kommunen. Fagutvikling er viktig både for å kunne møte de ulike faglige utfordringene kommunen står overfor, og for å møte den ansattes behov for utvikling. Kurs og etterutdanning er aktuelle virkemidler. Det samme er etablering av refleksjonsgrupper og studiegrupper. Dette må skje i samarbeid med tjenesteområdene
- Å jobbe "Saman om en bedre kommune", det vil si sikre trepartsamarbeid. Prosjektet startet i 2012 og vil bli videreført. Hovedfokus er å redusere sykefraværet.
- Sikre faglig oppdatering og utvikling innenfor personalområde for å imøtekomme organisasjonen behov for støtte.
- Å innarbeide gode systemer for HMS, internkontroll og sykefraværsoppfølging. Kommunen har vedtatt mål om å redusere sykefraværet.
- Sikre samtid og framtidig dokumentasjon for – administrasjon, borgere og forskning
- Å følge opp læringer slik at de gjennomfører læreperioden
- Å lage gode og tydelige rutiner for personalarbeidet for å gjøre hverdagen bedre for virksomhetsledere
- Lederopplæring
- Bistå tjenesteområdene til å redusere uønsket deltid og overtid
- Bistå i omstillingsarbeid, prosesser både for rådmann, kommunalsjefer og virksomhetsledere

Ordinært budsjettforslag

Budsjettet er videreført på om lag samme reelle nivå.

5.2.5 Økonomi

Formål

Hovedmål

Avdelingen skal legge til rette for god økonomistyring for å sikre at arbeidet mot kommunens overordnede mål og kommuneplanmål skjer innenfor rammene av en bærekraftig kommuneøkonomi.

Avdelingen har også oppgaver for andre offentlige instanser som skal utføres i henhold til sentrale retningslinjer.

Delmål

- *Kompetanse:* Vi skal ha høy kompetanse på våre fagområder, identifisere organisasjonens behov for administrativ støtte og legge til rette for utvikling av nødvendig økonomikompetanse i andre deler av organisasjonen.
- *Teknologisk utvikling:* Avdelingen skal arbeide målrettet for å utvikle systemer og rutiner som frigjør tid til tjenesteproduksjon. I tillegg skal vi legge til rette for at disse blir implementert og etterlevd i organisasjonen.
- *Økonomi:* Vi skal videreutvikle prosesser knyttet til kommunens økonomiforvaltning for å sikre kommunens inntekter og bidra til effektiv ressursbruk og tilfredsstillende egenkontroll.
- *Kommunikasjon:* Vi skal ha en tydelig og god kommunikasjon som bidrar til positiv og effektiv samhandling.
- *Arbeidsmiljø:* Gjennom utvikling av et godt faglig og sosialt miljø skal vi tiltrekke og beholde kompetent arbeidskraft.

Avdelingen har det praktiske ansvaret for at kommunens økonomiforvaltning skjer i tråd med lover og forskrifter, og at kommunens plan- og rapporteringsstruktur er enhetlig og rasjonell.

Arbeids- og ansvarsområder

Et utvalg av avdelingens arbeidsoppgaver:

- Beslutningsstøtte til resultatenheter
- Utarbeidelse av økonomiplan/årsbudsjett, årsregnskap og årsrapport
- Økonomisk analyse og utredningsarbeid for rådmannen
- Løpende rapportering
- Løpende regnskapsførsel
- Lønnsadministrasjon
- Innfordring av skatter og avgifter
- Arbeidsgiverkontroll og -veiledning
- Finansforvaltning i henhold til eget reglement
- Fagledelse offentlige anskaffelser i henhold til eget reglement

Med unntak av den myndighet som utøves i avdelingens kemnerfunksjon, har avdelingen forvaltningsoppgaver på en rekke områder i kraft av lover og forskrifter.

Satsingsområder 2013-2016

Høyere prosesseffektivitet ved utarbeidelse av handlings- og økonomiplan og budsjett er fortsatt prioritert for å sikre bedre planprosesser gjennom mer systematisk bruk av støtteverktøy og bedre og mer rettidig involvering i organisasjonen.

I 2012 er det gjennomført en oppgradering av kommunens økonomisystemer. Dette vil åpne for å ta ut gevinster i form av mer effektive arbeidsprosesser og mer hensiktsmessige administrative rutiner. Målet er å oppnå bedre styring av økonomifunksjonen, personalarbeid og innkjøp/anskaffelse gjennom vellykket implementering og bruk av et overordnet styringsverktøy og flere viktige moduler.

Økt prosesseffektivitet og videre arbeid med oppfølging av omstillingstiltak for grensesnittet mellom lønns- og personaladministrasjon er viktig.

Avdelingen planlegger en større revisjon av kommunens økonomireglement (delegeringsreglement i plan- og økonomisaker) våren 2013.

Gjennom innføring av eHandel i 2012/2013 ønsker rådmannen å ta et nytt viktig skritt i effektiviseringen av anskaffelsesprosessen. Økt lojalitet til avtaler og prioritert sortiment, mer hensiktsmessig organisering av innkjøp og større kvalitet i oppfølgingen er stikkord i denne sammenhengen. Andelen elektroniske fakturaer fra kommunens leverandører skal økes ytterligere.

Når det gjelder offentlige anskaffelser, vil arbeid med å oppfylle krav vedtatt i kommunedelplan for klima og energi, bli en viktig oppgave for kommende planperiode. Planen har som et av sine delmål, at *”kommunen skal gjennom en sentral og aktiv innkjøpspolitikk sikre at det stilles krav til miljø- og energiegenskaper ved innkjøp av produkter og tjenester”*. Innen 2012 skal alle nye kontrakter være basert på skjerpede innkjøpskriterier.”

Innen 2012 skal 20 % av innkjøpte varer være miljømerket, innen 2016 50 %. Innen 2012 skal 20 % av leverandørene være miljøsertifisert, og innen 2016 50 %. Når det gjelder transport, skal minst 10 % av bilparken drives med miljøvennlig drivstoff innen 2016 og 20 % innen 2020. Ved innkjøp av kommunale personbiler skal det stilles krav om CO₂-utslipp < 120 g/km fram til 2016, deretter < 100 g/km fram til 2020.

For å styre og legge til rette for at kommunens anskaffelser møter disse utfordringene, vil man i alle virksomhetsovergripende konkurranser ta hensyn til miljø i konkurransens ulike faser, i beslutningen om hva som skal anskaffes, ved utforming av krav til produkt eller løsning, utelukkelse og utvelgelse av deltakere ved vurdering av tilbud samt hvordan kontrakten skal oppfylles. For krav eller kriterier som vektlegges i konkurransen, skal det etterspørres dokumentasjon for hvordan disse er oppfylt.

Ordinært budsjettforslag

Kommunens økonomirådgivere er omorganisert og nå knyttet til respektive tjenesteområder. Lønnsmidler for tre årsverk er tatt ut av avdelingens lønnsbudsjett.

Avdelingen har heller ingen prosjektstillinger knyttet til kommunens barnehagemyndighet – beregningstekniske oppgaver mv., slik tilfellet var frem til 31.7.12.

For øvrig er budsjettet videreført på om lag samme reelle nivå.

5.3 TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST

Kommuneplanmål for oppvekst

B: Vi skaper gode oppvekstvilkår gjennom inkluderende og trygge arenaer for barn og unges utvikling samt læring i en atmosfære av omsorg, respekt, tillit og mestring.

Delmål

B1 Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge gjennom tidlig innsats og ved å legge til rette for god fysisk og psykisk helse hos den oppvoksende slekt.

B2 Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å utvikle høy kvalitet på samspillet mellom foresatte og kommunens arenaer, gjennom barn og unges medvirkning og et høyt kompetansenivå hos ansatte.

B3 Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å inkludere alle og legge til rette for læring og lek gjennom høy kvalitet på barnehage, skole og fritidsaktiviteter.

B4 Kommunen skaper en trygg oppvekst for barn og unge ved å legge til rette for et kulturelt mangfold med vekt på respekt og toleranse, og ved å arbeide aktivt for å utvikle en mobbefri barne- og ungdomskultur med vekt på sosialt samspill og utvikling av god relasjonskompetanse.

Fagstab oppvekst

Fagstaben koordinerer faglig utvikling for virksomhetene i tråd med nasjonale føringer, er bindeledd mellom kommunen og staten, og ivaretar kommunens myndighetsoppgaver. Staben formidler kommunale midler og utøver kommunens tilsynsplikt overfor barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Ansatte i staben er engasjert med både tjenesteutvikling og administrasjon/forvaltning. Innen tjenesteutvikling har staben en tydelig pådriver-, støtte- og samordningsrolle slik at virksomhetene videreutvikles etter nasjonale og kommunale føringer.

På det administrative området utføres støtte- og samordningsfunksjoner, herunder rapportering, ofte i samarbeid med avdeling personal og avdeling økonomi. Kravene til rapportering og dokumentasjon er blitt mer omfattende de siste årene. Tjenesteområde oppvekst ivaretar i tillegg enkeltbrukere som har hjelpebehov ved å gi koordinerte og effektive tiltak samt yte hjelp i en tidlig fase. Det arbeides spesielt med tjenesteutvikling på dette området.

FAGSTAB OPPVEKST

<u>Beskrivelse</u>	<u>Årsverk</u>
Skolesjef / barnehagesjef	2,00
Rådgiver-/Konsulentstillinger	6,90
Merkantile stillinger (tjeneste 2101 og 2201)	2,00
Tilrettelagte tiltak barnehage	17,10
Tospråklig assistanse	5,00
Sum årsverk (01.09.12)	33,00

Spesialpedagogiske tiltak og tospråklig assistanse (22,10 årsverk) er budsjettmessig plassert under fagstab oppvekst.

Hovedområder / resultatindikatorer for fagstaben:

Hovedområder / Resultatindikatorer	Mål 2012	Resultater	Mål 2013
Rekruttere og beholde kvalifisert personale	Utarbeide strategi for å beholde og rekruttere kvalifisert personale	Plan for veiledning av nyutdanna lærere.	Revidere / kvalitetssikre plan for hovedtilsetting av lærere
System for oppfølging Den gode Solaskolen:	Ferdigstille håndbok for skoleledere. Igangsette arbeid med kvalitetskriterier på de syv kvalitetsområdene	Håndbok innlemmet i Kvalitetslosen Valgt Vurdering for læring og klasseledelse som felles utviklingsområder 12-14. Utarbeidet felles kvalitetskriterier for vurdering som blir implementert høst 2012. Skolesjefen gjennomfører skolebesøk høst 2012.	Utarbeide kriterier på klasseledelse og ledelse.
Kompetanseutvikling på alle nivå i skolen	Følge opp kommunal kompetanseplan og statlig strategi for videreutdanning av pedagogisk personale	Ivaretatt. Rullering av plan høst 2012 for perioden 2013 til 2015.	Implementere digitalt verktøy for oppfølging av kartlegginger og målinger. Utarbeide kvalitetsplan skole 2013-2014 Utarbeide kvalitetsplan SFO 2013-2015.
Tilrettelegge for at skolene utvikler kvalitativt gode kulturer for læring, for vurdering og for ledelse	Videreutvikle interne og eksterne nettverk og arenaer for dialog og samhandling	Ni av skolene deltar i Vurdering for læring til 01.10.2012 Deltakelse i KS sitt Nettverk for vurdering til sommeren 2012 Skolering i endringsledelse for alle skoleledere høst 2012. Spredning av kompetanse Ny Giv og videre skolering av ansatte. Utarbeidet felles kommunale rutiner SFO.	Fortsette lederskolering og spredning av kompetanse Ny Giv / vurdering for læring.
Oppfølging av statlig strategi Motivasjon og mestring for bedre læring 2012-2017	Lokal implementering av strategien i løpet av 2012-2014	Etablert valgfag-ordninger på u.skolene. 10 % av elever på 10. trinn gj.ført Ny-Giv. Utdanningsvalg ivaretatt.	Lokal implementering av strategien i løpet av 2012-2014
Den kulturelle skolesekken	Tilrettelegge og gjennomføre tiltak knyttet til vedtatt handlingsplan	Ivaretatt	Tilrettelegge og gjennomføre tiltak knyttet til vedtatt handlingsplan

Helhetlig gjennomgang av det spesialpedagogiske området inkl. alternative opplæringstilbud	Utrede og framlegge plan for organisering og innhold	Politisk behandlet sak om organisering av alternativt opplæringstilbud vår 2012	Revidere planer og rutiner for praksis på det spesialpedagogiske feltet. Revidere Veileder for skolenes arbeid med saker knyttet til § 9a
--	--	---	---

Tjenesteområdet består av følgende virksomheter/virksomhetsområder:

TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST	2012
<u>Beskrivelse</u>	<u>Årsverk</u>
Grunnskoler inkl. innføringsgrupper minoritetsspråklige	353,05
SFO kommunale	20,6
Grannes ressurscenter	16,65
Læringssenteret b.t. og u.t.	6,38
Voksenopplæringen	17,17
Barnehager, kommunale	199,85
PPT	9,53
Barnevern	19
Helsestasjon	18,76
Sum årsverk (pr 01.sept.)	660,99

5.3.1 Skolene m.m.

Arbeids- og ansvarsområder

Hovedoppgavene reguleres gjennom opplæringsloven, læreplaner, rammeplaner, forskrifter, statlige og kommunale vedtekter. Tjenesteområdet er organisert i virksomheter med delegert budsjett- og personalansvar, og omfatter:

- 8 barneskoler 1.-7. årstrinn
- 1 kombinert skole 1.-10. årstrinn
- 2 ungdomsskoler 8.-10. årstrinn
- Ressurssenteret Grannes skole 1.-10. årstrinn
- Læringssenteret – ungdomstrinnet (Sola u.skole)
- Læringssenteret – barnetrinnet (Sande skole)
- Innføringsgruppe minoritetsspråklige elever (Sande skole)
- Sola voksenopplæring (ivaretar også sentralt opplegg for tospråklige lærere i grunnskolen)
- Skolefritidsordning ved skoler med barnetrinn, flere drives privat, SFO ved Ressurssenteret, Sola, Håland og Skadberg skoler drives for tiden kommunalt.

Oversikt over bevegelser i hjemmelsgrunnlaget skoler/kommunale sfo:

<i>Grunnskoler * / alternativ undervisning / voksenopplæring</i>	<i>Årsverk</i>	
Antall lærerstillinger august 2011		376,84
Endret elevressurs som følge av elevtallsendringer	1,46	
Endret elevressurs som følge av 1,5 timer valgfag på 8. trinn fra 2012/13	1,00	
Endret målformsressurs, ekstragrupper som følge av målformsdeling	-0,16	
Kompensasjon av frigjort tid for seniorer	1,16	
Endret forsterket undervisning / spesialundervisning	-0,90	
Særskilt norskopplæring, endret elevgrunnlag	0,18	
Tospråklig fagopplæring, endret elevgrunnlag	-1,44	
Andre forhold	0,27	
Antall lærerstillinger august 2012		378,42
<i>* inkl. vikarressurs og praksislærere</i>		
Kontorteknisk personale på skolene (uforandret)		8,75
<i>SFO kommunal drift Sola</i>		
Antall stillinger august 2012, endring:	0,04	2,47
<i>SFO kommunal drift Skadberg</i>		
Antall stillinger august 2012, endring:	0,90	6,33
<i>SFO kommunal drift Håland</i>		
Antall stillinger august 2012, endring:	0,99	3,71
<i>SFO kommunal drift Grannes Ressurssenter</i>		
Antall stillinger august 2012 (uforandret)		8,09
<i>Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)</i>		
Antall stillinger august 2012, endring:	1,00	9,53

Endring i årsverk som følge av demografi - totalt 3,50:

Ressursinnsatsen i skolen er kriteriestyrt. Samlet anslås endringer i hjemmelsgrunnlaget å utgjøre kr 1 800 000,- for budsjettåret 2013.

Valgfag 9.trinn:

Kunnskapsdepartementet la våren 2011 fram Meld. St. 22 (2010–2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter. Meldingen legger opp til at opplæringen på ungdomstrinnet skal være mer praktisk, variert og utfordrende. I meldingen ble det varslet at det tas sikte på å innføre valgfag på ungdomstrinnet gradvis over tre år. Valgfag på 8. trinn ble innført høsten 2012. Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre valgfag på 9. trinn fra høsten 2013. Det vil være naturlig å tilføre de tre ungdomsskolene om lag ett årsverk per 1/8-2013, slik vi gjorde per 1/8-2012 for 8. trinn.

Kompensasjon av frigjort tid for seniorer (i grunnskolen), hovedtariffavtalen i staten:

Lærere har rett til å få redusert årsrammen for undervisning med inntil 5,8 % og 12,5 % fra skoleårets begynnelse det kalenderåret de fyller hhv 55 og 60 år. Årsrammereduksjonen innebærer en omfordeling av arbeidsoppgaver innenfor det ordinære årsverket. Den omfordelte tiden nyttes til pedagogisk arbeid og forutsettes å lette den enkelte lærers arbeidssituasjon. I Sola er det etablert kriterier som innebærer at skolene får tilført årsverk tilsvarende samlet redusert årsramme. Ressursinnsatsen øker fra 8,54 årsverk til 9,7 årsverk per 01.08.12.

Kommunale skolefritidsordninger

Kriteriestyrte modeller styrer fastsettelse av ressursinnsats i kommunale skolefritidsordninger. I k.sak 43/12 Kommunal skolefritidsordning - organisering og drift ble det vedtatt endringer i retningslinjer for administrativ bemanning og avlønning i kommunal skolefritidsordning i Sola. Økt administrativ bemanning dersom antall barn er over 60 stk, endringer på grunn av demografi samt høyere gjennomsnittlig avlønning er innarbeidet i basisbudsjett for 2013.

Innføring av kulturskoletilbud i skole/SFO:

Regjeringen foreslår at det innføres én uketime frivillig og gratis kulturskoletilbud i skole eller SFO-tiden på barnetrinnet (1.-4. trinn) fra høsten 2013. Et gratis og kvalitativt godt kulturskoletilbud vil nå ut til alle elever som ønsker det og vil kunne medvirke til økt mangfold og inkludering, blant annet ved at flere minoritetselever får ulike uttryks- og språkarenaer.

SFO assistenter funksjonshemmede barn:

Økning i antall barn med spesielle behov de fire siste årene og behov for en høyere sats for tildeling av tilskudd, medfører behov for økte ressurser. Skoleåret 2009-2010 var det 18 barn. Per 8. oktober 2012 er det 37 barn som kommer inn under ordningen skoleåret 2012-2013.

Kommunestyret vedtok i sak 41/10 at kommunen fortsatt skulle gi tilskudd til skolefritidsordninger som gir tilbud til barn med spesielle behov/funksjonshemninger.

Voksenopplæringen

Voksenopplæringen ble i k.sak 32/11 skilt ut som egen virksomhet fra 01.08.11. Nye årsverk til rektor og saksbehandler er innarbeidet i virksomhetens budsjett for 2012, og videreført i 2013.

Uavhengig av dette er bemanningen redusert med 0,5 årsverk som følge av omstilling i k.sak 107/10.

Elevtall:

Oversikt over elever på hvert klassetrinn 2012/13, oppdatert oktober 2012 :

Elevtall Skole	1.klassetr. født 2005	2.klassetr. født 2004	3.klassetr. født 2003	4.klassetr. født 2002	5.klassetr. født 2001	6.klassetr. født 2000	7.klassetr. født 1999	8.klassetr. født 1998	9.klassetr. født 1997	10.klassetr. født 1996	Sum
Dysjaland barneskule	28	23	32	23	23	26	19				174
Grannes	24	23	16	20	32	33	33				181
Haga	41	38	48	39	56	38	47				307
Håland	49	27	39	33	30	31	29				238
Røyneberg	43	41	44	39	39	31	35				272
Sande	40	35	51	48	48	43	49				314
Sola	20	29	16	15	12	17	11				120
Stangeland	96	68	73	49	53	43	41				423
Storevarden	41	40	35	44	36	27	44				267
Dysjaland ungdomsskule									47	48	44
Sola ungdomsskole								192	172		189
Tananger ungdomsskole								95	104	81	280
Sum antall elever	382	324	354	310	329	289	308	334	324	314	3268
Sum Dysjaland kretsen	77	50	71	56	53	57	48				
Sum Sola kretsen	223	196	200	171	184	167	169				
Sum Tananger kretsen	82	78	83	83	92	65	91				

For inneværende skoleår er det registrert 3268 elever. Dette er en økning på 26 elever på barnetrinnet og en reduksjon på 4 elever på ungdomstrinnet fra forrige skoleår 2011/12. I tillegg går det 14 elever ved Grannes ressursenter, som ikke inngår i tabellen over. Totalt er det dermed 3282 elever skoleåret 2012/2013, per kriteriedato.

Det økte elevgrunnlaget / fordelingen mellom barne- og ungdomstrinnet utgjør en økning på om lag 1,5 årsverk, samlet sett. Øvrige endringer i hjemmelsgrunnlaget har sammenheng med senioravtaler, endring i målformsressurs og endring i elevgrunnlag til tospråklig fagopplæring og særskilt norsk.

Målformsdeling:

Delte grupper (ekstragrupper)	aug.10	aug.11	aug.12
Dysjaland	1	2	3
Håland	2	0	2
Røyneberg	0	0	0
Sande	0	0	0
Sola	3	3	2
Skadberg	0	0	0
Sum	6	5	7

I tråd med bevilgning i k.sak 144/05 er det opprettholdt en målformsfaktor på 11 i rådmannens utkast til budsjett. Dette betyr at skolene får 11 undervisningstimer per uke per ekstragruppe. Det er også laget en kompensasjonsordning slik at budsjetteringen av målformsressurs blir mer dynamisk i forhold til elevtall. I praksis går dette ut på at målformsressursen reduseres gradvis med antall elever over 28 elever istedenfor helt bortfall ved 29 elever. Det forhindrer at én ny elev over 28 elever totalt sett resulterer i mindre ressurser for skolen grunnet bortfall av målformsressursen.

Begrepet målformsdeling følger definisjonene i GSI - *grunnskolens informasjonssystem* - og henføres til de tradisjonelle klassesdelingsreglene. Har en gitt barneskole 28 elever og to grupper (nynorsk og bokmål) på et trinn, har man per definisjon en ekstragruppe. Dersom elevantallet overstiger 28, er det ikke lenger snakk om en ekstragruppe.

Hovedområder / resultatindikatorer

Hovedområdene er hentet fra Tilstandsrapporten for grunnsopplæringen.

Evaluerings av mål og resultater foreligger i Tilstandsrapporten for 2011-2012 og gir et sammenligningsgrunnlag med tidligere tilstandsrapporter.

Hovedområder / resultatindikatorer	Mål 2013-2015
Elever og undervisningspersonale	
Antall lærerårsverk	Sola kommune har ansatte med godkjent kompetanse til å undervise på det trinn de arbeider
Lærertetthet	Sola kommune har bedre lærertetthet enn nasjonalt
Læringsmiljø	
Trivsel med lærerne	En stadig større andel av elevene oppgir at de trives sosialt og sammen med lærerne
Mobbing i skolen	Andelen elever som oppgir at de blir mobbet blir stadig lavere
Faglig veiledning – elevvurdering	Andelen elever som oppgir at de får god faglig veiledning er økende
Mestring – faglig utfordring	Flere elever opplever at de får faglige utfordringer tilpasset det nivå de til enhver tid er på

Resultater	
Nasjonale prøver	Elevene i Sola kommune øker sine leseferdigheter i norsk, engelsk og sine regneferdigheter
Karakterer	Karaktergjennomsnittet i norsk, matematikk og engelsk blir stadig høyere
Grunnskolepoeng	Gjennomsnittlig grunnskolepoeng er stigende
Gjennomføring	Flere elever fra Sola kommune fullfører videregående opplæring
Tidlig innsats - spesialundervisning	Sola kommune har et godt verktøy for å følge opp at elever med behov for oppfølging får dette på et tidlig stadium
Særskilt språkopplæring	Alle elever med annet morsmål enn norsk og samisk får kartlagt språkkompetansen sin før det fattes vedtak om eventuell rett til særskilt språkopplæring
Voksenopplæring	65 % av elevene som Sola kommune melder opp til skriftlig språkprøve, består testen på nivå 2 og 3. 90 % av elevene som Sola kommune melder opp til muntlig språkprøve, består testen på nivå 2 og 3.
Informasjons og kommunikasjonsteknologi – IKT	Sola kommune har kartleggingsverktøy for å måle elevenes digitale kompetanse
System for oppfølging	Den gode Solaskolen: Videreføre arbeid med å innlegge håndbok for skoleledere i Kvalitetslosen. Fortsette arbeid med å utvikle kvalitetskriterier på de resterende syv kvalitetsområdene.

Ordinært budsjettforslag

Grunnskolene

Rådmannen har innarbeidet resurser i henhold til behov ut fra gitte kriterier, i tråd med tidligere praksis. Rammene er i hovedsak videreført på samme reelle nivå.

Fra budsjettåret 2012 endret rådmannen beregningsmetodikk for lønn i grunnskolene. Tidligere er skolenes lønnbudsjett fastsatt med utgangspunkt i registrert regulativlønn per skole og en tilhørende ressurskrevende hjemmelsadministrasjon per enhet. Fra og med budsjettåret 2012 er det i forarbeidene beregnet gjennomsnittslønn per lærerårsverk for hver skole og for grunnskolene samlet sett. Målet med denne tilnærmingen er på sikt å innføre full likeverdighet i fastsettelsen av bemanningsmessige ressurser.

Omstillingsvedtak k.sak 107/10 – reduserte utgifter til undervisningsmateriell i skolen kr 1 mill og reduserte utgifter til inventar og utstyr i skolen kr 0,3 mill, er fordelt den enkelte skole og videreført i basisbudsjett for 2013. Omstillingsvedtak – reduserte netto driftsutgifter knyttet til voksenopplæringen kr 0,3 mill er også innarbeidet med helårseffekt. Grunnskolene opererer med vakansbudsjettering på samme nivå som øvrige virksomheter i kommunen.

Forhold som håndteres av fagstaben:

Rådmannen har i tråd med tidligere praksis holdt tilbake noen lønnsmidler til spesialundervisning og tospråklig fagopplæring mv, som en samlet reserve ved ekstraordinære bevilgningsbehov gjennom skoleåret. Det er også satt av kr 300.000,- (videreført) til kjøp av tjenester fra Møllehagen skolesenter, som før.

I statsbudsjettet 2012 ble det foreslått innføring av 1,5 timer valgfag for 8. trinn høsten 2012 med helårseffekt fra 2013 innarbeidet i basisbudsjett. Tilbudet er utvidet til 9. trinn fra høsten 2013 og 10. trinn høsten 2014. Rådmannen har beregnet delårseffekt kr 320.000,- for 2013 som budsjetteres på reservepost fagstab. Beløp delårseffekt blir innarbeidet i skolenes budsjetter fra høsten 2013.

Anslagene for kjøp/salg av undervisningstjenester mellom kommunene er justert i lys av regnskap 2011 til netto å utgjøre kr 4,4 mill i utgifter for Sola kommune. Rådmannen vil gjennomgå avtalene og eventuelt justere budsjettanslagene gjennom budsjettåret 2013. Utgifter til generell skoleskyss er i budsjettet for 2013 videreført på nivå med 2012.

Private skolefritidsordninger

Tilskudd til styrket bemanning (ekstraassistenter) og ordinært driftstilskudd er justert med 3 % for lønns- og prisvekst. Ordinært tilskudd til drift er redusert forholdsmessig ettersom en privat SFO-aktør har lagt ned sin virksomhet og er erstattet med kommunalt tilbud. Tilskudd til friplasser grunnet funksjonshemming og økonomi, er tatt ut av budsjettet i henhold til omstillingsvedtak i k.sak 107/10.

5.3.2 Barnehagene**Arbeids- og ansvarsområder**

Arbeidsoppgaver er regulert i Lov om barnehager med forskrifter, Kunnskapsdepartementets merknader til bestemmelsene og opplæringsloven.

Kommunen er delt inn i 4 opptaksområder: Sentrum nord, Sentrum sør, Tananger og Sør. Alle tar imot barn fra 1 – 5 år. Det er avdelinger med naturbarnehager knyttet til Røyneberg og Høgeholen barnehager.

Spesialavdeling for funksjonshemma barn er i Røyneberg. Alle våre kommunale barnehager har barn med annen bakgrunn enn norsk.

Det drives 13 kommunale og 16 private barnehager i kommunen.

Hovedområder / resultatindikatorer

Hovedområder / resultatindikatorer	Mål 2013-2016	Resultater
Beholde og rekruttere kvalifisert personale	Antall dispensasjonssøknader redusert med 20 %. Igangsette tilbud om veiledning for nyutdanna førskolelærere. Utarbeidet gode stipendordninger for barnehageansatte. Hvert år begynner det minimum 3 fast ansatte på førskolelærerutdanning.	Målet er nådd i 2012, men det vil være et viktig fokus fremover. Det er ingen nyutdanna førskolelærere i Sola høsten 12.

	Rekruttere spesialpedagoger med masterutdannelse. Bidra til å utdanne faglært arbeidskraft	Utdannet 15 fagarbeidere i 12. Nytt kull i 13.
Kvalitetsutvikling og likeverdig behandling av kommunale og private barnehager Implementering av kvalitetsplanen: "Den gode Solabarnhagen" De fem fokusområdene er • Visjon • Innhold • Kvalitet og likebehandling • Samarbeid • Rapportering	Det er gjennomført 4 tilsyn i barnehagene per halvår. Utarbeide plandokument. Gode planverktøy. Gjennomføre temasamlinger, fagsamlinger, planleggingsdag og kompetanseheving i tråd med denne og gjeldende kompetanseplan.	Går som oppsatt Iht. plan for tilsyn. Felles forståelse og faglig fokus for barnehageoppdraget
Videreutvikle samordnet opptaksprosess i tråd med sentrale føringer og lokale behov.	Revidere rutiner og retningslinjer for tildeling av barnehageplass.	Kontinuerlig
Brukerundersøkelse	At brukerens stemme blir hørt Å ha et verktøy for å korrigere egen virksomhet og drift	Kontinuerlig forbedring
Kommunal kontantstøtte	Prøveprosjekt i 2 år for å gi innbyggerne valgfri barnetilsyn	Gjøre ordningen brukervennlig Evalueres i 14.
Systematisk og tverrfaglig arbeid med tidlig intervensjon for å avdekke og avhjelpe problemutvikling på et tidlig stadium	Alle barn er kartlagt i prosjektet Tidlig innsats. Pedagogisk personale i barnehagene har deltatt på i opplæring på temaet	Alle barnehager har fått opplæring i 13.
Det spesialpedagogiske arbeidsfeltet	Helhetlig gjennomgang av området	Våren 13
Arbeidstidsavtale for førskolelærere jf. Rundskriv SFS 2201.	Følge utprøvingen styrt nasjonalt	Evalueres våren 13
NOU:12:1- Til barnas beste. Gjennomgang av barnehageloven.	Nasjonal avklaring på vesentlige områder på barnehagedrifta	Ventes i 2013
Barnehagebruksplan 2014-2024	Fremskriving av barnetallsutviklingen. Gjennomgang av kommunale bygg	Rett dimensjonering av tilbudet Oppgradering og vedlikehold av byggene

En økning i antall 1-5-åringer som følge av planlagt boligbygging vil øke etterspørselen etter barnehageplasser. Det er nødvendig å ha som mål at barnehageutbyggingen skal holde tritt med boligbyggingen for å opprettholde full barnehagedekning i kommunen. Kostnadene ved å ha overkapasitet og tomme barnehageplasser må tas med i vurderingen av utbyggingstakten, likeens merutgiftene ved å tilby plass til uforholdsmessig mange barn som ikke har rett på barnehageplass.

Finansieringen av barnehagesektoren er en stor utfordring etter innlemmingen av aktivitetsbaserte øremerkede tilskudd i rammetilskuddet fra 2011. I styringen av barnehagetilbudet er det etablert en målsetting om å holde dekningsgraden på et minimum for barn født etter kriteriedato. Overfor privat sektor vurderes incentiver som kan stimulere til at barn som har rett på barnehageplass prioriteres.

Med virkning fra 2011 – etter reformperiodens slutt – har kommunene større mulighet for å påvirke samlet volum av barnehageplasser i forbindelse med iverksettelse og godkjenning av nye barnehager.

Ordinært budsjettforslag

Kommunale barnehager

Budsjettet for de kommunale barnehagene er fastsatt på bakgrunn av den enkelte barnehages formelle godkjenning / bestilling barnehageåret 2012/13. Formell godkjenning gjenspeiler kapasitetspotensialet i barnehagen, gitt fastsatt avdelingsstruktur.

Dagens satser for foreldrebetaling opprettholdes på samme nominelle nivå – samme beløp – som i 2012 (kr 2.330,-) i tråd med regjeringens fremlegg av statsbudsjett. Det er innført økt pris på mat i barnehagen i tråd med omstillingsvedtak i k.sak 107/10. Satser for kostpenger er nå kr 250,- per mnd. for heltidsplass og kr 150,- for halvtidsplass.

Tidligere vedtak om omstilling i k.sak 107/10 og 103/11 – reduserte enhetskostnader mv., videreføres som forholdsmessige reduksjoner i barnehagenes budsjett, i påvente av en nærmere konkretisering / dokumentasjon av oppnåelse gjennom organisatoriske eller strukturelle endringer.

Under fagstab oppvekst har rådmannen satt av en reserve på 3 mill kroner til å dekke moderasjon (reduert foreldrebetaling) i kommunale barnehager.

Kommunal kontantstøtte - rådmannen viser til vedtak i k.sak 32/12:

*Kommunal kontantstøtte til 2-åringer i Sola kommune innføres som to-årig prøveprosjekt fra 01.08.12
Ordningen evalueres høsten 2013 før behandling av Handlings- og økonomiplan for 2014.*

I barnehageåret 2012/2013 mottar foreldre av 16 barn kommunal kontantstøtte for toåringer til en samlet verdi av knapt 0,8 mill kroner per år. Antallet barn er vesentlig lavere enn året før, da ordningen var statlig. Bevilgningen tilsvarer om lag det samme som fire småbarnsplasser i barnehage. Fra neste barnehageår, når ordningen blir bedre kjent, er det rimelig å forvente at flere foreldre vil benytte seg av ordningen.

Spesialpedagogisk hjelp:

Rådmannen viser til sak 107/12 i formannskapet. I 2011 var det et vesentlig budsjettunderskudd for funksjonen *Spesialpedagogisk hjelp i barnehage* på nærmere 3,6 millioner kroner. Rådmannen tilrår i saken at tjenesten styrkes med 2 millioner kroner for å sikre et mer realistisk budsjett. I tråd med signaler i saken, innarbeides reserven også i handlings- og økonomiplan 2013-2016 i påvente av en nærmere redegjørelse i egen sak når utredningsarbeidet er ferdig.

Private barnehager

Talldelen for private barnehager er henført til rådmannsnivå med staber. I budsjettet for 2013 legger rådmannen opp til et finansieringsnivå i tråd med statsbudsjettet for 2013, som da blir fastsatt minimumsforpliktelse eller gjeldende lov/forskrift. I henhold til statsbudsjettet er det budsjettert med at private barnehager vil få overført 92 % for våren og 94 % for høsten.

Kommunen har nå finansieringsansvar for hele barnehagesektoren. Tidligere øremerket statstilskudd til barnehagene er nå en del av kommunens rammetilskudd. I 2013 har kommunen endt opp med å budsjettere tilskudd til private barnehager på til sammen kr 128 mill. I rådmannens kalkyle for 2013 er det forutsatt 3,3 prosent pris- og kostnadsvekst. I tillegg er det lagt inn en kompensasjon for nominelt uendret foreldretaling. Videre er det tatt høyde for helårseffekt av nye barnehageplasser i 2012 og økt finansierungsgrad.

Budsjettert søskenmoderasjon (mv.) for private barnehager i 2013 er 1,65 mill kroner.

Refusjoner fra andre kommuner

Forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager – endret med virkning fra 01.01.11, innebærer at kommunene kan kreve refusjon for barnehageplasser i ikke-kommunale barnehager, som er tildelt barn fra andre kommuner. I utkast til basisbudsjett 2012 er det forutsatt netto 15,7 mill kroner i refusjoner fra andre kommuner.

Nye barnehageplasser i perioden

Befolkningsframskrivninger indikerer at det vil være behov for å skape i gjennomsnitt om lag 50 nye plasser hvert år i planperioden. Nye barnehageplasser etter 2012 er ikke tatt høyde for i basisbudsjettet, jf. rådmannens anbefaling til nye tiltak.

5.3.3 Barnevern

Arbeids- og ansvarsområder

Barneverntjenesten skal:

- Sikre at barn og unge, som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.
- Forebygge problemutvikling for barn og unge i deres oppvekstmiljø, og følge opp barn og unge i en vanskelig livssituasjon.
- Gjennom forebyggende tiltak bidra til at foreldrene blir i stand til å gi det enkelte barn god omsorg i hjemmet.
- Bygge opp og videreutvikle egne hjemmebaserte tjenester.
- Sørge for at barn som er plassert utenfor hjemmet får gode omsorgstiltak.
- Gjennomgå og vurdere alle mottatte meldinger, utføre undersøkelser og sette i verk tiltak innenfor lovens frister. Det skal sikres en beredskap mot akutsituasjoner.
- Godkjenne fosterhjem og føre tilsyn med barn plassert i fosterhjem.
- Føre tilsyn med fosterbarn som andre kommuner har plassert i Sola kommune.
- Rekruttere, veilede og administrere oppdragstakere og tiltak (fosterhjem, besøkshjem, miljøarbeidere, støttekontakter m.fl.).
- Delta aktivt i utvikling av tverretattlig samarbeidet, og ha fokus på oppvekstmiljøet i kommunen.
- Saksbehandle søknader om adopsjon med hjemmebesøk og rapportskriving.
- Ivareta og følge opp enslige mindreårige som Sola kommune har tatt imot.

Barneverntiltak i familien omfatter hjelpetiltak som miljøarbeidertjenester, støttekontakt, avlastning og endringstiltak for barn som bor hjemme.

Barneverntiltak utenfor familien omfatter alle tiltak knyttet til barn som bor utenfor hjemmet, både som hjelpetiltak og som omsorgstiltak. Dette er i hovedsak tiltak som fosterhjem og plassering i institusjon.

Hovedområder /Resultatindikatorer

Resultatindikator/styringsparameter	Mål 2013-2016
Stabil og kvalifisert arbeidskraft	Beholde ansatte utover opplæringstiden. Rekruttere nye medarbeidere med erfaring. Få på plass et lønssystem som bidrar til at medarbeidere blir værende i barneverntjenesten. Få på plass et veilednings- og kompetansehevingssystem som bidrar til at medarbeidere blir værende i barneverntjenesten.
Barn og unge får en helhetlig hjelp. Flere barn får hjelp på et tidlig tidspunkt. Færre barn blir plassert utenfor hjemmet.	Få til godt tverretattlig samarbeid for å sikre at barn og unge får best mulig hjelp. Få til gode samarbeidsrutiner med alle våre samarbeidspartnere
Flere barn får hjelp hjemme. Færre plasseringer utenfor hjemmet; Rett hjelp til rett tid. Redusert behov for kjøp av eksterne endrings og utviklingstiltak. Barneverntjenesten skal ikke ha avvik jf Intern kontroll/fylkesmannens tilsyn	Videreutvikle kommunale endrings – og utviklingstiltak som har god kvalitet. Gode evalueringsrutiner ift tiltak Utvikle en ressursperm som redegjør for det faglige fundament som barneverntjenesten sin tenkning bygger på. Videreutvikle rutiner for oppfølging av barn som barneverntjenesten har omsorgen for. Styrke saksbehandlernes og miljøterapeutenes kompetanse.

Ordinært budsjettforslag

Virksomheten er i 2012 tildelt 0,5 årsverk i forbindelse med at kommunen tar imot enslige mindreårige. Videreført i 2013.

Regjeringen har satt i gang evalueringen av forvaltningsreformen. I løpet av kommende periode vil det bli mye fokus på hvordan det kommende barnevernet i Norge skal se ut. Hvordan kommunens rolle vil bli i forhold til statens rolle er uklart på dette tidspunkt, men endringer vil det bli. Dette området vil ta mye plass i kommende planperiode, slik at de mål som nå er formulert, kan det være behov for å endre underveis. Endringer i oppgavedeling kan få økonomiske innvirkninger på kommunens budsjett.

5.3.4 Helsestasjon

Arbeids- og ansvarsområder

§2-3 Tilbud til gravide og til barn og ungdom 0-20 år

Helsestasjonens tilbud til gravide skal omfatte:

- Helseundersøkelser og rådgivning med oppfølging/henvisning ved behov.
- Opplysningsvirksomhet, samlivs- og foreldreveiledning.

Helsestasjons- og skolehelsetjenestens tilbud til barn og ungdom 0-20 år skal omfatte:

- Helseundersøkelser og rådgivning med oppfølging/henvisning ved behov
- Forebyggende psykososialt arbeid.
- Opplysningsvirksomhet og veiledning individuelt og i grupper.
- Hjemmebesøk / oppsøkende virksomhet (barselkvinner, familier med nyfødte barn, ved sykdom, dødsfall, annen bekymring, også på barne- og ungdomsarenaer).
- Samarbeid med skole om tiltak som fremmer godt psykososialt og fysisk lærings- og arbeidsmiljø for elever.
- Bistand og undervisning i gruppe/klasse/foreldremøter i den utstrekning skolen ønsker det.
- Samarbeid om habilitering av barn og ungdom med spesielle behov, herunder kronisk syke og funksjonshemmede (individuelle planer, ansvarsgrupper).
- Informasjon om og tilbud om barnevaksinasjonsprogrammet.
- Tuberkulosearbeid / smittevern (forebygging og kontroll av tuberkulose; forebygging og veiledning av smittsomme sykdommer, HFU).

Hovedområder / resultatindikatorer

Hovedområder resultatindikatorer	Mål 2013-2016
Sørge for at gravide, barn og unge som vekker bekymring blir fanget opp og får rett hjelp til rett tid.	Tilby gravide og mødre med ekstra behov, tett oppfølging. Videreføre "Ammetimen", et drop-in-tilbud for barselkvinner. Videreføre EPDS kartlegging av mødre ved 6 ukers kontrollen, og gravide v/behov. Delta i gjennomføringen av TI (Tidlig Innsats) Samarbeide om overvektsproblematikk med nyopprettet Frisklivssentral. Oppstart av pilot "Stor og sterk i Sola" i 2013.
Styrke nettverk for gravide og barselkvinner	Videreføre 2 gruppetreff med "Mammaprat" for den gravide og deres partner. Videreføre 2 treff i alle barselgruppene; først med jordmor, deretter helsesøster.
Styrke foreldrerollen	Helsesøster gir foreldreveiledning i regi av ICDP, "Sammen foreldre og barn". Økt tilbud om PMTO på helsekontroller. Tilby samtale- og rådgivningstjeneste med familiekonsulent / rådgiver, nå også ved bruk av økt kompetanse i narrativ og kognitiv metode.
Bidra til integrering av flyktninger	Tilby fast veiledning og tett oppfølging v/ flyktninghelsesøster
Videreføre helsestasjonens	Prioritere deltagelse i TI.

tværfaglige samarbeid med fokus på barn og unges psykiske helse.	Ha fast treffetid på alle skolene og deltagelse i OT. Tilby div. gruppetilbud på skolene. Videreutvikle samarbeid m/Tunet, BUP og DPS
Delta i tværfaglig samarbeid omkring barn og ungdom med nedsatt funksjonsevne	Arbeide for en bedre løsning om fordeling og oppfølging av ACOS nettbaserte IP i oppvekst. Delta på ansvarsgruppemøter.
Forebygge smittsomme sykdommer	Opprettholde høy vaksinasjonsdekning (95 %). Opprettholde fokus på testing og smitteoppsporing i tuberkulosearbeid og HFU
Videreutvikle kompetansen for jordmødre/helsesøstre	Opprettholde krav til godkjenning som ammekyndig helsestasjon. Fortsette med faste samarbeidsmøter på SUS. Utdanne flere helsesøstre som foreldreveiledere i PMTO. Delta i kurs/prosjekt ved Rog. A-senter i forhold til rus. Pilotprosjekt i Rogaland "Tidlig samtale med den gravide om alkohol og levevaner".
Videreutvikle kvaliteten på tjenesten i tråd med Forskrift om <i>Internkontroll i sosial- og helsetjenesten</i> .	Kvalitetssikre registrering og fordeling av saker til Inntaksteam. Fortsette kvalitetsarbeidet i Kvalitetslosen. Oppdatere hjemmesidene kontinuerlig.
Tilstrebe mest mulig likt tilbud ved alle helsestasjonene og skolene i kommunen.	Gjennomføre felles plan for tjenestene. Utnytte personellressurser i forhold til ulik økning av antall fødsler og tilflytting, ved å utfordre til fleksibel bemanning

Ordinært budsjettforslag

Budsjetttrammen er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2012.

5.3.5 PPT - Pedagogisk psykologisk tjeneste

Arbeids- og ansvarsområder

PPT sine arbeidsoppgaver er hjemlet i § 5-6 i opplæringslova:

- Utarbeide sakkyndig vurdering der lova krev det
- Bistå skoler og barnehager med kompetanse og organisasjonsutvikling vedrørende barn med særlige opplæringsbehov

Sola PPT har utviklet en egen visjon for best mulig kunne oppnå målet med hovedarbeidsoppgavene som er hjemlet i opplæringsloven: "*Inspirasjon til utvikling og mestring*". Sola PPT skal yte veilednings- og rådgivningstjenester av høy kvalitet for barn, unge og voksne med særlige utviklings- og opplæringsbehov. Vi ønsker at våre veilednings- og rådgivningstjenester inspirerer foreldre og pedagogisk personale, slik at de kan møte barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov på en måte som medfører at de opplever utvikling og mestring. Faglig bevissthet, åpenhet og lojalitet er sentrale verdier som skal ligge til grunn for det arbeidet PPT gjennomfører både internt og eksternt.

Nedenfor følger en kort oversikt over sentrale arbeidsoppgaver for PPT:

- Være tilgjengelig for brukerne
- Gi råd og veiledning til foreldre, barnehage og skole
- Kartlegge enkeltindivid, utviklings- og opplæringsmiljø
- Være sakkyndig instans for kommunen vedrørende barn, unge og voksne med særlige behov
- Gi råd om henvisning til andre hjelpeinstanser
- Styrke kompetanse og organisasjonsutviklingen i barnehage og skole
- Delta aktivt i kommunens tverrfaglige arbeid
- Styrke de systemrettede tjenestene
- Utvikle egen kompetanse

De ulike virksomheter innenfor skole og barnehage har en hovedkontakt v/PPT. I de tilfeller hovedkontakten trenger annen kompetanse, hentes denne i første rekke fra andre fagpersoner internt ved pedagogisk psykologisk tjeneste.

Hovedområder / resultatindikatorer

Resultatindikator/styringsparameter	Mål 2013-2016
Sikre stabil og kvalifisert arbeidskraft, PPT skal beholde alle ansatte i målperioden.	Vi skal beholde hele arbeidsstaben i målperioden.
Delta i utviklingsarbeid, ha en fremtredende rolle i tverretattlig samarbeid	Deltakelse i tverretattlige samarbeidsfora i kommunen. Bidra med evidensbasert kunnskap i disse samarbeidsfora.
Videreutvikle systemorienterte arbeidsformer	Bistå skoler og barnehager med å utvikle inkluderende læringsmiljøer for alle barn. Forankre systemarbeidet hos skole- og barnehagesjef, rektorer og styreere. Prøve ut tospannmodell på enkelte virksomheter for å bidra til en mer enhetlig tjenesteprofil.
Levere faglig kompetent tjenester • Generalistprofil • Veiledningskompetanse	PPT skal ha utredningskompetanse på de høyfrekvente vanskegruppene. PPT skal ha oversikt over virkningsfulle tilretteleggingstiltak for de høyfrekvente vanskegruppene. PPT skal arbeide systematisk med å videreutvikle veiledningskompetansen hos de ansatte.
Prioritere deltakelse i Tidlig innsats. Kvellomodellen.	PPT skal ha en koordinerende rolle for Tidlig innsats. Flere ansatte hos PPT skal være med i arbeidet.

Ordinært budsjettforslag

Budsjetttrammen er videreført på samme nivå som i 2012.

5.4 TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR

Overordnet mål

Vi vil tilrettelegge for et samfunn med trygghet og tilhørighet som grunnlag for gode levekår for kommunens innbyggere.

Kommuneplanmål

A1

Det skal ytes pleie- og omsorgstjenester ut fra individuelle behov, og tjenestene skal bidra til å opprettholde livskvalitet.

A2

Det skal fremmes økonomisk og sosial trygghet ved å hjelpe personer over vanskelige livssituasjoner.

A3

Det skal arbeides med forebyggende arbeid på ulike felt for å bidra til at innbyggerne har best mulig helse.

A4

Det skal legges til rette for at livskvaliteten for alle innbyggere styrkes gjennom aktiv samfunnsengasjement og kulturell deltakelse i et trygt lokalmiljø.

Styringsparameter	Mål 2013
Øke muligheten for å bo lenger hjemme	40 % av innbyggerne som får hjemmerehabilitering avsluttes til ingen hjelp.
Optimal bruk av institusjonsplassene	Andel brukere med omfattende bistandsbehov på langtids plass i institusjon øker til 75 %.
Økt satsing på forebyggende arbeid	90 % av de som starter på Frisklivssentralens opplegg fullfører "reseptperioden".
	Antallet som gjennomfører KID kurs øker
Redusere utgiftene til hospits/ pensjonat	Flere boliger til de med lavest boevne
	Ingen uønsket utkastelse fra kommunale leiligheter
Antallet innbyggere på langvarig sosialhjelp	Andelen sosialhjelpsmottakere med stønad over 6 mnd. reduseres til 35
Økt effektivitet	Antall årsverk i brukerrettet tjeneste pr. mottaker reduseres til 0,58

5.4.1 Fagstab levekår

Formål

Staben skal bistå både strategisk nivå og tjenestenivå i oppgaver som går på tvers av virksomheter, for å få en helhetlig oversikt over overordnede oppgaver innen tjenesteområdet og en effektiv koordinering av disse.

Arbeids- og ansvarsområder

Fagstab levekår omfatter følgende stillinger per 01.09.2012:

	Årsverk
Rådgivere (inkl. øk.rådgiver)	4,00
Merkantil (bestillerkontoret)	1,00
IKT- systemansvarlig	1,00
Kommunelege	0,50
Turnuslege	2,00
Bestillerkontor	6,10
Sum årsverk	14,60

Fagstabens hovedoppgaver er plan – og utviklingsarbeid samt saksutredning til politiske utvalg. Fagstaben skal ha oversikt over overordnede planer og styringsdata, øremerkede tilskudd og koordinering av disse. En administrerer også interkommunalt samarbeid om legevakt og krisesenter, miljørettet helsevern, folkehelsearbeid og søknader om tilskudd. Staben har en rådgivende funksjon i faglige spørsmål. Ansvaret for legetjenesten er i sin helhet overført staben. Tjenesten som kommuneoverlege kjøpes f.t. fra Stavanger kommune.

Bestillerkontoret

Bestillerkontoret har ansvar for å saksbehandle alle søknader om institusjonsplasser, ulike hjemmetjenester, omsorgslønn, omsorgsboliger, parkeringsplasser, avlastning m.m. Bestillerkontoret kartlegger behov og fatter vedtak om tjenester.

Legetjenester

Yter akutt og kurativ behandling og sikrer en lett tilgjengelig og best mulig primærhelsetjeneste til Solas befolkning.

Kommunen har 18 fastleger og to turnuskandidater som dekker befolkningens behov for legetjenester på dagtid. Fastlegene driver privatpraksis og mottar støtte fra kommunen etter gitte satser per innbygger. Legevaktjenester gis ved Stavanger legevakt.

Ordinært budsjettforslag

Legevakten

For legevakt og voldtektsmottak har rådmannen lagt til en forventet økning på om lag 3 %.

Legetjenester

Budsjetterte tilskudd i 2012 til fastleger er 9,7 mill kroner. Basistilskuddet justeres 01.07 hvert år. Rådmannen har innarbeidet en økning på kr 683 000 i basis for 2013.

Krisesenteret

Vertskommunen Stavanger har meldt i brev av 17.09.12 at egenandelen pr innbygger i medlemskommunene øker til 7,94 kr fra og med 1.januar 2013. Dette er en økning på 2 kr pr innbygger. Begrunnelsen er en stor økning i pågang og antall beboere, også menn.

Rådmannen har lagt inn endringen i basis for 2013.

Ny refusjonsordning for helsehjelp i utlandet

Fra 1. januar 2011 ble det innført en refusjonsordning som gjør det mulig for pasienter å få dekket flere typer planlagt behandling i andre EU/EØS land.

Ordningen omfatter helsehjelp gitt utenfor sykehus og dekker blant annet behandling hos lege, fysioterapeut, psykolog, kiropraktor og tannlege.

Pasienten må selv legge ut kostnadene og søke om refusjon fra HELFO etter at behandlingen er gjennomført. Det er imidlertid den enkelte kommune og fylkeskommune som skal dekke stønaden fullt ut for de tjenestene som de har ansvar for i Norge.

Rådmannen har innarbeidet kr 20 000 i basis for 2013.

Turnusleger

Rådmannen viser til k. sak 053/12 *Budsjettoppfølging drift per 30.04.12.*

Det er blitt gjort endringer i avtalene for veiledning av turnusleger.

Rådmannen har innarbeidet kr 200 000 i basis for 2013.

K46

Rådmannen viser til vedtak i k. sak 31/12- *Evaluering av K- 46 samarbeid med Stavanger:*

Rådmannen har innarbeidet kr 330 000 i basis for 2013.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen trådte i kraft fra 1. januar 2012. Ut fra erfaringene så langt er det i basisbudsjettet for 2013 innarbeidet 17 mill kr til dekning av medfinansiering/egenbetaling ved sykehusinnleggelser og 1 mill kr til betaling for utskrivningsklare pasienter. Det er da foreslått en reduksjon av posten til utskrivningsklare pasienter og en tilsvarende økning av posten for medfinansiering.

Det er i statsbudsjettet varslet at kompensasjonen skal ligge fast i tre år.

Det øremerkede tilskuddet til etablering og drift av øyeblikkelig hjelp døgntilbud, trappes videre opp.

Kommunene skal senest i 2016 ha på plass et slikt tilbud. Finansieringen skjer ved halvparten fra det øremerkede tilskuddet, den andre halvparten er midler fra regionalt helseforetak etter en samarbeidsavtale mellom kommunene og helseforetaket.

Innlemming av tilskudd til kommunalt rusarbeid i rammetilskuddet

I følge forslag til statsbudsjett vil det fra 2013 bli en økning i rammetilskuddet for Sola sin del på 1 102 000.

I handlings- og økonomiplanen ble det i 2010 opprettet to årsverk til oppfølging av

treningsleiligheter/gjennomgangsboliger. Samtidig fikk en statlige prosjektmidler til to årsverk til denne satsningen og kommunen kunne holde tilbake lønnsmidler i denne perioden. Nå når prosjektmidlene opphører er det behov for å finansiere de to årsverkene igjen. Rådmannen viser til sitt forslag til nye tiltak i drift.

Tilskudd til etablering av dagtilbud til mennesker med demens

Regjeringen opprettholder dette tilskuddet som ble lansert i 2012. Rådmannen vil ta initiativ til å søke om tilskudd for oppstart av nye plasser når utvidelsen av TaBo er ferdig i 2013. Tilskuddet er på 65 000 pr plass, pr år.

5.4.2 Virksomhetene

Arbeids- og ansvarsområder

Arbeidsoppgavene er regulert gjennom helse- og omsorgstjenesteloven, folkehelseloven, pasientrettighetsloven, helsepersonelloven og ulike forskrifter.

Tjenesteområdet er organisert i 8 virksomheter og en fagstab (bestillerkontoret er en del av fagstaben):

- **Sola sjukeheim:** institusjon med 70 døgnplasser og dagsenter for eldre
- **Sola bo - og hjemmetjenester:** alderspensjonat med 42 døgnplasser og hjemmetjenester
- **Tananger bo – og hjemmetjenester:** sykehjem med 27 døgnplasser, omsorgsboliger for eldre og yngre funksjonshemmede, hjemmetjenester og dagsenter for demente, aktivitetssenter
- **Åsenhagen avlastning og barneboliger:** avlastning og boliger for barn
- **Miljøtjenesten:** botilbud, hjemmetjenester og dagtilbud til personer med utviklingshemming og utviklingsforstyrrelser
- **Psykisk helsearbeid:** botilbud, hjemmetjenester og dagtilbud for mennesker med psykiske lidelser og rusmiddelavhengighet. Drifter livskrisehjelpen.
- **Fysio- og ergoterapi:** rehabilitering, behandling, forebyggende tiltak og praktisk tilrettelegging, - til alle aldersgrupper i og utenfor institusjon.
- **NAV (Sosiale tjenester):** økonomisk hjelp, rådgivning, skaffe boliger og bidra til sysselsetting / integrering av vanskeligstilte / flyktninger.

Mål og satsingsområder 2013-2016

I tjenesteområdet Levekår, og innenfor de ulike virksomhetene, er det mange utfordringer og oppgaver som daglig løses for å gi innbyggerne i Sola de tjenestene de har krav på og behov for. For å videreutvikle tjenestene er det valgt ut noen felles satsingsområder en vil gi særskilt oppmerksomhet framover. Hver virksomhet lager i tillegg sine årlige mål som bygger på kommuneplanmål og de felles satsingsområdene.

Øke muligheten for å bo lenger hjemme

Mål 2013: 40 % av innbyggerne som får hjemmehabilitering avsluttes til ingen hjelp.

Det er en nasjonal satsing på å utvikle tjenestene og arbeidsoppgavene innen pleie og omsorg slik at det blir mulig for innbyggerne å bo hjemme lenger. En grunnleggende forutsetning for at dette skal være mulig er at hjemmetjenestene har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å mestre de oppgaver som kan utføres i hjemmet. I tillegg må det være dagsenterplasser og avlastningstiltak for pårørende. For en del innbyggere kan ulike tekniske løsninger gjøre det enklere, tryggere og bedre å bo hjemme.

Slik den demografiske utviklingen blir framover, vil det i tillegg til å gi tradisjonelle omsorgstjenester i hjemmet, også være nødvendig å gjøre ting på andre måter enn før. Erfaringer fra andre land viser at det er mulig å snu ressursinnsatsen slik at en i stedet for bare å gi kompensierende hjelp, i stedet arbeider mer rehabiliterende. En del brukere vil kunne øke sitt funksjonsnivå ved målrettet trening på det de ønsker å greie. De vil dermed være selvhjulpne lenger. I Sola starter en høsten 2012 opp med slik målrettet rehabilitering av brukere i deres eget hjem. En egen tverrfaglig gruppe skal gi nye brukere med rehabiliteringspotensiale et omfattende rehabiliteringstilbud over noen uker. Etter treningsperioden er målet at brukerne er selvhjulpne eller greier seg med mindre hjelp fra hjemmetjenesten enn de ellers ville hatt, og at brukernes opplevde livskvalitet er økt.

I tillegg til å arbeide med rehabilitering av nye brukere, vil en også starte et arbeid for å bygge opp en mer rehabiliterende arbeidsmetode i institusjonene og i kommunens ulike omsorgsboliger.

Optimal bruk av institusjonsplassene

Mål 2013: Andel brukere med omfattende bistandsbehov på langtidsplass i institusjon øker til 75 %.

I Sola kommune har en totalt 139 institusjonsplasser for eldre. Disse fordeler seg f.t. slik:

	langtid	korttid
Soltun	40	2
Sola sjukeheim	48	22
TABO	27	
Totalt	115	24

Samhandlingsreformen som trådte i kraft fra 1.januar 2012, stiller nye krav til kommunen. For å lykkes med dette arbeidet er ett av virkemidlene at institusjonsplassene en har brukes optimalt.

Det er et stort behov for å ha tilgjengelige korttidsplasser til enhver tid. Utfordringen er å bruke korttidsplassene mest mulig hensiktsmessig. De må ikke bli belagt over lang tid av pasienter som venter på langtids plass, og en må forebygge at det gis langtids plass til noen som kan greie seg hjemme. Etter hvert som det i større grad legges til rette for at innbyggerne kan få bo lenge hjemme, så vil det være de med det største omsorgsbehovet som får langtids plass i institusjonene.

Alle brukeres bistandsbehov blir kontinuerlig registrert. Et mål på hvordan langtids plassene disponeres kan derfor være å se på hvordan brukernes behov endres. I følge IPLOS, (nasjonal pleie- og omsorgstatistikk) er kommunens tall slik pr. 31.12.2011:

	Sola 2009	Sola 2010	Sola 2011	Gj.snitt kom.gr.13	Gj.snitt Rogaland
Andel brukere i institusjon som har omfattende bistandsbehov: Langtidsopphold	74,4	71,8	71,8	81,9	76,6

Selv om det kan stilles spørsmål ved kvaliteten på en del av tallmaterialet i IPLOS, er det likevel det beste som er tilgjengelig av statistikk. En høyere andel med omfattende bistandsbehov kan derfor være en indikator på at det er de "rette" som har institusjonsplass.

Økt satsing på forebyggende arbeid

Mål 2013: - 90 % av de som starter på Frisklivssentralens opplegg fullfører "reseptperioden"
- Antallet som gjennomfører KID kurs øker

I de signalene som kommer fra staten gjennom samhandlingsreformen, fremheves viktigheten av forebygging og folkehelsearbeid. I stedet for i stor grad å ha oppmerksomheten rettet mot å behandle og følge opp de som har fått en sykdom eller funksjonssvikt, må kommunene i større grad jobbe for å forebygge og redusere sykdom og skade.

Sola etablerer Frisklivssentral høsten 2012. Målet med arbeidet her er tiltak som fremmer sunne levevaner med fokus på fysisk aktivitet, ernæring og røykeslutt. Opplegget bygger på sentrale anbefalinger. De som henvises skal delta i et avtalt opplegg over en viss tid. Målet er å lage et så godt tilbud at få slutter før avtalt tid.

Psykiske lidelser er et økende problem i samfunnet og krever innsats på mange områder. Noe av det som er igangsatt i Sola er ulike kurstilbud. Grupper for ungdomsskoleelever med fokus på selvbylde og mestring er utprøvd med gode tilbakemeldinger. Et annet tiltak som en vet har god effekt på lettere depresjoner er KID - kurs (kurs i mestring av depresjon). Kursene er lagt opp som undervisning hvor deltakerne lærer en kognitiv forståelsesmodell og tilhørende teknikker og metoder rettet mot å endre tanke og handlingsmønsteret som

vedlikeholder og forsterker nedstemtheten/depresjonen. I perioder har det vært vanskelig å rekruttere til disse kursene, og spesielt å få med yngre personer. I 2011 var det 19 personer som deltok på KID -kurs. En vil arbeide for å gjøre tilbudet enda bedre kjent og på sikt se på muligheten for å kunne ha enda flere kurs.

Redusere utgiftene til hospits/ pensjonat

Mål 2013: - Flere boliger til de med lavest boevne

- Ingen uønsket utkastelse fra kommunal bolig

Sola kommune har de siste årene avsatt midler til boligsosial handlingsplan for å sikre at også de som er vanskeligstilt på boligmarkedet, skal få et sted å bo. Det er imidlertid fortsatt en stor utfordring å finne egnet bosted til en del av de som er i boligkøen. Dette resulterer i at det må kjøpes midlertidige overnattingsplasser hos private utleiere. I tillegg til å være et dårlig tilbud for brukerne er det også en dyr løsning. Første halvår 2012 har antallet bosatt på hospits/pensjonat variert fra 5-10 personer. Ved å satse enda mer på ulike kommunale botilbud, vil en kunne redusere utgiftene til hospits samtidig som brukerne får bedre boforhold. For mange er det å få bolig også starten på å få orden på livet sitt. Gevinsten med å gi folk bolig gir derfor ikke bare bedre livskvalitet for den det gjelder, men vises ofte igjen også på andre områder.

De som får bolig, og som har lav boevne, må gis så tett oppfølging at de mestrer de kravene som stilles til dem og ikke blir kastet ut av boligen uten at alle andre muligheter er utprøvd. Utkastelse fra en kommunal bolig betyr i praksis bare en ny inn på listen med bostedløse som en så må finne andre løsninger til.

Redusere antallet innbyggere på langvarig sosialhjelp

Mål 2013: Andelen sosialhjelpsmottakere med stønad over 6 mnd. reduseres til 35 %

Det er et mål å stimulere og hjelpe sosialhjelpsmottakere over fra å være passive mottakere av hjelp til i større grad å komme i arbeid og aktivitet. Et av virkemidlene kommunen har fått i dette arbeidet er kvalifiseringsprogrammet. Målet er at en ved hjelp av ulike virkemidler skal greie å få ned antallet som over lang tid er sosialhjelpsmottakere. Tallene fra 2011 viser en positiv utvikling, men det er ønskelig å få andelen ytterligere ned.

	Sola 2008	Sola 2009	Sola 2010	Sola 2011	Gj.snitt kom.gr.13	Gj.snitt Rogaland
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	36	42	47	40	34	33

Økt effektivitet

Mål 2013: Antall årsverk i brukerrettet tjeneste pr. mottaker reduseres til 0,58

I følge Kostra-tallene har Sola en høyere bemanning pr. bruker enn gjennomsnittet:

	Sola 2009	Sola 2010	Sola 2011	Gj.snitt kom.gr.13	Gj.snitt Rogaland
Årsverk ekskl. fravær i brukerrettede tjenester pr. mottaker	0,57	0,62	0,61	0,49	0,56

Brukerundersøkelser viser at vi har gode tjenester og fornøyde ansatte. Men en høy bemanning gir en høy enhetskostnad både for institusjon og hjemmetjenester. Flere undersøkelser, bla. arbeidet som ble gjort i effektiviseringsnettverkene, j.fr. k.s. sak 20/11, viser at det ikke alltid er en sammenheng mellom ressursbruk og kvalitet på tjenestene og medarbeidertilfredshet.

En av kommunens utfordringer framover blir å forsøke å få gitt flere innbyggere hjelp med samme ressursinnsats, og på en slik måte at kvalitet og tilfredshet bevares. Resultat fra andre kommuner viser at dette er mulig å få til når alle er enige om hvordan en skal prioritere og

hvilket tjenestenivå som er "godt nok". Hva som skal betegnes som et godt tjenestenivå i Sola, kan en ny gjennomgang av serviceerklæringene bidra til å bli enige om.

Personell

Tjenesteområdet har følgende antall årsverk per 01.09.2012:

Virksomhet	Årsverk	
Sola sjukeheim	91,12	
Sola bo- og hjemmetjenester	90,89	
Tananger bo- og hjemmetjenester	72,49	
Avlastningstjenesten	16,24	
Miljøtjenesten	81,20	(inkl.5 nye, forskuttede)
Psykisk helsearbeid	44,70	(inkl. 8 nye, midl.)
Sosiale tjenester (NAV)	14,00	
Fysio-/ergoterapi	19,20	
Sum tjenesteområde	429,84	

Mange av stillingene er deltidsstillinger og antallet ansatte er derfor betydelig høyere. Det er en økende utfordring å beholde og rekruttere personell. Det arbeides derfor med ulike tiltak som kan gjøre kommunen til en attraktiv arbeidsplass. En ser på ulike trivselsfremmende tiltak, tiltak for å redusere sykefraværet, hvordan flere kan få ønsket stillingsstørrelse, og en jobber med kompetansebygging og fagutvikling.

Ordinært budsjettforslag

Justering av satser for egenbetaling i pleie- og omsorgstjenesten

Rådmannen har innarbeidet økning i grunnbeløpet (G) i satsene for egenbetaling. Det medfører økte inntekter på kr 633 443 i 2013. Inntektene øker i tråd med utviklingen.

Utvalg for levekår vedtok i sak 4/12 pkt. 4: "Satser for egenbetaling i pleie- og omsorgssektoren justeres årlig tilsvarende økningen i folketrygdens grunnbeløp, med virkning fra 1. juli samme år. Justeringen skal hvert år fremgå av eget punkt i vedtak til handlings- og økonomiplan."

Folketrygdens grunnbeløp (G) økte pr. 01.05.12 fra kr 79.216 til kr 82.122. Nye satser i pleie- og omsorgssektoren er som følger, med virkning fra 01.07.12:

Praktisk bistand (hjelp til dagliglivets praktiske gjøremål)

	Nettoinntekt	Timesats	Maksimal månedssats
Under 2G	164.244	170	170
2G- 3G	164.244 – 246.366	260	726
3G - 4G	246.366 – 328.488	312	1359
4G - 6G	328.488 -492.732	312	2727
6G - 8G	492.732- 656.876	363	3111
Over 8G	656.876	363	3111

Transport (egenbetaling pr. mnd.):

5 dager/uke	4 dager/uke	3 dager/uke	2 dager/uke	1 dag/uke
1.040	832	624	416	208

Trygghetsalarm:

Abonnementsavgift kr 260,- pr mnd (kr 170,- for de med nettoinntekt under 2 G)

Mister en alarmstykke må en erstatte en ny med kr 750,-

Egenbetaling for opphold i institusjon, langtidsopphold (over 60 døgn): 75 % av grunnpensjon og 85 % av annen inntekt (maks. kr 33.000 pr. mnd. i sykehjem og kr 20.000 pr. mnd. i alderspensjonat).

Egenbetaling for opphold i institusjon, midlertidig opphold (inntil 60 døgn): kr 138,- pr. døgn.

Dagsenter for eldre og funksjonshemmede i henhold til vedtak: kr 125,- pr. dag.

Sande dagsenter, mat/drikke: kr 131,- pr. mnd.

Matombringning i henhold til vedtak: Sola storkjøkken KF opererer med egen prisliste.

Drift av leasingbiler

Det er knyttet ekstra utgifter til utskiftning av leasing biler. Tjenesteområde levekår skal totalt skifte ut 11 biler i 2013. Rådmannen har innarbeidet kr 220 000 i basis.

Kjøp av mat fra Sola storkjøkken KF

Rådmannen har innarbeidet en foreløpig økning på 3 %.

Åsenhagen avlastnings-/barnebolig

Virksomheten flyttet for et par år siden over i nytt og dobbelt så stort bygg. Planen var å forsøke om en greide å drifte også økt renhold/ praktisk arbeid med de ressursene en hadde. Det viser seg imidlertid at dette blir for knapt. Rådmannen har tilført virksomheten 0,25 årsverk og har innarbeidet kr 150 000 i basis 2013.

NAV- sosiale tjenester

Rådmannen flytter budsjettmidler fra sosialhjelp til kjøp av institusjonsplasser og pensjonat plasser innenfor virksomhetens ramme med kr 800 000.

Rådmannen viser til k. sak 28/12 – Opprettelse av toårig engasjement stilling

Rådmannen har innarbeidet effekten av engasjementstillingen i basis med helårseffekt i 2013 og halvårseffekt i 2014

Fysio-/ergoterapi:

Økte satser for driftstilskudd til fysioterapeuter gir en økning i budsjett for 2013 på Kr 118 000. Rådmannen har tatt høyde for prisjustering 01.07.2013.

Psykisk helse

Kommunestyret vedtok i k.sak 53/12 at det skal opprettes 8 midlertidige årsverk i forbindelse med kommunal overtakelse av tiltak som kjøpes av spesialisthelsetjenesten.

Det er pr oktober 2012 fortsatt uavklart hvordan tjenesten skal driftes og når en kan overta. Det er budsjettmidler til å finansiere de nye stillingene.

Generelt:

Rådmannen viser til handlings- og økonomiplan 2012-2015 vedrørende nye årsverk og omstillingstiltak til tjenesteområde levekår. Rådmannen har innarbeidet dette i basisbudsjettet med helårseffekt i 2013.

5.5 TJENESTEOMRÅDE KULTUR OG FRITID (OPPVEKST)

Tjenesteområde kultur og fritid omfatter virksomhetene fritid, bibliotek, kulturskole og arrangement og utleie. I tillegg til de fire virksomhetene er det en fagstab for kultur og idrett (kulturkontoret). Med virkning fra 01.01.13 er virksomhetene innlemmet i tjenesteområde oppvekst, jf. f.sak 84/12 (04.09.12).

Kulturkontoret har i praksis en rekke driftsoppgaver og sekretæroppgaver innenfor kulturfeltet; særlig innen idrettsadministrasjon og forvaltning og sikring av kulturminner. Staben står også for prosjektledelse i tilknytning til en lang rekke ulike arrangement og markeringer i løpet av året. De ivaretar og en stor del av saksbehandlingen av søknader og innspill fra eksterne. Sommeren 2011 er kommunalsjefstilling for Kultur og fritid inndratt i tilknytning til omstillingsvedtak. Overordnet ledelse av kultur- og fritid, er i deler av perioden ivarettatt via en kombinasjonsstilling som konstituert fagsjef kultur- og idrett / leder for kultur og fritid. Siden mai 2012, er ledelse ivarettatt av rådmannen, mens fritidssjef er konstituert i en kombinasjonsstilling fritidssjef/fagsjef kultur- og idrett. Hjemmelen til fagsjef kultur- og idrett er tatt til nyopprettet stilling som idrettsrådgiver. Det foretas ansettelse av kultursjef høst 2012. Ny kultursjef vil ha en overordnet ledelse av hele kulturområdet, under kommunalsjef for oppvekst.

Virksomhetene har ansvar for daglig drift, utvikling/strategi på eget område, samt økonomi og personal. Den overordnede ledelse for kultur og fritidsfeltet har ansvar for saker til politisk behandling, strategi og utvikling på overordnet nivå, helhetsspektiv på tjeneste, brukere og medarbeidere samt støtte og oppfølging av virksomhetslederne.

Kultur og fritid har disse overordnede mål for 2013:

Overordnet mål

Vi vil tilrettelegge for et samfunn som gir mulighet for trivsel, trygghet og allsidig utvikling.

Kommuneplanmål

C1 Vi skal bidra til å utvikle barn og unges kreativitet, kunstneriske evner og forutsetninger etter den enkeltes forutsetninger gjennom musikk og teatertilbud og gjennom lokale lag- og organisasjoner.

C2 Kommunen skal ha en lett tilgjengelig bibliotek- og informasjonstjeneste som gir et tilbud tilpasset den enkelte brukers nivå og behov.

C3 Vi skal følge opp etablerte fritidstilbud for barn og unge og tilrettelegge for nye tiltak og tjenester som fremmer livskvalitet, livskraft og trygghet for alle barn og unge.

C4 Vi skal tilrettelegge og følge opp tilbud og tiltak som fremmer livsglede og livskvalitet gjennom idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Stab og virksomhetene innenfor kultur og fritid har følgende antall årsverk:

	2012
Fagstab	2,20
Kulturskole	16,60
Bibliotek	8,81
Fritid	12,66
Arrangement og utleie	3,73
Sum årsverk	44,00

5.5.1 Sola kulturskole

Formål

Sola kulturskole har blant annet som mål:

- å bidra til å utvikle elevenes kreativitet, deres kunstneriske evner og ferdigheter etter den enkeltes forutsetninger.
- å arrangere konserter og teaterforestillinger.
- legge til rette for tverrfaglige produksjoner.
- medvirke aktivt til at elever deltar i det lokale kulturliv.
- bidra med støtte- og veiledningsfunksjoner overfor skoleverk, barnehager samt lag og foreninger i Sola kommune.

Arbeids- og ansvarsområder

Sola kulturskole har tilbud til barn og unge innen musikk, dans og teater.

Kulturskolen har i 2012 hatt flere tverretatlige prosjekter. Barnehageprosjekt, SFO tilbud ved Ressurssenteret på Grannes og samarbeidet med innføringsklassene ved Sande skole videreføres også i 2013. På de to sistnevnte prosjekter har skolen fått statlige midler.

Satsingsområder 2013-2016

- Redusere ventelistene ved kulturskolen.
- Videreføre igangsatte prosjekter
- Utvikle nye konsert- og arrangementstilbud.
- Tilrettelegge for kulturskolens rombehov i Sola sentrum og i Tananger.
- Innføring av gratis kulturskole for alle elever i 1.-4. klasse.

Kulturskolen mottok i 2012 over 700 søknader. Søkertallet var omtrent det samme som for 2011. Ventelisten i 2012 er på 424, noe som er en liten nedgang i forhold til 2011.

Barnehageprosjektet har vært finansiert av en egenbetaling for hver barnehage, tilskudd fra Utvalg for kultur samfunnsutvikling og miljø, samt prosjektstøtte fra Norsk kulturskoleråd. Det er ønskelig at dette prosjektet også for kommende år kan videreføres til andre barnehager. For å få dette til er det nødvendig med en 0,3 % stilling.

Samarbeidet med innføringsklassene har til nå vært finansiert gjennom stimuleringsmidler fra departementet.

Disse midlene forsvinner nå da de inngår i finansieringen av gratis kulturskoletime.

Ellers vil den gratis kulturskoletimen bli fullfinansiert med øremerkede statlige midler.

Ordinært budsjettforslag

Budsjettrammen er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2012.

Vedtak i f.sak 84/12:

1. Det opprettes stilling som kultursjef som leder for virksomhetene innenfor det tidligere tjenesteområdet kultur og fritid. Stillingen finansieres innenfor virksomhetenes budsjett. Kultursjef rapporterer til Kommunalsjef Oppvekst.
2. Finansieringen innarbeides i HØP 2013 – 2016 og det tas endelig stilling til dette i behandlingen av budsjettet.

Rådmannen tilrår at stillingen som kultursjef finansieres på følgende måte:

- Inndragning av stillingsressurs kordirigent Schola solensis. Kommunen finansierer i dag 20 % dirigentstilling til dette koret som arbeider med å levendegjøre en musikkform fra middelalderen. Koret har øvinger og konserter i Sola Ruinkyrkje, Utstein Kloster og Stavanger Domkirke. Stillingsinnehaveren er ikke lenger i stillingen, og det er p.t. vikar i stillingen frem til utgangen av 2012 (92 000 kr).
- Nedleggelse av bibliotekbussen. Opplegget som biblioteket tilrettelegger for barn og unge i forbindelse med bussankomst kan opprettholdes, men transporten må organiseres privat (80 000 kr).

- Nedleggelse av kommunal drift av oppsøkende bibliotekjeneste for eldre. Det vurderes å være gode muligheter for å videreføre et tilsvarende tilbud i samarbeid med frivillige. Stillingen på 25 % er p.t. vakant på grunn av alderspensjon (90 000 kr).
- Ca. 25 % stillingsreduksjon innenfor drift av fritidsklubber.
- Økning av egenbetaling for kulturskolen utover ordinær pris- og kostnadsvekst (3,3 pst). Det vil være mulighet for en viss økning, og likevel ligge lavere eller likt med omliggende kommuner.
- REST: forholdsmessig reduksjon i virksomhetenes totale driftsbudsjett. Reduksjonene spesifiseres og innarbeides i lønnsbudsjett eller øvrig driftsbudsjett.

5.5.2 Sola folkebibliotek

Formål

Sola folkebibliotek skal ha en lett tilgjengelig bibliotek- og informasjonstjeneste tilpasset den enkelte brukers nivå og behov.

Arbeids- og ansvarsområder

Bibliotekets primæroppgave er å stille bøker og annet materiale til disposisjon for innbyggerne. Biblioteket skal formidle, gjøre litteraturen og informasjonen tilgjengelig og gjøre det enkelt å benytte seg av tilbudet. I tillegg har bibliotekene en viktig funksjon som lokale møteplasser med lav terskel. Biblioteket skal ha et organisert samarbeid med skolene.

Satsingsområder 2013-2016

Øke utlånet fra 6,2 til 8 utlån per innbygger.

Gjennomføre minst 80 samlinger og arrangement i biblioteket (inkl klassebesøk)

Støtte og veilede skolene i arbeidet med å få større og bedre skolebibliotek

Videreutvikle samarbeidet med bibliotek i Klepp og Time.

Utvikle egen hjemmeside for Jærbibliotek.

Innføre bruk av selvbetjente utlånsautomater.

Sola folkebiblioteks utlåns- og besøkstall ligger godt over landsgjennomsnittet. Bibliotekene på Sola utpeker seg med svært gode åpningstider, noe som gjør det til en utfordring er å sette av ressurser (tid) til utadrettet virksomhet som litteraturformidling og arrangement.

Den største utfordringen framover er å rekruttere og beholde gode medarbeidere. Stikkord er godt fagmiljø og utviklingsmuligheter. De ansatte bruker i dag mye av tiden i skranken til mekaniske operasjoner som utlån og innlevering, noe som skaper jobber med høyt tempo, men få utfordringer. Dersom vi skal kunne konkurrere med Stavanger og Sandnes om personale, må vi snu denne utviklingen. Å innføre selvbetjente utlånsautomater er én måte å møte denne utfordringen på, økt bemanning er en annen.

En annen utfordring i årene framover er å utvikle kompetanse i forbindelse med nye utfordringer for bibliotek og bokmarked, eksempelvis ebok og WEB baserte løsninger.

Ordinært budsjettforslag

Budsjettrammen er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2012.

5.5.3 Fritid

Formål

Virksomhet fritid skal være med å skape, utvikle og opprettholde meningsfulle fritids- og kulturaktiviteter for barn og unge i kommunen, samt tilrettelegge for fritidsaktiviteter for mennesker i alle aldre med spesielle behov. Tjenestene som gis skal fremme livskvalitet, livskraft og trygghet.

Arbeids- og ansvarsområder

Virksomhet fritid driver 3 fritidsklubber for ungdom, kulturverksted Ung Scene Sola, helgetilbud for ungdom i kommunal og frivillig regi, lys og lyd tjenester, samt diverse andre prosjekter innen barne- og ungdomsarbeid. Virksomheten er og medarrangør av Dragefestivalen, har ansvar for oppfølging og tilskudd til barne- og ungdomsforeninger med mer. I seksjon tilrettelagt fritid drives følgende ikke-lovpålagte tjenester: 2 fritidsklubber for psykisk utviklingshemmede, aktivitetsgrupper innenfor psykisk helse for barn og unge fra 10 år, samt aktivitetstilbud for voksne innen psykisk helse. I aug. 2011 overtok virksomheten driften av den lovregulerte fritidskontakttjenesten (tidligere støttekontakttjenesten). I hht. antatt progresjon i vedtatt opptrappingsplan, skulle tjenesten ha 43 brukere i 2012. I praksis har det vært mange flere vedtak om fritidskontakt enn forventet. Kombinert med at seksjonen pr. aug. 2012 håndterer 97 brukere, ble budsjettet i hht opptrappingsplan (budsjett med tanke på 43 brukere) halvert ved budsjettbehandlingen for 2011. Halveringen ble videreført ved budsjettbehandlingen for 2012. Dette har medført et stort arbeidspress for administrasjonen, og en har ikke hatt kapasitet eller budsjett til å utvikle tjenesten i tråd med det som er vedtatt i opptrappingsplanen. I praksis er det derfor i all vesentlighet kun gitt tilbud om individuell fritidskontakt, og i liten grad inkludering i grupper eller Fritid med bistand (inkl. i lag/foreninger). Å fortsette en slik praksis vil i lengden være kostnadsdrivende, gi et mindre nyansert tilbud til bruker, og ikke være i tråd med hovedintensjonen bak endingen av støttekontaktordningen.

I hht vedtatt opptrappingsplan legges det fra 2013 opp til en vekst i tjenestetilbudet i perioden 2013-2014 (K.sak 78/10). Kostnad framkommer i oversikten "nye tiltak i drift".

Virksomhet Fritid arbeider også med flerkulturelt inkluderingsarbeid lokalt, samt tilskudd til prosjekter i kommunal og frivillig regi som utvikler interkulturell kompetanse til barn og unge i Sola (gruppeutveksling gjennom EU programmet Aktiv ungdom, volontørprosjekt o.l)

Satsingsområder 2013-2016

- Utvikling av et 3-delt tilbud i Fritidskontakttjenesten i virksomheten, ihht vedtatt opptrappingsplan (K.sak 78/10).
- Utvikle gode informasjonskanaler for markedsføring av virksomhetens fritidstilbud.
- Utvikling av nye arbeidsmodeller i driften, for å møte nye behov.

Ordinært budsjettforslag

Budsjettrammen er videreført på om lag samme reelle nivå som i 2012.

5.5.4 Arrangement og utleie

Formål

Virksomhet Arrangement og utleie skal være et redskap i gjennomføringen av kommunens kulturpolitikk. Virksomheten skal sikre at kommunens virksomheter, frivillige lag og organisasjoner og eksterne leietakere kan gjennomføre arrangementer på et høyt kvalitativt nivå.

Arbeids- og ansvarsområder

- Fordele og leie ut lokaler i kulturhuset til kommunale instanser, kunstnere, bedrifter, frivillige organisasjoner og profesjonelle arrangører/leietagere.
- Disponere og fordele midlene i husleiefritaksordningen for lag og foreninger i Sola kommune.
- Legge til rette for de andre virksomhetene i kulturhuset, frivillige lag/organisasjoner og andre arrangører ved gjennomføring av konserter, teater, revyer, m.m. i kulturhuset.
- Drift av sentralbord for Sola kulturhus.

Arrangement og utleie har stor kontaktflate mot eksterne som ønsker å leie lokaler i kulturhuset eller som ønsker informasjon om arrangementer, kjøpe billetter til forestillinger osv. Det er en utfordring å sikre at det er lett å få kontakt og svar på spørsmål.

Satsingsoppgaver 2013-2016

- Regionens ledende kulturhus med fokus på barn og ungdom.
- Gjennomføre teaterforestillinger, konserter, revyer innenfor gitte budsjettrammer – gjerne i samarbeid med andre aktører (delt risiko).
- Tilby et spennende og allsidig program for alle aldersgrupper i kulturhuset. Det skal legges vekt på arrangementer for barn, ungdom og familie.
- Kontinuerlig oppgradere slitt materiell i saler, slik at huset ikke fremstår som slitt og gammelt for arrangører og leietagere.
- Opprettholde nivå på rundt 1500 bookinger og et estimert besøk på 25000 for de arrangementer som virksomheten håndterer.
- I enda større grad markedsføre huset mot private bedrifter.
- Styrke markedsføringen av huset gjennom oppgradering hjemmesider og ny tydeligere profil.
- Gjennomføre nødvendig kompetanseheving, spesielt innenfor salg, sponsor og markedsføring.
- Oppgradere andre tilbud som publikum oppsøker i forbindelse med forestilling som Kulturhuskaféen, kiosk og coffeshop. Serveringstilbudet i kulturhuset må sees på i sin helhet i forhold til de ulike målgrupper som bruker kulturhuset og de øvrige tilbud som er omkring kulturhuset.

Ordinært budsjettforslag

Tjenesten egne arrangementer inneholder kostnader til løpende drift og overføring fra kommunen til husleiefritak for frivillige organisasjoner. Utgiftene knyttet til ordningen med husleiefritak budsjetteres ikke særskilt, men inngår i bruttobudsjettet. Faktiske utgifter knyttet til ordningen dokumenteres særskilt, som grunnlag for refusjon fra rådmannsnivået. I tillegg inneholder tjenesten kostnader og direkte utgifter knyttet til arrangementer i regi av virksomhetene, enten alene eller i samarbeid med andre.

Tjenesten andre arrangementer inneholder inntekter og direkte utgifter knyttet til arrangementer i regi av andre hvor virksomhetens tjenester leies. Underskuddsgaranti (reserve kr 500.000,-) for gjennomføring av musikaler, jf k.sak 98/06, ble under fjorårets budsjettbehandling tatt ut. Reduksjonen er videreført i planperioden 2013-2016.

Budsjettrammen videreføres på om lag samme reelle nivå som i 2012.

5.6 TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING

Tjenesteområde samfunnsutvikling omfatter virksomhetene kommunalteknikk, arealbruk og eiendom. Eiendom var tidligere splittet i to virksomheter, eiendomsdrift og eiendomsutvikling, men er fra 2012 slått sammen til en virksomhet og med eiendomsutvikling som ny seksjon.

Virksomhetene har ansvar for daglig drift, utvikling/strategi på eget område, økonomi og personal. Kommunalsjefen vil på vegne av rådmannen ha ansvar for saker til politisk behandling, strategi og utvikling på overordnet nivå, helhetsspespektiv på tjeneste, brukere og medarbeidere samt støtte og oppfølging av virksomhetslederne.

SAMFUNNSUTVIKLING har disse overordnede mål for 2013:

Overordnet mål:

Kommunen skal forvalte sine arealer og eiendommer på en effektiv og bærekraftig måte, og slik at det fremmer et variert næringsliv og fellesskapets interesser.

Kommuneplanmål:

E1

Kommunen skal være en aktiv eiendomsforvalter med sikte på å ivareta kommunens og næringslivets interesser og behov i et langsiktig perspektiv

E2

Kommunens eiendommer, bebygde og ubebygde, skal være en aktiv innsatsfaktor i den kommunale tjenesteyting

E3

Det skal tilrettelegges for et mangfoldig næringsliv i henhold til lokale, regionale og nasjonale føringer, og det skal settes krav til estetikk, robusthet og bærekraftig utvikling

E4

Kommunen skal bidra til et effektivt transportnett for næringsliv, et robust kollektivnett inkludert bybane, og for et attraktivt og sikkert gang- og sykkelnett.

Virksomhetene innenfor samfunnsutvikling har følgende antall årsverk (01.09.2012):

Eiendomsdrift	76,24
Eiendomsdrift - fast prosjektstilling turveg(er)	1,00
Eiendomsutvikling	5,00
Arealbruk	20,60
Kommunalteknikk	25,00
Sum årsverk	127,84

I tillegg har fagstab samfunnsutvikling fire årsverk:

Kommuneplanleggere (2), økonomirådgiver, samt en prosjektstilling.

5.6.1 Eiendom

Overordnede virksomhetsmål

De overordnede virksomhetsmålene skal gjennomføres og sikres ved at eiendom tar ansvar for:

- Prosjektering, planlegging og gjennomføring av mindre utbygginger/ rehabiliteringer av kommunale bygg (for å opprettholde nåværende standard).
- Forvalte, drifte og vedlikeholde kommunale bygg, utleieboliger, svømme- og idrettshaller. Forestå vaktmestertjenester og renholdstjenester.
- Forvaltning, drift og vedlikehold av parker, lekeplasser, friområder og kirkegårder.
- Inn- og utleie av boliger og leiebygg til kommunal tjenesteproduksjon, leiekontrakter.
- Gjennomføre byggeprosjekter med fokus på energiøkonomisering.

Organisasjon

Virksomhet eiendom er organisert i fire seksjoner:

- a. bygg- og driftsseksjon,
- b. park og grøntseksjon, og
- c. boligseksjon
- d. eiendomsutvikling

Hver seksjon ledes av en seksjonsleder som har personalansvar og budsjett- og regnskapsansvar for sin seksjon. Til virksomheten er det knyttet en administrativ tjeneste. Virksomheten omfatter 82,24 årsverk, hvorav 1 årsverk er knyttet til prosjektleder for turveg Hafrsfjord og 1 årsverk er knyttet til omdisponert stilling som energirådgiver/vedlikeholdsplanlegger. 2 av prosjektleder stillingene i seksjonen eiendomsutvikling er ikke besatte, der i blant seksjonsleder, som det har vist seg vanskelig å rekruttere.

Bygg- og driftsseksjon

Seksjonen har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunale bygg (skoler, barnehager, helseinstitusjoner, svømme- og idrettsanlegg og andre kommunale bygg). Seksjonen gjennomfører også mindre ombygginger og rehabiliteringer av de bygg de drifter (for å opprettholde standard).

Seksjonens mål

- Seksjonen skal synliggjøre samsvaret mellom gjennomført vedlikehold og de bevilgede vedlikeholdsrammer.
- Seksjonen skal arbeide aktivt for økning av bevilgede midler til generell rehabilitering.
- Seksjonen skal utarbeide en vedlikeholdsplan for uteområdene (fritid, skoler og barnehager), og gjennomføre tiltakene for 2012.
- Seksjonen skal systematisere kommunens bygningsmasse i innkjøpt dataprogram for systematisk vedlikehold.
- Seksjonen skal starte arbeid med revisjon av branntegninger/branndokumentasjon.

Seksjonens styringsparametre

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Antall uteområder med gjennomført totalvedlikehold:		
Skoler	1	1
Barnehager	1	1
Utarbeide oversikt over vedlikeholdsbehovet for kommunal eiendom	25 %	10 %
Vedlikeholdsplan utarbeidet for kommunens bygninger	25 %	0
Antall m2 av kommunens eiendomsmasse/bygg lagt inn i FDV-programmet	50 %	5 %
Antall meldinger på feil/mangler ved kommunale bygg mottatt fra brukere/servicetorget	100 %	100 %

Nivået på det løpende kommunale vedlikehold er lavt i forhold til bygningsmasse og de verdier som ligger i denne. I KS rapport fra 2009 om vedlikehold i kommunesektoren, er det beregnet at gjennomsnittelig vedlikeholdsbehov for en kommunal bygning er ca kr 170 pr. m2, det er benyttet 60 års levetid på bygget og 6 % kalkulasjonsrente. Det er i dette beløpet tatt med alle periodiske vedlikeholdstiltak og utskiftinger. Det er ikke tatt med utgifter til utviklingskostnader (ombygginger/tilpassninger) i normtallet.

Kommunens gode tjenestetilbud, bl.a. til drift av kommunens idretts- og svømmehaller, øker presset på driftsbudsjettet. Forventningene er høye til at kvaliteten på tjenestenivået skal opprettholdes samtidig som kommunen får nye anlegg å drifte og budsjett/driftsbudsjett presses.

Vedlikehold bygninger - normtall

Sola kommunes bygningsmasse (ca 143.000 m2) er vurdert til å ha en verdi på ca. 1,6 mrd kroner. Det anbefales i mange utredninger at det bør avsettes ca. 1 - 1,5 % av bygningsmassens verdi til vedlikehold hvert år. Basert på denne verdien burde det i budsjettet vært avsatt ca. 22 mill. til vedlikehold for å opprettholde standarden gjennom byggets levetid. I tillegg kommer utviklingskostnader (ombygginger/tilpassninger).

Det er i dag knappe midler til jevnlig vedlikehold av kommunale bygg. Erfaringen fra de rehabiliteringsprosjektene som er gjennomført de siste årene viser at en god del eiendomsmasse (realkapital) har forvitret/forfalt. En viktig grunn til dette er for lite systematisk vedlikehold. For å nå dette nivået på midler til vedlikehold av kommunens bygningsmasse, må bevilgningen til vedlikehold av bygningsmassen økes. Det bør være et mål å komme opp på ca. kr 80,- pr kvadratmeter i planperioden.

Det har lenge vært et mål å få utarbeidet en oversikt over alle kommunens bygg med sikte på å få utarbeidet en vedlikeholdsplan. Dette arbeidet har startet i 2011 og planen forventes å være på plass innen utgangen av 2012. I en vedlikeholdsplan vil det være beskrevet hva som bør gjennomføres av vedlikehold hvert år og hva en bør gjennomføre med større intervaller.

Drift og vedlikehold av kommunale bygg må sikres nødvendig personell. Dette er nødvendig for å kunne følge opp utarbeiding og oppfølging av vedlikeholdsplan for kommunale bygg, utarbeiding og oppfølging av branntekniske planer, oppfølging av pålegg etter branntilsyn osv. Det ble ansatt en energirådgiver/vedlikeholdsplanlegger ved virksomhetens bygg og driftseksjon i 2012 for å ivareta en forsvarlig forvaltning og vedlikehold av kommunens bygningsmasse.

Fra 2013 er det behov for økte driftsutgifter ved TABO og det er lagt inn halvårsvirkning med kr 750.000. Behov for ytterligere nye stillinger vil bli tatt opp til vurdering senere, når plan for vedlikehold foreligger og behov kan dokumenteres.

For Skadberg skole med flerbrukshall er driftskostnadene beregnet til kr 5.200.000. Vaktmester inngår i dette, men posten er reelt sett flyttet fra gamle Stangeland skole, som vil få vaktmestertjeneste fra vaktmesterpool.

Renhold

Kommunen kjøper renholdstjenester i mange store bygg som f.eks. skoler. I forbindelse med utarbeidelse av anbudsdokumenter blir renholdsrutiner og renholdsfrekvens vurdert. Det samme blir renholdsrutiner og renholdsfrekvens i de bygg der kommunen selv har renholdere. Dette kan medføre at renholdsfrekvensen blir redusert der en finner dette forsvarlig. Godt renhold er avhengig av stabil arbeidskraft. Dette blir en utfordring i årene fremover. Det er foreslått økning av renholdsstillinger med 1,3 stilling i forbindelse med utvidelsen av TABO, med halvårsvirkning i 2013.

Uteanlegg

Kommunen har de siste årene satset på bygging av kunstgressbaner. Det er en slik bane i Tananger, en på sentralidrettsanlegget og en ny på Vågan og Tjelta. Kunstgressbaner vil kreve tilnærmet samme vedlikehold som en gressbane. Kultur- og kirkedepartementet har beregnet at driftskostnaden for en kunstgressbane vil være på ca kr 150.000,- pr år. Hovedutfordringen i vedlikeholdsarbeidet er at en må ha spesialutstyr for å kunne vedlikeholde banene.

Bygg- og driftsseksjonen får stadig nye bygg som skal betjenes med vaktmester. Generelt sett er seksjonen underbemannet i forhold til brukernes ønsker og forventninger, men virksomheten har satt i verk tiltak med tanke på økt effektivitet ved at det tilsettes færre nye vaktmestre enn økt bygningsmasse/nye anlegg skulle tilsi. Et av tiltakene er vaktmesterpool, og der kommunen deles i tre soner, og med ulike formålsbygg som kategorier. I forbindelse med naturlig avgang vurderes hvilke institusjoner som etter art og størrelse skal opprettholde stillingen, og hvilke som kan få sine tjenester dekket fra en pool. For 2013 og framover forslås 0,9 stilling, totalt kr 500.000 pr år.

For planperioden (HØP 2014 – 2016) er det foreslått å dekke økte driftskostnader for anlegg som tas i bruk i planperioden med kr 500.000,- for 2014 og 2015 og med kr 1.300.000,- i 2016.

Park- og grøntseksjon

Park og grøntseksjonen har ansvaret for drift og vedlikehold av parker og friområder, turveger, kommunale lekeplasser, balløkker, uteområder ved alle kommunale bygg og utleieboliger (ikke idrettsanlegg) og kirkegårdstjenesten m.m.

Seksjonens mål

- Heve standarden på barn og unges oppvekstmiljø
 - Tilby trygge, varierte lekeområder
 - Tilby anlegg som stimulerer til fysisk aktivitet og kreativ utfoldelse
- Sikre mulighet for nærkontakt med naturen ved å ivareta grøntdrag og friområder, samt tilby gode turveger og trygge gangforbindelser
- Kulturminner skal gjøres tilgjengelig for publikum
- Saksbehandling skal skje innenfor lovpålagte tidsfrister
- Involvering i alle nye, relevante prosjekter
 - Legge premisser i oppstartsfasen for å sikre et godt sluttresultat
 - Bidra med fagkompetanse gjennom hele prosjektet for å sikre kostnadseffektive og rasjonelle løsninger med høyest mulig nytteverdi for kommunens innbyggere
- Godkjenning av planer i henhold til formelle krav og løsninger som sikrer rasjonell drift
- Alle eksisterende og nye grøntanlegg skal registreres i virksomhetens FDV-system

Seksjonens styringsparametre

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Antall grøntanlegg med full rehabilitering:		
Skoler	0,5	0,5
Barnehager	1	1
Lekeplasser	5	5
Antall kulturminner gjort tilgjengelig for publikum	1	1
Antall behandlede saker	100 %	100 %
Antall grøntanlegg registrert i virksomhetens FDV-system	100 %	10 %
Sanering av ubrukte lekeplasser	-	2

Totalt er det i dag 9 stillinger som fagarbeider og 2 administrative stillinger ved kommunens parkavdeling. Administrasjonen skal forestå kartlegging av områder, vurdere vedlikeholdsbehov, betjene publikumshenvendelser, saksbehandling og godkjenning av tekniske planer og oppfølging i byggefasen, samt bistå bygg- og driftseksjonen i forhold til planlegging av uteområder ved skoler og barnehager.

Med tanke på vedlikeholdsbehovet ved parker, friområder, lekeplasser, kommunale bygg, utleieboliger mv., samt at kommunen overtar ansvaret for nye områder hvert år er vi i dag underbemannet. Det er behov for flere nye stillinger som fagarbeider i årene fremover, i tillegg til økt behov for maskiner og utstyr, biler mv. Forslag i HØP er kr 175.000 for å ta toppene i sommerhalvåret ved innleie/sommervikarer.

Lekeplasser

Sola kommune har ansvaret for drift og vedlikehold av ca. 130 lekeplasser. Det er etterslep på vedlikehold og rehabilitering av lekeplasser. Vi oppgraderer for 2 mill. i 2012, og fortsetter i omtrentlig samme takt i 2013, avhengig av størrelsen på investeringsbudsjettet. Seksjonen utfører mindre sikkerhetstiltak på eldre utstyr for å opprettholde forsvarlig stand. Park og grønt avveier kontinuerlig midlertidig sanering av lite brukte lekeplasser.

Friområder

Kommunen har flere store friområder, blant annet Åsenhøyden, Ølbergskogen og Hålandsmarka. Rammene for skjøtsel i områdene er knappe, noe seksjonen forsøker å løse ved nærmere samarbeid med velforeninger og i samarbeid Ranso. Vi skjøtter også grøntanlegg i tilknytning til kulturminner.

Kirkegårder

Seksjonen har ansvaret for drift og vedlikehold av alle kirkegårder i kommunen. Mangel av driftsbygning ved kirka på Ræge hindrer optimal drift av denne kirkegården.

Boligseksjonen

Boligseksjonen har ansvaret for drift/vedlikehold av kommunale utleieboliger, boliger til utviklingshemmede, avlastningsboliger, omsorgsboliger og drift/vedlikehold av presteboliger.

Seksjonens mål i 2013

- Boligseksjonen skal sørge for at kommunen har en kostnadseffektiv boligmasse for utleie.
- Seksjonen skal systematisere kommunenes utleieboliger i virksomhetens FDV-system

Seksjonens styringsparametre

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Antall boliger brannsikret ved sprinkling	100 % *	
Selge uhensiktmessige boliger	0	1
Antall boliger registrert i FDV- system	75 %	

*Gjelder boliger som er vedtatt sprinklet, dvs. tidligere trygdeboliger.

Boligseksjonen drifter/vedlikeholder ca. 186 boliger/boenheter samt 10 personalbaser. I boligsosial handlingsplan blir det vist til at det er behov for mange nye boliger/boenheter for å kunne dekke behovet for utleieboliger som kommunen har kartlagt. Det er størst behov for små leiligheter med ett soverom. Slike leiligheter er forholdsvis dyre. Kommunen har allerede kjøpt seg inn i mange av blokkene/sameiene i kommunen, og det er ikke gunstig med for mange kommunale utleieboliger i en blokk. Leiligheter i en blokk vil heller ikke være et egnet botilbud for alle boligsøkere. Kommunen ser det derfor som den beste løsning å bygge boliger selv. Utfordringen har vært å finne egnede tomter. Kommunen planlegger både innkjøp av leiligheter og bygging av boliger for å kunne dekke noe mer av behovet for kommunale bolig.

Det foreligger et stort behov for brannsikring for deler av kommunens boligmasse. Dette for å ivareta myndighetskrav. Det ble i økonomiplanen 2010-2013, prosjekt 39069, satt av kr 2 350 000,- årlig for 2010 og 2011 til sprinkling av trygdeboliger.

Det er fire stillinger knyttet til boligseksjonen, seksjonsleder og tre driftsledere.

Drift av boligseksjon forutsettes finansiert av tilhørende inntekter.

5.6.2 Eiendomsutvikling

Kommunen står overfor store utbyggingsprosjekter og rehabiliteringsprosjekter som bygging av nytt sykehjem i Sola sentrum, nytt kommunehus, nytt ressurscenter på Grannes skole og utvidelse av TABO. Seksjonen deltar også i utviklingen av kommunens områder i Sola sentrum (rundt helsehuset).

Virksomheten omfatter 5,0 stillinger.

Seksjonens mål

- Gjennomføre byggeprosjekter med fokus på energiøkonomisering. Tilbygg og påbygg skal gjennomføres med energimerking minimum klasse B.
- Kommunens andeler i utviklingsselskap skal forvaltes til beste for kommunens innbyggere.
- Gjennomføre byggeprosjektene med vedlikeholdseffektive løsninger, tilrettelagt for kommunens FDV program.
- Utvikle kostnadseffektive entreprisformer.

Seksjonens styringsparametre

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Prosent av gjennomførte vedtatte prosjekter i planperioden innenfor budsjett	<50	
Prosent av gjennomførte vedtatte prosjekter i planperioden innenfor tid	<50	
Prosent av vedtatte prosjekter for 2013 reelt igangsatt	<75	

Det er stort behov for å kunne ha en tettere oppfølging av byggeprosjektene enn det en har kapasitet til i dag. Det vil bli vurdert hvordan en kan styrke prosjekt- og byggelederarbeidet og enda bedre sikre teknisk og økonomisk planlegging og gjennomføring av byggeprosjekter. Eiendomsutvikling er allerede i gang med utbygging av første delfelt på Jåsund, og det vil være stort behov fremover for å følge opp og ivareta kommunens eierandeler på Myklebustfeltet og Jåsundfeltet.

Eiendomsutvikling skal også utvikle andre utbyggingsområder som kommunen eier eller erverver og vil ha fokus på å nytte kostnadseffektive entreprisformer som bedre hindrer tilleggsarbeider i byggeprosjekter. Spesiell fokus vil også være på tilrettelegging av prosjekter for universell utforming.

5.6.3 Arealbruk

Tiltak/legne mål for virksomhet arealbruk - samlet i 2013

Mål

Gjennomføre dagseminar innen relevante plantema for aktørene i bransjen 1 stk

Organisering

Virksomhetsområdet ledes av plan- og bygningssjef, har ett årsverk merkantil stilling og omfatter følgende seksjoner:

- Plan (6 årsverk)
- Byggesak (7 årsverk)
- Kart og oppmåling (4 årsverk)
- Landbruk og miljø (1,6 årsverk)

Totalt 20,6 årsverk

Overordnede virksomhetsmål

Virksomhet arealbruk skal arbeide for at arealressurser i kommunen forvaltes på en måte som ivaretar hensynet til en bærekraftig utvikling. Virksomheten skal legge til rette for utvikling av trygge, trivelige og utfordrende forhold å vokse opp og leve i. Virksomheten skal legge til rette for at beslutninger fattes etter åpne beslutningsprosesser med bred medvirkning. Virksomhet arealbruk skal ivareta grunneieres rettssikkerhet og tilrettelegge for mangfoldig næringsutvikling innenfor rammen av vedtatte kommunale planer, nasjonale og regionale føringer og politiske vedtak.

Tjenester som leveres

Virksomheten har ansvar for plan, byggesak, kart- og oppmåling samt miljø og landbruk.

Plan

Planseksjonen har ansvar for rådgivning og saksbehandling i forbindelse med forslag til reguleringsplaner. Private planforslag utgjør hovedtyngden av saksmengden. Seksjonen har også ansvar for utarbeiding og behandling av kommunale reguleringsplaner i tråd med prioriteringsliste vedtatt av kommunestyret. I tillegg arbeider planseksjonen med trafikkisikkerhetstiltak og annen transportplanlegging. Seksjonen yter også planfaglig arbeid i forbindelse med kommuneplanleggingen og annen strategisk planlegging i regi av kommunen.

Byggesak

Seksjonen har ansvar for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven (PBL), forurensingsloven og vegloven. Seksjonen arbeider med delingssaker etter pbl, og med seksjonering av eiendommer. Videre rapporteres B-delen i Matrikkelen (riksdekkende register for Grunn, Adresse og Bygning), og bekrefter erklæringer om konsesjonsfrihet ved erverv av fast eiendom etter konsesjonsloven.

Kart og oppmåling

Seksjonen har ansvaret for alt arbeid etter matrikkelloven, der oppmålingsforretninger utgjør den absolutt største andelen. Seksjonen har ansvar for drift og vedlikehold av kommunens kartdatabaser. Hovedtyngden av arbeidet er daglig drift av basene og tilrettelegging og utveksling av kartdata med andre brukere. Seksjonen har en betydelig leveranse av digitale data til konsulenter m.m.

Landbruk og miljø

Seksjonen har ansvaret for den kommunale landbruksforvaltningen og gjennomføring av den statlige støtte- og finansieringsordningen innen landbruket. Seksjonen behandler landbrukssaker etter gjeldende lovverk, og fungerer som et rådgivnings- og informasjonskontor innen landbruk. Videre er seksjonen med i diverse plan- og prosjektarbeid både internt og eksternt, samt at seksjonen har et spesielt ansvar for miljøforvaltning i kommunen. Seksjonen har hovedansvar for å gi pålegg om tilkøpling av boliger i spredt bebyggelse til det kommunale avløpsnett, samt å behandle søknader om tilskudd til slik tilkøpling.

Arealplan**Tiltak/egne virksomhetsmål for arealplanlegging og trafikksikringsseksjonen i 2013**

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Overholde lovpålagt frist om førstegangsbehandling, maks 12 uker fra mottatt forslag.	Alle	Alle -3
Kunngjøre vedtak maks 1 mnd etter vedtaksdato.	Alle	Alle
Sende foreløpig svar på alle henvendelser innen 3 uker. Inkluderer svar om mottatte planforslag er komplette.	Alle	Alle -4
Prioritering av kommunale planer. Fastsettes i egen sak.	Alle	

Tallene for resultat 2012 er foreløpige, endelige tall kommer i årsrapporten for 2012.

Byggesak**Tiltak/egne virksomhetsmål for byggesaksseksjonen i 2013**

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Det skal gjennomføres tilsyn i 10 % av byggesakene	10 %	10 %
Ulovlige byggerier skal reduseres gjennom adekvat og rask saksbehandling.	Målet er reduksjon	Reduksjon
Tidsfrister i byggesøknader skal overholdes	Alle tidsfrister overholdes	Alle tidsfrister overholdes
Gjennomsnittlig behandlingstid for byggesøknader reduseres	I forhold til 2012	Reduksjon

Tallene for resultat 2012 er foreløpige, endelige tall kommer i årsrapporten for 2012.

Kart og oppmåling**Tiltak/egne virksomhetsmål for kart- og oppmålingsstasjonen i 2013**

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Overholde fastsatte frister i matrikkelloven for gjennomføring av oppmålingsforretninger.	100 %	100 %
Overholde fastsatte frister i matrikkelloven for matrikkelføring av andre saker.	100 %	100 %
Øke ajourholds nivået i basiskartet spesielt med hensyn til bygningsbasen målt gjennom ikke registrerte bygningsidentiteter.	100 %	90 %

Tallene for resultat 2012 er foreløpige, endelige tall kommer i årsrapporten for 2012.

Landbruk og miljø

Tiltak/egne virksomhetsmål for landbruk – og miljøseksjonen i 2012

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Det skal gjennomføres tilsyn i 5 %.	5 %	5 %
Gjennomsnittlig behandlingstid for saker etter særlovene reduseres.	2mnd	2 mnd
Gjennomsnittlig behandlingstid for klagesaker reduseres.	2mnd	2 mnd
Økt antall tiltak innen miljøvern og friluftsliv	3 stk	3 stk

Tallene for resultat 2012 er foreløpige, endelige tall kommer i årsrapporten for 2012.

Ordinært budsjettforslag 2013

Ordinært budsjettforslag er en videreføring av budsjett for 2012 med følgende endringer/presiseringer:

For budsjettåret 2012 var det lagt inn en reserve på kr 0,4 mill til kjøp av konsulenttjenester i forbindelse med sentrumsutviklingen i tilknytning til kommunens arbeid med områdeplanene for Sola og Tananger sentrum. Sentrumsplanene for Sola blir trolig egengodkjent i desember 2012 og Tananger sentrum nærmer seg sluttbehandling høst 2012/vinter 2013.

Rådmannen har lagt inn tilsvarende reserve i 2013 for å dekke eventuelle ytterligere utredningsbehov som måtte komme som følge av kostnaden av arkitektkonkurranse – Tananger sentrum – havn og torg, med påfølgende detaljert reguleringsplan. Arkitektkonkurranse er vedtatt gjennomført i Tananger – jf vedtak tilknyttet økonomiplanen 2009.

Oppmåling, lisenser: Budsjettet datakommunikasjon er økt med kr 332.000,- for å dekke nødvendige kartdatatjenester som leveres kommunen av Nordkart.

Miljøtjenester, overføring til interkommunale tiltak. Her er det innarbeidet i driftsbudsjettet for neste år kr 50.000,- (bare ett år) som egenandel til kartlegging av biologisk mangfold. Dette er et tiltak som administreres av Fylkesmannen i Rogaland.

Posten til tilskudd til private stikkledninger utgår for 2013 pga opparbeidet disposisjonsfond på ca. 8,3 mill pga etterslep i disponeringen av tidligere års bevilgninger. En forventer å gå i gang med en ny runde med saneringspålegg i 2013 og 2014, jf. det som er vedtatt i Hovedplan vann og avløp. Dette forventes å generere et større antall søknader om tilskudd, og dermed betydelig reduksjon i disposisjonsfondet.

Rådmannen viser til k.sak 26/12 – Selvkost for tekniske tjenester, prinsipper for kostnadsfordeling og gjennomføring, som er innarbeidet i ordinært driftsbudsjett fra 2012. I saken ble finansieringsgrunnlaget – grunnlaget for gebyrinntekter – økt med 1,6 mill kroner, herav 0,3 mill kroner i kommunaltekniske tjenester. Dette er videreført til 2013.

Omleggingen innebærer at den skattefinansierte delen er isolert i tallbudsjettet, med en egen samlet bevilgning på drøyt 4,4 mill kroner for arealplanlegging, byggesaksbehandling og oppmåling. Ovennevnte reserve for skattefinansiert arealplanlegging er inkludert. Den gebyrfinansierte delen av budsjettet går derimot alltid i null.

I handlingsplanen er det forutsatt at 30 pst av arealplanlegging er arbeid med egne planer, som skattefinansieres. I praksis vil det være slik at kommunestyret fastsetter en ramme for ressursinnsats knyttet til kommunens egne arealplaner.

Videre er det forutsatt at 5 pst av byggesaksbehandling (klagebehandling) må holdes utenfor gebyrgrunnlaget. For oppmåling er det forholdstallet 50/50 i budsjettet.

Fordelingen mellom skattefinansiert og gebyrfinansiert del må nødvendigvis justeres ved årsavslutningen for 2013 dersom den faktiske fordelingen/prioriteringen avviker.

Samlet er det i 2013 henført nye kostnadselementer - tilleggssytelser og støttefunksjoner - til en verdi av 2,8 mill kroner til den gebyrfinansierte delen av tjensteproduksjonen. Fra 2012 tar man med seg et potensial for å heve gebyrsatsene utover pris- og kostnadsvekst. Dette ble omtalt i k.sak 26/12.

Pris – og kostnadsveksten er rimelig høy, først og fremst som følge av høy lønnsvekst. Man har også justert enkelte poster i det øvrige driftsbudsjettet i kjernevirksomheten, som følge av en realitetsorientering - en sammenligning mellom budsjett og historiske regnskapstall.

Rådmannen viser til følgende sentrale momenter som ble pekt på i k. sak 26/12:

- Høyt kvalifisert arbeidskraft forutsetter økt innsats i form av kompetanseutvikling, for å kunne opprettholde vår attraktivitet og konkurranseevne.
- Økte lønnskostnader: ustabil arbeidskraft, hyppige innslag av vakanse og økt lønnsnivå for å konkurrere om arbeidskraft i et vanskelig marked.
- Økte kostnader til plansaksbehandling: ny planlov som trådte i kraft 1. juli 2009 medfører økt ressursbruk i den overordnede planleggingen (områdeplaner) som ikke kan gebyrlegges.
- Den lovpålagte ordningen med byggetilsyn medfører økte kostnader for byggesaksavdelingen.

Sammenlignet med justert budsjett 2012, har rådmannen hevet inntektsanslagene nominelt med:

- Arealplanlegging: 20 prosent (herav budsjettert pris og kostnadsvekst: 13 prosent)
- Byggesaksbehandling: 21 prosent (herav budsjettert pris og kostnadsvekst: 14 prosent)
- Oppmåling: 19 prosent (herav budsjettert pris og kostnadsvekst: 9 prosent)

En reell økning av gebyrene knyttet til arealplanlegging og byggesaksbehandling på 7 prosent er i tråd med signaler som ble gitt i k. sak 26/12. For å balansere inntekter og kostnader og unngå store underskudd i den selvkostfinansierte delen av budsjett/regnskap, tilrår rådmannen at gebyrsatsene heves tilsvarende ovennevnte justering av budsjetterte inntekter. Fra årsavslutningen for 2012 forventes det også at et fremførbart underskudd må dekkes inn (over tid). Nye tiltak / økt bemanning er ikke inkludert i betraktningene, men her vil økte lønnsutgifter generere økte inntekter i kraft av økt aktivitet.

Natur og miljøvernkonsulent

Seksjonen består i dag av: Landbruksforvaltning 60 % seksjonsleder og 60 % fagkonsulent. Seksjon landbruk og miljø har de siste årene hatt et stort press ift til å få behandlet lovpålagte oppgaver, samt tildelte oppgaver.

Miljøvernforvaltning 40 % seksjonsleder.

For øvrig vises det til rådmannens gjennomgang av aktuelle nye tiltak.

5.6.4 Kommunalteknikk

Innenfor veg, vann, avløp og renovasjon – VAR-områdene, ivaretar kommunalteknikk både myndighetsutøvelse, forvaltning, drift og beredskap innenfor de enkelte ansvarsområdene. Ved prosjektering og utbygging, forestår kommunalteknikk detaljprosjektering, godkjenning av tekniske planer, inngåelse av avtaler, utbygging, kontroll, mv. innenfor de kommunaltekniske fagområdene veg, vann, avløp og renovasjon. Kommunalteknikk har også ansvar for forvaltning, drift og beredskap innenfor de samme fagområdene.

Overordnede virksomhetsmål

Vi skal fortsette med, og videreutvikle følgende:

Levere nok vann, innenfor kvalitetskravene til drikkevannforskriften.

Motta og sørge for forskriftsmessig behandling av avløpsvann.

Motta og sørge for forskriftsmessig behandling av avfall.

Forestå en god forvaltning, drift og vedlikehold av det kommunale vegområdet.

For vann, avløp og renovasjon skal kommunalteknikk nå de overordnede virksomhetsmålene ved:

Levere VAR- tjenester til en konkurransedyktig pris.

Forestå en samfunnsøkonomisk utbygging og rehabilitering av det kommunale va-nettet.

Tilrettelegge for økt gjenvinning av avfall, samt videreutvikle innsamlingsordningene.

Gjennomføre en forsvarlig forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veger ut fra vedtatte bevilgninger.

Tiltak/egne virksomhetsmål for kommunalteknikk i 2013

Styringsparameter	Mål	Resultater
	2013	2012
Sanere vannledninger av asbestsement	300 m	167 m
Tilknytte eksisterende boliger/fritidsboliger til det offentlige nett	25 stk	17 stk
Separere/oppgradere spillvann og overvannsledninger i perioden	550 m	650 m
Rehabiliter vannstasjoner	1 stk	1 stk
Rehabiliter avløpsstasjoner	1 stk	0 stk
Reasfaltere kommunale veger	2000 m	1800 m

Tallene for resultat 2012 er foreløpige, endelige tall kommer i årsrapporten for 2012.

Organisasjon

Det er totalt 25 årsverk tilknyttet kommunalteknikk.

- Årsverkene er fordelt som følgende:
- kommunalteknisk sjef, 1 årsverk.
- seksjon Vann og Avløp, 9 årsverk
- seksjon Renovasjon, 1 årsverk.
- Seksjon Juridisk, 1 årsverk
- seksjon Teknisk drift 10 årsverk
- seksjon Stab, 3 årsverk.

Budsjettforslag for vann, avløp og renovasjonsområdet

a. Vann, avløp og renovasjonsområdet (VAR)

Kommunalteknikkens forslag til Økonomiplan/Budsjett 2013-2016 bygger på gjeldende økonomiplan 2012-2015 og på reviderte *Hovedplaner vann og avløp 2009-2028 samt Avfallsplan for Sola kommune*.

Drift, investeringer og bruk av selvkostfond innenfor VAR-sektoren er satt i system, og planlagt for kommende økonomiplanperiode. Det er også anslått gebyrutvikling for perioden.

Det er 100 % dekningsgrad innenfor VAR-området i hele perioden, inklusive utgifter til kapital- og indirekte kostnader.

Alle foreslåtte tiltak innenfor VAR-sektoren er fullfinansiert ved låneopptak. Alle utgifter til renter og avdrag på investeringer, samt alle drifts- og vedlikeholdskostnader og indirekte kostnader innenfor VAR-området, dekkes i sin helhet av gebyrene, og påvirker derved ikke kommunens øvrige drifts- og investeringsbudsjetter.

Alle utgifter til drifts- og vedlikeholdskostnader samt utgifter til investeringer innen vegområdet dekkes i helhet av kommunens drifts- og investeringsbudsjett.

I kapitalkostnadsberegningen er revisjonens regnskapstall for investeringer innenfor VAR-sektoren lagt til grunn for beregningen. Det benyttes lineær avskrivning (like årlige av-skrivninger), der avskrivningstiden varierer med forventet levetid i henhold til fastsatte avskrivingsregler i KOSTRA. For 2013 er det lagt til grunn en gjennomsnittlig rentefot på 3,6 % i kapitalkostnadsberegningen.

Pr. 31.12.2011 var det avsatt følgende midler til selvkostfond:

	Fondsbeholdning pr. 31.12.2011
Vann	19 678 641,-
Avløp	22 720 422,-
Renovasjon	5 034 682,-
SUM	47 433 745,-

Det er lagt opp til å redusere fondsbeholdningen for henholdsvis vann og avløp ned mot ca. 5,0 mill kr over noe tid, samtidig som en legger opp til en jevn gebyrøkning i fremtidige år.

Det legges opp til at det for 2013 vil bli en underdekning i driftsbudsjettet som skal dekkes av selvkostfond VAR.

B. Vann (funksjon 340 og 345):

Vedtatte rammer i gjeldende økonomiplan er lagt til grunn i forslag til økonomiplan/budsjett 2013-2016. Det er foretatt noe driftsmessige budsjettøkning. IVARs prisnivå øker i forhold til inneværende år.

Vannpris i kr/m³ foreslås å ikke å øke til neste år, dvs. kr 6,90 pr. m³ i 2013, er lik prisen kr 6,90 pr. m³ i 2012 (eks. mva.).

Tilknytningsgebyr pr. m² for vann foreslås øket med 3,0 % i forhold til årets pris, dvs. For året 2013 blir gebyret kr 35,54 pr. m² leieareal for bolig- og fritidsbruk, og kr 35,54 pr. m² bruksareal for næringsbygg (eks. mva.) (basert på kommunens Forskrifter for vann- og avløpsgebyrer).

Vannmålerleie (næringskunder) foreslås øket 3 % i forhold til årets pris.

Dekningsgraden innenfor vannverket er 100 %.

C. Avløp (funksjon 350 og 353):

Vedtatte rammer i gjeldende økonomiplan er lagt til grunn i forslag til økonomiplan/budsjett 2013-2016. Det er foretatt noen driftsmessige budsjettøkninger. IVARs prisnivå har øket i forhold til inneværende år. Avløpspris i kr/m³ foreslås å beholdes neste år lik årets pris, dvs. kr 9,50 pr. m³ i 2013, er lik prisen kr 9,50 pr. m³ i 2012 (eks. mva.).

Tilknytningsgebyr pr. m² for avløp foreslås øket med 5 % i forhold til årets pris, dvs. Fra kr 167,90 i 2012 til kr 172,94 i 2013 pr. m² leieareal for bolig- og fritidsbruk, og fra kr 167,90 i 2012 til kr 172,94 i 2013 pr. m² bruksareal for næringsbygg (eks. mva.) (basert på kommunens forskrifter for vann- og avløpsgebyrer).

Årsgebyret for slamtømming foreslås økt med 10,0 % i forhold til årets pris.

Dekningsgraden innenfor avløp er 100 %.

D. Renovasjon (funksjon 355 og 357):

Renovasjonsordningen ble omlagt i 2008. Det ble da innført henteordning av plastavfall.

I områder med stor befolkningstetthet som sameier og borettslag tilbyr nå Sola kommune at utbyggere/abonnenter kan etablere et nytt renovasjonssystem basert på nedgravde beholdere. Abonnenter med nedgravde beholdere betalte ordinær fastavgift, men blir gitt reduksjon i det variable gebyr i forhold til et standardabonnement. Gebyret for nedgravde beholdere blir justert i forhold til standardabonnement ut fra de erfaringene vi har fått med kostnader ved drift av slikt beholdersystem.

IVAR og kommunene har satt ned en arbeidsgruppe som skal se på muligheten for å etablere et sentralt sorteringsanlegg for restavfall. Arbeidsgruppen vil sannsynligvis komme med en innstilling i løpet av 2013. Med en etablering av et eventuelt sorteringsanlegg vil man kunne fjerne egen innhenting av plastavfall og legge ned de

ubetjente miljøstasjonene. Dette vil kunne redusere våre innsamlingskostnader. Hvilke merkostnader/prisøkning som IVAR måtte ha ved en slik ordning er for tiden under utredning.

Dekningsgraden innenfor renovasjonstjenesten er 100 %.

I henhold til forurensningsloven, skal abonnentene betale fullt ut for den renovasjonsordning som administreres av kommunen. Beregnet gebyrutvikling i planperioden, vist for et standard husholdningsabbonnement:

Priser ekskl. mva.	2012	2013	2014	2015	2016
Standard abonnement inkl. fast og variabelt gebyr. (120 liter restavfallsbeholder, 140 liter våtorganisk- og papirbeholdere)	2194	2194	2249	2316	2374

Gebyrsats for husholdning med standard abonnent i 2013 foreslås beholdes lik som i 2012, dvs. kr 2194 pr. år (ekskl. mva.).

Byttegebyr for beholdere foreslås økt med ca 2,0 % i forhold til dagens pris.

E. Gebyrutvikling innenfor VAR-området 2013 - 2016 (årsgebyrer)

I tabell nedenfor vises de kommunale gebyrer innenfor VAR-området for husholdninger, basert på *stipulert forbruk* av vann og avløp innenfor de aktuelle arealklasser, samt et *standard renovasjonsabonnement* (fastpris renovasjon, 120 l restavfallsbeholder, 140 l papiravfallsbeholder og 140 l beholder for våtorganisk avfall).
 Leieareal = bruksareal (BRA) x 0,55.

Priser ekskl. mva.	2012	2013	2014	2015	2016
Vann og avløp for boliger 0-75 m ² leieareal og standard renovasjonsabbonnement	4654	4654	4769	4926	5119
Vann og avløp for boliger 76-150 m ² leieareal og standard renovasjonsabbonnement	7115	7115	7289	7536	7864
Vann og avløp for boliger 151-200 m ² leieareal og standard renovasjonsabbonnement	8754	8754	8969	9276	9694

Som tabellen viser, blir det ingen økning i VAR gebyrene neste år for standardabbonnement.

F. Gebyrberegning vann og avløp

Årsgebyr vann og avløp for bolig- og fritidsbygg med stipulert forbruk, beregnes på grunnlag av leieareal, jf. Sola kommunes forskrifter for vann og avløpsgebyrer. På grunnlag av leiearealstørrelsen, blir boligen plassert inn i tilhørende gebyrklasse. *Leiearealet fremkommer ved å multiplisere bruksarealet (BRA) med en faktor på 0,55.*

Beregnet vannmengde for bolig- og fritidsbygg med stipulert forbruk er 2m³ pr. m² leieareal. For andre bygg med stipulert forbruk, gjelder 2m³ pr. m² bruksareal (BRA). Det er det største areal i hver gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

Abonnenter med vannmåler betaler gebyr i forhold til faktisk forbruk multiplisert med vannpris i kr/m³.

Avløpsmengde settes som hovedregel lik vannmengde inn, dvs. *vann inn = avløpsvann ut*.

Ved beregning av tilknytningsavgift vann og avløp for bolig- og fritidsbygg, benyttes leieareal som grunnlag for beregningen multiplisert med tilknytningsgebyr pr. m². Det er det største areal i hver gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

Ved beregning av tilknytningsavgift vann og avløp for næringsbygg, benyttes bruksareal (BRA) som grunnlag for beregningen multiplisert med tilknytningsgebyr pr. m². Det er det største areal i hver gebyrklasse som legges til grunn i gebyrberegningen.

For øvrig vises det til forskrifter for vann- og avløpsgebyrer.

G. Seksjon Teknisk drift

Teknisk drift (*utfører*) er leverandør til forvalter og har ansvar for de aktiviteter som er nødvendige for å kunne levere de varer eller tjenester forvalteren etterspør ut fra definerte behov og/eller krav. Det betyr at Teknisk drift skal ivareta oppgaver forbundet med fremstilling av varer og tjenester i henhold til avtalt kvalitet. Med produktets kvalitet menes produktets evne til å oppfylle forvalterens krav til produktets egenskaper, herunder kostnad, volum eller omfang, tid for utførelse eller til leveranse og ikke minst evne til å tilfredsstille forvalterens uttalte behov.

Ansvar 51600 - Teknisk drift, dekker alle utgifter knyttet til lønn mv. for seksjonens håndverkere/fagarbeidere, samt utgifter til virksomhetens maskinpark og lager. Det stilles krav til at enheten skal ha inntjening tilsvarende sine utgifter, for dermed ikke å representere noen utgiftspost for kommunen.

Seksjon Teknisk drift er belastet med sin andel av kommunens indirekte kostnader. Alle utgifter til renter og avdrag på seksjonens investeringer dekkes innenfor seksjonens eget driftsbudsjett.

H. Kommunale veger

Kommunestyret behandlet i møte 21.06. 2007 k. sak 74/07 - *organisering av virksomheten eiendom og andre "avdelinger" med ansvar for teknisk drift*. Kommunestyret vedtok bl.a. at ansvaret for drift og forvaltning av kommunale veger skulle overføres fra virksomhet eiendom til virksomhet kommunalteknikk. Det ble også vedtatt at seksjon produksjon skulle endres til seksjon teknisk drift.

Flere av de kommunale veger, gater og gang- og sykkelveger har behov for utbedring, renhold og vedlikehold. Det arbeides med en oversikt over standard på de kommunale vegene og en plan for vedlikehold. Denne vil danne grunnlaget for å prioritere vedlikehold og større utbedringer.

I hovedplan veg viser det at asfalteringsbudsjettet må styrkes for å opprettholde nivået på vegkapitalen slik at ikke det kommunale vegområdet forringes. Dette er viktig for at sola kommune skal ha et trygt og sikker ferdsel på veger og G/S veger. Det er da nødvendig å styrke budsjettet innen veg.

I kommunen er det mange private veger. Enkelte veger er gamle og har en standard som gjør at de ikke kan overtas av kommunen selv om det hadde vært den beste løsningen for å sikre en viss standard på vegene. Dette

gjelder spesielt private veger som dekker mange hus der hjemmel til vegen ligger på den som i sin tid var grunneier for det området som ble bygd ut.

Det er i dag én stilling på teknisk drift som har kommunale veier som hovedansvarsområde. Det er behov for å styrke seksjon teknisk drift med nye stillinger for å kunne ivareta ansvaret for drift av kommunens veisystemer. Til teknisk drift av kommunale veier kreves minimum to årsverk, slik virksomheten har vurdert det. Kommunen vil over tid overta til vedlikehold stadig nye veier i forbindelse med utbygginger av boliger og næringsområder, som vil gjøre det nødvendig å øke ressursinnsatsen.

Under ansvar kommunale veier er det egen tjeneste for snørydding og strøing av gang- og sykkelveier, kommunale veier og noen private veier. Posten skal også dekke kostnader til vinterberedskap. Kostnadene varierer over år, noe som betyr at de årene der utgiften overstiger budsjettet på denne tjenesten, så må en ta av andre driftsposter (vesentlig vedlikehold) for å dekke kostnadene. Dette går ut over de oppgaver som de andre postene er tenkt å dekke.

Det bør iverksettes ekstra vedlikehold av vegsystemet de neste årene. De viktigste tiltakene vil være opprensning langs vegene, beskjæring av trær og busker og rensk/tømming av sandfang/avløp fra sluk. Fulle sandfang medfører at sand føres inn i overvann og kombisystemet. Dette fører igjen til utgifter med spyling av ledninger og fare for tilbakeslag og inntrengning av vann i bygninger.

Kommunen har innkjøpt egen dataprogramvare for vedlikehold av kommunens vegnett, og har oppmålt vegnettet for å kunne planlegge vedlikeholdsprogram på lengre sikt. Det vil på dette grunnlaget bli utarbeidet beregning for optimalt vegvedlikehold og politisk rapport om vegnettet. Sola kommune vil da få et redskap til å utføre vedlikehold i forhold til optimal utnyttelse av bevilgede midler.

Kommunalteknikk mangler ingeniør til å arbeide med drift og forvaltningssaker innenfor veg og trafikksikkerhetssaker. Det foreslås derfor at det opprettes en ny stilling knyttet til veg og som skal forestå drift og vedlikeholdsplanlegging og saksbehandling innenfor vegområdet.

For detaljert forslag til justering av gebyrer, se vedlegg 3.

Forslag til vedtak - driftsbudsjett 2013

Kommunalteknikk forslag til ramme for driftsutgifter vedtas som følgende:

Driftsbudsjett kommunalteknikk	2013
<i>Tall i hele tusen</i>	
Utgifter VAR sektoren	86 741 000
Inntekter VAR sektoren	-86 741 000
Netto utgifter / inntekter VAR sektoren	0
Kommunale veier	
Netto utgifter	13 609 000

Rådmannen har videreført budsjettet for 2012 på om lag samme reelle nivå i 2013, med en samlet bevilgning på kr 10.799.000,- (netto). For øvrig viser rådmannen til utredningen av aktuelle nye tiltak, hvor rådmannen anbefaler opprettelse av 1,5 nye årsverk i virksomheten.

6 INNSTILLING TIL VEDTAK

Rådmannen legger med dette fram utkast til handlings- og økonomiplan 2013-2016 og tilrår følgende vedtak:

1. Sola kommune skal i den grad den økonomiske rammen tillater det, prioritere barn og unge, tilbudet til pleietrengende og befolkningens behov for service.
2. Forslag til handlings- og økonomiplan 2013-2016 for Sola kommune godkjennes.
3. Forslag til ramme for netto driftsutgifter for politisk nivå, rådmannsnivå og virksomhetene, godkjennes.
4. Forslag til investeringer og investeringsbudsjett for Sola kommune 2013-2016 godkjennes.
5. Investeringsrammene i vann-, avløps- og renovasjonssektoren godkjennes i henhold til fremlagt forslag. Endringer for de enkelte prosjektene behandles i formannskapet.
6. Forslag til detaljert driftsbudsjett, anvendelse av netto driftsresultat, samt budsjett for overføring til andre og til/fra kommunalt foretak godkjennes.
7. Skatt på inntekt og formue fastsettes i henhold til høyeste skattøre som Stortinget vedtar.
8. I arbeidet med å gjenopprette kommunens finansielle handlekraft, innarbeides følgende reduksjoner i netto driftsutgifter i det etablerte tjenestetilbudet (basis) i tillegg til sparetiltak fra 2011 og 2012:
2013: 5 mill kroner – 2014: 12 mill kroner – 2015: 17 mill kroner – 2016: 17 mill kroner
9. Sparetiltak i 2013 gjennomføres i tråd med rådmannens anbefaling i kapittel 4.3, med et samlet omfang på 5 mill kroner.
10. Stillingen som kultursjef finansieres i tråd med rådmannens tilråding i kapittel 5.5.1.
11. Kommunestyret innarbeider følgende nye tiltak fra rådmannens anbefaling - vedlegg 2:
12. Følgende stillinger opprettes som følge av kommunestyrets innarbeidelse av nye tiltak fra rådmannens anbefaling - vedlegg 2:
13. Følgende kommunale gebyrer vedtas:
 - Vannpris i kr/m³ holdes uendret.
 - Leiepris på vannmålere økes med 3 %.
 - Avløp i kr/m³ holdes uendret.
 - Årsgebyret for slamtømming økes med 10 %.
 - Tilknytningsgebyr bolig- og fritidsbygg økes med 3 % for vann og 3 % for avløp.
 - Tilknytningsgebyr næringsbygg økes med 3 % for vann og 3 % for avløp.
 - Standard renovasjonsabonnement - husholdning holdes uendret.
 - Byttegebyr for beholdere økes med 2 %.
 - Renovasjonsgebyr for hytte- og husholdningskunder holdes uendret, med unntak av "Tømming av avfall for hyttekunder i perioden april – september" for hyttekunder økes med 2 %.
14. Kommunale gebyrer for plansaker, byggesaksbehandling og kart/oppmåling fastsettes iht. selvkostprinsippet. Følgende endringer i gebyrsatsene vedtas:
 - arealplanlegging: satsene økes med 20 prosent (inkl. pris- og kostnadsvekst)
 - byggesaksbehandling: satsene økes med 21 prosent (inkl. pris- og kostnadsvekst)
 - oppmåling: satsene økes med 19 prosent (inkl. pris- og kostnadsvekst)
15. Satser for egenbetaling i pleie- og omsorgsektoren justeres årlig tilsvarende økningen i folketrygdens grunnbeløp, med virkning fra 1. juli samme år.
16. Betalingssatsene i kommunale barnehager i Sola kommune holdes uendret på kr 2.330,- per måned (11 årlige terminer).

17. Øvrige kommunale egenbetalinger justeres i tråd med pris- og kostnadsvekst i kommunal sektor, når det ikke er fastsatt andre prinsipper for justering.
18. Prinsippet om økonomisk likeverdig behandling mellom offentlige og ikke-offentlige barnehager, videreføres. Tilskuddsnivået holdes på fastsatt minimumsforpliktelse etter gjeldende lovforskrift, jf foreslått opptrapping i statsbudsjettet for 2013.
19. Finansieringen av barnehagesektoren er en stor utfordring etter innlemmingen av aktivitetsbaserte øremerkede tilskudd i rammetilskuddet fra 2011. I styringen av barnehagetilbudet videreføres målsettingen om å holde dekningsgraden på et minimum for barn født etter kriteriedato. Overfor privat sektor vurderes incentiver som kan stimulere til at barn som har rett på barnehageplass prioriteres.
20. Det foretas endringer (reversering mv.) i investeringsbudsjettet for 2012 i tråd med spesifikasjoner i vedlegg 1. Reversert finansiering ved bruk av lånemidler (egne lån) utgjør kr 237 670 000,-.
21. Bevilgninger til investeringsprosjekter i 2013 (årsbudsjett), kan ikke overføres til neste års investeringsbudsjett (2014) uten ny behandling – rebudsjettering - i påfølgende årsbudsjett.
22. Det tas opp følgende lån til finansiering av kommunens investeringer i 2013:
Egne lån, utenom VAR-sektor	kr	1 75 405 000,-
Egne lån, VAR-sektor	kr	74 950 000,-
Mellomfinansiering av selvfinansierte prosjekter	kr	1 12 500 000,-
23. Det betales avdrag på lån i 2013 i tråd med minimumsbestemmelsene i kommuneloven.
24. Handlings- og økonomiplaner innrettes med sikte på reell styring etter følgende økonomiske måltall:
- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi (1) skal balansen mellom inntekter og utgifter i driftsbudsjettet tilpasses et netto driftsresultat på minimum 3 prosent av kommunens driftsinntekter når vi ser bort fra momskompensasjon fra investeringer.
- For å sikre en bærekraftig kommuneøkonomi (2) skal framtidige låneopptak tilpasses en gjeldsgrad – lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter – på maksimum 60 prosent.
25. Lån til videre utlån i Husbanken (startlån): Det tas opp lån på 40 mill kroner i 2013 til finansiering av ordningen.

Vedlegg 1
Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016
Oversikt

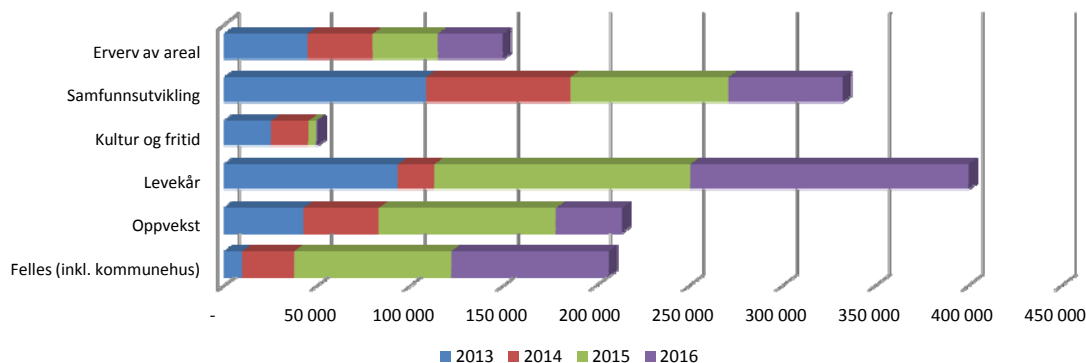
(Tall i 1000)

					Sum
Skattefinansierte investeringer	2013	2014	2015	2016	2013-2016
Brutto investeringer rådmannsnivå	6 519	4 236	4 236	4 236	19 227
Brutto investeringer Eiendomsdrift	44 785	34 932	24 322	31 584	135 623
Brutto investeringer Eiendomsutvikling	182 652	119 533	336 700	289 000	927 885
Brutto investeringer Kommunalteknikk, veger	14 400	6 450	7 200	7 250	35 300
Brutto investeringer Arealbruk	2 370	63	63	0	2 496
Brutto investeringer	250 726	165 214	372 521	332 070	1 120 531
Øremerket finansiering Eiendomsdrift	-4 480	-4 282	-2 313	-3 001	-14 076
Øremerket finansiering Eiendomsutvikling	-20 484	-17 613	-2 000	-87 120	-127 217
Øremerket finansiering Kommunalteknikk, veger	-500	0	0	-7 000	-7 500
Sum øremerket finansiering	-25 464	-21 895	-4 313	-97 121	-148 793
Brutto investeringer fratrukket øremerket finansiering	225 262	143 319	368 208	234 949	971 738
Momskomp. rådmannsnivå	-1 264	-807	-807	-807	-3 685
Momskomp. Eiendomsdrift	-6 842	-5 408	-3 837	-3 338	-19 425
Momskomp. Eiendomsutvikling	-26 154	-16 061	-55 898	-46 835	-144 948
Momskomp. Kommunalteknikk, veger	-1 406	-1 226	-1 368	-570	-4 570
Momskomp. Arealbruk	-450	-12	-12	0	-474
Sum momskompensasjon	-36 116	-23 514	-61 922	-51 550	-173 102
Generelt finansieringsbehov	-189 146	-119 805	-306 286	-183 399	-798 636
Avgiftsfinansierte investeringer					
Brutto investeringer vann, avløp, renovasjon	74 950	55 250	68 361	34 900	233 461
Generelt finansieringsbehov	-74 950	-55 250	-68 361	-34 900	-233 461
Eiendomsutvikling (inngår ikke over)					
Eiendomsutvikling, anleggskostnader	112 500	186 500	136 000	0	435 000
Eiendomsutvikling, salgsinntekter	0	-152 250	-418 600	0	-570 850
Eiendomsutvikling, bruk av lånemidler	-112 500	-186 500	-136 000	0	-435 000
Eiendomsutvikling, avdrag på lån	0	135 500	364 000	0	499 500
Sum finansiering fra eiendomsutvikling	0	-16 750	-54 600	0	-71 350
Totalt					
Brutto investeringer eks. eiendomsutvikling	325 676	220 464	440 882	366 970	1 353 992
Øremerket finansiering	-25 464	-21 895	-4 313	-97 121	-148 793
Momskomp.	-36 116	-23 514	-61 922	-51 550	-173 102
Generell finansiering	-264 096	-175 055	-374 647	-218 299	-1 032 097
Lånemidler	-250 355	-134 564	-286 306	-80 558	-751 783
Avdrag på utlån	-8 741	-8 741	-8 741	-8 741	-34 964
Overføring fra drift, generelt (39701)	-5 000	-15 000	-25 000	-35 000	-80 000
Finansiering fra eiendomsutvikling	0	-16 750	-54 600	0	-71 350
Salg av kommunal eiendom	0	0	0	-94 000	-94 000

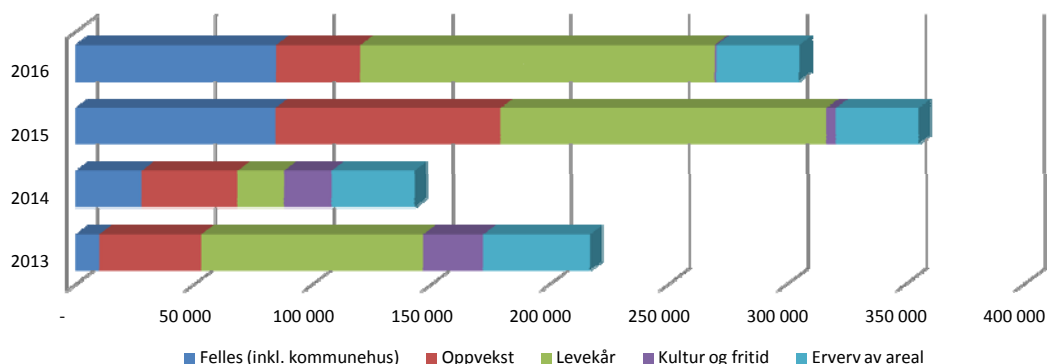
Brutto investeringer per tjenesteområde (eks. eiendomsutvikling)

	2013	2014	2015	2016	Sum	2013- 2016
Felles (inkl. kommunehus)	9 981	27 850	84 400	84 614		206 845
Oppvekst	42 948	40 452	95 102	35 602		214 104
Levekår	93 565	19 533	137 514	149 514		400 126
Kultur og fritid	25 377	20 066	3 992	790		50 225
Samfunnsutvikling	108 805	77 563	84 874	61 450		332 692
Erverv av areal	45 000	35 000	35 000	35 000		150 000
Sum brutto investeringer (hele 1000)	325 676	220 464	440 882	366 970		1 353 992

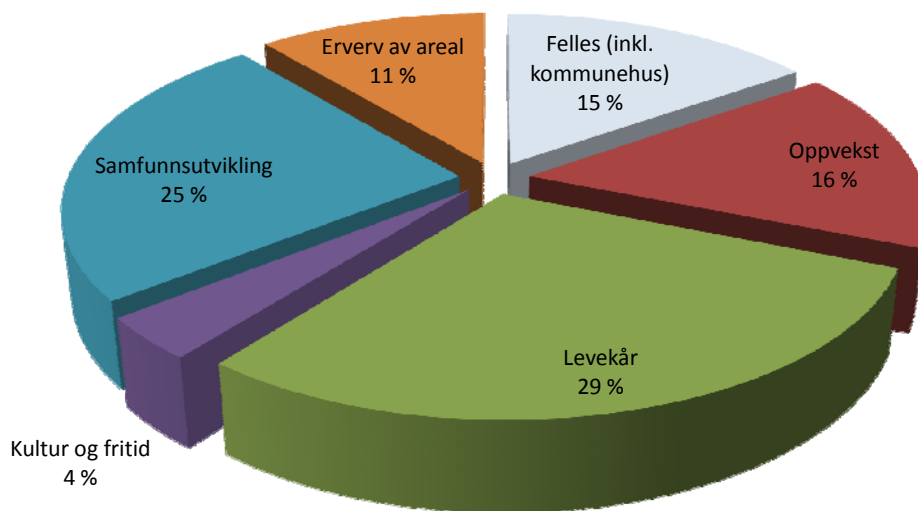
Samlede investeringer per område 2013-2016

Fordeling på område 2013-2016

Samlede brutto investeringer 2013-2016

Brutto investeringsutgifter per kostra-funksjon

Funksjon	B 13 (tusen)	B 14 (tusen)	B 15 (tusen)	B 16 (tusen)	2013-2016 (tusen)	Område
120 Administrasjon	3 292	1 731	1 731	1 731	8 485	felles
121 Forvaltn. utg. i eiendomsforvaltningen	1 040	520	520	-	2 080	felles
130 Administrasjonslokaler	4 899	23 899	81 399	81 183	191 380	felles
180 Diverse fellesutgifter	750	1 700	750	1 700	4 900	felles
202 Grunnskole	3 244	1 622	1 622	1 622	8 110	oppvekst
221 Førskolelokaler og skyss	6 057	3 257	3 257	3 257	15 828	oppvekst
222 Skolelokaler	33 647	35 373	90 223	30 523	189 766	oppvekst
231 Aktivitetstilbud barn og unge	-	200	-	200	400	oppvekst
234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	1 872	-	-	-	1 872	levekår
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	-	-	-	11 000	11 000	levekår
253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	433	433	433	433	1 732	levekår
254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	500	400	-	-	900	levekår
261 Institusjonslokaler	69 273	3 906	126 757	127 757	327 693	levekår
265 Kommunalt disponerte bolig	16 487	9 794	10 324	10 324	46 929	levekår
301 Plansaksbehandling	200	200	200	200	800	samfunnsutvikling
302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering	2 370	63	63	-	2 496	samfunnsutvikling
315 Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	5 000	5 000	-	-	10 000	levekår Byggefelt holdt utenfor
334 Komm. veier, miljø- og trafikks. tiltak	14 400	6 450	7 200	3 000	31 050	samfunnsutvikling
335 Rekreasjon i tettsted	3 890	3 000	3 000	3 000	12 890	samfunnsutvikling
345 Distribusjon av vann	22 280	18 800	26 272	10 450	77 802	samfunnsutvikling
353 Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	51 670	34 250	41 089	26 750	153 759	samfunnsutvikling
355 Innsamling av husholdningsavfall	250	500	250	250	1 250	samfunnsutvikling
360 Naturforvaltning og friluftsliv	13 745	14 300	6 800	17 800	52 645	samfunnsutvikling
365 Kultuminnevern	500	-	1 630	-	2 130	kultur og fritid
381 Kommunale idrettsbygg/-anlegg	19 497	18 146	1 297	540	39 480	kultur og fritid
383 Musikk- og kulturskoler	250	250	250	250	1 000	kultur og fritid
386 Kommunale kulturbygg	2 230	1 270	515	-	4 015	kultur og fritid
390 Den norske kirke	1 600	400	300	-	2 300	kultur og fritid
393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier	1 300	-	-	-	1 300	kultur og fritid
998 Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)	45 000	35 000	35 000	35 000	150 000	erverv av areal
Totalt	325 676	220 464	440 882	366 970	1 353 992	

Vedlegg 1, forts.
 Investeringer spesifisert (med reversering/rebudsjettering)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling							VEDTATT HØP 2012-2015				Budsjett før	Justering i 2012	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Nytt totalbudsjett
Å = Årsbevilgning					B 2012	Endr. 2012	F106/12	B 2013	B 2014	B 2015	2013	(fradrag/tillegg)	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	(ramme per 2016)
RÅDMANNSNIVÅET																	
U	Å	32200	12999	19601	IKT-investering strategisk		1206	2 900 000		2 300 000	1 664 000	1 664 000		2 392 000	1 731 000	1 731 000	1 731 000
U	Å	32200	12999	29602	Datamaskiner/fornyng skoler		2121	1 560 000	-1 560 000	1 560 000	1 560 000	1 560 000		3 244 000	1 622 000	1 622 000	1 622 000
U	Å	32009	12999	39609	Inventar institusjoner		3600	416 000		416 000	416 000	416 000		433 000	433 000	433 000	433 000
U	Å	32019	12999	49617	Sola kulturskole, fornyelse utstyr/instr.		2061	624 000		208 000	312 000	208 000	1 624 000	250 000	250 000	250 000	250 000
U	Å	32701	12999	59639	Nordjærenpakken, kommunal del		5130	0		0	0	0	4 500 000	-3 600 000	200 000	200 000	200 000
EIENDOMSDRIFT																	
U	Å	32300	13999	19001	Kommunehus, rehab.		5910	416 000		416 000	416 000	416 000		433 000	433 000	433 000	433 000
U	Å	32300	13999	19017	Tilrettel. universell utforming komm. bygg		5910	1 040 000		1 040 000	1 040 000	1 040 000		750 000	750 000	750 000	750 000
U		32300	13999	19018	Rehabilitering (ekskl. skole/bhg.)		5940	3 000 000		0	0	3 000 000	0	2 400 000	0	0	5 400 000
U		32701	13999	19019	Energimerking av bygninger		1210	1 000 000		500 000	500 000	1 000 000	0	1 040 000	520 000	520 000	0
U		32701	13999	19630	Energiøkonomisering, klima-/energiplan		1200	0		0	0	1 000 000	-800 000	900 000	0	0	1 100 000
Ø		37009	13999	19630	Energiøkonomisering, klima-/energiplan		1200	0		0	0	0	-100 000	0	0	0	-100 000
U		30100	13999	19635	Planlegging/byggeledelse tursti Hafrsfjord		5823	600 000		650 000	0	0	1 200 000	350 000	300 000	300 000	300 000
U		32701	13999	19635	Planlegging/byggeledelse tursti Hafrsfjord		5823	0		0	0	0	1 500 000	-1 500 000	0	0	0
U	Å	32300	13999	29012	Skoler rehab.		2151	4 000 000		1 040 000	1 040 000	1 040 000		1 082 000	1 082 000	1 082 000	1 082 000
U	Å	32300	13999	29016	Barnehager rehab.		2251	728 000		728 000	728 000	728 000		757 000	757 000	757 000	757 000
U	Å	32300	13999	29018	Barnehager, forskriftsm. rehab. utemiljø		2251	2 080 000		2 080 000	2 080 000	2 080 000		2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
U	Å	32300	13999	29056	Skoler rehab. utemiljø		2151	1 040 000		1 040 000	1 040 000	1 040 000		2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
U	Å	32310	13999	29062	SFO, mindre tilbygg/ombygginger		2151	520 000		520 000	520 000	520 000		541 000	541 000	541 000	541 000
U		32310	13999	29064	Tananger u-skole, utvidelse p-plass (fra 13)		2151	0		312 000	0	0		324 000	0	0	324 000
U		32500	13999	29066	Tananger u-skole, parkettgulv gymsal (fra 13)		2151	0		728 000	0	0		1 000 000	0	0	1 000 000
Ø		37309	13999	29066	Tananger u-skole, parkettgulv gymsal (fra 13)		2151	0		-243 000	0	0		-333 000	0	0	-333 000
U		32300	13999	29068	Tananger u-skole, gangbro		5930	900 000		0	0	0	900 000	-900 000	950 000	0	950 000
U		32300	13999	29069	Skjalgstova, tilpasning parmanent løsning		2251	2 000 000		0	0	0	2 000 000	-2 000 000	2 100 000	0	2 100 000
U	Å	32311	13999	29074	Nedgravde avfallscontainere		2151	624 000		0	0	0		400 000	400 000	400 000	400 000
U	Å	32300	13999	39015	Soltun ald.pensj. rehab./ombygging		5940	208 000		208 000	208 000	0		216 000	216 000	0	0
U	Å	32300	13999	39027	TABO, div. ombygginger		5940	312 000		312 000	312 000	312 000	2 967 000	0	324 000	324 000	324 000
U	Å	32300	13999	39043	Helsehuset, rehab. innemiljø		5911	208 000		208 000	0	0		216 000	216 000	216 000	0
U		32300	13999	39069	Trygdeboliger, sprinkling (evt. røykvarslere)		5960	0		0	0	0	4 700 000	-2 000 000	2 163 000	0	4 863 000
U	Å	32300	13999	39070	Sola sjukeheim, rehab. 94-bygget (årsbev.)		5940	416 000		416 000	416 000	416 000		433 000	433 000	433 000	433 000
U	Å	32300	13999	39075	Oppgrad./tilpasning boliger (årsbev.)		5951	312 000		312 000	312 000	312 000		324 000	324 000	324 000	324 000
U		32019	13999	49623	Kulturminnevernplan, tre minnesmerker		4250	0		0	0	0	3 000 000	-2 130 000	500 000	0	3 000 000
Ø		37309	13999	49623	Kulturminnevernplan, tre minnesmerker		4250	0		0	0	0	-1 500 000	1 500 000	0	0	0
Ø		37309	13999	49638	Sentralidrettsanl., skatebane rehab./utvidelse		5802	0		0	0	0	-200 000	200 000	-200 000	0	-200 000
U		32311	13999	49640	Ballbinge Snøde		5802	600 000		0	0	0	600 000	-600 000	0	600 000	0
Ø		37309	13999	49640	Ballbinge Snøde		5802	-200 000		0	0	0	-200 000	200 000	0	-200 000	0
U		32300	14999	59521	Dysjalandhallen, renov. aggregat/nye stupebrett		5801	0		0	0	0	650 000	-117 000	0	0	533 000
Ø		37309	14999	59521	Dysjalandhallen, renov. aggregat/nye stupebrett		5801	0		0	0	0	-217 000	217 000	0	0	0
U		32300	13999	59527	Kommunale idr.anlegg, rehabilitering		5802	728 000		728 000	728 000	728 000	3 728 000	-1 000 000	757 000	757 000	757 000
Ø		37309	13999	59527	Kommunale idr.anlegg, rehabilitering		5802	-243 000		-243 000	-243 000	-243 000	-1 143 000	1 143 000	0	0	0
U		32019	13999	59528	Dysjalandshallen, lysarmatur idretts-/svømmehall (fra 14)		5801	0		0	624 000	0		0	649 000	0	649 000
U	Å	32300	13999	59606	Friområder/lekeplasser		5822	2 080 000		2 080 000	2 080 000	2 080 000		2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
U	Å	32209	13999	59638	Maskiner, park og idrett mv.		5821	832 000		832 000	0	0		1 200 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
U		32311	13999	59643	Turveger (områder nær boligbebyggelse)		5823	0		0	0	0	3 000 000	-829 000	829 000	0	3 000 000
Ø		37309	14999	59643	Turveger (områder nær boligbebyggelse)		5823	0		0	0	0	-500 000	500 000	0	0	0
U		32311	13999	59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes		5823	0		5 200 000	5 200 000	5 200 000	3 500 000	-1 100 000	1 600 000	0	4 000 000
Ø		37009	13999	59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes		5823	0		-1 000 000	-1 000 000	0	0	-158 000	0	0	-158 000
Ø		37309	13999	59652	Turveg Hafrsfjord - Sørnes		5823	0		-700 000	0	0	-850 000	850 000	-862 000	0	-862 000
U		32311	14999	59653	Våganes utbedring baner		5802	0		0	0	0	350 000	-50 000	0	0	300 000
Ø		37309	14999	59653	Våganes utbedring baner		5802	0		0	0	0	-117 000	117 000	0	0	0
U		32311	13999	59654	Turveg Tananger indre havn		5823	0		0	0	0	2 000 000	-2 000 000	2 000 000	4 500 000	0
Ø		37309	13999	59654	Turveg Tananger indre havn		5823	0		0	0	0	-1 000 000	1 000 000	0	-700 000	0
Ø		37309	13999	59657	Sola stadion, løpebane + diverse		5802	0	-433 000	2 316 000	0	0	0	0	-700 000	0	-700 000
U	Å	32209	13999	59658	Maskiner/tekn. utstyr idrettsanlegg		5802	520 000		0	0	0	2 320 000	0	540 000	540 000	540 000
U		32311	13999	59662	Våganes kunstgressbane		5802	0		0	0	0	7 752 000	-1 280 000	0	0	6 472 000
Ø		37309	13999	59662	Våganes kunstgressbane		5802	0		0	0	0	-2 000 000	-60 000	0	0	-2 060 000

Vedlegg 1, forts.
 Investeringer spesifisert (med reversering/rebudsjettering)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling				VEDTATT HØP 2012-2015				Budsjett før	Justering i 2012	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Nytt totalbudsjett		
Å = Årsbevilgning				B 2012	Endr. 2012	F106/12	B 2013	B 2014	B 2015	2013	(fradrag/tillegg)	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	(ramme per 2016)
Ø	37709	13999	59662 Våganes kunstgressbane	5802	0		0	0	0	-2 000 000	1 300 000	0	0	0	0	-700 000
U	32311	13999	59663 Parkering Skiftesvik	5823	208 000		0	0	0	208 000	-208 000	216 000	0	0	0	216 000
Ø	37309	13999	59666 Tjelta kunstgressbane	5802	-1 500 000		0	0	0	-1 500 000	1 500 000	-1 537 000	0	0	0	-1 537 000
Ø	37309	13999	59667 Sola stadion, nytt flomlys	5802	0		0	0	0	-165 000	165 000	0	0	0	0	0
U	32311	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823	0		0	0	0	5 000 000	-3 500 000	3 500 000	2 800 000	0	0	7 800 000
Ø	37009	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823	0		0	0	0	0	0	0	-377 000	0	0	-377 000
Ø	37309	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823	0		0	0	0	-1 100 000	1 100 000	0	-1 088 000	0	0	-1 088 000
U	32311	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823	0		0	0	0	3 000 000	-2 800 000	2 800 000	2 700 000	0	0	5 700 000
Ø	37009	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823	0		0	0	0	0	0	0	-255 000	0	0	-255 000
Ø	37309	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823	0		0	0	0	-1 000 000	1 000 000	0	-962 000	0	0	-962 000
U	32311	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823	0		0	0	0	2 500 000	-2 500 000	2 500 000	2 500 000	5 000 000	0	10 000 000
Ø	37009	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823	0		0	0	0	0	0	0	0	-450 000	0	-450 000
Ø	37309	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823	0		0	0	0	-750 000	750 000	0	0	-1 163 000	0	-1 163 000
U	32311	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823								0	0	0	7 800 000	7 800 000
Ø	37009	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823								0	0	0	-352 000	-352 000
Ø	37309	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823								0	0	0	-1 062 000	-1 062 000
U	32311	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823								0	0	0	9 700 000	9 700 000
Ø	37009	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823								0	0	0	-437 000	-437 000
Ø	37309	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823								0	0	0	-1 150 000	-1 150 000
FIENDOMSDRIFT - NYE PROSJEKTER												0	0	0	0	0
U	32300	13999	19005 Kommunehus , nytt SD-anlegg bygg B (fra 13)	5910								500 000	0	0	0	500 000
U	32310	13999	59508 Tanangerhallen, utstyrslager (fra 14)	5801								0	250 000	0	0	250 000
U	32310	13999	59601 Tanangerhallen, utvidelse parkering (fra 14)	5801								0	250 000	0	0	250 000
U	32310	13999	29612 Dysjaland skole, opparbeiding uteareal (fra 14)	2151								0	500 000	0	0	500 000
U	32300	13999	29009 Dysjaland skole, branndekning vann fasader (fra 13)	2151								250 000	0	0	0	250 000
U	32310	13999	49002 Tananger kirke, ferdigstillelse uteområde (fra 14)	1390								0	400 000	300 000	0	700 000
U	32300	13999	49003 Sola kirke, nytt tak (fra 13)	1390								1 600 000	0	0	0	1 600 000
U	32311	13999	59613 Trimparken (fra 13)	5821								690 000	0	0	0	690 000
Ø	37709	13999	59613 Trimparken (fra 13)	5821								-690 000	0	0	0	-690 000
U	32310	13999	29618 Eikeberget barnehage, ferdigstillelse uteområde (fra 13)	2251								700 000	0	0	0	700 000
U	32310	13999	59614 Tananger svømmehall, gangveg rundt hall (fra 14)	2151								0	350 000	0	0	350 000
U	32311	13999	59621 Turveg Hellestø-Sele (fra 14)	5823								0	1 500 000	1 500 000	0	3 000 000
Ø	37309	13999	59621 Turveg Hellestø-Sele (fra 14)	5823								0	-700 000	-700 000	0	-1 400 000
U	32310	13999	39007 Sandesbubben, skjerming inngang (fra 14)	5951								0	300 000	0	0	300 000
U	32310	13999	39011 Kjeldsbergkroken, utebod (fra 14)	5951								0	170 000	0	0	170 000
U	32200	13999	39602 IKT-verktøy, Gerica eLås, plan og PDA (fra 13)	3700								500 000	400 000	0	0	900 000
U	32019	13999	49602 Fritidslokaler, inventar/utstyr (fra 14)	4450								0	200 000	0	200 000	400 000
U	32300	13999	49029 Sola kulturhus, nytt scenegulv (fra 14)	5915								0	850 000	0	0	850 000
U	32019	13999	49030 Sola kulturhus, belysning foajé (fra 14)	5915								0	420 000	0	0	420 000
U	32009	13999	49635 Sola kulturhus, møbler kafé/foajé (fra 15)	5915								0	0	300 000	0	300 000
U	32019	13999	49637 Sola kulturhus, utstyr mediesal (fra 15)	5915								0	0	215 000	0	215 000
U	32019	13999	49636 Sola kulturhus, trådløst mikrofonsytem (fra 13)	5915								450 000	0	0	0	450 000
FIENDOMSUTVIKLING																
U	32311	14999	19016 Kommunehus, nytt bygg trinn I	5910	5 200 000		71 760 000	71 760 000	0	12 200 000	-11 300 000	3 000 000	22 500 000	80 000 000	80 000 000	186 400 000
I	36729	14999	19016 Kommunehus, nytt bygg trinn I	5910	0		0	-70 000 000	0			0	0	0	-73 000 000	-73 000 000
F	Å 30100	14999	19600 Intern prosjektledelse	1900	2 400 000		2 400 000	2 400 000	2 400 000			2 496 000	2 496 000	2 496 000	2 496 000	
F	Å 36900	14999	19600 Intern prosjektledelse	1900	-2 400 000		-2 400 000	-2 400 000	-2 400 000			-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000	
U	32800	14999	19604 Erverv av areal	9989	30 000 000		20 000 000	20 000 000	0	71 000 000	-61 000 000	45 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000	160 000 000
U	32311	14999	29003 Skadberg skole, begge trinn	2151	52 000 000		0	0	0	236 500 000	-4 000 000	10 000 000	0	0	0	242 500 000
U	32311	14999	29003 <i>Skadberg skole, ekstra rekkefølgekrav</i>	2151	0		0	0	0	0	10 000 000	0	0	0	0	10 000 000
Ø	37709	14999	29003 <i>Skadberg skole, ekstra rekkefølgekrav (finansieringsbidrag)</i>	2151	0		0	0	0	0	-2 000 000	0	0	0	0	-2 000 000
Ø	37309	14999	29003 Skadberg skole, begge trinn	5801	0		0	0	0	-7 500 000	3 575 000	-3 575 000	0	0	0	-7 500 000
U	32310	14999	29044 Ressurssenteret Grannes skole, utvidelse	2151	15 600 000		10 400 000	10 000 000	0	30 600 000	-22 600 000	5 000 000	25 000 000	32 000 000	0	70 000 000
U	32801	14999	29049 Skadberg skole, tomt - kommunens tilbud	2151	0		0	0	0	7 500 000	38 950 000	0	0	0	0	46 450 000
U	32311	14999	29051 Ny komm. barnehage Røyneberg	2251	0		0	0	0	43 550 000	-40 550 000	0	0	0	0	3 000 000
U	32300	14999	29063 Røyneberg skole, innredning i kjeller nybygg	2151	350 000		0	0	0	2 850 000	-1 580 000	1 600 000	0	0	0	2 870 000
U	32300	14999	29070 Skolebruksplan, økt u-skolekap. sentrum (fra 15)	2151	0		0	25 000 000	25 000 000			0	0	26 000 000	26 000 000	52 000 000

Vedlegg 1, forts.
 Investeringer spesifisert (med reversering/rebudsjettering)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling				VEDTATT HØP 2012-2015				Budsjett før	Justering i 2012	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Nytt totalbudsjett		
Å = Årsbevilgning				B 2012	Endr. 2012	F106/12	B 2013	B 2014	B 2015	2013	(fradrag/tillegg)	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	(ramme per 2016)
U	32310	14999	29073 Skolebruksplan, rehab./påbygg	2151	25 000 000		30 000 000	0	0	25 000 000	-25 000 000	10 000 000	5 000 000	25 000 000	0	40 000 000
U	32311	14999	29616 Røyneberg skole, trafikkløsning	2151	0		0	0	0	2 700 000	-2 650 000	0	0	2 700 000	0	2 750 000
U	32311	14999	39045 Barnebolig (6 boenheter)	5952	0		0	0	0	23 000 000	-1 000 000	0	0	0	0	22 000 000
U	32311	14999	39050 Handl.plan psyk. helse, bokoll., 4 boenh.	1310	0		0	0	0	8 000 000	-8 000 000	5 000 000	5 000 000	0	0	10 000 000
Ø	38100	14999	39050 Handl.plan psyk. helse, bokoll., 4 boenh.	1310	0		0	0	0	-3 200 000	3 200 000	-1 000 000	-1 000 000	0	0	-2 000 000
U	32300	14999	39052 Ny sjukeheim Sola sentrum	5940	0		11 200 000	138 400 000	100 000 000	1 000 000	-500 000	6 500 000	0	126 000 000	127 000 000	260 000 000
I	36729	14999	39052 Ny sjukeheim Sola sentrum	5940	0		0	0	-20 000 000			0	0	0	-21 000 000	-21 000 000
Ø	38100	14999	39052 Ny sjukeheim Sola sentrum	5940	0		0	-37 700 000	-30 000 000			0	0	0	-85 120 000	-85 120 000
U	32310	14999	39055 <u>TABO, utvidelse</u>	5940	29 800 000		0	0	0	59 800 000	-35 000 000	38 800 000	0	0	0	63 600 000
Ø	38100	14999	39055 <u>TABO, utvidelse</u>	5940	-6 300 000		0	0	0	-13 300 000	13 300 000	-12 000 000	0	0	0	-12 000 000
U	32310	14999	39056 TABO, ombygging/påbygg til tøylager	5940	0		0	0	0	1 100 000	-1 100 000	0	0	0	0	0
U	32311	14999	39057 <u>Bofellesskap Myklebust BB-10</u>	5940	0		0	0	0	18 000 000	-17 500 000	19 500 000	2 500 000	0	0	22 500 000
Ø	38100	14999	39057 <u>Bofellesskap Myklebust BB-10</u>	5940	0		0	0	0	-5 000 000	5 000 000	0	-5 880 000	0	0	-5 880 000
U	32311	14999	39058 Selveierleil./boliger for psykisk utviklingsh., planl.	1310	0		0	0	0	500 000	200 000	0	0	0	0	700 000
U	32311	14999	39059 Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	0		0	2 600 000	0	40 000 000	-20 000 000	14 000 000	9 000 000	2 500 000	2 500 000	48 000 000
U	32850	14999	39059 Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	0		0	7 500 000	10 000 000	21 000 000	13 000 000	0	0	7 500 000	7 500 000	49 000 000
Ø	36720	14999	39059 Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	0		0	0	0	0	-8 200 000	0	0	0	0	-8 200 000
Ø	38100	14999	39059 Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	0		0	-2 000 000	-2 000 000	-11 500 000	2 500 000	-2 800 000	-1 800 000	-2 000 000	-2 000 000	-17 600 000
B	32311	14999	39068 Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310	0		0	0	0	98 000 000	-94 000 000	47 000 000	47 000 000	0	0	98 000 000
B	35100	14999	39068 Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310	0		0	0	0	0	0	0	98 000 000	0	0	98 000 000
B	36720	14999	39068 Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310	0		0	0	0	-98 000 000	98 000 000	0	-110 250 000	0	0	-110 250 000
B	39100	14999	39068 Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310	0		0	0	0	0	-4 000 000	-47 000 000	-47 000 000	0	0	-98 000 000
U	32300	14999	39073 TABO, pers.base omsorgsboliger (fra 14)	5940	0		416 000	0	0			0	433 000	0	0	433 000
B	32311	14999	39077 <u>Byggepr. Myklebust felt BB-9</u>	1310	0		0	0	0	60 000 000	-49 500 000	23 500 000	3 500 000	0	0	37 500 000
B	35100	14999	39077 <u>Byggepr. Myklebust felt BB-9</u>	1310	0		0	0	0	0	0	0	37 500 000	0	0	37 500 000
B	36720	14999	39077 <u>Byggepr. Myklebust felt BB-9</u>	1310	0		0	0	0	-60 000 000	60 000 000	0	-42 000 000	0	0	-42 000 000
B	39100	14999	39077 <u>Byggepr. Myklebust felt BB-9</u>	1310	0		0	0	0	0	-10 500 000	-23 500 000	-3 500 000	0	0	-37 500 000
U	32300	14999	39078 Varmtvannsbasseng (fra 16)	5914	0		0	0	10 600 000			0	0	0	11 000 000	11 000 000
U	32300	14999	39080 Sande dagsenter, ombygging (fra 13)	3276	0		1 800 000	0	0			1 872 000	0	0	0	1 872 000
B	35100	14999	39081 Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310	0		0	0	0	0	67 000 000	0	0	0	0	67 000 000
B	36720	14999	39081 Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310	0		0	0	0	-67 000 000	-10 050 000	0	0	0	0	-77 050 000
B	39100	14999	39081 Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310	0		0	0	0	0	-67 000 000	0	0	0	0	-67 000 000
B	32801	14999	39082 Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310	40 000 000		0	0	0	40 000 000	-13 000 000	21 000 000	67 000 000	67 000 000	0	182 000 000
B	35100	14999	39082 Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310	40 000 000		0	0	0	40 000 000	-40 000 000		0	182 000 000	0	182 000 000
B	36720	14999	39082 Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310	-46 000 000		0	0	0	-46 000 000	46 000 000		0	-209 300 000	0	-209 300 000
B	39100	14999	39082 Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310	-40 000 000		0	0	0	-40 000 000	13 000 000	-21 000 000	-67 000 000	-67 000 000	0	-182 000 000
B	32801	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310	40 000 000		0	0	0	40 000 000	-17 000 000	21 000 000	69 000 000	69 000 000	0	182 000 000
B	35100	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310	40 000 000		0	0	0	40 000 000	-40 000 000	0	0	182 000 000	0	182 000 000
B	36720	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310	-46 000 000		0	0	0	-46 000 000	46 000 000	0	0	-209 300 000	0	-209 300 000
B	39100	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310	-40 000 000		0	0	0	-40 000 000	17 000 000	-21 000 000	-69 000 000	-69 000 000	0	-182 000 000
U	32019	14999	39617 TABO, nødstrømsaggregat	5940	0		0	0	0	750 000	-700 000	1 100 000	0	0	0	1 150 000
Ø	37309	14999	49020 Sola kulturhus, rehabilitering (strakstiltak)	5915	0		0	0	0	-1 000 000	500 000	-500 000	0	0	0	-1 000 000
U	32311	14999	49025 Sola kirkegård, nytt driftsbygg	5840	0		0	0	0	1 000 000	-800 000	1 300 000	0	0	0	1 500 000
U	32311	14999	49026 Ræge kirke, nytt driftsbygg	5840	0		0	0	0	600 000	-500 000	0	0	0	0	100 000
Ø	37309	14999	49028 Tananger bibliotek, tilbygg	4201	0		0	0	0	0	0	-609 000	0	0	0	-609 000
U	32300	14999	49032 Skolehuset på Rott, rehab.	4250	0		0	0	0	600 000	-100 000	0	0	0	0	500 000
Ø	37309	14999	49032 Skolehuset på Rott, rehab.	4250	0		0	0	0	-200 000	200 000	0	0	0	0	0
U	32300	14999	49033 Sola kulturhus, brannsikring	5915	0		0	0	0	4 300 000	-280 000	280 000	0	0	0	4 300 000
U	32300	14999	49036 Sola kulturhus, rehab. (fra 13)	5915	0		1 500 000	0	0			1 500 000	0	0	0	1 500 000
U	32300	14999	49037 <u>Lokaler Sola pistolklubb</u>	5801	2 320 000		0	0	0	2 320 000	-2 320 000	200 000	2 200 000	0	0	2 400 000
Ø	37309	14999	49037 <u>Lokaler Sola pistolklubb</u>	5801	-773 000		0	0	0	-773 000	773 000	0	-800 000	0	0	-800 000
U	32300	14999	59509 Solahallen, rehab. idrettshall	5801	7 280 000		0	0	0	14 780 000	-12 680 000	0	12 900 000	0	0	15 000 000
Ø	37309	14999	59509 Solahallen, rehab. idrettshall	5801	-2 333 000		0	0	0	-4 833 000	4 833 000	0	-4 833 000	0	0	-4 833 000
U	32300	14999	59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer	5801	6 864 000		0	0	0	6 864 000	-6 500 000	18 000 000	0	0	0	18 364 000
Ø	37309	14999	59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer	5801	-1 600 000		0	0	0	-1 600 000	1 600 000	0	-3 300 000	0	0	-3 300 000
F	30100	14999	59656 Forvaltning eierandeler Jåsund/Myklebust	5130	2 000 000		2 0									

Vedlegg 1, forts.
Investeringer spesifisert (med reversering/rebudsjettering)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling
 Å = Årsbevilgning

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling				VEDTATT HØP 2012-2015					Budsjett før	Justering i 2012	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Nytt totalbudsjett	
Å = Årsbevilgning				B 2012	Endr. 2012	F106/12	B 2013	B 2014	B 2015	2013	(fradrag/tillegg)	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	(ramme per 2016)
KOMMUNALTEKNIKK - VANN, AVLØP OG RENOVASJON																
U		51999	59010 V100 Trykkred.kummer	5220	0		0	0	0	900 000	-800 000	0	0	0	0	100 000
U	32300	51999	59026 Oppgradering utest. vann	5220	300 000		100 000	100 000	100 000	3 375 000	-1 933 000	100 000	100 000	100 000	0	1 742 000
U	32300	51999	59035 V136 Ossbergvegen	5220	0		0	0	0	2 293 000	-1 493 000	0	0	0	0	800 000
U	32300	51999	59101 A97 Rehab. pumpest.avløp	5320	0		100 000	100 000	100 000	9 248 000	-3 788 000	0	800 000	800 000	800 000	7 860 000
U	32300	51999	59102 A98 Tilskudd priv. stikkledninger	5320	0		0	0	0	5 750 000	-1 966 000	0	0	0	0	3 784 000
U	33700	51999	59111 A102 Tiltak påslipp industri	5320	0		0	0	0	865 000	-700 000	0	0	0	0	165 000
U	33700	51999	59112 A103 Overv. av resepienter i sjø	5320	0		0	0	0	420 000	-420 000	0	0	0	0	0
U	32300	51999	59114 A135 Tilstandsvurdering tiltak	5320	500 000		500 000	1 000 000	1 000 000	4 750 000	-278 000	1 500 000	1 000 000	1 000 000	0	7 972 000
U	32300	51999	59115 A154 Rafinerivegen (fra 15)	5320	0		1 400 000	2 349 000	2 248 000			0	0	200 000	6 300 000	6 500 000
U	32300	51999	59116 A155 Vigdelsvegen	5320	8 381 000		0	0	0	14 381 000	-12 150 000	10 000 000	2 500 000	0	0	14 731 000
U	32300	51999	59118 A173 Kartlegging av fremmedvann	5320	0		0	0	0	1 000 000	-600 000	100 000	100 000	100 000	100 000	800 000
U	Å 32019	51999	59206 R116 Renovasjon	5400	250 000		250 000	250 000	250 000			250 000	500 000	250 000	250 000	
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5220	0		0	0	0	1 100 000	-376 000	0	0	0	0	724 000
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5320	0		0	0	0	1 100 000	-174 000	0	0	0	0	926 000
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5410	0		0	0	0	615 000	-162 000	0	0	0	0	453 000
U	32300	51999	59327 VA18 Bergjevegen (fra 14)	5220	0		250 000	1 472 000	0			0	750 000	5 400 000	0	6 150 000
U	32300	51999	59327 VA18 Bergjevegen (fra 14)	5320	0		500 000	3 884 000	0			0	500 000	3 900 000	0	4 400 000
U	32300	51999	59329 VA48 Sørsjøvegen	5220	0		0	0	0	1 000 000	-732 000	730 000	0	0	0	998 000
U	32300	51999	59329 VA48 Sørsjøvegen	5320	0		0	0	0	1 900 000	-826 000	820 000	0	0	0	1 894 000
U	32300	51999	59335 VA111 Uforutsette tiltak	5220	500 000		500 000	500 000	500 000	5 594 000	-1 745 000	1 500 000	500 000	500 000	0	6 349 000
U	32300	51999	59335 VA111 Uforutsette tiltak	5320	1 000 000		1 000 000	1 000 000	1 000 000	6 594 000	-571 000	1 200 000	1 000 000	1 000 000	0	9 223 000
U	Å 32019	51999	59337 VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr	5220	0		0	0	0			0	300 000	0	200 000	
U	32300	51999	59342 VA74 Nordsjøvegen	5220	4 970 000		955 000	0	0	12 027 000	-8 717 000	6 000 000	4 100 000	0	0	13 410 000
U	32300	51999	59342 VA74 Nordsjøvegen	5320	9 850 000		1 897 000	0	0	21 753 000	-14 124 000	9 000 000	8 700 000	0	0	25 329 000
U	32300	51999	59350 VA7 Skibmannsvegen del 2	5220	1 000 000		3 000 000	4 388 000	0	4 500 000	-2 467 000	7 000 000	2 000 000	1 500 000	1 000 000	13 533 000
U	32300	51999	59350 VA7 Skibmannsvegen del 2	5320	6 000 000		13 000 000	14 266 000	0	8 500 000	-3 232 000	18 500 000	8 000 000	7 500 000	3 700 000	42 968 000
U	32300	51999	59351 VA56 Sandefeltet	5220	0		0	1 557 000	0	5 000 000	-4 697 000	300 000	4 000 000	2 250 000	0	6 853 000
U	32300	51999	59351 VA56 Sandefeltet	5320	0		8 000 000	7 271 000	0	0		100 000	7 000 000	8 700 000	0	15 800 000
U	32300	51999	59352 VA151 Sørkolnesvegen (fra 13)	5220	0		600 000	750 000	2 049 000			300 000	750 000	2 400 000	0	3 450 000
U	32300	51999	59352 VA151 Sørkolnesvegen (fra 13)	5320	0		400 000	600 000	1 241 000			200 000	600 000	1 450 000	0	2 250 000
U	32300	51999	59353 VA152 Kolnesvegen sør (fra 13)	5220	0		2 000 000	2 000 000	1 649 000			200 000	3 500 000	1 950 000	0	5 650 000
U	32300	51999	59353 VA152 Kolnesvegen sør (fra 13)	5320	0		1 000 000	1 800 000	841 000			100 000	2 300 000	1 250 000	0	3 650 000
U	32300	51999	59354 VA153 Kolnesvegen nord (fra 13)	5220	0		700 000	2 000 000	2 347 000			200 000	2 000 000	2 900 000	0	5 100 000
U	32300	51999	59354 VA153 Kolnesvegen nord (fra 13)	5320	0		500 000	1 016 000	0			100 000	1 050 000	400 000	0	1 550 000
U	32300	51999	59355 VA06 Torkelsparken del 1	5220	0		1 093 000	0	0	3 359 000	-3 260 000	0	300 000	4 100 000	500 000	4 999 000
U	32300	51999	59355 VA06 Torkelsparken del 1	5320	0		1 688 000	0	0	5 903 000	-5 595 000	0	200 000	7 200 000	2 500 000	10 208 000
U	32300	51999	59356 Tiltak ved priv. utbyggingspr.	5220	0		500 000	500 000	500 000	2 000 000	-500 000	750 000	500 000	500 000	0	3 250 000
U	32300	51999	59356 Tiltak ved priv. utbyggingspr.	5320	0		500 000	500 000	500 000	2 000 000	-615 000	750 000	500 000	500 000	0	3 135 000
U	32300	51999	59357 VA55 Fjordvegen/Skiljåberget	5220	1 817 000		0	0	0	4 021 000	-204 000	500 000	0	0	0	4 317 000
U	32300	51999	59357 VA55 Fjordvegen/Skiljåberget	5320	2 672 000		0	0	0	6 914 000	-192 000	500 000	0	0	0	7 222 000
U	32300	51999	59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimkroken	5220	500 000		0	0	0	1 100 000	-1 099 000	1 200 000	0	0	0	1 201 000
U	32300	51999	59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimkroken	5320	500 000		0	0	0	1 900 000	-1 813 000	2 000 000	0	0	0	2 087 000
U	32300	51999	59359 VA40 Grotnes nord (fra 15)	5220	0		0	0	3 042 000			0	0	400 000	4 300 000	4 700 000
U	32300	51999	59359 VA40 Grotnes nord (fra 15)	5320	0		0	0	10 082 000			0	0	800 000	8 700 000	9 500 000
U	32300	51999	59360 VA42 Grotnes sør (fra 15)	5220	0		0	0	2 772 000			0	0	2 772 000	200 000	2 972 000
U	32300	51999	59360 VA42 Grotnes sør (fra 15)	5320	0		0	0	4 689 000			0	0	4 689 000	400 000	5 089 000
U	32300	51999	59362 VA177 Knatten	5220	3 384 000		0	0	0	3 384 000	-3 384 000	3 500 000	0	0	0	3 500 000
U	32300	51999	59362 VA177 Knatten	5320	4 104 000		0	0	0	4 104 000	-4 100 000	4 200 000	0	0	0	4 204 000
U	32311	51999	59363 VA??? Undergang Røyneberg bhg. (fra 15)	5220	0		0	1 400 000	0			0	0	1 500 000	0	1 500 000
U	32311	51999	59363 VA??? Undergang Røyneberg bhg. (fra 15)	5320	0		0	1 450 000	0			0	0	1 600 000	0	1 600 000
U	Å 32109	51999	59901 P107 Biler / større maskiner	5180	1 600 000		600 000	1 600 000	600 000			600 000	1 700 000	600 000	1 700 000	
U	Å 32019	51999	59902 P109 Div. maskiner, utrustning	5180	0		150 000	0	150 000			150 000	0	150 000	0	
KOMMUNALTEKNIKK - VANN, AVLØP OG RENOVASJON - NYE PROSJEKTER																
U	32300	51999	59104 A179 Pumpeledning Forusbeen til avløp vest (fra 13)	5320								2 600 000	0	0	0	2 600 000
U	32311	51999	59312 VA157 Ølbergvegen (fra 16)	5220								0	0	0	4 250 000	4 250 000
U	32311	51999	59312 VA157 Ølbergvegen (fra 16)	5320								0	0	0	4 250 000	4 250 000

Vedlegg 1, forts.
 Investeringer spesifisert (med reversering/rebudsjettering)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling				VEDTATT HØP 2012-2015					Budsjett før	Justering i 2012	FORSLAG TIL HØP 2013-2016				Nytt totalbudsjett	
Å = Årsbevilgning				B 2012	Endr. 2012	F106/12	B 2013	B 2014	B 2015	2013	(fradrag/tillegg)	B 2013	B 2014	B 2015	B 2016	(ramme per 2016)
KOMMUNALTEKNIKK - VEG																
U	32311	51999	59404	Gang-/sykkelveg FV379 Vigdelsv.	5600	0	0	0	0	9 200 000	-8 890 000	7 000 000	0	0	0	7 310 000
Ø	38309	51999	59404	Gang-/sykkelveg FV379 Vigdelsv.	5600	0	0	0	0	-4 600 000	4 600 000	0	0	0	-7 000 000	-7 000 000
U	Å	32311	51999	59406	Utskifting gatelys, standardheving	5600	500 000	500 000	500 000			1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
U	Å	32311	51999	59419	Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (kun budsjett)	5600	2 500 000	2 500 000	2 500 000	18 075 000	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
U	Å	32311	51999	59425	Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak	5600	1 000 000	1 000 000	1 000 000			1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
U	32311	51999	59426	Gang-/sykkelveg Nordsjøv. (Strandhotellet-Airp.hotellet)	5600	1 000 000	0	0	0	2 000 000	-1 900 000	2 000 000	0	0	0	2 100 000
Ø	38309	51999	59426	Gang-/sykkelveg Nordsjøv. (Strandhotellet-Airp.hotellet)	5600	2 500 000	0	0	0	-500 000	500 000	-500 000	0	0	0	-500 000
U	32311	51999	59428	Ny Solastrandveg	5600	0	0	0	0	3 400 000	-3 375 000	300 000	0	0	0	325 000
U	32300	51999	59432	Tananger ring, miljøgate (MPG)	5600	0	0	0	0	3 700 000	-3 407 000	0	300 000	3 200 000	0	3 793 000
U	32300	51999	59433	Sandesletta, miljøgate (MPG)	5600	0	0	0	0	1 387 000	-611 000	0	100 000	500 000	0	1 376 000
U	32311	51999	59435	Ljosheimfeltet, ny adkomstveg	5600	0	0	0	0	1 500 000	-1 409 000	1 600 000	0	0	0	1 691 000
U	32311	51999	59437	Småanlegg veger (busskur mv.)	5600	700 000	700 000	700 000	700 000	1 650 000	-958 000	500 000	500 000	500 000	0	2 192 000
U	32311	51999	59440	Ræge kirke, ny veg	5600	0	0	0	0	670 000	-670 000	0	850 000	0	0	850 000
U	32311	51999	59444	Ossbergvegen, trafikkisikringsgjerde	5600	0	0	0	0	500 000	-500 000	0	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59444	Ossbergvegen, trafikkisikringsgjerde	5600	0	0	0	0	-250 000	250 000	0	0	0	0	0
U	32311	51999	59445	Sandesletta, ledegjerde/gangfelt/skilting	5600	0	0	0	0	120 000	-120 000	0	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59445	Sandesletta, ledegjerde/gangfelt/skilting	5600	0	0	0	0	-72 000	72 000	0	0	0	0	0
U	32311	51999	59446	Fortau Røyneberg skole/bhg.	5600	1 700 000	0	0	0	1 700 000	-1 700 000	0	1 700 000	0	0	1 700 000
AREALBRUK																
U	32701	52999	59671	Digitalisering av arkiv (Areal)	5100	80 000	1 600 000	0	0	80 000	0	2 370 000	63 000	63 000	0	2 576 000
GENERELL FINANSIERING																
	35100	92000	19607	Forvaltningslån	1870	5 000 000	5 000 000	5 000 000				5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
	39200	92000	19607	Forvaltningslån	1870	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000				-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	-5 000 000	
	39100	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1870	-200 375 000	-1 899 000	-5 861 000	-164 100 000	-155 897 000	-76 228 000	237 670 000	-250 355 000	-134 564 000	-286 306 000	-80 558 000
	39200	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1870	-8 741 000		-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000			-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000
	39700	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1880	-37 113 000	-482 000	-3 197 000	-32 206 000	-52 988 000	-30 748 000	47 782 000	-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000
	39701	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1880	5 000 000	2 801 000		-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000		-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000
	36700	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	5560	-5 000 000		0	0			18 840 000	0	0	0	0
TOTALSUM					0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0
U	Anleggskostnader egne prosjekter										-348 327 000	325 676 000	220 464 000	440 882 000	366 970 000	
Finansieringsbehov (brutto)											-348 327 000	325 676 000	220 464 000	440 882 000	366 970 000	
Ø	Øremerkede inntekter (tilskudd til investeringer mv.)										42 085 000	-25 464 000	-21 895 000	-4 313 000	-97 121 000	
Momskompensasjon fra investeringer											47 782 000	-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000	
Finansieringsbehov (netto)											-258 460 000	264 096 000	175 055 000	374 647 000	218 299 000	
I	Salg av kommunal eiendom										18 840 000	0	0	0	-94 000 000	
B	Netto finansieringsbidrag fra eiendomsutvikling										1 950 000	0	-16 750 000	-54 600 000	0	
Avdrag på utlån (Lyse)												-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	-8 741 000	
Overføringer fra drift												-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000	
Lånemidler samlet											-237 670 000	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000	
Andel lånefinansiering (av brutto finansieringsbehov)											68,2 %	76,9 %	61,0 %	64,9 %	22,0 %	56,2 %
Andel "egenfinansiering" (av brutto finansieringsbehov)											31,8 %	23,1 %	39,0 %	35,1 %	78,0 %	43,8 %
Andel lånefinansiering (av netto finansieringsbehov)											92,0 %	94,8 %	76,9 %	76,4 %	36,9 %	71,2 %
Andel egenfinansiering (av netto finansieringsbehov)											8,0 %	5,2 %	23,1 %	23,6 %	63,1 %	28,8 %
Lånemidler samlet				200 375 000	1 899 000	5 861 000	164 100 000	155 897 000	76 228 000	-237 670 000	250 355 000	134 564 000	286 306 000	80 558 000		
Lånemidler VAR-sektor				47 628 000	0	-5 182 000	41 483 000	52 053 000	35 960 000	-82 713 000	74 950 000	55 250 000	68 361 000	34 900 000		
Lånemidler øvrige sektorer				152 747 000	1 899 000	11 043 000	122 617 000	103 844 000	40 268 000	-154 957 000	175 405 000	79 314 000	217 945 000	45 658 000		

Vedlegg 1, forts.
Investeringer spesifisert (momskompensasjon)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling					MVA-	MVA 2012	MVA 2013	MVA 2014	MVA 2015	MVA 2016	
Å = Årsbevilgning					sats	(just.)					
RÅDMANNSNIVÅET											
U	Å	32200	12999	19601 IKT-investering strategisk	1206	0,20	0	-478 000	-346 000	-346 000	-346 000
U	Å	32200	12999	29602 Datamaskiner/fornying skoler	2121	0,20	0	-649 000	-324 000	-324 000	-324 000
U	Å	32009	12999	39609 Inventar institusjoner	3600	0,20	0	-87 000	-87 000	-87 000	-87 000
U	Å	32019	12999	49617 Sola kulturskole, fornyelse utstyr/instr.	2061	0,20	0	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
U	Å	32701	12999	59639 Nordjærenpakken, kommunal del	5130	-	0	0	0	0	0
EIENDOMSDRIFT											
U	Å	32300	13999	19001 Kommunehus, rehab.	5910	0,19	0	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000
U	Å	32300	13999	19017 Tilrettel. universell utforming komm. bygg	5910	0,19	0	-143 000	-143 000	-143 000	-143 000
U		32300	13999	19018 Rehabilitering (ekskl. skole/bhg.)	5940	0,19	0	-456 000	0	0	0
U		32701	13999	19019 Energimerking av bygninger	1210	0,19	0	-198 000	-99 000	-99 000	0
U		32701	13999	19630 Energiøkonomisering, klima-/energiplan	1200	0,19	152 000	-171 000	0	0	0
Ø		37009	13999	19630 Energiøkonomisering, klima-/energiplan	1200		0	0	0	0	0
U		30100	13999	19635 Planlegging/byggeledelse tursti Hafrsfjord	5823	-	0	0	0	0	0
U		32701	13999	19635 Planlegging/byggeledelse tursti Hafrsfjord	5823	0,19	285 000	0	0	0	0
U	Å	32300	13999	29012 Skoler rehab.	2151	0,19	0	-206 000	-206 000	-206 000	-206 000
U	Å	32300	13999	29016 Barnehager rehab.	2251	0,19	0	-144 000	-144 000	-144 000	-144 000
U	Å	32300	13999	29018 Barnehager, forskriftsm. rehab. utemiljø	2251	0,19	0	-475 000	-475 000	-475 000	-475 000
U	Å	32300	13999	29056 Skoler rehab. utemiljø	2151	0,19	0	-475 000	-475 000	-475 000	-475 000
U	Å	32310	13999	29062 SFO, mindre tilbygg/ombygginger	2151	0,19	0	-103 000	-103 000	-103 000	-103 000
U		32310	13999	29064 Tananger u-skole, utvidelse p-plass (fra 13)	2151	0,19	0	-62 000	0	0	0
U		32500	13999	29066 Tananger u-skole, parkettgolv gymsal (fra 13)	2151	0,19	0	-190 000	0	0	0
Ø		37309	13999	29066 Tananger u-skole, parkettgolv gymsal (fra 13)	2151		0	0	0	0	0
U		32300	13999	29068 Tananger u-skole, gangbro	5930	0,19	171 000	-181 000	0	0	0
U		32300	13999	29069 Skjalgstova, tilpasning parmanent løsning	2251	0,19	380 000	-399 000	0	0	0
U	Å	32311	13999	29074 Nedgravde avfallscontainere	2151	0,19	0	-76 000	-76 000	-76 000	-76 000
U	Å	32300	13999	39015 Soltun ald.pensj. rehab./ombygging	5940	0,19	0	-41 000	-41 000	0	0
U	Å	32300	13999	39027 TABO, div. ombygginger	5940	0,19	0	-62 000	-62 000	-62 000	-62 000
U	Å	32300	13999	39043 Helsehuset, rehab. innemiljø	5911	0,19	0	-41 000	-41 000	-41 000	0
U		32300	13999	39069 Trygdeboliger, sprinkling (evt. røykvarslere)	5960	0,19	380 000	-411 000	0	0	0
U	Å	32300	13999	39070 Sola sjukeheim, rehab. 94-bygget (årsbev.)	5940	0,19	0	-82 000	-82 000	-82 000	-82 000
U	Å	32300	13999	39075 Oppgrad./tilpasning boliger (årsbev.)	5951	0,19	0	-62 000	-62 000	-62 000	-62 000
U		32019	13999	49623 Kulturminnevernplan, tre minnesmerker	4250	0,19	405 000	-95 000	0	-310 000	0
Ø		37309	13999	49623 Kulturminnevernplan, tre minnesmerker	4250		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	49638 Sentralidrettsanl., skatebane rehab./utvidelse	5802		0	0	0	0	0
U		32311	13999	49640 Ballbinge Snøde	5802	0,19	114 000	0	-114 000	0	0
Ø		37309	13999	49640 Ballbinge Snøde	5802		0	0	0	0	0
U		32300	14999	59521 Dysjalandhallen, renov. aggregat/nye stupebrett	5801	0,19	22 000	0	0	0	0
Ø		37309	14999	59521 Dysjalandhallen, renov. aggregat/nye stupebrett	5801		0	0	0	0	0
U		32300	13999	59527 Kommunale idr.anlegg, rehabilitering	5802	0,19	190 000	-144 000	-144 000	-144 000	0
Ø		37309	13999	59527 Kommunale idr.anlegg, rehabilitering	5802		0	0	0	0	0
U		32019	13999	59528 Dysjalandshallen, lysarmatur idretts-/svømmehall (fra 14)	5801	0,20	0	0	-130 000	0	0
U	Å	32300	13999	59606 Friområder/lekeplasser	5822	0,19	0	-380 000	-380 000	-380 000	-380 000
U	Å	32209	13999	59638 Maskiner, park og idrett mv.	5821	0,20	0	-240 000	-200 000	-200 000	-200 000
U		32311	13999	59643 Turveger (områder nær boligbebyggelse)	5823	0,10	82 000	-82 000	0	0	0
Ø		37309	14999	59643 Turveger (områder nær boligbebyggelse)	5823		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59652 Turveg Hafrsfjord - Sørnes	5823	0,04	209 000	-64 000	0	0	0
Ø		37009	13999	59652 Turveg Hafrsfjord - Sørnes	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59652 Turveg Hafrsfjord - Sørnes	5823		0	0	0	0	0
U		32311	14999	59653 Våganes utbedring baner	5802	0,15	7 000	0	0	0	0
Ø		37309	14999	59653 Våganes utbedring baner	5802		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59654 Turveg Tananger indre havn	5823	0,19	380 000	-380 000	-855 000	0	0
Ø		37309	13999	59654 Turveg Tananger indre havn	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59657 Sola stadion, løpebane + diverse	5802		0	0	0	0	0
U	Å	32209	13999	59658 Maskiner/tekn. utstyr idrettsanlegg	5802	0,20	0	-108 000	-108 000	-108 000	-108 000
U		32311	13999	59662 Våganes kunstgressbane	5802	0,19	243 000	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59662 Våganes kunstgressbane	5802		0	0	0	0	0
Ø		37709	13999	59662 Våganes kunstgressbane	5802		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59663 Parkering Skiftesvik	5823	0,19	40 000	-41 000	0	0	0
Ø		37309	13999	59666 Tjelta kunstgressbane	5802		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59667 Sola stadion, nytt flomlys	5802		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823	0,04	665 000	-140 000	-112 000	0	0
Ø		37009	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	5823		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823	0,04	532 000	-112 000	-108 000	0	0
Ø		37009	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	5823		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823	0,04	475 000	-100 000	-100 000	-200 000	0
Ø		37009	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	5823		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823	0,04	0	0	0	0	-312 000
Ø		37009	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	5823		0	0	0	0	0
U		32311	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823	0,04	0	0	0	0	-388 000
Ø		37009	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823		0	0	0	0	0
Ø		37309	13999	59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	5823		0	0	0	0	0

Vedlegg 1, forts.

Investeringer spesifisert (momskompensasjon)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling					MVA-sats	MVA 2012 (just.)	MVA 2013	MVA 2014	MVA 2015	MVA 2016
Å = Årsbevilgning										
EIENDOMSDRIFT - NYE PROSJEKTER										
U	32300	13999	19005	Kommunehus , nytt SD-anlegg bygg B (fra 13)	5910	0,19	0	-95 000	0	0
U	32310	13999	59508	Tanangerhallen, utstyrslager (fra 14)	5801	0,19	0	0	-48 000	0
U	32310	13999	59601	Tanangerhallen, utvidelse parkering (fra 14)	5801	0,19	0	0	-48 000	0
U	32310	13999	29612	Dysjaland skole, opparbeiding uteareal (fra 14)	2151	0,19	0	0	-95 000	0
U	32300	13999	29009	Dysjaland skole, branndekning vann fasader (fra 13)	2151	0,19	0	-48 000	0	0
U	32310	13999	49002	Tananger kirke, ferdigstillelse uteområde (fra 14)	1390	0,19	0	0	-76 000	-57 000
U	32300	13999	49003	Sola kirke, nytt tak (fra 13)	1390	0,19	0	-304 000	0	0
U	32311	13999	59613	Trimparken (fra 13)	5821	0,19	0	-131 000	0	0
Ø	37709	13999	59613	Trimparken (fra 13)	5821		0	0	0	0
U	32310	13999	29618	Eikeberget barnehage, ferdigstillelse uteområde (fra 13)	2251	0,19	0	-133 000	0	0
U	32310	13999	59614	Tananger svømmehall, gangveg rundt hall (fra 14)	2151	0,19	0	0	-67 000	0
U	32311	13999	59621	Turveg Hellestø-Sele (fra 14)	5823	0,19	0	0	-285 000	-285 000
Ø	37309	13999	59621	Turveg Hellestø-Sele (fra 14)	5823		0	0	0	0
U	32310	13999	39007	Sandesbubben, skjerming inngang (fra 14)	5951	0,19	0	0	-57 000	0
U	32310	13999	39011	Kjeldsbergkroken, utebod (fra 14)	5951	0,19	0	0	-32 000	0
U	32200	13999	39602	IKT-verktøy, Geric eLås, plan og PDA (fra 13)	3700	0,19	0	-95 000	-76 000	0
U	32019	13999	49602	Fritidslokaler, inventar/utstyr (fra 14)	4450	0,20	0	0	-40 000	0
U	32300	13999	49029	Sola kulturhus, nytt scenegulv (fra 14)	5915	0,19	0	0	-162 000	0
U	32019	13999	49030	Sola kulturhus, belysning foajé (fra 14)	5915	0,19	0	0	-80 000	0
U	32009	13999	49635	Sola kulturhus, møbler kafé/foajé (fra 15)	5915	0,20	0	0	0	-60 000
U	32019	13999	49637	Sola kulturhus, utstyr mediesal (fra 15)	5915	0,20	0	0	0	-43 000
U	32019	13999	49636	Sola kulturhus, trådløst mikrofonsystem (fra 13)	5915	0,20	0	-90 000	0	0
EIENDOMSUTVIKLING										
U	32311	14999	19016	Kommunehus, nytt bygg trinn I	5910	0,19	2 147 000	-570 000	-4 275 000	-15 200 000
I	36729	14999	19016	Kommunehus, nytt bygg trinn I	5910		0	0	0	0
F	Å	30100	14999	19600 Intern prosjektledelse	1900	-	0	0	0	0
F	Å	36900	14999	19600 Intern prosjektledelse	1900		0	0	0	0
U	32800	14999	19604	Erverv av areal	9989	-	0	0	0	0
U	32311	14999	29003	Skadberg skole, begge trinn	2151	0,19	760 000	-1 900 000	0	0
U	32311	14999	29003	<i>Skadberg skole, ekstra rekkefølgekrav</i>	2151	0,19	-1 900 000	0	0	0
Ø	37709	14999	29003	<i>Skadberg skole, ekstra rekkefølgekrav (finansieringsbidrag)</i>	2151		0	0	0	0
Ø	37309	14999	29003	Skadberg skole, begge trinn	5801		0	0	0	0
U	32310	14999	29044	Ressurscenteret Grannes skole, utvidelse	2151	0,19	4 294 000	-950 000	-4 750 000	-6 080 000
U	32801	14999	29049	Skadberg skole, tomt - kommunens tilbud	2151	-	0	0	0	0
U	32311	14999	29051	Ny komm. barnehage Røyneberg	2251	0,19	7 705 000	0	0	0
U	32300	14999	29063	Røyneberg skole, innredning i kjeller nybygg	2151	0,19	300 000	-304 000	0	0
U	32300	14999	29070	Skolebruksplan, økt u-skolekap. sentrum (fra 15)	2151	0,19	0	0	0	-4 940 000
U	32310	14999	29073	Skolebruksplan, rehab./påbygg	2151	0,19	4 750 000	-1 900 000	-950 000	-4 750 000
U	32311	14999	29616	Røyneberg skole, trafikkløsning	2151	0,19	504 000	0	0	-513 000
U	32311	14999	39045	Barnebolig (6 boenheter)	5952	0,19	190 000	0	0	0
U	32311	14999	39050	Handl.plan psyk. helse, bokoll., 4 boenh.	1310	0,19	1 520 000	-950 000	-950 000	0
Ø	38100	14999	39050	Handl.plan psyk. helse, bokoll., 4 boenh.	1310		0	0	0	0
U	32300	14999	39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	5940	0,19	95 000	-1 235 000	0	-23 940 000
I	36729	14999	39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	5940		0	0	0	0
Ø	38100	14999	39052	Ny sjukeheim Sola sentrum	5940		0	0	0	0
U	32310	14999	39055	<i>TABO, utvidelse</i>	5940	0,19	6 650 000	-7 372 000	0	0
Ø	38100	14999	39055	<i>TABO, utvidelse</i>	5940		0	0	0	0
U	32310	14999	39056	TABO, ombygging/påbygg til tøyler	5940	0,19	209 000	0	0	0
U	32311	14999	39057	<i>Bofellesskap Myklebust BB-10</i>	5940	0,19	3 325 000	-3 705 000	-475 000	0
Ø	38100	14999	39057	<i>Bofellesskap Myklebust BB-10</i>	5940		0	0	0	0
U	32311	14999	39058	Selveierleil./boliger for psykisk utviklingsh., planl.	1310	0,19	-38 000	0	0	0
U	32311	14999	39059	Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	0,19	3 800 000	-2 660 000	-1 710 000	-475 000
U	32850	14999	39059	Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960	-	0	0	0	0
Ø	36720	14999	39059	Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960		0	0	0	0
Ø	38100	14999	39059	Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	5960		0	0	0	0
B	32311	14999	39068	Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310		0	0	0	0
B	35100	14999	39068	Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310		0	0	0	0
B	36720	14999	39068	Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310		0	0	0	0
B	39100	14999	39068	Byggepr. Skadbergbk./Åsenv. lavblokker	1310		0	0	0	0
U	32300	14999	39073	TABO, pers.base omsorgsboliger (fra 14)	5940	0,19	0	0	-82 000	0
B	32311	14999	39077	<i>Byggepr. Myklebust felt BB-9</i>	1310		0	0	0	0
B	35100	14999	39077	<i>Byggepr. Myklebust felt BB-9</i>	1310		0	0	0	0
B	36720	14999	39077	<i>Byggepr. Myklebust felt BB-9</i>	1310		0	0	0	0
B	39100	14999	39077	<i>Byggepr. Myklebust felt BB-9</i>	1310		0	0	0	0
U	32300	14999	39078	Varmtvannsbasseng (fra 16)	5914	0,19	0	0	0	0
U	32300	14999	39080	Sande dagsenter, ombygging (fra 13)	3276	0,19	0	-356 000	0	0
B	35100	14999	39081	Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310		0	0	0	0
B	36720	14999	39081	Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310		0	0	0	0
B	39100	14999	39081	Byggepr. Myklebust felt AB-2-4-5-6	1310		0	0	0	0
B	32801	14999	39082	Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310		0	0	0	0
B	35100	14999	39082	Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310		0	0	0	0
B	36720	14999	39082	Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310		0	0	0	0
B	39100	14999	39082	Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	1310		0	0	0	0
B	32801	14999	39083	Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310		0	0	0	0
B	35100	14999	39083	Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310		0	0	0	0

Vedlegg 1, forts.
Investeringer spesifisert (momskompensasjon)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling Å = Årsbevilgning					MVA- sats	MVA 2012 (just.)	MVA 2013	MVA 2014	MVA 2015	MVA 2016
B	36720	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310		0	0	0	0	0
B	39100	14999	39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	1310		0	0	0	0	0
U	32019	14999	39617 TABO, nødstrømsaggregat	5940	0,19	133 000	-209 000	0	0	0
Ø	37309	14999	49020 Sola kulturhus, rehabilitering (straktiltak)	5915		0	0	0	0	0
U	32311	14999	49025 Sola kirkegård, nytt driftsbygg	5840	0,19	152 000	-247 000	0	0	0
U	32311	14999	49026 Ræge kirke, nytt driftsbygg	5840	0,19	95 000	0	0	0	0
Ø	37309	14999	49028 Tananger bibliotek, tilbygg	4201		0	0	0	0	0
U	32300	14999	49032 Skolehuset på Rott, rehab.	4250	0,19	19 000	0	0	0	0
Ø	37309	14999	49032 Skolehuset på Rott, rehab.	4250		0	0	0	0	0
U	32300	14999	49033 Sola kulturhus, brannsikring	5915	0,19	53 000	-53 000	0	0	0
U	32300	14999	49036 Sola kulturhus, rehab. (fra 13)	5915	0,19	0	-285 000	0	0	0
U	32300	14999	49037 Lokaler Sola pistolklubb	5801	0,19	441 000	-38 000	-418 000	0	0
Ø	37309	14999	49037 Lokaler Sola pistolklubb	5801		0	0	0	0	0
U	32300	14999	59509 Solahallen, rehab. idrettshall	5801	0,19	2 409 000	0	-2 451 000	0	0
Ø	37309	14999	59509 Solahallen, rehab. idrettshall	5801		0	0	0	0	0
U	32300	14999	59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer	5801	0,19	1 235 000	-3 420 000	0	0	0
Ø	37309	14999	59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer	5801		0	0	0	0	0
F	30100	14999	59656 Forvaltning eierandeler Jåsund/Myklebust	5130		0	0	0	0	0
F	37709	14999	59656 Forvaltning eierandeler Jåsund/Myklebust	5130		0	0	0	0	0

KOMMUNALTEKNIKK - VANN, AVLØP OG RENOVASJON

U		51999	59010 V100 Trykkred.kummer	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59026 Oppgradering utest. vann	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59035 V136 Ossbergvegen	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59101 A97 Rehab. pumpest.avløp	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59102 A98 Tilskudd priv. stikkledninger	5320		0	0	0	0	0
U	33700	51999	59111 A102 Tiltak påslipp industri	5320		0	0	0	0	0
U	33700	51999	59112 A103 Overv. av resepienter i sjø	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59114 A135 Tilstandsvurdering tiltak	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59115 A154 Rafinerivegen (fra 15)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59116 A155 Vigdelsvegen	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59118 A173 Kartlegging av fremmedvann	5320		0	0	0	0	0
U	Å	32019	51999 59206 R116 Renovasjon	5400		0	0	0	0	0
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5220		0	0	0	0	0
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5320		0	0	0	0	0
U	32310	51999	59310 VAR104 Tiltak lager	5410		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59327 VA18 Bergjevegen (fra 14)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59327 VA18 Bergjevegen (fra 14)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59329 VA48 Sørsløvevegen	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59329 VA48 Sørsløvevegen	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59335 VA111 Uforutsette tiltak	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59335 VA111 Uforutsette tiltak	5320		0	0	0	0	0
U	Å	32019	51999 59337 VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59342 VA74 Nordsjøvegen	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59342 VA74 Nordsjøvegen	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59350 VA7 Skibmannsvegen del 2	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59350 VA7 Skibmannsvegen del 2	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59351 VA56 Sandefeltet	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59351 VA56 Sandefeltet	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59352 VA151 Sørkolnesvegen (fra 13)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59352 VA151 Sørkolnesvegen (fra 13)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59353 VA152 Kolnesvegen sør (fra 13)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59353 VA152 Kolnesvegen sør (fra 13)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59354 VA153 Kolnesvegen nord (fra 13)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59354 VA153 Kolnesvegen nord (fra 13)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59355 VA06 Torkelsparken del 1	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59355 VA06 Torkelsparken del 1	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59356 Tiltak ved priv. utbyggingspr.	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59356 Tiltak ved priv. utbyggingspr.	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59357 VA55 Fjordvegen/Skiljaberget	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59357 VA55 Fjordvegen/Skiljaberget	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimkroken	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimkroken	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59359 VA40 Grotnes nord (fra 15)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59359 VA40 Grotnes nord (fra 15)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59360 VA42 Grotnes sør (fra 15)	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59360 VA42 Grotnes sør (fra 15)	5320		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59362 VA177 Knatten	5220		0	0	0	0	0
U	32300	51999	59362 VA177 Knatten	5320		0	0	0	0	0
U	32311	51999	59363 VA??? Undergang Røyneberg bhg. (fra 15)	5220		0	0	0	0	0
U	32311	51999	59363 VA??? Undergang Røyneberg bhg. (fra 15)	5320		0	0	0	0	0
U	Å	32109	51999 59901 P107 Biler / større maskiner	5180		0	0	0	0	0
U	Å	32019	51999 59902 P109 Div. maskiner, utrustning	5180		0	0	0	0	0

KOMMUNALTEKNIKK - VANN, AVLØP OG RENOVASJON - NYE PROSJEKTER

U	32300	51999	59104 A179 Pumpeledning Forusbeen til avløp vest (fra 13)	5320		0	0	0	0	0
U	32311	51999	59312 VA157 Ølbergvegen (fra 16)	5220		0	0	0	0	0
U	32311	51999	59312 VA157 Ølbergvegen (fra 16)	5320		0	0	0	0	0

Vedlegg 1, forts.

Investeringer spesifisert (momskompensasjon)

U = Anleggskostnader, Ø = Øremerket finansiering, I = Salg av eiendom, B = Eiendomsutvikling							MVA-	MVA 2012	MVA 2013	MVA 2014	MVA 2015	MVA 2016
Å = Årsbevilgning							sats	(just.)				
KOMMUNALTEKNIKK - VEG												
U	32311	51999	59404	Gang-/sykkelveg FV379 Vigdelsv.	5600	-	1 419 000	0	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59404	Gang-/sykkelveg FV379 Vigdelsv.	5600		0	0	0	0	0	0
U	Å	32311	51999	59406 Utskifting gatelys, standardheving	5600	0,19	0	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000
U	Å	32311	51999	59419 Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (kun budsjett)	5600	0,19	0	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000
U	Å	32311	51999	59425 Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak	5600	0,19	0	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000	-190 000
U	32311	51999	59426	Gang-/sykkelveg Nordsjøv. (Strandhotellet-Airp.hotellet)	5600	0,19	361 000	-380 000	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59426	Gang-/sykkelveg Nordsjøv. (Strandhotellet-Airp.hotellet)	5600		0	0	0	0	0	0
U	32311	51999	59428	Ny Solastrandveg	5600	0,19	641 000	-57 000	0	0	0	0
U	32300	51999	59432	Tananger ring, miljøgate (MPG)	5600	0,19	647 000	0	-57 000	-608 000		0
U	32300	51999	59433	Sandesletta, miljøgate (MPG)	5600	0,19	116 000	0	-19 000	-95 000		0
U	32311	51999	59435	Ljosheimfeltet, ny adkomstveg	5600	0,19	268 000	-304 000	0	0	0	0
U	32311	51999	59437	Småanlegg veger (busskur mv.)	5600	0,19	182 000	-95 000	-95 000	-95 000		0
U	32311	51999	59440	Ræge kirke, ny veg	5600	0,19	127 000	0	-162 000		0	0
U	32311	51999	59444	Ossbergvegen, trafikksikringsgjerde	5600	0,19	95 000	0	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59444	Ossbergvegen, trafikksikringsgjerde	5600		0	0	0	0	0	0
U	32311	51999	59445	Sandesletta, ledegjerde/gangfelt/skilting	5600	0,19	23 000	0	0	0	0	0
Ø	38309	51999	59445	Sandesletta, ledegjerde/gangfelt/skilting	5600		0	0	0	0	0	0
U	32311	51999	59446	Fortau Røyneberg skole/bhg.	5600	0,19	323 000	0	-323 000		0	0
AREALBRUK												
U	32701	52999	59671	Digitalisering av arkiv (Areal)	5100	0,19	0	-450 000	-12 000	-12 000		0
GENERELL FINANSIERING												
	35100	92000	19607	Forvaltningslån	1870							
	39200	92000	19607	Forvaltningslån	1870							
	39100	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1870							
	39200	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1870							
	39700	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1880							
	39701	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	1880							
	36700	92000	99006	Finansiering (ekskl. øremerket finans.)	5560							
TOTALSUM							47 782 000	-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000	

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**RÅDMANNSNIVÅ MED STABER****Prosjekt 19601 IKT – investeringer strategisk (årsbevilgning)**

Prosjektet dekker investeringer i datamaskiner ved utvidelse av maskinparken, mindre oppgraderinger av programvare og nettverksutstyr i hele organisasjonen, kjøp av nye servere, fornying av datamaskiner i barnehagene, helseinstitusjoner osv. IKT-plan 2007-2010 ble vedtatt av kommunestyret i møte 06.12.2007. Rådmannen har fulgt opp mange av de tiltak som er beskrevet i oppsummerings- og tiltaksdelen i planen. Prosjektet 19601 vil dekke enkelte tiltak som er tatt opp i IKT-planen.

I kommende år vil det bli nødvendig å foreta en større oppgradering av kommunens systemer knyttet til personal og økonomi, samt nye systemer for helsestasjonen, og det er derfor foreslått oppjustering av dette prosjektet og i 2013. Investeringene vil skape muligheter for endrede arbeidsprosesser, samt effektivisering. Gjennomført lederutviklingsprogram med fokus på endringsledelse, vil gjøre organisasjonen bedre rustet til dette.

Prosjekt 29602 Datamaskiner/fornyng skoler (årsbevilgning)

Antall datamaskiner til elevene i grunnskolen øker hvert år. Det samme gjør antall datamaskiner til lærere, administrasjon og andre som har sin arbeidsplass i skolen. Etter hvert som maskinene blir over 6-7 år, øker behovet for vedlikehold og utskifting. Eldre maskiner vil også oppleves som "trege" sammenliknet med nyere maskiner. Rådmannen vil kontinuerlig vurdere når de ulike datamaskinmodellene og PC-skjermer skal byttes ut. I dette ligger også en vurdering av lønnsomheten av å oppgradere datamaskiner for å øke levetiden. Dette har medført at en del maskiner har fått en lengre driftstid uten at det har gått ut over funksjonaliteten. Rådmannen viser til k.sak 52/12 hvor rådmannen tilrår at hele årsbevilgningen for 2012 reverseres og innarbeides i 2013-budsjettet slik at den fordobles. Dette er for å foreta en større utskifting i 2013 som sannsynligvis vil presse prisene per enhet ytterligere og derved gi muligheten til å opprettholde, kanskje forbedre PC-tettheten noe.

Prosjekt 39609 Inventar institusjoner (årsbevilgning)

Institusjonene får stadig flere tyngre brukere, og flere brukere med sammensatte behov. Dette forutsetter at en har nødvendig utstyr og hjelpemidler slik at også personalets arbeidssituasjon blir ivarettatt. Inventar institusjoner skal dekke samlet behov for utstyr som sykesenger og hjelpemidler. Rådmannen foreslår å sette av 433.000,- per år i planperioden.

Prosjekt 49617 Sola kulturskole, fornyelse utstyr/instrumenter (årsbevilgning, endret)

Videreføring av eksisterende post til jevnlig fornyelse av utstyr- og instrumentparken. I 2012 er mesteparten av pengene brukt på de nye kulturskolelokalene på Skadberg skole. I slutfasen av byggingen er det besluttet å legge et dansegulv på gallerinivå i flerbrukshallen. Det er her nødvendig med nytt avspillingsutstyr. Det er behov for supplering av instrumenter og utstyr på Tananger kulturstasjon. Skolene har behov for fornyelse og utskifting av pianoer. Det bør vurderes å opprette en egen investeringspott til dette formålet.

Prosjekt 59639 Nordjærenpakken, kommunal del (årsbevilgning, endret)

Prosjektet gjelder Sola kommunes andel i spleiselaget mellom stat, fylkeskommune og kommunene.

EIENDOMSDRIFT**Prosjekt 19001 Kommunehus rehabilitering (årsbevilgning)**

Nytt kommunehus er under planlegging. Inntil dette står ferdig vil det være behov for å kunne foreta diverse tilpasninger og mindre ombygging av eksisterende bygg. Den prekære plassituasjonen gjør at det er behov for tilpasninger for å øke kontorkapasiteten maksimalt.

Prosjekt 19017 Tilrettelegging universell utforming kommunale bygg (årsbevilgning)

Kommunen har en rekke utfordringer for å tilrettelegge kommunale bygg for alle, universell utforming. Det er i 2011 utarbeidet et arbeidsutkast til en kommunedelplan for universell utforming i Sola kommune. Kommunedelplanens oppgave er å avklare satsingsområdene for Sola kommune i forhold til universell utforming, slik at disse er i tråd med nasjonale føringer og er bærekraftige gjennom

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

kommunens ordinære plansystemer. Løsninger skal være fremtidsrettet og legge til rette for fullverdig tilgjengelighet for alle som bor i og som besøker kommunen. Universell utforming skal bidra til å utvikle et velfungerende lokalsamfunn, der alle innbyggere sikres en likeverdig mulighet for aktiv deltakelse på alle samfunnsområder. Arbeidet med kommunedelplanen skal gi kunnskap og bevissthet innenfor området universell utforming, både på den politiske arena, i den kommunale administrasjon, hos utbyggere og innbyggerne i kommunen. I eiendomsutvikling startet dette arbeidet i 2011 med montering av automatikk på dører, merking av parkeringsplasser, etc. Det er i 2011 og 2012 gjennomført mange mindre strakstiltak for å bedre tilgjengeligheten i henhold til UU. Det kan synes som behovet framover ikke er like stort som opprinnelig. Følgelig reduseres foreslått bevilgning til kr 750.000,-.

Prosjekt 19018 Rehabilitering av kommunale bygg (ekskl. skole/bhg.)

Prosjektet er i realiteten en reservepost (i 2013) for oppgraderinger og endringer i og på kommunale bygg.

Prosjekt 19019 Energimerking av bygninger

Krav til energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg trådte i kraft fra 01.07.10 og gjelder for yrkesbygninger over 1000 m². Dvs. alle våre skoler, institusjons- og administrasjonsbygninger. Hensikten med energimerkevurderingen er å redusere klimautslipp og være et redskap for eier til å gjennomføre energieffektiviserende tiltak, som på sikt vil gi lavere driftsutgifter og spare miljøet. Etter at bygget er energivurdert vil det bli utferdiget en energiattest som viser byggets oppvarmingskarakter og byggets energistandard. Denne attesten skal henges opp på et dertil egnet sted hvor den er godt synlig og har en gyldighet på 10 år. Det stilles strenge kompetansekrav til personer som skal foreta vurderingen, og følgelig blir kostnadene relativt høye.

Prosjekt 19630 Energiøkonomisering, klima - /energiplan

Midlene skal brukes på Energimerking av bygninger og på mindre utbedringer som gir mye strømbesparelse sett i forhold til investering.

Prosjekt 19635 Planlegging/ byggeledelse turvei Hafrsfjord

Planlegging av turvei langs Hafrsfjord pågår. Dette prosjektet dekker blant annet prosjektleders lønn. Tidligere forutsatte kjøp av konsulenttjenester for 1,5 mill kroner reverseres.

Prosjekt 29012 Skoler rehabilitering (årsbevilgning)

Prosjektet dekker mindre ombygginger for at skolene skal tilfredsstille lovkrav om tilgjengelighet for alle, forsvarlig arbeidsmiljø og tilfredsstillende klasserom for elevene. Skolebruksplanen gir strukturelle føringer med resultat i økte bevilgninger for 2013 og i fremtiden.

Prosjekt 29016 Barnehager rehabilitering (årsbevilgning)

Prosjektet har de siste årene dekket mindre ombygginger for at barnehagene skal tilfredsstille lovkrav om tilgjengelighet for bevegelseshemmede barn, foresatte og ansatte, forsvarlig arbeidsmiljø og for å kunne ta imot småbarnsgrupper. Det er også behov for ombygginger i forbindelse med innføring av ny plan for barnehagene.

Rehabilitering av barnehagene hadde som hovedmål å rehabilitere og oppgradere ventilasjonsanleggene. Den store utbyggingen av mange barnehager de siste årene har gitt mange funksjonelle avdelinger av god kvalitet og oppgradert ventilasjonssystem i den eldre delen av barnehagene. Dette har samtidig medført at forskjellen mellom de gamle avdelingene og de nye er blitt svært påfallende. Oppussing av den eldste delen av disse barnehagene har ikke vært planlagt inn i utbyggingen av nye avdelinger og oppgradering av ventilasjonssystemene. Vedlikeholdet av bygningene har heller ikke vært fulgt opp de siste årene.

Det kommer sterke ønsker fra flere barnehager om at en må rehabilitere de gamle avdelingene der det er nødvendig slik at hele barnehagen fremstår som funksjonell og ny. De behov som oftest trekkes fram, er platelegging av vegger (enklere renhold), nytt lysarmatur, nye panelovner, nytt kjøkken og nye garderober.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 29018 Barnehager, forskriftsmessig rehabilitering utemiljø (årsbevilgning)**

Uteområdene i barnehager og på skoler, og offentlige lekeplasser har en levetid på 20 – 30 år. Med jevne mellomrom må store deler av lekestativene byttes ut, eller hele lekeområdet renoveres. Eiendomsdrift har god oversikt over slitasje gjennom årlig sikkerhetskontroll, og kontinuerlig tilbakemelding fra våre fagarbeidere og fra skolene og barnehagene. Lekeområder ved skolene, uteområder ved barnehagene, og offentlige lekeplasser oppgraderes etter en prioriteringsliste utarbeidet av Eiendomsdrift på bakgrunn av opplysningskilder oppgitt over. En gjennomgang av muligheten for spillemidler viser at det ikke er grunnlag for søknad til dette prosjektet.

Prosjekt 29056 Skoler, rehabilitering utemiljø (årsbevilgning)

Uteområdene i barnehager og på skoler, og offentlige lekeplasser har en levetid på 20 – 30 år. Med jevne mellomrom må store deler av lekestativene byttes ut, eller hele lekeområdet renoveres. Eiendomsdrift har god oversikt over slitasje gjennom årlig sikkerhetskontroll, og kontinuerlig tilbakemelding fra våre fagarbeidere og fra skolene og barnehagene. Lekeområder ved skolene, uteområder ved barnehagene, og offentlige lekeplasser oppgraderes etter en prioriteringsliste utarbeidet av Eiendomsdrift på bakgrunn av opplysningskilder oppgitt over. På det tidspunktet vi avsluttet arbeidet med talldelen, var det ikke sikre nok holdepunkter for å budsjettere spillemidler i tilknytning til prosjektet. Rådmannen vil eventuelt skille ut spesifikke tiltak som kvalifiserer for spillemidler i et eget prosjekt - i forbindelse med formannskapets budsjettbehandling eller den løpende budsjettoppfølgingen. En foreløpig gjennomgang viser et inntekspotensial på kr 200 000 i 2013.

Prosjekt 29062 SFO, mindre tilbygg/ombygginger (årsbevilgning)

En rekke SFOer melder om økt søkning og dette gir økt behov for mindre tilbygg/ombygginger. Behovene er trolig ulike, men det er meldt om behov for økt garderobekapasitet og avdeling av rom. Mange av SFOene drives av private, men kommunen er ansvarlig for at bygningene de bruker er å så god stand at de fungerer for alle elever, ansatte osv. Det avsettes midler i planperioden til nødvendige mindre ombygginger.

Prosjekt 29064 Utvidelse av parkeringsplass Tananger ungdomsskole

Området som nå er tatt i bruk til skatebane og nytt uværsskur var tidligere parkeringsplass for Tananger ungdomsskole, Tananger svømmehall og Tananger stadion. Bortfallet av disse parkeringsplassene har ført til at kapasitetsproblemer på de øvrige parkeringsplassene rundt Tananger ungdomsskole, og dette resulterer i parkering i tilførselsveiene.

Prosjekt 29066 Nytt parkettgulv gymsal Tananger ungdomsskole

Parkettgulvet i gymsalen på Tananger ungdomsskole er fra skolen var ny, midten på 70 tallet. I dag er det fullt av merker, riper, større og mindre hull og ujevnheter. Parketten har vært slipt flere ganger og vaktmestrene har i de senere år forsøkt å lappe riper og merker med ulike tetningsmasser. Prosjektet er foreslått prioritert i handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Det vil derfor søkes om spillemidler, som kan utgjøre inntil 1/3 av prosjektets budsjetterte kostnader.

Prosjekt 29068 Tananger u – skole gangbro

Gangbro til andre etasje forvitrer og må erstattes med ny bro. Klar for innhenting av anbud.

Prosjekt 29069 Skjalgstova, tilpasning permanent løsning

Tilsyn i Skjalgstova barnehage fra kommunelegen har avdekket en rekke avvik som må lukkes før barnehagen kan bli godkjent.

Prosjekt 29074 Nedgravde avfallscontainere (årsbevilgning)

Ved alle skolene er det i dag enten allerede montert eller planlagt montert nedgravde avfallscontainere. Tilbakemeldingene fra brukerne er ubetinget positive, spesielt sett i forhold til sterkt redusert brannrisiko som en mengde frittstående store plastcontainere har utgjort. Behovet for å sikre andre kommunale bygninger som barnehager, helseinstitusjoner osv. er i stor grad tilstede og følgelig er det ønskelig å kunne utplassere nedgravde avfallscontainere ved to bygninger i året i en periode fremover.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 39015 Soltun alderspensjonat, rehabilitering/ombygging (årsbevilgning)**

Kommunestyret behandlet i møte 21.06.07 k.sak 71/07 Ombygging av Soltun - kostnadsoverslag og kommunestyret fattet vedtak om at en ikke skulle bygge om Soltun til sykehjem. Det ble i samme sak bevilget inntil 1 mill kr til videre planlegging av nytt sykehjem. Fram til Soltun er erstattet av et nytt sykehjem, vil det være behov for mindre ombygging og tryggingstiltak. Rådmannen foreslår en bevilgning de to første årene i planperioden.

Prosjekt 39027 TABO, diverse ombygginger (årsbevilgning)

Prosjektet dekker mindre ombygginger for å tilrettelegge for gode arbeidsforhold for ansatte og god tilgjengelighet for beboere og besøkende.

Prosjekt 39043 Helsehuset, rehabilitering innemiljø (årsbevilgning)

Prosjektet dekker mindre ombygginger for å tilrettelegge for gode arbeidsforhold for ansatte i påvente av nye lokaler. Rådmannen foreslår en bevilgning de tre første årene i planperioden.

Prosjekt 39069 Trygdeboliger, sprinkling (evt. røykvarslere)

Sprinkling av boligene i Havnealleen er utført og anlegget er i gang. I Mostunvegen og Fredtunvegen er oppdraget tildelt. Sprinkling av alle trygdeleilighetene vil gi både leietakerne og kommunen større trygghet for at alvorlige ulykker ikke vil forekomme.

Prosjekt 39070 Rehabilitering av 94-bygget Sola sykehjem (årsbevilgning)

Store deler av Sola sykeheim er enten rehabilitert, nybygd eller ombygd. I 94-bygget ble det lagt inn sprinkleranlegg og nye takplater i beboerrommene i forbindelse med nybygg/rehabilitering. En mindre del av beboeretasjen ble pusset opp. Resten av blokka ble det ikke gjort noe med. Det er behov for å ha avsatt årlige midler til mindre rehabiliterings- og ombyggingsarbeid.

Prosjekt 39075 Oppgradering og tilpasning av boliger (årsbevilgning)

Det kommer jevnlig forespørsler fra Levekår om mindre endringer og oppgraderinger i bofellesskapene, oppgaver som ikke hører under drift, men som bl.a. må utføres for å tilpasse boligene til ulike brukeres behov.

Prosjekt 49623 Kulturminnevernplan, tre minnesmerker

Dette er tre prosjekter:

- vei fram til Regehaugane, her er vi i forhandlinger med grunneier, og nå gjenstår kun underskrift - utgiftene kommer vår 2013.
- vei fram til Tjorakrossene (ferdig)
- Parkeringsplass Sola Ruinkyrkje gjennomføres i 2015, etter arkeologisk utgraving (kø), tidligere fastsatt bruttoramme videreført. Tidligere forutsatt øremerket finansiering (spillemidler) er reversert.

Prosjekt 49638 Sentralidrettsanlegg, skatebane rehabilitering/ utvidelse

Godkjent søknadssum spillemidler for prosjekt ferdigstilt i 2012. Forventes utbetalt i 2013.

Prosjekt 49640 Ballbinge Snøde

Søknad avslått av byggesak i delegert behandling saksnummer DAR 626/12:

Med hjemmel i kommuneplanens arealdel avslås søknad om etablering av ballbinge da det ikke foreligger detaljplan. Avslaget begrunnes også med protester fra naboer. Ballbingen bes vurdert plasser innenfor område avsatt til idrettsanlegg.

Det vil jobbes med å finne en alternativ plassering for ballbingen. Ved gjennomføring av prosjektet vil det søkes om spillemidler som utgjør opp til 1/3 av prosjektets budsjetterte kostnad i søknadstidspunktet.

Prosjekt 59527 Kommunale idrettsanlegg, rehabilitering

De kommunale idrettsanleggene begynner å bære preg av at det ikke er gjennomført systematisk vedlikehold etter at de ble bygd eller oppgradert. Sola kommune har de siste årene bygget fotballbaner med kunstgress og mange ballbinger. Det er viktig at disse anleggene blir godt vedlikeholdt. Dette vil bety at mye av de midlene som er til vedlikehold av kommunale idrettsanlegg, vil gå til vedlikehold av disse banene. Dette understreker behovet for rehabilitering av de andre idrettsanleggene. Det er ikke

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

gjennomført en vurdering av de totale kostnadene ved å rehabilitere idrettsanleggene, men innspill på hva som bør gjøres fra de som arbeider i anleggene viser at det er stort behov for en grundig rehabilitering. Det foreslås å bevilge kr 0,757 mill årlig de tre første årene i planperioden. Tidligere forutsatt øremerket finansiering (spillemidler) er reversert.

Prosjekt 59528 Nye lysarmatur i idrett/svømmehall Dysjalandhallen

Eksisterende lysarmaturer både i svømmehallen og idrettshallen ved Dysjalandhallen er fra når hallen var ny. Armaturene har store energikrevende glødepærer, som ikke lenger produseres. Nye sparepærer er både dyre, kortlevende og gir liten effekt i eksisterende armaturer. Prosjektet må prioriteres i handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv for å utløse spillemidler. Det er ikke tatt høyde for dette i talldelen. I bestemmelsene heter det at rehabilitering av lysanlegg fra anlegg som inneholder PCB til anlegg med lavt energiforbruk, eks LED, kan spillemidlene utgjøre 50 % av godkjent kostnad inntil kr 700 000.

Prosjekt 59606 Friområder/lekeplasser (årsbevilgning)

Uteområdene i barnehager og på skoler, og offentlige lekeplasser har en levetid på 20 – 30 år. Med jevne mellomrom må store deler av lekestativene byttes ut, eller hele lekeområdet renoveres. Eiendomsdrift har god oversikt over slitasje gjennom årlig sikkerhetskontroll, og kontinuerlig tilbakemelding fra våre fagarbeidere og fra skolene og barnehagene. Lekeområder ved skolene, uteområder ved barnehagene, og offentlige lekeplasser oppgraderes etter en prioriteringsliste utarbeidet av Eiendomsdrift på bakgrunn av opplysningskilder oppgitt over. En gjennomgang av muligheten for spillemidler viser at det ikke er grunnlag for søknad til dette prosjektet.

Prosjekt 59638 Maskiner, park og idrett mv. (årsbevilgning)

Deler av maskinparken til Park- og grøntseksjonen er utslitt. Det er behov for ny redskapsbærer umiddelbart, en ny arbeidsbil og en ny minitraktor på kort sikt. Det er foreslått 1,2 mill. for 2013, og 1,0 mill i årene fremover. Vi bruker i dag mye penger på reparasjon av utbrukt utstyr isteden for å kjøpe nytt, og utfører enkelte operasjoner betydelig mer tungvint enn vi burde. Det er uvisst om man vil trenge like mye penger fremover, dog står vi foran en helt nødvendig fornyelse de to neste år.

Prosjekt 59643 Turveier (Områder nær boligbebyggelse.)

Det er bevilget 3mill til renovering av turveier i boligområder, hvorav 829.000 kroner gjenstår. Man regner med å bruke resterende midler i løpet av 2013. Tidligere forutsatt øremerket finansiering (spillemidler) er reversert.

Prosjekt 59652 Turvei Hafrsfjord - Sørnes

Arbeidene er startet men midlertidig stanset på grunn av kjennelse fra tingsretten, i påvente av ankebehandling i Lagretten. Arbeidene med grunninløsning er delvis avhengig av reguleringsplan på Joa, som ikke er behandlet.

Hvert strekk med turvei kan søke spillemidler på 50 % av godkjente kostnader inntil kr 700 000. Det kan i tillegg ytes tilskudd til lysanlegg på 1/3 av godkjent kostnad, inntil kr 700 000. Turveiene i Hafrsfjord mottar også tilskudd fra direktoratet for naturforvaltning på til sammen ca 2 mill.

Prosjekt 59654 Turvei Tananger Indre havn

Det er tidligere satt av 2 mill. til turvei Tananger indre havn som går langs sjøen fra hummeren og over til havnebassenget i Tananger. Det er foretatt en kostnadsberegning som viser at prosjektet trenger 6,5 mill for å kunne realiseres. De nye kostnadsberegningene har gjort at prosjektet ikke har startet opp, og det må gjøres ytterligere kalkyler før prosjektet starter opp. Ved gjennomføring av prosjektet søkes det om spillemidler fra fylkeskommunen. Tilskudd for turveier er 50 % av godkjent kostnad inntil kr 700 000. Det forventes derfor spillemidler på 700 000,- til dette prosjektet.

Prosjekt 59657 Sola stadion, løpebane + diverse

Godkjent søknadssum på kr 700 000 forventes utbetalt i 2013.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 59658 Maskiner / teknisk utstyr idrettsanlegg (årsbevilgning)**

Kommunen har bygget fire kunstgressbaner. Alle disse banene må vedlikeholdes systematisk for at de ikke skal forfalle og dermed medføre større reparasjoner. Det er behov for utstyr til vedlikehold av kunstgressbaner og andre idrettsanlegg. Dette gjelder mindre traktorer og annet teknisk utstyr. Det er foreslått kr 540.000 hvert år i planperioden.

Prosjekt 59663 Parkering Skiftesvik

Det er behov for å tilrettelegge med en enkel (midlertidig) parkeringsplass. Kostnaden avhenger av grunnforholdene, men en må anta en kostnad på ca kr 216.000.- Denne parkeringsplassen vil være viktig for brukere av friområdene ved Skiftesvik og Jåsund. Staten ved direktorat for naturforvaltning har kjøpt opp en del av kyststripen. En parkeringsplass vil være med å tilrettelegge for bruk av, og gjøre friområdet mer tilgjengelig. Parkeringsplassen etableres på grunn eid av DN, men tilkomstveg inn til stedet er eid privat og kommunen må inngå en avtale om bruk av denne. Det foreslås å bygge parkeringsplassen i 2013 og det vil bli søkt om spillemidler i forbindelse med prosjektet.

Prosjekt 59666 Tjelta kunstgressbane

Forventet inntekt (spillemidler) i 2013 tilhørende ferdigstilt prosjekt i 2012.

Prosjekt 59672 Turvei Hafrsfjord - Grannes

Her er noen arbeider startet som ikke behøver reguleringsplan da det gjelder restaurering av eksisterende traktorveg. Det er fortsatt arkeologiske undersøkelser på deler av traseen og det er ikke funnet fornminner. Forslag til reguleringsplan er under utarbeidelse. Det forventes at store deler av arbeidene kan starte i 2013. Øremerket tilskudd som prosjekt 59652 Hafrsfjord – Sørnes.

Prosjekt 59673 Turvei Hafrsfjord - Joa

Reguleringsplan er snart klar for behandling. Grunneiere stiller som gruppe og når trase og grad av opparbeidelse blir vedtatt av planutvalg/kommunestyre, kan det gjøres avtale med grunneiere. Sannsynlig oppstart: sommer 2013. Øremerket tilskudd som prosjekt 59652 Hafrsfjord – Sørnes.

Prosjekt 59674 Turvei Hafrsfjord - Jåsund

Traseinndelingen mellom Jåsund og Snøde er endret slik at Jåsund blir noe lenger enn tidligere og derfor også noe dyrere å bygge. Ny kalkkyle for Jåsund er 9,3 mill. Det varsles planoppstart i løpet av september. Sannsynlig byggestart høsten 2013. Øremerket tilskudd som prosjekt 59652 Hafrsfjord – Sørnes.

Prosjekt 59675 Turvei Hafrsfjord - Snøde

Denne har som følge av ny traseinndeling blitt kortere og derfor er kalkylen nå 6,5 mill. Oppstart regulering 2013. Øremerket tilskudd som prosjekt 59652 Hafrsfjord – Sørnes.

Prosjekt 59676 Turvei Hafrsfjord - Sømme

Oppstart regulering 2013 sannsynlig at denne må følge eksisterende gangveier og traktorveier. Kalkylen på 9,7 kan derfor bli endret til et lavere beløp, men det vil komme flere avklaringer etter planvarsel. Øremerket tilskudd som prosjekt 59652 Hafrsfjord – Sørnes.

EIENDOMSDRIFT – NYE PROSJEKTER**Prosjekt 19005 Sola rådhus, bygg B nytt SD-anlegg**

Finansieringsbehov: 500.000,- i 2013

Den nyeste delen av Sola Rådhus er rehabilitert for noen år siden, og har fått installert nytt moderne ventilasjonsanlegg, med både varme og kjølemulighet. Det er behov for å skifte ut SD-anlegget for å få optimal drift av anlegget med hensyn til energiøkonomisering.

Prosjekt 59508 Tanangerhallen, nytt utstyrslager

Finansieringsbehov: 250.000,- i 2014

Tanangerhallen har ikke egnet utstyrslager for parkering av nødvendig utstyr som klippetraktor og utstyr til vedlikehold av ny kunstgressbane.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 59601 Tanangerhallen, utvidelse parkeringsplass****Finansieringsbehov: 250.000,- i 2014**

I forbindelse med utvidelsen av biblioteket forsvant 12 parkeringsplasser. Det var allerede før utvidelse mangel på parkeringsplasser. Aktivitetsnivået i Tanangerhallen er økt ved etablering av bibliotek og bygging av ny fotballhall. Slik situasjonen er nå må brukerne parkere langs riksveien og det har vært flere nesten påkjørsler.

Prosjekt 29612 Dysjaland skole, opparbeiding uteareal**Finansieringsbehov: 500.000,- i 2014**

Dysjaland skole ble for ca. 10 år siden utvidet med helsestasjon, ny administrasjon og klasserom. Deler av uteområdet mellom utvidelsen og Dysjalandhallen er ikke blitt skikkelig opparbeidet etter at byggingen var ferdig.

Prosjekt 29009 Dysjaland skole, manglende utvendig branndekning**Finansieringsbehov: 250.000,- i 2013**

På østsiden av skolebygningen er det ikke brannkum, og heller ikke vei slik at brannbilene kommer til. Ved en evt. brann på denne siden av bygningen vil brannvesenet være avhengig av lange slangeutlegg for å kunne foreta nødvendig slokning. Antatt pris på dette vil være 250 000,-. I priskalkylen er det medberegnet 2 stk vannkummer og noe fjell i grøft på ca 50 m fra hovedledning i Tjeltavegen og ned mot nordøstre hjørne av skolen.

Prosjekt 49002 Ferdigstillelse av Tananger kirkegård**Finansieringsbehov: 400.000,- i 2014, 300.000,- i 2015, Totalt: 700.000,-**

Da man bygde Tananger kirke for 10 år siden ble det satt av område og påbegynt opparbeidelse av utvidet del av Tananger kirkegård, denne er imidlertid aldri ferdigstilt. Kirkegårds muren er halvveis bygget og det ligger en stor haug med steiner tiltenkt formålet på området. Det er foreslått bevilget 400 000 kroner i 2014, og 300 000 kroner i 2015.

Prosjekt 59613 Trimparken**Finansieringsbehov: 690.000,- i 2013****Øremerket finansiering: 690.000,- i 2013**

Det er foreslått bevilget 690 000 kroner til bygging av trimparken. Man jobber for tiden med sponsormidler til Trimparken, og regner med sponsordekning, siden våre nabokommuner har mottatt det.

Prosjekt 29618 Ferdigstillelse av uteområdet ved Eikeberget barnehage**Finansieringsbehov: 700.000,- i 2013**

Eikeberget barnehage ble levert uten komplett uteområdet. Denne barnehagen er relativt ny og står ikke i køen for renovering. Det er likevel svært viktig å ferdigstille uteområdet. Overslag viser en kostnad på ca 700 000 kroner som foreslått i budsjettet.

Prosjekt 59614 Tananger svømmehall, opparbeiding gangvei**Finansieringsbehov: 350.000,- i 2014**

De trafikale forholdene rundt Tananger svømmehall er ikke tilfredsstillende. Gang / sykkelveien rundt Tananger ungdomsskole munner ut i kjørebanen på en bakketopp på nordsiden av Tananger svømmehall. Dette har resultert i flere nestenulykker hvor syklisterne (veldig ofte barn) kommer i stor fart og ikke kan passere en evt. møtende bil på grunn av for smal vegbane til begge.

Prosjekt 59621 Turvei Hellestø – Sele**Finansieringsbehov: 1.500.000,- i 2014, 1.500.000,- i 2015, Totalt: 3.000.000,-****Øremerket finansiering: 700.000,- i 2014, 700.000,- i 2015, Totalt: 1.400.000,-**

Siden 1998 har det pågått et arbeid med å få etablert et sammenhengende nettverk av turstier og turveier langs Jærkysten kalt Nordsjøtursti, North Sea Cycle Route, eller bare Nordsjøruten. Dette vil være

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

turstier/turveier av regional betydning og som del av et større europeisk samarbeid. Området og behovet for tilrettelegging/kanalisering av ferdsel nær landskapsvernområdet og sjøen er omtalt i en rapport fra 1998, FINK og FDP-Jærkysten. I sak 120/00 vedtok formannskapet å begynne arbeidet for å få på plass en trase for tursti/turvei mellom Hellestø i Sola og Sele i Klepp, en strekning som har stor betydning som friluftsområde for regionens befolkning, og som er oppgitt å være det siste manglende leddet i Nordsjøturstien. Formannskapet la vekt på at det skal inngås frivillige avtaler med grunneiere, og utredning av prosjektet før en tar stilling til finansiering, bygging mv. Saken har ligget i bero siden 2002 pga manglende kapasitet og uenighet mellom grunneiere og Fylkesmannens miljøvernavdeling om trasevalg. Etter å ha hatt to prosjektledere i Frivillige tiltak i landbruket i arbeid er det nå inngått avtaler med de aktuelle grunneierne. Avtalene har kommet i stand gjennom dialog både med Fylkesmannens miljøvernavdeling og grunneiere, og en har i løpet av høsten 2010 og våren 2011 blitt enig om trasevalg og økonomisk kompensasjon til grunneiere. Kostnadene for å bygge turvei mellom Hellestø og Sele er dermed lagt inn i investeringsbudsjettet for 2014-2015.

Prosjekt 39007 Sandestubben skjerming inngang**Finansieringsbehov: 300.000,- i 2014**

Det er behov for mindre om-påbygg av inngangspartiet for å oppnå bedre skjerming og innsyn fra naboer.

Prosjekt 39011 Kjeldsbergkroken utebod og utvidelse terrasse**Finansieringsbehov: 170.000,- i 2014**

Bygge utebod / redskapshus for oppbevaring av utemøbler / utstyr. Utvide eksisterende terrasse for å gjøre den mer tilgjengelig for rullestolbrukere.

Prosjekt 39602 IKT- verktøy Gerica eLås, plan og pda**Finansieringsbehov: 500.000,- i 2013, 400.000,- i 2014, Totalt: 900.000,-**

I hjemmetjenestene er planleggingsarbeidet lite effektivt fordi de elektroniske systemene ikke kommuniserer og en derfor må legge de samme opplysningene inn flere steder. Innkjøp av nyutviklet programvare vil gjøre dette arbeidet bedre og mer effektivt. I tillegg er det ønskelig å bytte ut systemet med manuelle nøkler/nøkkelbokser til alle private hjem og erstatte de med elektronisk lås. Låsen åpnes med den ansattes telefon. Telefonen kan da også brukes til dokumentasjon og gi tilgang til pasientopplysninger. Rådmannen vil i første omgang tilrå en trinnvis utskifting av låsene og vil i neste handlings- og økonomiplan kunne gi endelig pris for full utskifting. Foreløpig prisestimat for hele opplegget er 900 000. Det tilrås å avsette kr 500 000 i 2013.

Prosjekt 49602 Fritidslokaler; fornyelse utstyr/inventar**Finansieringsbehov: 200.000,- i 2014, 200.000,- i 2016, Totalt: 400.000,-**

Fritidslokalene i Sola, Dysjaland og Tananger har et omfattende bruk/sambruk, og inventar og utstyr trenger å bli jevnlig vedlikeholdt/erstattet. Ordinært budsjett dekker kun mindre utgifter, og investeringer avhenger av eksterne midler.

Prosjekt 49029 Sola Kulturhus, nytt scenegulv**Finansieringsbehov: 850.000,- i 2014**

Scenegulvet bærer preg av å være gammelt og slitt. Det er flere sprekker i gulvet som gjør at hverken ser fint ut eller er lett å holde rent. Deler av gulvet fliser slik at det ikke er mulig å danse barfotet eller "broke" uten at skader kan oppstå.

Prosjekt 49030 Sola Kulturhus, belysning i foajé**Finansieringsbehov: 420.000,- i 2014**

Foajeen er i dag kun belyst med vanlige takarmaturer. For å gjøre foajeen mer innbydende og hyggelig på kveldstid er det ønskelig med belysning som trekker frem søyler, malerier, kunstverk og andre faste installasjoner på en delikat måte. Soneinndeling gir økt fleksibilitet i forhold til forskjellige arrangementstyper der det kreves forskjellige lysscenarioer. Soneinndeling vil minske behovet for ekstra opprigget lys i flere sammenhenger. Ved å få dette DMX styrt, vil man i tillegg kunne styre belysningen fra lysbord. Like dimme- og styresystemer i alle rom vil forenkle service og brukervennlighet. Dagens foajé -, og kafébelysning gir kun direktebelysning som er for svak og ujevn. Med nye armaturer vil en få opp lysstyrken, få et jevnere lys og et mer moderne uttrykk.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

Dagens armaturer har en tendens til å slippe pæren og er en risiko for brukere og publikum. I dagens armaturer blir det brukt pærer med en snitt lampestyrke på 150W. Nye sparepærer vil gi en betydelig energigevinst, de er billigere i innkjøp og varer betraktelig mye lengre. Ny lampesokkel og redusert varme gjør at de ikke vil falle ned. Pæreskifte vil også bli vesentlig redusert.

Prosjekt 49635 Sola Kulturhus, møbler i kafe/foaje**Finansieringsbehov: 300.000,- i 2015**

Møblementet i kulturhuset er over 25 år gammelt og bærer preg av å være slitt. Flere av stolene er i så dårlig forfatning at de ikke bør stå fremme til bruk. Bordene er også lite fleksible og er unødvendig store.

Prosjekt 49637 Sola Kulturhus, AV-utstyr mediesal**Finansieringsbehov: 215.000,- i 2015**

Mediesalen er ideell for fremvisning av film og til konferanser hvor avansert AV-teknikk er ønskelig. Salen vil også være mer attraktiv å leie ut med utstyr som HD projektor, medieavspiller, surround matrise, stort lerret, live kameraoverføring til web etc. Med en oppgardering av denne salen vil man også kunne få bygdekinoen opp å gå digitalt.

Prosjekt 49636 Sola kulturhus, trådløse mikrofonsystemer**Finansieringsbehov: 450.000,- i 2013**

Norske myndigheter har vedtatt at trådløse mikrofoner i 800-820Mhz området blir forbudt å bruke etter 31. desember 2013. Dette frekvensområdet vil bli brukt til det nye 4G båndet for trådløse PC er, mobiltelefoner etc. Dette betyr at alle trådløse mikrofoner i 800-820Mhz området må byttes ut. Det er allerede i gang prøvesendinger som gir lokale forstyrrelser. Dette vil øke dramatisk når det er avklart hvilke mobilbredbånds -utbyggere som får lisensene. Sannsynligvis allerede fra sommeren 2012. Det nye frekvensområdet som nå er godkjent vil i all hovedsak ligge i mellom 510-690MHz. Innenfor dette området vil det være lokale stedsforskjeller i ledige frekvenser. Kulturhusets 32 systemer brukes jevnlig med 177 trådløse dager fordelt på 123 arrangementer i 2011. Ved 50 arrangementer dette året ble det benyttet over 20 systemer. Alternativt må en leie trådløse mikrofoner fra gang til gang. Dette blir kostnadskrevenende mht leieavgifter, frakt og koordinering – en antar at investeringen vil tilsvare leieutgifter i 2-3 år.

EIENDOMSUTVIKLING**Prosjekt 19016 Kommunehus, nytt bygg (trinn I)**

Forprosjekt starter opp igjen høst 2012, ordinær prosjektgruppe etableres og tidligere arbeid gjennomgås med tanke på romprogram, behov, størrelse, kostnadsoverslag, sentrumsplan og øvrige rammebetingelser. Det forutsettes delfinansiering ved salg av kommunal eiendom (helsehus med omkringliggende tomt). Rådmannen har nøye vurdert ytterligere utsettelse av dette prosjektet. Plassituasjonen på rådhuset og helsehuset er prekær, og inneklimaet i deler av bygningsmassen (særlig rådhus bygg A) er ikke forsvarlig på sikt. Det er gjort en foreløpig vurdering av kostnader ved å forlenge bruken av eksisterende rådhusbygg (bygg A) og helsehus, samt innleie av nødvendige sentrumsnære lokaler i tillegg. Dette tilsier at alternativet til nybygg uansett medfører store kostnader som ikke gir robuste løsninger som vil fungere på lang sikt. En tyngre investering i nybygg vil dermed uansett komme.

Prosjekt 19600 Intern prosjektledelse

Administrasjonskostnader for prosjektledelse i seksjon eiendomsutvikling.

Prosjekt 19604 Erverv av areal

Prosjekt erverv av areal er styrket. Det er av fundamental strategisk betydning at kommunen kan sikre seg tilstrekkelige arealer både gjennom målrettet, langsiktig arbeid, men også ved å kunne handle raskt når sjansen byr seg. Kommunen står framfor store investeringer, og i mange tilfeller er ikke tomtekostnaden lagt inn i prosjektene pr i dag. Et eksempel er skoletomt på Jåsund, der skolen ikke er framkommer som et prosjekt i nåværende HØP, men der en må kjøpe tomt i god tid før prosjektering av skole. På gitt tidspunkt vil tomtekostnad bli lagt inn i skoleprosjektet. Økningen i rammen på prosjektet

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

har også sammenheng med den generelle økning i pris på areal som kommunen har opplevd i de senere år, og der tomtekostnadene ved Skadberg skole ble en indikator på utviklingen.

Prosjekt 29003 Skadberg skole

Skadberg skole ligger an til en overskridelse i budsjettet på ca 6 mill kroner, noe som utgjør ca 2,5 % totalt. Totalrammen økes fra 236,5 mill kroner til 242,5 mill kroner, herav 10 mill kroner i 2013.

Noen av årsakene til økte kostnader på Skadberg er at det ble oppdaget fjell underveis i byggeprosessen etter omplassering av bygget, og det var forutsatt at stedlige masser kunne brukes til tilbakefylling til bygget. Fordrøyningsbassengets kapasitet måtte utvides vesentlig. Videre medførte omlegging av stiene vesentlig større lømurer langs stiene og mot naboer enn forutsatt. Ventilasjonsnettet ble endret til å ligge i grunnen og ikke på tak. Hertil kommer andre endringer og omplasseringer som medførte tilleggskostnader og forsinkelser i nedre uteområde. Massekontroll på grunnarbeider er enda ikke endelig, og kan medføre reduksjon i overskridelser.

I forbindelse med handlings- og økonomiplan 2013-2016 er det også satt av 10 mill kroner i 2012 til vegtiltak utenfor skoletomten som var vedtatt etter at byggingen startet. Av dette finansieres 2 mill kroner ved overføringer fra andre utbyggere. Rådmannen vil også vurdere prosjektet opp mot budsjetterte veiprojekt i forbindelse med årsavslutningen for 2012.

Prosjekt 29044 Ressurssenter Grannes skole, utvidelse

Ny reguleringsplan ble vedtatt i mai 2012. Det pågår omprosjektering av bygget for å tilfredsstille nye forskrifter samt prosjektering av nytt uteareal. Prosjektet har hatt en generell økning i både omfang og pris. De opprinnelige planer var et tilbygg til skolen på Grannes, men arealbehov for brukere og ansatte har økt for å innfri nødvendige behov og tjenestenivå. Det har videre i forbindelse med ny plassering av eget bygg, vært nødvendig å omregulere uteområdet bl.a. med ny av-/påkørsel fra hovedvei, ny tilkomst og snuhammer. Nytt bygg må ivareta byggforskrifter i TEK 10. Forprosjekt er klart i løpet av høst 2012. Kostnader for hele prosjektet kan da kvalitetssikres.

Prosjekt 29063 Røyneberg skole, innredning i kjeller nybygg

Prosjektering pågår. Oppstart høst 2012.

Prosjekt 29070 Skolebruksplan, økt ungdomsskolekapasitet i sentrum

Skolebruksplanen viser ett fremtidig behov for ny ungdomsskole i sentrum. Rådmannen foreslår imidlertid å løse kapasitetsutfordringene på ungdomstrinnet i denne planperioden uten nybygg. Dette kan løses på flere måter og rådmannen ser for seg en nærmere utredning av ulike alternativ. Dette prosjektet tar opp i seg de kostnadene en slik tilpasning vil medføre.

Prosjekt 29073 Skolebruksplan, rehabilitering/påbygg

Sola skole, teknologisk lab, lærerrom, kontorer, arbeidsrom for lærere. Sande skole 4 klasserom. Rådmannen fremmer i skolebruksplanen forslag om fortsatt drift av Sola skole (1.-7. trinn) samt en økning av elevkapasiteten på barnetrinnet i sentrum ved utvidelse av Sande skole med fire undervisningsrom. En nødvendig oppgradering / rehabilitering av deler av bygningsmassen ved Sola skole, påbygg Sande skole og ytterligere tilpasninger av Stangeland skole (skoleformål) er lagt inn i dette prosjektet.

Prosjekt 29616 Røyneberg Skole, trafikkkløsning (parkering)

Tegningsgrunnlag under utarbeidelse. Oppstart: 2015

Prosjekt 39050 Handlingsplan psykisk helse, bofellesskap

4 boenheter og personalbase i et bokollektiv er under planlegging. Tomt er avsatt på samme område som lavblokkene i Skadbergvegen/Åsenvegen. (Lavblokkene er prosjekt 39068. Har vært ute på høring og skal behandles i høst. Avventer resultat. Prosjektledelse Novaform). Det er forutsatt minimum 20 pst boligtilskudd fra Husbanken.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 39052 Nytt sykehjem i Sola**

Arkitekt er engasjert. Avventer sentrumsplan og klare rammebetingelser. Planarbeidet så langt er gjort ut fra følgende føringer: *Totalt 80 plasser (64 sykehjemsplasser + 16 plasser i omsorgsbolig).*

Bygget skal i tillegg inneholde dagsenter for personer med demens, base for hjemmetjenesten, legesenter, fysio- og ergoterapi, storkjøkken. Det skal også vurderes å legge til rette for eldresenter. Siden det nå har gått en tid siden romprogrammet ble laget, er en ny gjennomgang av dette påkrevd.

I k.sak 68/11 ble rådmannen bedt om å vurdere å få plass til 120 plasser i dette prosjektet. Ut fra både økonomiske hensyn, og usikkerhet knyttet til hvordan omstilling og ulike tiltak knyttet til samhandlingsreformen vil påvirke behovet, vil rådmannen anbefale 80 plasser.

Sykehjemstomta er nå tatt ut av områdeplanen for Sola sentrum, og det betyr at tomte, som i kommuneplanen er delt mellom rødt, grønt og gult, kan få egen reguleringsplan.

Det er forutsatt delfinansiering ved investeringstilskudd fra Husbanken på til sammen 85,1 mill kroner, basert på nye satser i statsbudsjettet for 2013.

Prosjekt 39055 TABO, utvidelse

Utvidelse pågår. Planlegges med 15 sykehjemsplasser, dagsenter for demente og nye arealer for fysio- og ergoterapi. Skal stå ferdig høst 2013. 39056 innlemmes i 39055. Investeringstilskudd på rundt kr 800 000 per plass forventes siden prosjektet ikke følger de nye 2013-satsene fra Husbanken.

Prosjekt 39057 Bofellesskap Myklebust BB-10

På Myklebust er det avsatt en tomt, BB10, som er regulert til boligsosialt formål. Det blir bygget en lavblokk med 8 leiligheter, der den ene skal brukes til personalbase. Leilighetene skal leies ut av kommunen til brukerne. Denne blokken ligger på samme tomt som prosjekt 39077 Myklebust BB-9 som er leiligheter for salg til kommunens innbyggere, men er skilt ut som eget prosjekt for ordens skyld. Kjøp av tomt på prosjekt 39077 må derfor sees i sammenheng med dette prosjektet 39057. Det forutsettes tilskudd fra Husbanken på kr 840 000 per bolig i henhold til tilskuddsatsene (2013) for omsorgsboliger.

Prosjekt 39059 Boligsosial handlingsplan, nye kommunale utleieboliger

I perioden 2013-2014 vil det bygges 12 leiligheter for kommunal utleie. Dette er 10 av 60 leiligheter i prosjekt 39068 Byggeprosjekt Skadbergbakken/Åsenveien lavblokker, og 2 av 10 leiligheter i prosjekt 39077 Byggeprosjekt Myklebust BB-9, med en kostnadsramme på til sammen 23 mill. Herav 14 mill i 2013 og 9 mill i 2014. Videre ut i planperioden er det ytterligere behov for å sette i gang nye byggeprosjekter og kjøp av boliger for å følge opp kommunens boligsosiale handlingsplan. Det søkes boligtilskudd fra Husbanken, som normalt ikke overstiger 20 % av godkjente prosjektkostnader. Det legges derfor til grunn 20 % tilskudd til disse leilighetene.

Ventelistene til kommunale boliger er økende. Mange av de som venter på bolig bor på pensjonat/hospits. Dette er et dårlig tilbud for brukerne og svært kostbart for kommunen. Husbanken har gitt kommunen kompetansetilskudd for å rullere den boligsosiale handlingsplanen og samtidig jobbe aktivt for å få realisert prosjekter.

Prosjekt 39068 Lavblokker Skadbergbakken /Åsenveien (eiendomsutvikling)

Prosjektering gjennomgått. Avventer andregangsbehandling av reguleringsplan i oktober 2012. Det skal bygges fire lavblokker med 15 leiligheter i hver blokk. Det er lagt opp til nøktern standard der boligpris er tilpasset ungdomsboliger, boliger for førstegangsetablerere, og at denne type bolig kan være åpningen fra å gå fra leiet til eiet bolig. Kommunen har lagt planer om å kjøpe til sammen ti leiligheter av de totalt seksti til eget bruk (Boligsosial handlingsplan prosjekt 39059). Oppstart: Vinter/Vår 2013. Prosjektledelse Novaform. Budsjett 2013 på 47 millioner.

Prosjekt 39073 TABO, personalbase omsorgsboliger

Oppstart når prosjekt 39055 utvidelse av TABO ferdigstilles. I k.sak 6/10, Plan for utbygging av sykehjem og omsorgsboliger for eldre 2010-2030, er det vedtatt å legge til rette omsorgsboligene på

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

TABO slik at de kan fungere som et bofellesskap med heldøgnsomsorg. Dette krever bygging av personalbase og omgjøring av en av leilighetene til fellesareal. Med dette får en 8 leiligheter. Det foreslås å gjennomføre dette når utbyggingen på TABO er ferdig og den leiligheten som i dag brukes til dagsenter kan frigjøres. Kalkylen er grovkalkulert, må beregnes nærmere. Budsjetteres med oppstart 2014.

Prosjekt 39077 Byggeprosjekt Myklebust BB-9 (eiendomsutvikling)

Oppstart detaljprosjektering: Høsten 2012. BB9 er 10 noe større leiligheter, og skal i utgangspunktet selges etter tildelingsregler i kommunen. Budsjett 2013 på 23,5 millioner.

Prosjekt 39078 Varmtvannsbasseng

Varmtvannsbasseng i Helsehuset er reparert etter ekstraordinær tildeling, og fungerer foreløpig tilfredsstillende. Det er ennå ikke tatt en endelig avgjørelse om ny plassering, men mest sannsynlig er det mest rasjonelt og hensiktsmessig å ha et varmtvannsbasseng tilknyttet Solahallen. Prosjektet er tidligere vedtatt for 2015, og trenger ytterligere prosjektering og kalkulasjon før endelig ramme kan settes.

Prosjekt 39080 Sande dagsenter, ombygging

Sande dagsenter er i dag lite funksjonelt for brukergruppen. Kapasiteten ved dagsenteret er sprengt slik det er i dag. Det er stort behov for utbedringer av nåværende romløsninger, samt påbygg for å få et større areal. Blant annet må bad/ stellerom utvides for å gi verdige forhold for brukerne og tilfredsstillende arbeidsstillinger for ansatte. Hele bygget bør sees på i sammenheng, for å finne en optimal løsning. Det må også vurderes om uteområdet kan tilpasses bedre til rullestolbrukere.

Prosjekt 39082 Myklebust CB6-12-13 leiligheter (eiendomsutvikling)

Detaljregulering pågår. Forberedes til 2. gangs behandling etter offentlig ettersyn. Budsjett 2013 på 21 millioner.

Prosjekt 39083 Myklebust CB8-11-14 kjede-/rekkehus (eiendomsutvikling)

Detaljregulering pågår. Forberedes til 2. gangs behandling etter offentlig ettersyn. . Budsjett 2013 på 21 millioner.

Prosjekt 39617 Nødstrømsaggregat TABO

Nødstrømsaggregat er bestilt. Her viser det seg at kostnaden blir høyere enn først ventet og oppjusteres til 1,15 million mot de først antatte 750'. Aggregatet bygges inn i TABO og ventes ferdig i 2013.

Prosjekt 49020 Sola Kulturhus, rehabilitering (strakstiltak)

Godkjent søknadssum fra Husbanken på kr 1 mill, de resterende 500 000,- forventes utbetalt i 2013.

Prosjekt 49025 Sola kirkegård – nytt driftsbygg (bårehus)

Opprinnelig prosjekt overskred prosjektrammen. Omprosjektering foregår for å finne rimeligere løsninger. Oppstart bygging høsten 2012. Prosjekt 49026 er innlemmet.

Prosjekt 49028 Tananger bibliotek, tilbygg

Forventet inntekt (spillemidler) i 2013 tilhørende ferdig prosjekt 49028 i 2012.

Prosjekt 49033 Sola kulturhus, brannsikring

Utskifting av branndører og -vinduer er fullført, mindre detaljer gjenstår. Når det gjelder brannsikringen av kulturhuset er mesteparten ferdig. Hubro, leverandøren av branndører og -vinduer, aksepterte denne uken å betale dagbøter på kr 82 323 (10 % av kontrakten) slik at vi nå er endelig enig om sluttfaktura. Det som gjenstår er å ta en befaring med brannkonsulenten og påse at alt er gjort iht. brannrapporten. Dersom alt er i orden har vi ca. 280 000 kr igjen på prosjektet. Gjenstående midler anbefales å slås sammen med prosjekt 49036 nytt SD-anlegg ettersom brannalarmanlegg og SD-anlegg kan gå på samme system og derfor bli billigere.

Prosjekt 49036 Sola kulturhus, rehabilitering

Planlagt oppstart 2013. Budsjettert 1,5 million i handlings- og økonomiplan 2012-15. SD-anlegg ansees som investering, resten vedlikehold og drift. Må omprosjekteres til kun å gjelde SD-anlegg.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 49037 Lokaler Sola pistolklubb**

Erstatningshall for Skiljaberghallen for Sola pistolklubb. Prosjektet er foreslått prioritert i handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv og det vil søkes om spillemidler tilsvarende 1/3 av prosjektets budsjetterte kostnad.

Prosjekt 59509 Solahallen, rehabilitering idrettshall

Oppstart prosjektering høst 2012. Rammer må avklares. Prosjektet er foreslått prioritert i handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv og det vil søkes om spillemidler tilsvarende 1/3 av prosjektets budsjetterte kostnad.

Prosjekt 59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer

Åsenhallen er under reprosjektering. Den opprinnelige kalkylen på kr 7,9 millioner inkl. lyd og skjerm, viste seg å være underbudsjettet. I forbindelse med behandling av 2. tertialrapport er det vedtatt å øke budsjettet. Avhengig av kommunestyrets behandling av tertialrapporten, vil budsjettet bli innarbeidet i HØP 2013 – 2016. Da arbeidet med talldelen til rådmannens forslag ble avsluttet, var det lagt inn 18 mill kroner i budsjetterte anleggskostnader og 3,3 mill kroner i forutsatte spillemidler. Anslagene vil bli justert i forbindelse med formannskapets behandling. Rådmannen har fått indikasjoner på at potensialet for spillemidler kan være høyere, opp mot 5 mill kroner.

KOMMUNALTEKNIKK – VANN, AVLØP OG RENOVASJON**Vann:****Prosjekt 59026 V101 - Oppgradering utestasjoner vann**

Generell oppgradering av vannstasjonene for å holde de i driftsmessig god stand og for å levere vann av god kvalitet.

Avløp:**Prosjekt 59101 A97 - Rehabilitering pumpestasjoner,**

Eksisterende pumpestasjoner for avløp må rehabiliteres på grunn av alder og slitasje. Dessuten må stasjonene tilpasses arbeidsmiljøkrav for utførelse av drift og tilsyn ved stasjonene.

Prosjekt 59114 A135 - Tilstandsvurdering tiltak

Kommunalteknikk ser et tydelig behov for å gå mer grundig gjennom avløpsnettet med kamera og dokumentere kvaliteten. Dette bør gjøres for å få et godt beslutningsgrunnlag når vi vurderer hva som til enhver tid skal utskiftes og saneres. Prosjektmidlene brukes til å undersøke ledningsnettet og foreta utbedringer i forbindelse med dette. Det viser seg at det er store variasjoner i kvalitet på eksisterende ledningsnett. Arbeidet bør derfor fortsette.

Prosjekt 59115 A154 Raffinerivegen

Etablering av nytt avløpsanlegg langs Raffinerivegen. Dette prosjektet er nødvendig for å få gjennomført VA prosjektene på Kolnes. Forventet oppstart 2015.

Prosjekt 59116 A155 Vigdelsvegen

Etablering av nytt avløpsanlegg fra Hellestø til Tjelta for å avlaste forurensing til Harvelandsvatnet og strandområder på Hellestø. Anleggsoppstart samordnes med byggingen av GS -veg langs Vigdelsvegen, anlegget er lagt inn i vegområdet og tilpasset den nye GS -vegen langs Vigdelsvegen. Dette medfører økte kostnader. En forutsetter at vegvesenet er klar til oppstart med GS -vegen sent i 2012.

Prosjekt 59118 A173 Kartlegging av fremmedvann.

Arbeidet pågår. Det er påvist flere feilkoplinger hvor ledningseier er pålagt retting av feil. Forventes ferdig i 2016.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Renovasjon:****Prosjekt 59206 RI16 Renovasjon, (årsbevilgning)**

Nye innkjøp og supplering av gammelt renovasjonsutstyr samt til innkjøp og nedsetting av nedgravde beholdere.

Vann og avløp (Felles prosjekter):

Prosjekt 59327 VA18 Bergjevegen Ledningsanlegget i området skal saneres. Prosjektet er utsatt noe i tid. Kommunalteknikk har kontrollert ledningene og mener at prosjektet kan utsettes noe for å få en jevnere investeringstakt. Anleggskalkylen er oppjustert i forhold til dagens prisnivå. Beregnet oppstart 2014.

Prosjekt 59329 VA48 Sørsjøvegen

Kommunalteknikk må gjennomføre tiltak på ledningene i området, etter brudd på eksisterende vannledning. Dette for å fornye ledningsanlegget og sikre tosidig leveranse av vann.

Prosjekt 59335 VA111 Uforutsette tiltak,

Midler for å kunne sikre en god leveranse til alle abonnenter når det oppstår uforutsette hendelser innenfor VA -området. Det kan også være tilfeller av at små prosjekter som ikke er prioritert i hovedplanen må utføres.

Prosjekt 59337 VAR105 Div mask/utrustning/utstyr

Til innkjøp av diverse utstyr til VAR sektoren.

Prosjekt 59342 VA74 Nordsjøvegen Sola strandhotell- airporthotellet

Prosjektet ble fremmet for sikring av forsyningssikkerheten til Sola sør. Prosjektet er prisjustert. I revisjon av hovedplaner 2009 ble boligområdet ved Airporthotellet tatt inn i prosjektet. Dette medførte kostnadsøkning på ca 12 mill kr i tillegg til prisjusteringer. Prosjektet har blitt utsatt flere ganger for samkjøring med GS - veg prosjektet for å unngå gjentatte anleggsarbeider i samme området. Prosjektet må ses i sammenheng med leggingen av nye hovedledninger på Solastranden. Forsyningssikringen av vann er viktig og dette er en del av de nødvendige tiltak som må gjennomføres for å sikre nok vann til Sola sør. I tillegg vil det bidra til ytterligere sanering av private avløpsanlegg i området.

Prosjekt 59350 VA 07 Skibmannsvegen del 2

Saneringsprosjekt. Separering avløp/overflatevann og legging av nye vannledninger i Skibmannsvegen øvre del med tilstøtende veger, ses i sammenheng med prosjekt 59355, VA06 Torkelsparken. Prosjektet er utvidet og prisjustert. Hovedplan prosjekt VA 150 Sluppvegen er inntatt i dette prosjektet, for kostnadseffektivisering/- reduksjon ved samkjøring. Prosjektet er framskyndet for framtidig åpning av bekk i Torkelsparken i forbindelse med sentrumsplaner for Tananger. Dette vil medføre en større økning i investeringsbudsjettet de nærmeste årene for å få gjennomført saneringen før bekken gjennom Torkelsparken åpnes. Bekken i Torkelsparken kan etter kommunalteknikk oppfatning ikke åpnes før overliggende avløpsanlegg er sanert. Skibmannsvegen del 2 startet opp i september 2012.

Prosjekt 59351 VA56 Sandefeltet

Saneringsprosjekt. Separering avløp/overflatevann og legging av nye vannledninger i Sandefeltet. Prosjektet har blitt utsatt i påvente av gjennomføringen av VA-55, Fjordvegen-Skiljaberget og VA-177 Knatten, som begge må tas i forbindelse med Solasplitten avskjærer eksisterende avløpsanlegg. Forventet oppstart 2013/14.

Prosjekt 59352 VA151 - Sørkolnesvegen**Prosjekt 59353 VA152 - Kolnesvegen sør****Prosjekt 59354 VA153 – Kolnesvegen nord**

Disse 3 prosjekter i Kolnesområdet bør sees i sammenheng for sanering av eldre hovedvannledning og legging av nytt trykkavløpssystem i området. Forventet oppstart for disse 3 delprosjektene er 2013/14.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 59355 VA 06 - Torkelsparken del I**

På grunn av planlegging og fremtidig utførelse av miljøgate i Tananger, må det i den forbindelse gjøres tiltak på va-anleggene langs Tananger ring fra Tananger havn til Skibmannsvegen. Avløpsledningene er fellesanlegg og må separeres før gaten opprustes. Anlegget er blitt mer omfattende enn opprinnelig planlagt med bl. a. dypere grøftetrase. Dette medfører økte prosjektkostnader. Forventet oppstart 2014

Prosjekt 59356 Tiltak ved utbyggingsprosjekter

Ved private utbyggingsprosjekter er det som oftest deler av det offentlige anlegg som må utbedres eller fornyes i samband med utbyggingen. En del av denne kostnaden kan ikke pålegges utbyggeren, slik at kommune må dekke dette. For å ha en reserve til dette er det i hovedplan for Vann og Avløp avsatt bevilgninger til slike tiltak.

Prosjekt 59357 VA55 Fjordvegen/Skiljaberget

Saneringsprosjekt. Separering avløp/overflatevann og legging av nye vannledninger i området ved Fjordvegen/Skiljaberget. I sammenheng med bygging av Solasplitten må det foretas sanering av ledningsnettene her. Anlegget antas ferdig årsskiftet 2012/13. Sluttoppgjør forventes i 2013.

Prosjekt 59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimfeltet

I forbindelse med omlegging/bygging av ny veg til Ljosheimfeltet må det foretas sanering av de gamle va-anleggene i området. Det er foretatt ny kalkyle på grunnlag av nye priser på anleggsarbeider. Dette har medført at kostnadene har steget i forhold til tidligere avsatte midler. Prosjektet er forsinket pga mindre omreguleringstiltak.

Prosjekt 59359 VA40 - Grotnes Nord**Prosjekt 59360 VA42 - Grotnes Sør**

Dette er 2 saneringsprosjekt for utskifting av eldre vannledninger, separering overflatevann/spillvann og legging av nytt avløpsanlegg i Grotnesområdet. Prosjektene er utsatt i tid pga kapasitetsproblemer hos planleggere og utførende entreprenørselskaper i tillegg til manglende fullfinansiering. Forventet oppstart for disse delprosjektene er 2015.

Prosjekt 59362 VA177 Knatten

Saneringsprosjekt. Prosjektet er forsert i forhold til hovedplanen og kommer inn som konsekvens av byggingen av Solasplitten. Anlegget er høyt prioritert som følge av dette og en forventer oppstart tidlig i 2013.

Prosjekt 59363 VA Undergang Røyneberg barnehage,

Ved en inkurie ble det lagt inn en budsjettstørrelse i talldelen, som skal utgå.

Teknisk drift:**Prosjekt 59901 P107 Biler og maskiner**

Fornyng av kjøretøy, maskiner, utstyr mv. innenfor seksjon teknisk drift sitt ansvarsområde. Innkjøpene avskrives over opparbeidede fondsmidler for teknisk drift.

Prosjekt 59902 P109 Diverse maskiner, utrustning

Deler av seksjon produksjon teknisk drift sitt verkstedutstyr, mindre maskiner mv. er til dels utslitt og trenger fornying.

KOMMUNALTEKNIKK – VANN, AVLØP OG RENOVASJON – NYE PROSJEKTER**Prosjekt 59104 A 179 Pumpeledning langs Forusbeen.****Finansieringsbehov avløp: 2.600.000,- i 2013**

Prosjektet er viktig for sikring av avløpsveier for spillvann fra Skadbergområdet. Gjelder etablering av pumpeledning langs Forusbeen fra Varabergvegen til avløp Vest, Sandnes kommune, kostnadsberegnet til kr 2,6 mill. Anlegget vil være framtidsrettet med tanke på økt fortetting i Sola sentrum og sørover mot Tjelta. I tillegg vil det også være tilrettelagt for eventuell utbygging på Skadberg på nåværende Sandnes

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse

kommunes side. En vil da kunne oppnå utsettelse av utvidelsen av VA -anlegg fra Sola sentrum mot Grannes. I tillegg skal det bygges g/S-vei langs Forusbeen med snarlig oppstart. Kommunalteknikk anser synergieffekten som svært viktig mht kostnader og trassevalg. Anlegget bør prioriteres i planer.

Prosjekt 59312 VA 157 Ølbergvegen.

Finansieringsbehov vann: 4.250.000,- i 2016

Finansieringsbehov avløp: 4.250.000,- i 2016

Finansieringsbehov samlet: 8.500.000,- i 2016

Gjelder videreføring av avsluttet prosjekt; VA-164 Solastranden. Tas inn i HØP fra 2016, i henhold til vedtatt hovedplan for vann og avløp fram til 2028.

KOMMUNALTEKNIKK - VEG**Prosjekt 59404 G/S Veg langs FV379 Vigdelsveg**

Utførelsen av vegprosjektet er overtatt av Statens vegvesen. Anleggstilskudd i 2013 forskutteres i påvente av refusjon fra Rogaland fylkeskommune i 2016. Det er ikke budsjettert momskompensasjon i tilknytning til prosjektet.

Prosjekt 59406 Utskifting gatelys (årsbevilgning)

Gjelder oppgradering og fornying av gatelysnettet i kommunen. Bevilgningene må økes i forbindelse med utskifting og oppgradering av gatelys i Skibmannsvegområdet samtidig som det foregår sanering av VA anlegg i samme område.

Prosjekt 59419 Trafikksikring, standardheving veger (årsbevilgning)

Totalt er det registrert nødvendige trafikksikringstiltak med samlet kostnadsramme på ca 45 mill kr. Ved tidligere budsjettbehandlinger er det avsatt 2,5 mill til trafikksikring hvert år i planperioden. Dette utgjør anslagsvis kommunens andel av kostnadene med gjennomføringen av trafikksikringstiltak. Sammen med midler fra veimyndigheter og bompengoordningen vil en kunne realisere 3-4 prioriterte prosjekter hvert år. De midler som bevilges hvert år vil bli fordelt på aktuelle vegprosjekt. Det foreslås avsatt kr 1 mill pr år i planperioden.

Prosjekt 59425 Trafikksikring, ikke spesifikke tiltak (årsbevilgning)

Prosjektmidler til trafikksikkerhetsarbeider som oppstår i løpet av året, og er del av trafikksikkerhetsplanen. Dette kan være omlegging av mindre veikryss, sikring av gang-/sykkelveier og lignende.

Prosjekt 59426 G/S veg Nordsjøvegen

Kommunestyret har bevilget 2 mill. kr til å lage G/S veg langs Nordsjøvegen innenfor eksisterende vegområde, med øremerket finansieringsbidrag på 0,5 mill kroner. Prosjektet tilrås rebudsjettert. Planarbeid er startet.

Prosjekt 59428 Solastrandveg

Det er avsatt bevilgninger til tiltak i forbindelse med privat opparbeidelse av Solastrandveg for kommunal overtakelse. Oppstart forventes i 2013. Vegen skal dekkes av Statoil men vi som byggherre på forvente en kostnad på opp om lag kr 300 000,-.

Prosjekt 59432 Tananger ring, miljøgate (MPG)

Investeringene forskyves i påvente av godkjent reguleringsplan.

Prosjekt 594333 Sandesletta miljøgate (MPG)

Investeringene forskyves i tid i påvente av godkjent reguleringsplan.

Prosjekt 59435 Ljosheimfeltet ny adkomstveg

Prosjektet er noe forsinket pga mindre omregulering i området. Prosjektet samordnes med VA-prosjektet 59358.

Rådmannens forslag til investeringsbudsjett 2013-2016, beskrivelse**Prosjekt 59437 Småanlegg veger (busskur mv)**

Det kommer i løpet av året opp flere saker hvor det ønskes utført mindre tilpassingsarbeider på veger. Dette er ikke driftsrelaterte oppgaver eller trafikksikringsarbeider. Noen oppgaver oppstår i forbindelse med andre utbygginger og hvor det bør gjøres tiltak for å få prosjektene komplettert og på sikt spare penger. Dette innebærer også forespørsler om oppsetting av busskur, maling av veistriper, merking av opp-/nedkjørsler til underganger osv.

Prosjekt 59440 Ræge kirke, ny veg

Prosjektet forventes å starte opp i 2014.

Prosjekt 59446 Fortau Røyneberg skole/ bhg

I reguleringsplan 04 I I Myklaberglia delfelt A er det prosjektert ny fortau langs Myklaberglia fra Ossbergvegen inn til ny barnehage. Kommunalteknikk har kalkulert kostnaden til opparbeiding av fortauet til kr 1 700 000. inkl. mva.

AREALBRUK**Prosjekt 59671 Eksterne konsulenter: Digitalisering av bygge og landbruksarkivet.**

Scanning av byggesaks, -samt landbruksarkivet. Vi har i løpet av våren 2012 gjennomført et forprosjekt for ovennevnte, i regi av firmaet Geomatikk, basert på innhentet tilbud fra flere. Resultatet av forprosjektet foreligger nå. Pris for prosjektet er beregnet til kr 2,37 millioner i 2013. samt 0,063 i 2014 og 0,063 i 2015.

Nye tiltak i drift - rådmannens anbefaling

<i>Endringer i planperioden - beskrivelse</i>	<i>Årsverk 2013</i>	<i>Årsverk totalt</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>Sum</i>
RÅDMANNSNIVÅ MED STABER							
Avdeling personal og administrasjon:							
a 40% årsverk til IA - arbeid	0,40	0,40	240 000	240 000	240 000	240 000	960 000
Avdeling økonomi:							
a Kemnerkontoret, konsekvens av demografi - antall innbyggere / yrkesaktive	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
a - finansiert ved økt skatteinngang (indirekte sammenheng)			-600 000	-600 000	-600 000	-600 000	-2 400 000
a Fagleder budsjett	1,00	1,00	500 000	700 000	700 000	700 000	2 600 000
Fagstab oppvekst							
a Økonomirådgiver	1,00	1,00	350 000	700 000	700 000	700 000	2 450 000
a Spesialrådgiver barnehagemyndighet, ref. toårig prosjekt (2010-2012)	1,00	1,00	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Fagstab levekår:							
a Kommunelege økning fra 50% til 100% stilling	0,50	0,50	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
a Felles kriseteam med nabokommuner			130 000	130 000	130 000	130 000	520 000
TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST							
Barnehage:							
b Nye barnehageplasser i kommunale og ikke- kommunale barnehager (moderat anslag)			3 000 000	8 000 000	13 000 000	18 000 000	42 000 000
b Stipendordning			200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Skole:							
b Elevtall demografi (moderat anslag)			1 500 000	5 000 000	8 000 000	11 000 000	25 500 000
b Spesialundervisning, økt timeramme	1,00	4,00	600 000	1 200 000	1 800 000	2 400 000	6 000 000
b Videreutdanning lærere (kommunal andel: 1/4, statlig andel: 2/4)			750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000
b SFO, assistenter funksjonshemmede barn - demografi / flere barn med behov (moderat anslag)			1 000 000	1 500 000	2 000 000	2 500 000	7 000 000
Barnevern:							
b Økt saksbehandler ressurs - 3 årsverk (moderat anslag)	1,00	3,00	600 000	600 000	1 200 000	1 800 000	4 200 000
b - forutsatt øremerket finansiering			-600 000	-600 000	-1 200 000	-1 800 000	-4 200 000
b Kompetansemidler og tilhørende driftsutgifter			200 000	200 000	400 000	600 000	1 400 000
b - forutsatt øremerket finansiering			-100 000	-100 000	-200 000	-300 000	-700 000
Helsestasjonstjenester:							
b Helsesøsterstillinger	1,00	3,00	600 000	600 000	1 200 000	1 800 000	4 200 000
TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR							
Nye plasser med heldøgnsomsorg:							
c Påbygg TABO, tre fjerdedeler av årseffekt i 2014	0,00	17,50	0	7 875 000	10 500 000	10 500 000	28 875 000
c Nytt sykehjem i Sola - Estimert 20-25 årsverk fra medio 2016	0,00	25,00	0	0	0	7 500 000	7 500 000
Hjemmebaserte tjenester:							
c Økt grunnbemanning i hjemmetjenesten (moderat anslag)	11,00	26,00	7 000 000	10 000 000	13 000 000	15 600 000	45 600 000
Miljøtjenesten:							
c Nye boliger og ambulant team, (obs k.styret 53/12 hvor fem årsverk i 2013 ble forskuttet)	5,00	13,00	3 000 000	4 200 000	6 000 000	7 800 000	21 000 000
c - toppfinansiering ressurskrevende tjenestemottakere - foreløpig forutsetning			-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000	-4 000 000	-10 000 000
c Økt bemanning dagsenter 1 årsverk	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
Soltun alderspensjonat:							
c Økt grunnbemanning (i påvente av nytt sykehjem)	4,50	8,50	2 700 000	3 900 000	5 100 000	5 100 000	16 800 000
Psykisk helsearbeid:							
c Handlingsplan psykisk helse, bokollektiv i Skadberg/ Åsen, 4 årsverk	0,00	4,00	0	0	2 400 000	2 400 000	4 800 000
c Ambulant rusteam - stillingene opprettet i HØP 2010-2013, midler mangler (nå finansiert av rusmidler innlemmet i rammetilskuddet)	2,00	2,00	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
NAV:							
c Handlingsplan mot fattigdom K. sak 37/12			100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
TJENESTEOMRÅDE KULTUR OG SAMFUNNSUTVIKLING							
Areal:							
d Stilling plan, arealplanlegger	1,00	1,00	380 000	750 000	750 000	750 000	2 630 000
d Stilling plan, arealplanlegger 70 % selvkost			-266 000	-525 000	-525 000	-525 000	-1 841 000
d Stilling oppmåling, oppmålingsingeniør	1,00	1,00	570 000	750 000	750 000	750 000	2 820 000
d Stilling oppmåling, oppmålingsingeniør 50 % selvkost			-280 000	-370 000	-370 000	-370 000	-1 390 000

Endringer i planperioden - beskrivelse	Årsverk 2013	Årsverk totalt	2013	2014	2015	2016	Sum		
Eiendom:									
d Utvidelse Tananger bo- og velferdssenter, ny renholder	1,30	1,30	300 000	700 000	700 000	700 000	2 400 000		
d Utvidelse Tananger bo- og velferdssenter, øvrig forvaltning, drift og vedlikehold			750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000		
d Vaktmesterpool øvrige formålsbygg (på grunn av økt bygningsmasse)	0,90	0,90	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000		
d Økte kommunale utearealer/friområder (sommerhjelp mv.)	0,50	1,00	175 000	175 000	175 000	350 000	875 000		
d Skadberg skole og flerbrukshallen, forvaltning, drift og vedlikehold			5 200 000	5 200 000	5 200 000	5 200 000	20 800 000		
d Bygg og anlegg som tas i bruk i løpet av planperioden (år 2-4), forvaltning, drift og vedlikehold			0	500 000	500 000	1 300 000	2 300 000		
Kommunalteknikk:									
d Utvidelse stillingshjemmel som konsulent	0,50	0,50	280 000	280 000	280 000	280 000	1 120 000		
d Ingeniørstilling	1,00	1,00	325 000	650 000	650 000	650 000	2 275 000		
KULTUR OG FRITID									
Fritid									
e Fritidskonsulent	1,00	1,00	650 000	700 000	700 000	700 000	2 750 000		
e Klubbarbeider psyk. utv.h.	0,17	0,17	82 000	82 000	82 000	82 000	328 000		
TOTALSUM ALLE TILTAK			38,77	119,77	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000	267 272 000
Rådmannsnivå med staber	a	4,90	4,90	2 420 000	2 970 000	2 970 000	2 970 000	11 330 000	
Oppvekst	b	3,00	10,00	7 750 000	18 100 000	27 900 000	37 700 000	91 450 000	
Levekår	c	23,50	97,00	13 600 000	25 875 000	35 900 000	46 800 000	122 175 000	
Samfunnsutvikling	d	6,20	6,70	7 934 000	10 110 000	10 110 000	11 085 000	39 239 000	
Kultur og fritid	e	1,17	1,17	732 000	782 000	782 000	782 000	3 078 000	
TOTALSUM PRIORITERTE TILTAK			38,77	119,77	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000	267 272 000
HANDLINGSROM I DRIFT - FORELØPIG INDIKASJON				36 427 000	57 758 000	79 199 000	98 203 000	271 587 000	
TIL DISPOSISJON / BRUK AV DISPOSISJONSFOND (NEGATIVT FORTEGN)				3 991 000	-79 000	1 537 000	-1 134 000	4 315 000	
TIDLIGERE VEDTATTE SPARETILTAK I 2011 INKLUDERT I BASIS				-35 000 000	-35 000 000	-35 000 000	-35 000 000	-140 000 000	
TIDLIGERE VEDTATTE SPARETILTAK I 2012 INKLUDERT I BASIS				-18 000 000	-18 000 000	-18 000 000	-18 000 000	-72 000 000	
OMSTILLING I DET ETABLERTE TJENESTETILBUDET (BASIS)				-5 000 000	-12 000 000	-17 000 000	-17 000 000	-51 000 000	
OMSTILLING GJENNOM NYE TILTAK (frie inntekter øker mer enn demografikostnader)				-5 000 000	-10 000 000	-15 000 000	-20 000 000	-50 000 000	
SAMLET OMSTILLING				-63 000 000	-75 000 000	-85 000 000	-90 000 000	-313 000 000	
REALVEKST FRIE INNTEKTER (2013: FRA RNB2012)				41 400 000	34 200 000	39 000 000	37 600 000	152 200 000	

Endringer i planperioden - beskrivelse	Årsverk 2013	Årsverk totalt	2013	2014	2015	2016	Sum
RÅDMANNSNIVÅ MED STABER							
Avdeling personal og administrasjon:							
Et halvt årsverk arkiv	0,50	0,50	270 000	270 000	270 000	270 000	1 080 000
Styrket lederopplæring			80 000	80 000	80 000	80 000	320 000
a 40% årsverk til IA - arbeid	0,40	0,40	240 000	240 000	240 000	240 000	960 000
100% årsverk til rådgiver	1,00	1,00	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
50% årsverk til IT - rådgiver	0,50	0,50	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
Avdeling økonomi:							
a Kemnerkontoret, konsekvens av demografi - antall innbyggere / yrkesaktive	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
a - finansiert ved økt skatteinntang (indirekte sammenheng)			-600 000	-600 000	-600 000	-600 000	-2 400 000
a Fagleder budsjett	1,00	1,00	500 000	700 000	700 000	700 000	2 600 000
Fagstab oppvekst							
a Økonomirådgiver	1,00	1,00	350 000	700 000	700 000	700 000	2 450 000
a Spesialrådgiver barnehagemyndighet, ref. toårig prosjekt (2010-2012)	1,00	1,00	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Rådgiver fagstab oppvekst	0,75	0,75	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000
Fagstab levekår:							
Bestillerkontor - styrkning av saksbehandlingsskapasitet 1 årsverk	0,00	2,00	0	600 000	600 000	1 200 000	2 400 000
Fagstab - styrking av utredningskapasiteten - ny rådgiver fra 2015	0,00	1,00	0	0	600 000	600 000	1 200 000
a Kommunelege økning fra 50% til 100% stilling	0,50	0,50	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
a Felles kriseteam med nabokommuner			130 000	130 000	130 000	130 000	520 000
Medlemsskap i organisasjonen AV OG TIL koordinator 20%	0,20	0,20	120 000	120 000	120 000	120 000	480 000
Stab kultur og idrett							
50 % Økning av driftsbudsjett organisasjons eide bygg			160 000	160 000	160 000	160 000	640 000
Informasjonsmedarb.	1,00	1,00	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
Kulturminnevernkonsulent	1,00	1,00	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
Meling sjøhus brannsikring			800 000	0	0	0	800 000
Sjøspeidere Tan nybygg			0	500 000	0	0	500 000
Bygdebok bind 5			0	600 000	1 000 000	1 000 000	2 600 000
Ungdomsteam:							
Oppsøkende psykolog	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	60 000	1 860 000
Tidlig rusoppdragelse	0,50	0,50	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
High Five - Fritid med bistand	0,50	0,50	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
TJENESTEOMRÅDE OPPVEKST							
Barnehage:							
b Nye barnehageplasser i kommunale og ikke- kommunale barnehager (moderat anslag)			3 000 000	8 000 000	13 000 000	18 000 000	42 000 000
b Stipendordning			200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Skole:							
b Elevtall demografi (moderat anslag)			1 500 000	5 000 000	8 000 000	11 000 000	25 500 000
Tid til ledelse (administrasjonsressurs på skolene)			1 200 000	1 800 000	2 400 000	3 000 000	8 400 000
b Spesialundervisning, økt timeramme	1,00	4,00	600 000	1 200 000	1 800 000	2 400 000	6 000 000
b Videreutdanning lærere (kommunal andel: 1/4, statlig andel: 2/4)			750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000
b SFO, assistenter funksjonshemmede barn - demografi / flere barn med behov (moderat anslag)			1 000 000	1 500 000	2 000 000	2 500 000	7 000 000
Veiledning nyutdannede lærere			130 000	410 000	410 000	410 000	1 360 000
Barnevern:							
b Økt saksbehandler ressurs - 3 årsverk (moderat anslag)	1,00	3,00	600 000	600 000	1 200 000	1 800 000	4 200 000
b - forutsatt øremerket finansiering			-600 000	-600 000	-1 200 000	-1 800 000	-4 200 000
b Kompetansemidler og tilhørende driftsutgifter			200 000	200 000	400 000	600 000	1 400 000
b - forutsatt øremerket finansiering			-100 000	-100 000	-200 000	-300 000	-700 000
Helsestasjonstjenester:							
b Helsesøsterstillinger	1,00	3,00	600 000	600 000	1 200 000	1 800 000	4 200 000
PPT- pedagogisk psykologisk tjeneste:							
Økt saksbehandlerressurs	0,00	2,00	0	800 000	800 000	1 600 000	3 200 000
TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR							
Nye plasser med heldøgnsomsorg:							
c Påbygg TABO, tre fjerdedeler av årseffekt i 2014	0,00	17,50	0	7 875 000	10 500 000	10 500 000	28 875 000
c Nytt sykehjem i Sola - Estimert 20-25 årsverk fra medio 2016	0,00	25,00	0	0	0	7 500 000	7 500 000
Hjemmebaserte tjenester:							
c Økt grunnbemanning i hjemmetjenesten (moderat anslag)	11,00	26,00	7 000 000	10 000 000	13 000 000	15 600 000	45 600 000
Arbeidstøy for hjemmetjenesten i 2014 og 2015			0	200 000	400 000	400 000	1 000 000

Endringer i planperioden - beskrivelse	Årsverk 2013	Årsverk totalt	2013	2014	2015	2016	Sum
Miljøtjenesten:							
c Nye boliger og ambulant team, (obs k.styret 53/12 hvor fem årsverk i 2013 ble forkuttet)	5,00	13,00	3 000 000	4 200 000	6 000 000	7 800 000	21 000 000
c - toppfinansiering ressurskrevende tjenestemottakere - foreløpig forutsetning			-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000	-4 000 000	-10 000 000
c Økt bemanning dagsenter 1 årsverk	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
Sola sjukeheim:							
Etablering av forsterket skjermet enhet	2,20	2,20	1 320 000	1 320 000	1 320 000	1 320 000	5 280 000
Soltun alderspensjonat:							
c Økt grunnbemanning (i påvente av nytt sykehjem)	4,50	8,50	2 700 000	3 900 000	5 100 000	5 100 000	16 800 000
Fysio- ergoterapi:							
Styrking bemanning	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
Økning av privat hjemmel			75 000	75 000	75 000	75 000	300 000
Psykisk helsearbeid:							
c Handlingsplan psykisk helse, bokollektiv i Skadberg/ Åsen, 4 årsverk	0,00	4,00	0	0	2 400 000	2 400 000	4 800 000
c Ambulant rusteam - stillingene opprettet i HØP 2010-2013, midler mangler (nå finansiert av rusmidler innlemmet i rammetilskuddet)	2,00	2,00	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
NAV:							
Bosetting av flyktninger	1,00	1,00	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
Boveileder 1 årsverk	1,00	1,00	300 000	600 000	600 000	600 000	2 100 000
c Handlingsplan mot fattigdom K. sak 37/12			100 000	100 000	100 000	100 000	400 000

TJENESTEOMRÅDE KULTUR OG SAMFUNNSUTVIKLING

Areal:							
d Stilling plan, arealplanlegger	1,00	1,00	380 000	750 000	750 000	750 000	2 630 000
d Stilling plan, arealplanlegger 70 % selvkost			-266 000	-525 000	-525 000	-525 000	-1 841 000
d Stilling oppmåling, oppmålingsingeniør	1,00	1,00	570 000	750 000	750 000	750 000	2 820 000
d Stilling oppmåling, oppmålingsingeniør 50 % selvkost			-280 000	-370 000	-370 000	-370 000	-1 390 000
Stilling ved landbruk og miljø	1,00	1,00	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
Eiendom:							
d Utvidelse Tananger bo- og velferdssenter, ny renholder	1,30	1,30	300 000	700 000	700 000	700 000	2 400 000
d Utvidelse Tananger bo- og velferdssenter, øvrig forvaltning, drift og vedlikehold			750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000
d Vaktmesterpool øvrige formålsbygg (på grunn av økt bygningsmasse)	0,90	0,90	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
d Økte kommunale utearealer/friområder (sommerhjelp mv.)	0,50	1,00	175 000	175 000	175 000	350 000	875 000
d Skadberg skole og flerbrukshallen, forvaltning, drift og vedlikehold			5 200 000	5 200 000	5 200 000	5 200 000	20 800 000
d Bygg og anlegg som tas i bruk i løpet av planperioden (år 2-4), forvaltning, drift og vedlikehold			0	500 000	500 000	1 300 000	2 300 000
Sola sykehjem mindre rehabilitering			500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
Dysjalandshallen, nytt tak hele huset			2 700 000				2 700 000
Dysjalandshallen, bytte utvendig kledning					1 200 000	1 300 000	2 500 000
Sola sjukeheim, diverse rehabilitering				1 800 000	1 800 000		3 600 000
Tananger helsehus, diverse rehabilitering/oppgadering av varme/lys for el.øk			350 000				350 000
Tanangerhallen rehab 4 dusjrom			200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
Tananger svømmehall, refuging basseng				800 000			800 000
Tananger svømmehall, ny takteking				375 000			375 000
Nav, mindre ombygging			40 000				40 000
Sola Sjukeheim, automatisk opplåsing av rømningsvei			100 000				100 000
Sola Sjukeheim, terrasse avd.2c			800 000				800 000
Kommunalteknikk - veg:							
Asfalt økte vedlikeholdkostnader i hht hovedplan -vei			1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000	7 200 000
Vegbroer/kulvert			500 000	100 000	100 000	100 000	800 000
Brøyting			500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
d Utvidelse stillingshjemmel som konsulent	0,50	0,50	280 000	280 000	280 000	280 000	1 120 000
d Ingeniørstilling	1,00	1,00	325 000	650 000	650 000	650 000	2 275 000

KULTUR OG FRITID

Arrangement og utleie							
KH Markedskoordinator	1,00	1,00	490 000	650 000	650 000	650 000	2 440 000
KH Teknisk sjef utvidet stilling	0,27	0,27	160 000	160 000	160 000	160 000	640 000
Fritid							
e Fritidskonsulent	1,00	1,00	650 000	700 000	700 000	700 000	2 750 000
Fritid med bistand			40 000	40 000	40 000	40 000	160 000
Økning seksjonsleder fra 80% til 100%	0,20	0,20	130 000	130 000	130 000	130 000	520 000
e Klubbarbeider psyk. utv.h.	0,17	0,17	82 000	82 000	82 000	82 000	328 000
Kontorfullmektig/informasjonsmedarbeider	-	0,50	0	250 000	250 000	250 000	750 000
Guffen lyd			50 000		50 000		100 000

Endringer i planperioden - beskrivelse	Årsverk 2013	Årsverk totalt	2013	2014	2015	2016	Sum
Sola kulturskole							
Stilling underv. bhg	0,30	0,30	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000
Egenbetaling i bhg			-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-200 000
Prosjektstøtte			40 000	40 000	40 000	40 000	160 000
Sola Kulturskole, rombehov, eventuelt nødvendig oppgradering: Tananger kulturstasjon			500 000				500 000
Bibliotek							
Innkjøp e-bøker, utvidelse av samling			100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
Fornyelse utstyr			100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
TOTALSUM ALLE TILTAK	53,69	140,19	51 331 000	78 767 000	99 967 000	121 352 000	351 417 000
Rådmannsnivå med staber	a	4,90	2 420 000	2 970 000	2 970 000	2 970 000	11 330 000
Oppvekst	b	3,00	7 750 000	18 100 000	27 900 000	37 700 000	91 450 000
Levekår	c	23,50	13 600 000	25 875 000	35 900 000	46 800 000	122 175 000
Samfunnsutvikling	d	6,20	7 934 000	10 110 000	10 110 000	11 085 000	39 239 000
Kultur og fritid	e	1,17	732 000	782 000	782 000	782 000	3 078 000
TOTALSUM PRIORITERTE TILTAK	38,77	119,77	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000	267 272 000
HANDLINGSROM I DRIFT - FORELØPIG INDIKASJON			36 427 000	57 758 000	79 199 000	98 203 000	271 587 000
TIL DISPOSISJON / BRUK AV DISPOSISJONSFOND (NEGATIVT FORTEGN)			3 991 000	-79 000	1 537 000	-1 134 000	4 315 000
TIDLIGERE VEDTATTE SPARETILTAK I 2011 INKLUDERT I BASIS			-35 000 000	-35 000 000	-35 000 000	-35 000 000	-140 000 000
TIDLIGERE VEDTATTE SPARETILTAK I 2012 INKLUDERT I BASIS			-18 000 000	-18 000 000	-18 000 000	-18 000 000	-72 000 000
OMSTILLING I DET ETABLERTE TJENESTETILBUDET (BASIS)			-5 000 000	-12 000 000	-17 000 000	-17 000 000	-51 000 000
OMSTILLING GJENNOM NYE TILTAK (frie inntekter øker mer enn demografikostnader)			-5 000 000	-10 000 000	-15 000 000	-20 000 000	-50 000 000
SAMLET OMSTILLING			-63 000 000	-75 000 000	-85 000 000	-90 000 000	-313 000 000
REALVEKST FRIE INNTEKTER (2013: FRA RNB2012)			41 400 000	34 200 000	39 000 000	37 600 000	152 200 000

RÅDMANNSNIVÅ MED STABER

Avdeling personal og administrasjon

Et halvt årsverk arkiv – IKKE DEKKET INN

Ansvar	I 3000	Personal og adm.			
Tjeneste	I 234	Sentralarkiv			
Sum	270 000	270 000	270 000	270 000	1 080 000

Sentralarkivet har vært under sterkt press de senere årene, en sterk økning i innkommende post, innsynsbegjæringer og en utvikling i elektronisk kommunikasjon. Antall behandlinger øker, det samme gjør eksterne henvendelser, veiledningskrav og kravene til riktig saksbehandling. Arkivet har også overtatt ansvar skolenes arkiv. De fikk overført 50 % stilling fra kopitorget siste år. Arbeidsmengden er i dag av en slik art at sentralarkivet ikke klarer å utføre lovpålagte oppgaver. Dette nødvendiggjør at bemanning må økes fra 3 stillinger til 3,5 stillinger for å kunne imøtekomme lovens krav.

Styrket lederopplæring – IKKE DEKKET INN

Ansvar	I 3000	Personal og adm.			
Tjeneste	I 225	Leder- og org. utvikling			
Sum	80 000	80 000	80 000	80 000	320 000

Formålet med lederopplæring/-utvikling i Sola kommune er å sørge for at lederne har grunnleggende kunnskaper, holdninger og ferdigheter for å kunne lede. Oppleggene skal være attraktive, - også for de som søker lederstillinger i kommunen. God lederrekruttering og gode ledertreningsprogrammer blir viktig for å lykkes med drift og utvikling av kommunen.

40 % årsverk til IA -arbeid – DEKKET INN

Ansvar	I 3000	Personal og administrasjon			
Tjeneste	I 202	Personaladministrasjon			
Sum	240 000	240 000	240 000	240 000	960 000

Sola kommune er en IA -bedrift. Sykefravær er en stor utgiftspost for kommunen både i rene penger og i personal- og ledelsesressurser. Pr nå ligger sykefraværet på 7,7 % for siste halvår, en økning fra 6,6 % siste år. Det tilsvarer ca 140 syke arbeidstakere hver dag. Det er behov for å styrke stabens ressurser til å hjelpe virksomhetsledere i oppfølging av langtidssyke. Pr i dag er stillingen på 60 %. Forslag er å øke den til 100 % stilling. Arbeidsoppgaver til attføringskonsulenten er å få langtidssykemeldte inn i alternativt arbeid, veilede de til alternativ, styrke virksomhetsleder i arbeidet og koordinere arbeidet mot NAV, mot forsikringsselskapene og mot virksomhetene.

100 % årsverk til rådgiver – IKKE DEKKET INN

Ansvar	I 3000	Personal og administrasjon			
Tjeneste	I 202	Personal			
Sum	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000

Staben har behov for å styrke bemanningen innen organisasjonsutvikling, opplæring og veiledning av virksomhetsledere. De siste årene har antall ansatte i Sola kommune økt betraktelig uten at staben er økt tilsvarende. Det er 45 virksomhetsledere i kommunen. Pr i dag mangler kommunen helhetlig tenking rundt kompetanseoppbygging og opplæring, en går glipp av muligheter til å søke og anvende eksterne midler, og en utnytter eksisterende ressurser litt tilfeldig. Ved å øke staben med en stilling vil det også frigjøres ressurser til driftsoppgaver rettet mot skoleadministrasjonen.

50 % årsverk til IT-rådgiver – IKKE DEKKET INN

Ansvar	I 2200	Team IKT			
Tjeneste	I 900	Fordelte utgifter			
Sum	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000

IT- avdelingen fikk tilført 50 % stilling fra kopitorget samtidig som de fikk overført en personressurs 100 % stilling. Han har vært ansatt uten stillingshjæmme for siste del av stillingen. Deler av stillingen kan sees i sammenheng med Samhandlingsreformen på tjenesteområdet Levekår. Han har blant annet ansvar for

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

oppfølging av trygghetsalarmer og Kols-kofferter. For å få ryddet i hjemmelsregisteret bør det opprettes en 50 % stillingshjemmel slik at stillingen blir 100 %.

Avdeling økonomi**Kemnerkontoret, konsekvens av demografi - antall innbyggere / yrkesaktive
(ett årsverk fast) – DEKKET INN**

Ansvar	15000	Økonomi			
Tjeneste	1222	Skatteoppkreving			
Sum utgifter	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
Sum inntekter	-600 000	-600 000	-600 000	-600 000	-2 400 000

Landets kommuner er av staten pålagt årlig kontroll med 5 pst av arbeidsgiverne i kommunen. Dette er hjemlet i Skattebetalingslovens § 5-13 og i Instruks for skatteoppkrevere kapittel 5. Det er Skattedirektoratet som i sin styringsdialog med skatteoppkreverne har tallfestet målet. Det nærmeste Sola har vært er 3,4 pst i 2010. Sola kommune har gjentatte ganger fått pålegg fra revisjonen i Skatt Vest om å se til at kravet til arbeidsgiverkontrollen nås. Rådmannen legger stor vekt på at tett arbeidsgiverkontroll vil luke ut useriøse deltakere i det lokale næringslivet og dermed legge forholdene best mulig til rette for seriøse aktører.

Rådmannen anser bemanningen ved skatteoppkreverkontoret som utilstrekkelig. Skattedirektoratet anbefaler en bemanning på ett årsverk per 3000–5000 innbyggere i kommunen. Dette forutsetter imidlertid en standardfordeling mellom arbeidsgivere og skatteyttere i kommunen. Det er stor netto arbeidsinnpendling til Sola kommune, noe som innebærer stor belastning i form av arbeidsgiverinnfordring og –kontroll. Noe forenklet kan en si at arbeidsmessig er forholdet mellom en arbeidstaker og en personlig skatteytter ca. 60/40, basert på arbeidsmengde. Det vil si at en ekstra innpendlende arbeidstaker er noe mer arbeidskrevende enn en ekstra arbeidende innbygger bosatt i kommunen.

Bemanning ved skatteoppkreveren i Sola er per dags dato seks årsverk, som tilsvarer én ansatt per 4000 innbyggere i kommunen. Tar vi hensyn til de andre faktorene beskrevet over, har skatteoppkreverkontoret én ansatt per 5200 innbyggere dersom en regner om arbeidsmengden til å representere en kommune med netto innpendling = 0.

Per 31.12.2000 var det 625 arbeidsgivere og 32.127 lønns- og trekkoppgaver (unntatt innrapportering fra selvstendig næringsdrivende) produsert i Sola. Ti år senere var det 820 arbeidsgivere og 41.383 LTO'er. Begge indikatorer tilsier en økning på rundt 30 pst i arbeidsmengden med arbeidsgiverkontroll og -innfordring ved kontoret. Økningen i innbyggertall var i samme periode 22 pst (fra 19.023 til 23.350). De ti siste årene er bemanningsressursen ved skatteoppkreverkontoret redusert med 11 % fra 6,7 til 6 årsverk. Kontoret har effektivisert, også gjennom teknologisk utvikling, blant annet som følge av nytt skatteoppkreversystem i 2008. Dette har i stor grad vært tilstrekkelig til å ta unna for økt oppdragsmengde. Imidlertid er det de siste årene blitt tydelig at ressurser til arbeidsgiverinnfordring ikke har vært tilstrekkelig til å møte utfordringene innenfor dette fagområdet. I prioriteringen av arbeidsoppgaver har skatteoppkreveren lagt mer vekt på løpende innfordring enn kontrolloppgaver og allokert ressurser i henhold til det. Etter gjentatte pålegg fra revisjonen er dette ikke lenger mulig.

Tiltaket vil innebære merkostnader for Sola kommune med ca. kr 600' per år. Det er realistisk, fra tidligere års erfaring, samt innhentede opplysninger fra Haugaland arbeidsgiverkontroll, å regne med ca. kr 450' i økte årlige inntekter over skatteregnskapet til Sola kommune. Dette tallet vil fluktuere stort fra år til år, avhengig av om avdekkede beløp er på arbeidsgiveravgift eller forskuddstrekk. I tillegg vil det påvirkes av inntektsutjevning. Totale inntekter før fordeling til skattekreditorene kan utgjøre 2,5-3 millioner kroner årlig. En styrking av kommunens ressurser til arbeidsgiverkontroll signaliserer tydelig at Sola kommune prioriterer lovpålagte oppgaver selv om den direkte økonomiske gevinst for kommunen er forholdsvis liten. Den samfunnsøkonomiske verdien av å leve opp til våre forpliktelser, slik det er målsatt av finansdepartementet og skattedirektoratet (femprosentkravet), må ikke undervurderes.

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

Nyansettelse kan ved en mindre omorganisering frigjøre arbeidstid for andre personer ved skatteoppkreverkontoret til å fokusere på inntektsgivende aktiviteter som tynge innfordring og utleggsforretninger. Det kan realistisk påregnes økt innfordring av restsatt på 2-3% pst Dette gir seg utslag i inntektsøkning til kommunen på ca. kr 50', før inntektsutjevning. Dette vil komme som økt skatteinnngang. Det kan budsjetteres med økte inntekter på kr 100' i gebyrer fra utleggsforretninger dersom tiltaket gjennomføres.

Grunnet demografisk utvikling og manglende ressurser til å nå pålagte mål er det behov for å styrke bemanningen ved skatteoppkreverkontoret i Sola med ett årsverk. Rådmannen anbefaler at det opprettes ett årsverk ved skatteoppkreverkontoret. Tiltaket innebærer kr 600' i årlige kostnader. Tiltaket finansieres på følgende måte: kr 500' i økte skatteinntekter samt kr 100' i økte gebyrinntekter.

Fagleder budsjett (ett årsverk fast) – DEKKET INN

Ansvar	15000	Økonomi			
Tjeneste	1201	Økonomistyring			
Sum	500 000	700 000	700 000	700 000	2 600 000

For å kunne ivareta både strategiske og operative økonomifunksjoner på en forsvarlig måte, er det behov for å styrke kommunens sentrale økonomiledelse. I en kommune av Solas størrelse er det et viktig poeng å legge til rette for større grad av spesialisering, og redusere personavhengigheten, av hensyn til rådmannens interne kontroll og for å sikre kontinuitet.

Budsjettleder vil få ansvar for budsjett- og økonomistyring i kommunen, herunder prosessledelse ved utarbeidelse av årsbudsjett/økonomiplan, budsjettoppfølging/-rapportering, samt utarbeidelse av økonomisaker /-utredninger til sentrale politiske organer. Budsjettleder skal være pådriver i arbeidet med å vedlikeholde og videreutvikle styringssystemer og rutiner innen området. Rent praktisk får budsjettleder systemansvaret for kommunens støtteverktøy for økonomiplanlegging, både i den administrative og politiske fasen av budsjettarbeidet, og videre systemansvaret for økonomispørring på web – integrert virksomhetsrapportering og prognostisering.

Stillingen innebærer en koordineringsfunksjon. Budsjettleder rapporterer til økonomisjef og inngår i hans stab. Ved opprettelse av stillingen som budsjettleder kan funksjonen som økonomisjef rettes mer naturlig mot strategiske oppgaver for rådmannens ledergruppe.

I 2012 har rådmannen gjennomført en omorganisering av økonomirådgiverne. Økonomisjefens team budsjett og analyse (3 årsverk) ble oppløst og fordelt mellom kommunalsjefene med ett årsverk per tjenesteområde. Rådmannen betrakter dette som et viktig grep for å oppnå en bedre balanse mellom sentral økonomiledelse og kompetanseapparatet i linjeorganisasjonen.

Fagstab oppvekst**Økonomirådgiver (ett årsverk fast) – DEKKET INN**

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	1201	Økonomistyring			
Sum	350 000	700 000	700 000	700 000	2 450 000

I årsverk økonomirådgiver som vil ha et hovedansvar for forvaltning og ivaretagelse av kommunens ansvar for likeverdig økonomisk behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager. Ved at det øremerkede barnehagetilskuddet fra 2011 ble innlemmet i rammetilskuddet, fikk kommunene en stor og utfordrende økonomisk forvaltningsoppgave. Både økonomien som skal forvaltes og kompleksiteten i det økonomiske ved kommunens barnehageoppdrag, krever økt kompetanse og rådgiverkapasitet.

Spesialrådgiver barnehagemyndighet, ref. toårig prosjekt (2010-2012)**(ett årsverk fast) – DEKKET INN**

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2221	Barnehagetilbud			
Sum	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

I årsverk spesialrådgiver for å ivareta kommunens myndighetsansvar på barnehageområdet og til arbeid med kvalitet, tilsyn og likeverdig behandling av private og kommunale barnehager, gjøres fast etter to års prosjektperiode. Barnehagefeltet har de siste årene hatt en utvikling som setter store krav til kommunens saksbehandling og etterrettelighet innen tilsyn og likeverdig behandling av private og kommunale barnehager. Etter en periode med oppmerksomhet på økt kapasitet er det også et behov for å se nærmere på hvilke kvalitetsnorm som skal legges til grunn for barnehagedrift i kommunen. Det er et stort behov for å øke kommunens kapasitet med en rådgiverstilling på dette området.

Rådgiver fagstab oppvekst – IKKE DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskoletilbud			
Sum	450 000	450 000	450 000	450 000	1 800 000

Økt personalbehov rådgiver, fagstab oppvekst 0,75 årsverk rundt kr 450 000,- med bakgrunn i følgende oppgaver på skolesektoren:

Kvalitetssystemet Den gode Solaskolen oppfølging / koordinering 0,5 årsverk

Kommunestyret vedtok i november 2009 (k.sak 94/09) Den gode Solaskolen - system for kvalitetsutvikling i Solaskolen. Dette er et rammeverk for et kvalitetssystem i tråd med opplæringslovens § 13.10 som pålegger skoleeier å etablere et slikt system. Systemet legger opp til en tettere dialog og oppfølging mellom skoleeier og den enkelte skole / virksomhet når det gjelder utvikling av god kvalitet på ulike områder.

Rådmannen vurderer dette arbeidet til å omfatte 0,5 årsverk med virkning fra 2013.

Oppfølging/koordinering av SFO-tilbudet - 0,25 årsverk

Kommunestyret vedtok i sak 41/10 bestemmelser og tilskuddsordninger for skolefritidsordninger i Sola kommune. Utvalg for oppvekst ba i sak 27/10, rådmannen om å utføre årlige tilsynsbesøk i skolefritidsordningene. Kommunens ansvar for skolefritidsordningene framgår av opplæringslovens § 13.7. Det er et særlig behov for å sette av 0,25 årsverk i fagstab oppvekst til oppfølging av SFO. Oppgavene som skal utføres er fordeling av tilskudd, systematisering og gjennomføring av tilsyn, informasjon til brukere og oppfølging av driftsansvarlige. Ved behov skal en også opprette avtaler om drift av skolefritidsordninger og legge fram problemstillinger for arbeidsutvalget ved overgang til ny driftsansvarlig.

Fagstab levekår**Bestillerkontoret – styrking av saksbehandlingskapasitet**

(1 årsverk fra 2014, 2 årsverk fra 2016) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12020 Fagstab levekår

Tjeneste	3602 Saksbehandling pl./ oms. i institusjon				
Sum	0	600 000	600 000	1 200 000	2 400 000

Den demografiske utviklingen i kommunen gir økt behov for helse- og omsorgstjenester. Rådmannen har de siste årene redegjort for behovet ved bestillerkontoret i flere saker, og bemanningen ble styrket med 0,5 årsverk i 2011 og tilsvarende i 2012. Med de forventningene og kravene som følger av samhandlingsreformen er behovet for god samhandlings- og saksbehandlingskapasitet økende. Rådmannen mener derfor at det er påkrevd med en jevn økning i bemanningen ved bestillerkontoret og ser behovet for at det hvert 2. år fra 2014 legges inn ett nytt årsverk.

Fagstab – styrking av utredningskapasiteten – ny rådgiver fra 2015 (1 årsverk)

– IKKE DEKKET INN

Ansvar 12020 Fagstab levekår

Tjeneste	1200 Administrativ ledelse				
Sum	0	0	600 000	600 000	1 200 000

Tjenesteområdet er i sterk vekst. Dette vises både på antall brukere og omfanget av tjenestene, og på antall ansatte. I tillegg stilles det stadig nye krav om effektivisering og endring i arbeidsmåter, fag- og organisasjonsutvikling, forskning og kompetanseheving. Dersom tjenesteområdet skal ivareta alle oppgavene vil det være behov for en rådgiver til i fagstaben i fra 2015.

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse**Kommunelege økning fra 50 til 100 % stilling fra 2013 – DEKKET INN**

Ansvar 12020 Fagstab levekår

Tjeneste 3249 Kommunelege

Sum	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Stillingen har vært vakant siden høsten 2008. Stillingen har vært lyst ut flere ganger, uten at det har meldt seg aktuelle søkere. Sola har i hele denne perioden leid kommuneoverlege og smittevernoverlege av Stavanger kommune, tilsvarende ca 20 timer pr måned. Rådmannen mener at det er mange nok oppgaver for en kommuneoverlege i full stilling. Spesielt etter at samhandlingsreformen trådte i kraft er behovet for denne kompetansen økt ytterligere. (Referanse k.styresak 59/09, den 18.6.2009)

Felles kriseteam med nabokommuner fra 2013 – DEKKET INN

Ansvar 12020 Fagstab levekår

Sum	130 000	130 000	130 000	130 000	520 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Det er økende forventninger i samfunnet til at kommunene har en faglig kompetent og tilgjengelig tjeneste for oppfølging av mennesker i akutt krise. Den løsningen Sola kommune har pr i dag er for sårbar. Det er relativt få personer som har den aktuelle kompetansen og det er for tilfeldig om disse er tilgjengelige for oppdrag når akutte ting skjer.

Rådmannen har vært i kontakt med Stavanger kommune og Randaberg kommune for å drøfte mulighet for et felles kriseteam for psykososial oppfølging av innbyggere i krise. Stavanger har i flere år hatt kriseteam som har beredskap hele døgnet. Denne ordningen lar seg relativt enkelt utvide til flere kommuner, hvor de aktuelle blant annet bidrar med egne personellressurser. Kostnadsdelingen baseres på innbyggertall. Samhandlingsreformen legger opp til at kommuner bør samarbeide om drift av nye tiltak, der dette er formålstjenlig. Rådmannen vil i sammenheng med utredning av dette også se på tiltaket Kriseteam. Dette legges fram til politisk behandling for endelig beslutning.

Medlemskap i organisasjonen AV OG TIL (20 % stilling) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12020 Fagstab levekår

Tjeneste 3599 Diverse tiltak rus

Sum	120 000	120 000	120 000	120 000	480 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Kommunestyret fattet slik vedtak i Ksak. 29/12: Kommunestyret ønsker at Sola skal bli en AV og TIL kommune, og vi ber rådmannen se på dette i handlings- og økonomiplan for 2013 med det formål å bli medlem i organisasjonen. Det siteres fra saksforelegget til ovennevnte sak Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2012 – 2015. "Som medlem i ovennevnte organisasjon vil medlemmene få tilgang til bl.a, store kampanjeressurser, omfattende og variert materiell, kunnskap om rusfaglige forhold. Til gjengjeld forplikter medlemmene seg bl.a til å være med i 4 år, å stille med en kommunal AV-og – TIL koordinator (tilsvarende en 10-30 % stilling), delta på årlige metodekurs, gjennomføre arrangementer/aktiviteter."

Stab kultur og idrett (kulturkontoret)**50 % Økning av driftsbudsjett organisasjons eide bygg – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 12030 og 41300

Tjeneste 4351 og 4451

Sum	160 000	160 000	160 000	160 000	640 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Posten er i dag på t.s. kr 320.000. Tyngden her er organisasjons eide bygg innen idretten, men også bedehusene, Røde Kors med flere kommer inn under ordningen. Det vises bl.a. til Kt.sak 22/12 TILSKUDD TIL ORGANISASJONSEIDE IDRETTSBYGG. Retningslinjene for tilskudd til lag og foreninger gir kommunen anledning til å yte driftstilskudd til organisasjonseide idrettsbygg/anlegg. Lag og foreninger som har utgifter til slike anlegg, kan søke om støtte til dette. Tilskuddet er begrenset oppad til 80 % av faktiske utgifter. Utgifter til renter og avdrager ikke tilskuddsberettiget. Samlede støtteberettigede utgifter til drift av organisasjonseide idrettsbygg beløper seg i 2012 til kr. 830 357,- mot bevilget kr. 279 000. Dette vil gi en dekningsprosent på 33,6. Idrettsrådet ga enstemmig uttrykk for at posten "driftstilskudd til organisasjonseide idrettsanlegg" bør gis et kraftig løft. Dette begrunnes med et rettferdighetshensyn sett i forhold til alle lag som bruker offentlige anlegg vederlagsfritt, Rådmannen har forståelse for at det oppleves som økonomisk krevende å drive egne anlegg, mens lag som bruker de kommunale anleggene ikke

får denne belastningen.

Informasjonsmedarbeider, 1 årsverk (delårseffekt i 2013) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12030 Stab kultur og idrett

Tjeneste 4501 Andre kulturformål

Sum	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Informasjon om Kultur og Fritids ulike tjenester og arrangement bør styrkes.

Kulturminnevernskonsulent, 1 årsverk (delårseffekt i 2013) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12030 Stab kultur og idrett

Tjeneste 4501 Andre kulturformål

Sum	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Det er ønskelig med en styrking av stabsfunksjonene til synliggjøring og pedagogisk tilrettelegging av kulturminnene i vår kommune.

Tilskudd til brannsikring av Melingsjøhuset – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12030 Fagstab kultur og idrett

Tjeneste 4260 Tilskudd til museer

Sum	800 000				800 000
-----	---------	--	--	--	---------

Delfinansiering av overrisslingsanlegg Melingsjøhuset. Huset rommer Kystkultursamlingen, og mangler brannsikring (gjentatt behov).

Sjøspeiderne i Tananger – tilskudd til nybygg – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12030 Fagstab kultur og idrett

Tjeneste 4501 Andre kulturformål

Sum	500 000				500 000
-----	---------	--	--	--	---------

Behov synliggjort i K. sak 46/11 AKTIVITETSHUS i Sola og Tananger – lokaler til kultur og idrettsformål (gjentatt behov). Summen er usikker, da behovet ikke er utredet pr. dato. Behovet for lokaler (fortrinnsvis ved sjøen) har oppstått med bakgrunn i at deler av sjøspeidernes lager og aktivitetsarealet vil bli revet i tilknytning til sentrumsutbyggingen i Tananger.

Ny bygdebok for Sola bind 5 (1930-1965) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 12030 Fagstab kultur og idrett

Tjeneste 4501 Andre kulturformål

Sum	600 000	1 000 000	1 000 000	2 600 000
-----	---------	-----------	-----------	-----------

En svært handlingstett og historisk viktig tidsepoke i Sola kommunes historie. Under arbeidet med bind 4 har bygdebokkomiteen lokalisert viktige kilder og også samlet mye stoff som naturlig vil kunne finne sin plass i bind 5. I lys av regnskap for bind 4, er bygdebokarbeidet mer kostnadskrevende enn antatt.

Ungdomsteam

Oppsøkende psykolog (ett årsverk fast) – IKKE DEKKET INN

Beskrivelse/målsetting: Prosjektet er et psykologtilbud med "lavterskel" som har fokus på å forebygge en videreutvikling av psykiske vansker hos barn og unge i kommunen. Ungdomsundersøkelsen, Ung i Sola fra 2010, viser en øking av psykiske vansker hos ungdom i kommunen. Ungdomsteamets erfaringer, samt forskning, viser at det er en klar sammenheng mellom psykiske vansker, rus og kriminell atferd. For å kunne drive et godt kriminalitetsforebyggende arbeid med ungdom som har sammensatte problemer, er det viktig å ha kompetanse som gjør at en kan arbeide med alle problemområdene. Psykologarbeidet inngår i en helhetlig oppfølging av ungdom i samarbeid med resten av ungdomsteamet og andre instanser.

Målgruppe: Ungdom i alderen 12-18 år med psykiske vansker, som viser kriminell eller negativ atferd.

Prosjektets varighet: 1 år (2012). Finansiering: Eksterne midler.

Henvendelser: Hovedsakelig fra skole, barneverntjenesten, helsesøster, foreldre og ungdom.

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

Resultat/Måloppnåelse: Prosjektet har gitt svært gode resultater. 22 ungdommer har benyttet seg av dette prosjektet så langt. Problemområdene er sammensatt av rusmisbruk, tyveri, atferdsvansker, skolefravær, konflikter i familien eller med venner, voldelig atferd, ungdom som har vært utsatt for vold/vitne til vold/voldtekt, depresjon, angst, spiseforstyrrelser, mobbing, selvskading og selvmordstanker. Metodene i lavterskeltilbudet har klart å få ungdom til faste samtaler med psykologen i prosjektet. Ungdommene har i meget stor grad vist en positiv utvikling som et resultat av samtaler/behandling. Psykologprosjektet har også bidratt i akutte situasjoner og videreføring til 2. linje tjenesten.

Tidlig rusoppdragelse (et halvt årsverk fast) – IKKE DEKKET INN

Beskrivelse/målsetting: Avdekke bruk av rusmidler på et tidlig tidspunkt. Bevisstgjøring av barn og unge i forhold til konsekvenser/skadevirkning av rusmidler. Heve alkoholdebuten og forebygge/ redusere alkoholinntak og straffbare handlinger blant barn og unge.

”High Five”(FMB - Fritid Med Bistand) (et halvt årsverk fast) – IKKE DEKKET INN

Beskrivelse /målsetting: Lavterskel kriminalitets- og rusforebyggende tiltak. Integrering av ungdom i fritidsaktiviteter. Prosjektet er et rusforebyggende prosjekt som er hentet av modellen FMB (fritid med bistand). Metoden innbefatter kartlegging av en ungdom sine interesser og drømmer og en tilrettelegging/bistand inn i en varig fritidsaktivitet der ungdommen kan oppleve mestring og tilhørighet.

TJENSTEOMRÅDE OPPVEKST**Barnehage****Nye barnehageplasser i kommunale og ikke-kommunale barnehager (moderat anslag) – DEKKET INN**

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2221	Barnehage tilbud			
Sum	3 000 000	8 000 000	13 000 000	18 000 000	42 000 000

Nye barnehageplasser i planperioden. Befolkningsfremskrivninger indikerer at det vil være behov for å skape i gjennomsnitt 50 nye plasser hvert år i planperioden. Nye barnehageplasser etter 2012 er ikke tatt høyde for i basisbudsjettet, jf. rådmannens anbefaling til nye tiltak.

Stipendordning – DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2221	Barnehage tilbud			
Sum	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000

Mangel på førskolelærere vil være en problemstilling i mange år fremover. Sola konkurrerer med nabokommunene om arbeidskraften og vil ha behov for midler for å kunne gi stipend til fast ansatte som tar førskolelærerutdanning. Stipendordning er innført som rekrutteringstiltak i flere nabo kommuner.

Skole**Elevtall demografi (moderat anslag) – DEKKET INN**

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskole tilbud			
Sum	1 500 000	5 000 000	8 000 000	11 000 000	25 500 000

Økning i elevtall i kommunen vil utløse nye ressurser uavhengig av hvilken skole de tilhører. Befolkningsfremskrivninger (SSB) viser at kommunen kan forvente en nettovekst på 200 elever i grunnskolen i planperioden. Dette tilsvarer en økning på rundt 15 - 20 årsverk. En skolestruktur som gir rom for stordriftsfordeler kan redusere kommunens kostnader på området.

Tid til ledelse (administrasjonsressurs på skolene) – IKKE DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskole tilbud			

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

Sum	1 200 000	1 800 000	2 400 000	3 000 000	8 400 000
-----	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Skolenes tidsressurs til administrasjon og ledelse av skolen har i en årrekke vært uforandret. Samtidig er kravene til de oppgavene som skal ivaretas av skolens ledelse og administrasjon økt kraftig særlig de siste ti årene. Flere oppgaver som tidligere ble løst sentralt i kommunen via skolekontoret er i årenes løp delegert /overført til den enkelte skole. Her kan blant annet nevnes økt personalansvar, økonomistyring og økt krav til systematisk skolevurdering og skoleutviklingsarbeid. Både internasjonale studier og forskning samt Tidsbruksutvalgets rapport fra 2010 konkluderer med god skoleledelse som en nøkkelfaktor for både arbeidsmiljøet for de ansatte og for læringsutbyttet til elevene. Det fremmes på denne bakgrunn et behov for å styrke tidsressursen til ledelse av skolene med til sammen to årsverk i 2013 samt en ytterligere styrking med et årsverk til følgende tre i år i perioden.

Spesialundervisning, økt timeramme – DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskoletilbud			
Sum	600 000	1 200 000	1 800 000	2 400 000	6 000 000

Økning av ressursen til spesialundervisning. Det foreslås en økt timeramme til spesialundervisning i skolen fra 1 100 til 1 200 timer per uke, tilsvarende om lag 4 årsverk. Behovet for en økt timeramme til dette formål begrunnes primært i en økning av antall elever med behov for spesialpedagogisk hjelp. Skolene får stadig flere ressurskrevende barn med behov for spesialundervisning. I tillegg utredes flere elever ved BUP (barne- og ungdomspsykiatri), hvor det som regel tilrås et forsterket opplæringsstilbud ved elevens hjemmeskole, dvs. et opplegg med stor grad av voksentetthet. Skolene justerer sin praksis når det gjelder spesialundervisning i tråd med tidligere tilsyn og de presiseringer om spesialpedagogisk hjelp og undervisning som fremkommer i Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning som Utdanningsdirektoratet ga ut i 2011. Direktoratet påpeker i særlig grad skoleeiers ansvar for at den enkelte skole har tilstrekkelige økonomiske ressurser til å oppfylle elevenes og barnas individuelle rettigheter etter regelverket.

Videreutdanning lærere (kommunal andel: 1/4, statlig andel: 2/4) – DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskoletilbud			
Sum	750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000

Kommunestyret vedtok i k.sak 16/10 kompetanseplan for ansatte i Sola kommune.

Kompetansekartleggingen i mars 2011 viste at målene knyttet til formell videreutdanning i denne planen ikke kan bli realisert innenfor dagens ressursramme, noe det ble informert om i sak 14/11 i Utvalg for oppvekst. SØF-rapport nr 01/08 viser at elever fra skoler med høy andel lærere med formell utdanning i matematikk og norsk, oppnår bedre resultater på nasjonale prøver og eksamen enn elever på skoler med lavere andel lærere med formell kompetanse i fag.

Regjeringen har varslet innføring av økte krav til lærers formelle kompetanse seinest fra 2014. For perioden 2012-2015 betaler staten 50 % av vikarutgiftene for lærere som tar videreutdanning, mens kommunenes andel er redusert til 25 %. Den enkelte ansatte dekker 25 %. Ny kartlegging av læreres formelle kompetanse i Sola skal gjennomføres august / september 2012 og kompetanseplan med mål for perioden 2013-2015 skal vedtas av utvalg for oppvekst høsten 2012. Da vil en ha oversikt over kommunens behov for formell kompetanseheving.

Skoleåret 2012-2013 er åtte lærere tildelt statlige videreutdanningsplasser med frikjøp. Det utgjør 2 % av de ansatte. Sandnes og Stavanger tilbyr skoleåret 2011-2012 denne ordningen til mellom 3 og 4 % av lærerne sine. Dersom Sola kommune skal øke andelen lærere som får formell videreutdanning til 4 %, må det settes av 1 500 000,- kroner årlig.

SFO, assistenter funksjonshemmede barn – demografi/anslag flere barn med behov (moderat anslag) – DEKKET INN

Ansvar	21220	SFO private			
Tjeneste	2135	Tilrettel. tiltak funksjonshemmede			
Sum	1 000 000	1 500 000	2 000 000	2 500 000	7 000 000

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

50 % økning i antall barn med spesielle behov de fire siste årene og behov for en høyere sats for tildeling av tilskudd, medfører behov for økte ressurser. Kommunestyret vedtok i sak 41/10 at kommunen fortsatt skulle gi tilskudd til skolefritidsordninger som gir tilbud til barn med spesielle behov/funksjonshemminger. Fram til juni 2011 ble skolefritidsordningene tilført ressurs til styrket bemanning etter sats for assistent med 10 års ansiennitet. Fra og med august 2011 blir skolefritidsordninger tilført en redusert sats basert på assistentlønn uten ansiennitet. Reduksjon i sats skyldes at det var flere barn i SFO som kom inn under kriteriene for tilskuddsordningen.

Budsjettet for 2012 på 2 788 000 tilsier at en kan tildele 8,1 årsverk dersom en benytter sats for assistenter uten ansiennitet. Dersom en benytter sats for assistent med 10 års ansiennitet, kan en fordele 6,3 årsverk. Dersom en gjeninnfører tildelingssats som før august 2011, er det behov for en styrking av budsjettet på ca 200 000,-.

Skoleåret 2009-2010 var det 18 barn i SFO som kom inn under tilskuddsordningen for styrket bemanning. Per 8. oktober 2012 er det 37 barn som kommer inn under ordningen skoleåret 2012-2013. To søknader er ubehandlet. Dersom en øker budsjettposten tilskudd til ekstra assistenter med 50 % tilsvarende økningen i antall barn, og bruker sats for tildeling som beskrevet ovenfor, vil det være behov for å sette av 1 700 000 kroner til dette formålet i 2013. Dersom en beregner en fortsatt økning av antall barn med spesielle behov på 25 % hvert år, vil det være behov for å sette av kr 750 000,- hvert år framover. Rådmannen har skjønsmessig redusert det anslåtte behovet i forbindelse med salderingen.

Veiledning nyutdannede lærere – IKKE DEKKET INN

Ansvar	12010	Fagstab oppvekst			
Tjeneste	2121	Grunnskoletilbud			
Sum	130 000	410 000	410 000	410 000	1 360 000

Kunnskapsdepartementet (KD) og KS har inngått en avtale om i fellesskap å arbeide målrettet for at alle kommuner og fylkeskommuner skal tilby veiledning til alle nytilsatte nyutdannede lærere i grunnskolen og videregående opplæring fra skoleåret 2010-2011. Det forutsettes at kommunene følger opp avtalen og legger til rette for denne type veiledning. I Sola kommunes plan for veiledning av nyutdannede lærere blir det fra skoleåret 2011-2012 satt av en time hver uke for den nyutdannede og en time for veilederen det første arbeidsåret. Dermed bruker skolen 2 timer per uke/45 000,- til veiledning for hver nyutdannet lærer. Andre året følges den nyutdannede opp med veiledning to ganger i halvåret. Dette medfører en ressursbruk på 5000 per nyutdannet det andre arbeidsåret. Sola kommune har hatt 8 nyutdannede lærere skoleåret 2011-2012. Skoleåret 2012-2013 er det per 1.august 2012 ansatt 2 nyutdannede lærere. For å kunne gi den veiledningen til nyutdannede de to første arbeidsårene slik planen skisserer, vil det være behov for en økning i ressursrammen på 130 000,- inneværende skoleår og 410 000,- hvert år framover.

Barnevern**Økt saksbehandler ressurs - 3 årsverk (moderat anslag) – DEKKET INN**

(ett årsverk i 2013 forutsatt øremerket finansiering)

Ansvar	32000	Barnevern			
Tjeneste	3510	Barneverntjenester			
Sum	600 000 (0)	600 000 (0)	1 200 000 (0)	1 800 000 (0)	6 600 000 (0)

Med bakgrunn i sterk vekst i antall meldinger og nye undersøkelsessaker over flere år, foreslår rådmannen å styrke barneverntjenesten med 1 årsverk fra 2013 og ytterligere 2 årsverk i løpet av planperioden. Styrkingen anses nødvendig både i forhold til å sikre forsvarlig ivaretagelse av kommunens barnevernoppdrag og som et ledd i å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere. Sammenlignet med andre kommuner, jf KOSTRA og Kommunebarometeret 2012, har Sola kommune lav bemanning på barnevernområdet. Tiltaket forutsettes finansiert av øremerkede tilskudd, jf. regjeringens opptrappingsplan på området.

Demografiutvikling og utvikling i saksmengde over år skulle tilsi behov for ytterligere styrking av bemanningen. Foreslått styrking vurderes som viktig i forhold til å sikre forsvarlig ivaretagelse av kommunens barnevernoppdrag og som et ledd i å rekruttere og beholde kompetente medarbeidere.

Rådmannen har ikke funnet dekning for økt bemanning finansiert av frie midler.

Kompetansemidler og tilhørende driftsutgifter – DEKKET INN

Ansvar	32000	Barnevern				
Tjeneste	3510	Barneverntjenester				
Sum	200 000 (100')	200 000 (100')	400 000 (200')	600 000 (300')	1 400 000 (700')	

Økt bemanning og aktivitet gir økte kompetanse og driftsutgifter. Tiltaket forutsettes delvis finansiert av øremerkede tilskudd.

Helsestasjonstjenesten

Helsesøsterstillinger – DEKKET INN (ett årsverk i 2013)

Ansvar	34100	Helsestasjon				
Tjeneste	3214/3216	Helsestasjon/skolehelsetjeneste				
Sum	600 000	600 000	1 200 000	1 800 000	4 200 000	

Helsestasjonstjenesten i Sola har behov for styrking i forhold til helsestasjonstjenesten og skolehelsetjenesten i både barne- og ungdomsskolen. Demografisk utvikling og at Sola over år har hatt lavere dekning av helsesøster enn sammenlignbare kommunene (kommunegruppe 13), har gitt et stort press på tjenesten og de ansatte. Helsestasjonsvirksomheten er en lovpålagt tjeneste som skal ivareta forebyggende og helsefremmende arbeid rettet mot alle barn og unge mellom 0 og 20 år, og til alle gravide i kommunen. Rådmannen tilrår en styrking av helsestasjonstjenesten etter følgende opptrapping: 1 årsverk fra 2013, 1 årsverk i 2015 og 1 årsverk fra 2016.

PPT – pedagogisk psykologisk tjeneste

Økt saksbehandlerressurs – IKKE DEKKET INN

Ansvar	21400	PPT				
Tjeneste	2121/2221	Grunnskoletilbud/Barnehagetilbud				
Sum	0	800 000	800 000	1 600 000	3 200 000	

To nye årsverk i perioden – første årsverk fra 2014 og det neste fra 2016. Den demografiske utviklingen i kommunen gir økt behov for tjenester fra PPT. Forventninger og krav knyttet til samhandlingsreformen representerer også økt etterspørsel etter tjenester fra PPT.

TJENESTEOMRÅDE LEVEKÅR

Nye plasser med heldøgnsomsorg:

Påbygg TABO, 17,5 årsverk med ¾ virkning i 2014 – DEKKET INN

Ansvar	31220	Tananger bo- og hjemmetjenester				
Tjeneste	3612	Døgnoophold				
Sum	0	7 875 000	10 500 000	10 500 000	28 875 000	

I handlings- og økonomiplan 2010-2013 er det avsatt midler for å utvide TABO med 15 sykehjemsplasser. For å drifte disse plassene vil sykehjemmet ha behov for 17,5 nye årsverk. Inkludert i dette er pleiepersonell, boassistent, teamleder og økt legeressurs. Det forventes at bygget er ferdig utpå høsten 2013 og at en kan starte opp fra januar 2014.

Økte utgifter til de øvrige driftspostene vil dekkes omtrent av merinntekt på brukerbetaling. Det legges inn ¾ årseffekt i 2014. Dette vil bety at en gradvis tar i bruk de nye plassene og åpner den ene gruppen i januar og den andre midt i året.

Nytt sykehjem i Sola, estimert 20-25 årsverk fra medio 2016 – DEKKET INN (halvårseffekt)

Ansvar	31210	Sola bo- og hjemmetjenester				
Tjeneste						
Sum	0	0	0	7 500 000	7 500 000	

Nytt sykehjem skal erstatte de 42 plassene en i dag har ved Soltun og i tillegg skal det bygges noe mer. Totalt er det planlagt 80 (– 120) plasser, hvor en del er omsorgsboliger. Jfr.sak om "Plan for sykehjem og

omsorgsboliger 2010- 2030” og f.sak 79/11. Et foreløpig estimat for antall årsverk til utvidelsen av kapasiteten med 14 plasser, samt endring fra alderspensjonat til sykehjem, er ca. 25 årsverk. Dette tallet vil bli mer eksakt når det er klart hva slags brukergruppe en skal ha på disse plassene. Estimert personellbehov vil reduseres dersom en allerede fra 2013 øker bemanningstettheten ved Soltun. For hvert årsverk en styrker Soltun med fram til innflytting i nytt bygg, vil behovet for de nye årsverkene signalisert her kunne reduseres tilsvarende.

Hjemmebaserte tjenester og hjemmerehabilitering:

Økt grunnbemanning i hjemmetjenester (moderat anslag) – DEKKET INN

2013: 11 årsverk + (1 leasingbil pr. 3. årsv.) 2014-2016: ytterligere 15 årsverk

Ansvar 31210/ 31220 /34300 Sola bo- og hjemmetjenester – Tananger bo- og hjemmetjenester -

Hjemmerehabilitering

Sum	7 000 000	10 000 000	13 000 000	15 600 000	45 600 000
-----	-----------	------------	------------	------------	------------

Et av kommunens mål er at alle skal få bo hjemme så lenge som mulig. Når den eldre befolkningen stadig øker, og sykehuset raskere enn før skriver ut pasientene, medfører det flere og flere som trenger pleie- og omsorgstjenester i hjemmet.

I HØP 2012-2015 ble det lagt inn 14 årsverk til hjemmetjenestene i 2012 og samtidig anslått et behov for å øke med 5 årsverk hvert år videre. Ut fra antallet vedtakstimer pr. juni 2012, har hjemmetjenesten hatt en betydelig større vekst. Målt i antall vedtakstimer tilsvarer veksten et behov for vel 2-3 nye årsverk pr. mnd. Dersom denne utviklingen fortsetter, vil det bety at hjemmetjenestene ved årsskiftet vil ha behov for 24-30 nye årsverk.

Den utviklingen som en nå ser vil ikke være bærekraftig framover. For å bremse behovene vil det være helt avgjørende at vi greier å gjøre ting på andre måter enn i dag, og at det er en felles forståelse hos både ansatte, innbyggere og folkevalgte om at dette er en helt nødvendig dreining for at velferdsstaten skal kunne bestå.

Rådmannen ser for seg at for å få til en endring må det arbeides på flere felt:

- Satsingen på hjemmerehabilitering som starter opp i september 2012 bør intensiveres ytterligere.
- Det må skapes en felles plattform i hele kommune om hva det offentlige kan og skal gjøre. I dette må det ligge en kritisk gjennomgang av både kriterier for å få tjenester og hvilket servicenivå kommunen skal ha.
- Det må skapes en holdning hos alle innbyggere om at vi i større grad enn nå må hjelpe hverandre, (medborgerskap).

Selv om en har startet arbeidet med å snu utviklingen, er dette en omstilling som vil ta tid. Det må derfor, slik rådmannen vurderer det, tilføres ressurser til hjemmetjeneste / hjemmerehabilitering også i 2013.

Rådmannen foreslår imidlertid å legge inn en økning som er betydelig mindre enn det en kan forvente ut fra dagens dokumenterte behov. De 11 årsverkene som foreslås vil måtte fordeles mellom team hjemmerehabilitering, hjemmetjeneste og noe økt teamlederressurs. Hvordan fordelingen skal være vil det være hensiktsmessig å vente til årsskiftet med å vurdere.

Arbeidstøy for hjemmetjenestene i 2014 og 2015 – IKKE DEKKET INN

Ansvar 31210/ 31220 Sola bo- og hjemmetjenester – Tananger bo- og hjemmetjenester

Tjeneste 3700 Ledelse/ adm. Pl./oms. I hjemmet

Sum	0	200 000	400 000	400 000	1 000 000
-----	---	---------	---------	---------	-----------

Hjemmetjenesten er stadig mer utsatt for smitte, og det er behov for å innføre arbeidsantrekk slik det er i institusjonene. Pr. i dag er det imidlertid ikke tilstrekkelig garderobeplass til at hjemmetjenestene også kan skifte til arbeidstøy.

I videre byggeprosjekt både på Tabo og i nytt sykehjem skal det legges til rette garderobeforhold også for hjemmetjenestene. Utgiftene til anskaffelse og vask av arbeidstøy til hjemmetjenestene bør innarbeides i budsjettet når de praktiske forholdene gjør det mulig. For Tanangergruppen fra 2014, og for Solagruppen fra

2015.

Estimert pris: 200 000 per år pr. virksomhet

Miljøtjenesten:

Bemanning - Nye boliger på Myklebust og ambulant team – DEKKET INN (5 årsverk i 2013, ytterligere 8 i løpet av planperioden)

Ansvar 31330 Miljøtjenesten

Tjeneste 3700 Ledelse/ adm. Pl./oms. I hjemmet

Utgifter	3 000 000	4 200 000	6 000 000	7 800 000	21 000 000
Refusjon	-1 000 000	-2 000 000	-3 000 000	-4 000 000	-10 000 000

Det ble i HØP 2012-2015 lagt inn 16 årsverk til nye boliger for psykisk utviklingshemmede. Det har blitt vurdert bofellesskap både i de nye blokkene kommunen skal bygge i Skadbergvegen/Åsenvegen og en lavblokk på Myklebust, som er avsatt til boligsosialt formål. Disse to prosjektene vil bli ferdigstilt noenlunde samtidig. Rådmannen ser at det er mest hensiktsmessig at det blir et kommunalt bofellesskap med heldøgnsomsorg på Myklebust og at familier som har ytret ønske om å kjøpe egen leilighet kan gjøre det i nevnte prosjekt i Skadbergvegen/Åsenvegen eller i naboblokken på Myklebust, hvor kommunen bygger og skal selge 10 leiligheter.

Det legges opp til heldøgnsbemanning på Myklebust. I tillegg kan det være behov for å styrke bemanningen for å følge opp brukere som velger å flytte til egen leilighet, enten på Åsen eller andre steder, men som greier seg med ambulante tjenester.

Det er laget et midlertidig bofellesskap høsten 2012 for å ivareta brukergruppen fram til nye tilbud er ferdigstilt (Jfr. k.sak 53/12, 13.09.12). Å beregne ressursbehovet før de aktuelle brukerne har fått vedtak på tjenestene, kan ikke bli nøyaktig. Ut fra erfaringer og noe kunnskap om brukerbehovet vil rådmannen likevel anslå følgende behov:

Midlertidig bofellesskap fra 2012/2013 (Sandehagen):	5 årsverk – forskuttet, ref k sak 53/12
Bofellesskap Myklebust:	6 årsverk
Økt bemanning ambulerende tjenester:	2 årsverk

Det er i planperioden lagt opp til en gradvis økning. For at det i den foreslåtte opptrappingsplanen skal være mulig å legge til rette for heldøgnsbemanning på Myklebust, så forutsettes det at noen brukere ønsker å flytte fra annen kommunal bolig, og at det midlertidige bofellesskapet kan avvikles. Årsverkene til dette kan da omfordeles. Tiltaket forutsettes delfinansiert av refusjon for ressuskrevende tjenestemottakere.

Økt bemanning dagsenteret – 1 årsverk fra 2013 – DEKKET INN

Ansvar 31330 Miljøtjenesten

Tjeneste 3276 Sande dagsenter

Sum	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Ved dagsenteret for utviklingshemmede kommer det fra høsten 2012 flere nye brukere. Selv om tilbudet ved dagsenteret i utgangspunktet er et gruppetilbud, er det nå mange av brukerne som trenger svært tett oppfølging. Virksomheten greier langt på vei å ivareta det økte behovet ved sambruk av personell mellom boliger og dagsenter. Det er likevel behov for ett nytt årsverk.

Sola sjukeheim:

Etablering av forsterket skjermet enhet – IKKE DEKKET INN 2,2 årsverk fra 2013, samt bruk av reservepost i perioder.

Ansvar 31110 Sola sjukeheim

Tjeneste 3612 Døgnopphold

Sum	1 320 000	1 320 000	1 320 000	1 320 000	5 280 000
-----	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Kommunen har i dag tilrettelagte, skjermede enheter for personer med demens, både på Tabo og ved Sola sjukeheim. Over tid har det vist seg at behovet for å ha noen egne plasser for de mest sårbare pasientene er

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

påkrevd. Disse pasientene trenger omgivelser med svært lite stimuli, og ansatte med kompetanse og evner til å jobbe med disse utfordringene. Det ligger fysisk greit til rette for å bruke noen av rommene i den ene skjermede avdelingen på Sola sjukeheim til en slik forsterket skjermet enhet. For å ivareta denne brukergruppen vil noen i perioder ha behov for hvert sitt personal som er sammen med dem kontinuerlig. I slike perioder vil grunnbemanningen ved avdelingen måtte økes. Før kommunen har fått mer kunnskap om hvor omfattende dette blir, kan en i 2013 bruke av reserveposten til ressurskrevende brukere i de periodene bemanningen må økes. Det er imidlertid påkrevd å styrke bemanningen i helgene og om natten med 2,2 årsverk. I salderingen har rådmannen tatt bort 2/3 av den omtalte reserven (på 3 mill kroner), og det er altså ikke funnet dekning for tiltaket.

Soltun alderspensjonat:**Økt grunnbemanning (i påvente av nytt sykehjem), 4,5 årsverk i 2013, ytterligere 4 i 2014-2015**

– DEKKET INN

Ansvar 31210 Sola bo- og hjemmetjenester

Tjeneste 3612 Døgnopphold

Sum	2 700 000	3 900 000	5 100 000	5 100 000	16 800 000
-----	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

Brukergruppen ved Soltun alderspensjonat er de senere årene blitt mer og mer lik sykehjemspasienter. Den bemanningsmessige kapasiteten har imidlertid ikke fulgt den samme utviklingen, og det er derfor et voksende gap mellom tjenestene som tilbys beboerne ved Soltun, sammenlignet med det som tilbys ved sykehjemmene. Inntil det nye sykehjemmet står klart, og alt defineres som sykehjem, er det påkrevd med en gradvis økning i bemanningen ved Soltun. For å komme opp på samme nivå som ved langtidsavdelingene på sykehjemmene, mangler Soltun vel 16 årsverk. Rådmannen anbefaler at ressursene til pleiepersonell og legetjeneste i 2013 økes med til sammen 4,5 årsverk og at en i 2014 og 2015 øker med 2 nye årsverk hvert år. Behovet for nye årsverk når det nye sykehjemmet er ferdig, vil da reduseres tilsvarende.

Fysio- og ergoterapi:**Styrking av bemanningen - I årsverk – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 34300 Fysio- og ergoterapi

Tjeneste 3320 Fysioterapitjeneste

Sum	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Antallet henvendelser om tjenester fra fysio- og ergoterapi er jevnt stigende og ligger på rundt 10 % økning i året. Dette skyldes både befolkningsøkningen og at innbyggerne i større grad er kjent med sine rettigheter. Selv om virksomheten skal drive aktivt forebyggende arbeid i frisklivssentralen, og starter opp med hjemmehabilitering, er det behov for å styrke bemanningen (j.fr. Plan for fysio- og ergoterapitjenesten, k.sak 70/11). I hht planen er behovet i 2013 2,5 årsverk fordelt på fysio- og ergoterapi. Ut fra kommunens økonomiske situasjon kan det være krevende å øke med så mye. Dekningsgraden for fysioterapeuter er i følge KOSTRA-tall for 2011 i gjennomsnitt (for kom.gr.13) 8,1 årsverk pr. 10 000 innbygger, mens det i Sola er 7,8.

Økning av privat hjemmel – IKKE DEKKET INN

Ansvar 34300 Fysio- og ergoterapi

Tjeneste 3320 Fysioterapitjeneste

Sum	75 000	75 000	75 000	750 000	300 000
-----	--------	--------	--------	---------	---------

Kommunen har driftsavtaler med private fysioterapeuter. Ikke alle disse er fulle. Det er ønsket å øke en driftsavtale fra 80 til 100 %, kr. 75 000.

Psykisk helsearbeid:**Handlingsplan psykisk helse, bokollektiv i Skadberg/ Åsen, 4 årsverk fra 2015 – DEKKET INN**

Ansvar 31380 Psykisk helsearbeid

Tjeneste 3724 Bofellesskap psykiatri

Sum	0	0	2 400 000	2 400 000	4 800 000
-----	---	---	-----------	-----------	-----------

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

Det er under planlegging et bokollektiv for fire personer som ferdigstilles i 2014. Det er foreløp anslått et behov for fire årsverk for å følge opp leietakerne. Bemanningsbehovet vil imidlertid være svært avhengig av brukergruppe. Dersom det blir tilstrekkelig med ambulant personell, kan bemanningen kanskje reduseres. Må en derimot ha bemanning hele døgnet, må den økes. Det er lagt inn midler til personell først fra 2015.

Nytt bofellesskap Jåsund, ikke avklart i tid

Ansvar 31380 Psykisk helsearbeid

Det er i reguleringsplanen for Jåsund avsatt en tomt til boligsosialt formål. Det kan bygges inntil åtte leiligheter og personalbase. I planleggingen tenker en å legge til rette for personer med psykiske lidelser. Bemanningsbehovet vil være avhengig av brukergruppe og rådmannen vil komme tilbake til dette i senere planer.

Ambulant rusteam, 2 årsverk – DEKKET INN

Ansvar 31380

Tjeneste 3700

Sum	I 200 000	I 200 000	I 200 000	I 200 000	4 800 000
-----	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Det ble i handlings- og økonomiplan 2010-2013 opprettet to årsverk til oppfølging i treningsleiligheter/ gjennomgangsboliger. Samtidig fikk en statlige midler til to prosjektstillinger til denne satsingen. Med bruk av prosjektmidlene og sambruk av personell mellom boligene, har en til nå kunnet holde de to nyopprettede stillingene vakante. Satsingen har vært rettet spesielt mot unge rusmiddelavhengige og har vist at tett oppfølging gir resultat. Regjeringen har i statsbudsjettet foreslått å innlemme størstedelen av dagens tilskudd til kommunalt rusarbeid i rammetilskuddet til kommunene fra 2013. For Sola sin del er dette kr 1 102 000. Rådmannen forslår at de to nevnte årsverkene gjenopprettes, med utgangspunkt i den økte rammeoverføringen, som er lagt inn i basisbudsjettet.

NAV:**Bosetting flyktninger, 1 årsverk – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 33000 Sosiale tjenester

Tjeneste 3410 Sosiale tjenester

Sum	600 000	600 000	600 000	600 000	2 400 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Boligsituasjonen i Sola gjør det krevende å ta imot flyktninger. NAV bruker svært lang tid på hver boliganskaffelse. Sentrale myndigheter forventer at kommunen greier å gjøre mer på dette feltet. Skal kommunen lykkes med det så må ressursene økes.

Boveileder, 1 årsverk – IKKE DEKKET INN

Ansvar 33000 Sosiale tjenester

Tjeneste 3410 Sosiale tjenester

Sum	300 000	600 000	600 000	600 000	2 100 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

NAV har med støtte fra Husbanken hatt en boveileder ansatt siden sommeren 2011. Hovedmålet med prosjektet er å: "Sikre bedre tilgang på gode kommunale utleieboliger gjennom bedre boligforvaltning". Det er usikkert om prosjektet vil få prosjektmidler lenger enn mai 2013. Dersom Husbanken ikke gir videre tilskudd vil en fortsatt satsning kreve det opprettes et nytt fast årsverk til dette.

Handlingsplan mot fattigdom – DEKKET INN

Ansvar 33000 Sosiale tjenester

Tjeneste

Sum	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Kommunestyret vedtok i sak 37/12 handlingsplan mot fattigdom. For å kunne videreføre to av tiltakene, inkludering av barn og unge i fritidsaktiviteter og utstyrspool for sportsutstyr, er det behov for å styrke budsjettet med kr. 100 000.

TJENESTEOMRÅDE SAMFUNNSUTVIKLING**Arealbruk**

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse**Arealplanlegger, 1 årsverk (halvårseffekt i 2013) – DEKKET INN**

Ansvar 52000 Areal

Tjeneste 5130 Arealplanlegging

Investering	380 000	750 000	750 000	750 000	2 630 000
Finansiering	266 000-	525 000-	525 000-	525 000-	1 841 000-
Sum	114 000	225 000	225 000	225 000	789 000

Sola har i lengre tid og ikke minst i de senere årene hatt et stort utbyggingspress. Sola har i denne situasjon svært mange private reguleringsplaner som skal håndteres av en administrasjon som er underdimensjonert i forhold til den store aktiviteten. Det kan opplyses at Sola ligger nesten på nivå med Sandnes kommune i antall private regulerings saker, men bemanningen ved seksjon plan i Sola er svært begrenset i Sola. Sandnes har 25 årsverk knyttet til arealplan og transportplan, mens Sola har 6 årsverk. Rådmannen foreslår i denne sammenheng å styrke seksjon plan med en ny medarbeider. 70 % av stillingen vil kunne henføres til gebyrinntekter i henhold til selvkostprinsippet.

Oppmålingsingeniør, 1 årsverk (delårseffekt i 2013) – DEKKET INN

Ansvar 52200 Oppmåling

Tjeneste 5120 Oppmåling

Investering	570 000	750 000	750 000	750 000	2 820 000
Finansiering	280 000-	370 000-	370 000-	370 000-	1 390 000-
Sum	290 000	380 000	380 000	380 000	1 430 000

Stillingen er meldt i årsbudsjettet 2012. I oversikt over matrikkelarbeid (oppmålingsforretninger og matrikkelføring) Totalt nye identer +justering ligger Sola på 128 pr. årsverk, mot Stavanger 50 pr. årsverk og Sandnes 57 pr. årsverk. Tallene gir en sterk indikasjon på arbeidsmengden i Sola. Oppmåling har idag tre ansatte på 56, 60 og 62 år. Kommunens seniorpolitikk gir en ansatt rett til og ta ut kr. 53000.- pr. år etter fylte 62 år. Det antas at dette tas ut i fritid, vil dette bety mellom 140 og 152 timer pr. år pr. ansatt. Dette betyr at stillingsprosenten for disse går fra 100 % til ca. 92 %. Selv om tidspunktene er uavklarte og sikkert forskjellige mellom seksjons ansatte, vil det trolig bety en betydelig utskifting de nærmeste år. Så store utskiftninger over kort tid vil kunne skape store utfordringer for seksjonen. Tilsetting av ny person så snart som mulig vil p.g.a. overlapping være en stor fordel. På dette grunnlag anbefaler rådmannen å settes av midler til en ny person på seksjon kart- og oppmåling på budsjettet for 2013. Foreslår 50 % skattefinansiert og 50 % selvkost.

Natur og miljøvernkonsulent, 1 årsverk (delårseffekt i 2013)– IKKE DEKKET INN

Ansvar 52500 Miljø

Tjeneste 1360 Miljøvern

Sum	530 000	700 000	700 000	700 000	2 630 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Stillingen er meldt i årsbudsjettet 2012. Seksjon landbruk og miljø har de siste årene hatt et stort press ift til å få behandlet lovpålagte oppgaver, samt tildelte oppgaver. Seksjonen består i dag av: Landbruksforvaltning 60 % seksjonsleder og 60 % fagkonsulent

Miljøvernforvaltning 40 % seksjonsleder. De senere årene er det spesielt innen miljøforvaltning arbeid oppgavene har økt, uten at stillingsstørrelsen har økt. Det er en vanskelig oppgave å skulle foreslå en annen fordeling av oppgaver, uten at disse kan fordeles på ny stilling innen miljøvern. Aktuelle arbeidsoppgaver som planlegges tillagt stillingen er:

- Lokal forurensningsmyndighet etter forurensningslov og forurensningsforskrift – punktutslipp, uønska hendelser
- Hovedansvar for sanering av spillvannsavløp i spredt bebyggelse: varsel/pålegg om tilkobling til offentlig avløpsnett, behandling av søknader om tilskudd ifm d.s.
- Deltakelse i avløpsgruppa i Jæren vannområde
- Oppfølging av vannforskrift i vannområde Jæren (og vannregion Rogaland)
- Deltakelse i arbeidsgruppa i Jæren vannområde
- Overvåking av vannkvalitet i bekker og kanaler
- Overvåking av vannkvalitet ved friluftsbad i sommersesongen
- Deltakelse i arbeidsgruppe for felles lokalisering av fylling/deponi for entreprenørmasser på Jæren – overordnet planlegging

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

- Kartlegging og oppfølging av biologisk mangfold (naturforvaltning)
- Viltforvaltning (rådyr og annet vilt) – oppfølging ekstern ettersøksansvarlig (A.M.)
- Frivillige tiltak i landbruket – turveier i LNF områder, tilrettelegging allmenn ferdsel
- Miljøfyrtårnansvarlig (hovedansvar)
- Miljøfyrtårnserfiser (hver enkelte sertifisering – uansett kursing av 1-2 sertifiserer)
- Kontakt og behandling/uttalelse ved grunnforurensning (tiltaksplaner – ofte tilknytning til byggesaker) – oppfølging av databaseregistreringer
- Andre saker: for eksempel havarerte båter, store utslipp av diesel/olje

Byggdrift**Utvidelse TABO, ny renholder, 1,3 årsverk (delårseffekt i 2013) – DEKKET INN**

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/vedlikehold institusjoner

Sum	300 000	700 000	700 000	700 000	2 400 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Utvidelsen av Tananger bo - og velferdssenter genererer behov for økning i renholdskapasiteten.

Utvidelse TABO, øvrig forvaltning, drift og vedlikehold (halvårseffekt i 2013) – DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/vedlikehold institusjoner

Sum	750 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	5 250 000
-----	---------	-----------	-----------	-----------	-----------

Økte driftskostnader TABO 2013 grunnet utvidelse av bygningsmassen. Høsten 2013 er 2300 m² tilbygg på TABO klar til å tas i bruk. Dette er en økning på ca. 60 % i forhold til dagens bygningsmasse og generer økning i driftskostnadene. Driftskostnadene for TABO i 2011 var ca. kr. 2 700 000,-. For 2013 vil det derfor være behov for å styrke budsjettet med ca. kr. 750.000,-. For perioden 2014 - 2016 vil det være behov for å styrke budsjettet årlig med ca. kr. 1 500 000,-.

Vaktmesterpool øvrige formålsbygg (på grunn av økt bygningsmasse), 0,9 årsverk

– DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5930 Drift/vedlikehold skoler

Sum	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Vaktmestertjenesten på Stangeland skole ble overført til Skadberg skole sammen med resten av staben. I ettertid har det vist seg at det blir mye aktivitet på Stangeland og det vil derfor være behov for vaktmester også her. I tillegg vil økt bygningsmasse på Sola ungdomsskole generere økt behov for vaktmestertjenester.

Park og grønt**Økte utearealer/ friområder (sommerhjelp mv.), 0,5 årsverk, 1 årsverk fra 2016 – DEKKET INN**

Ansvar 14500

Tjeneste 5802 Drift/vedlikehold uteanlegg

Sum	175 000	175 000	175 000	350 000	875 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Oversikt over nye arbeidsoppgaver i for Park- og grønt viser at seksjonen er tillagt mange nye friområder. Ekstra ukentlig vedlikehold i sesongen er beregnet til 24t/ uke. Dette kan i første omgang dekkes av en ekstra sommerhjelp i sesongen (halvårsvirkning). Fra 2016 økes behovet ytterligere.

Skadberg skole og flerbrukshallen, forvaltning, drift og vedlikehold – DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5930 Drift/vedlikehold skoler

Sum	5 200 000	5 200 000	5 200 000	5 200 000	20 800 000
-----	-----------	-----------	-----------	-----------	------------

Ved oppstart av Skadberg skole, har driftsutgiftene for høsten 2012 delvis vært dekket av mindreforbruk i driftsutgifter ved tidligere Stangeland skole. For 2013 er både Skadberg skole og Stangeland i bruk. Driftsmidlene på Stangeland tilbakeføres i den nye driften med unntak av fast vaktmester. Denne stillingen er overført til Skadberg, og Stangeland vil få sine vaktmestertjenester gjennom vaktmesterpool. Skadberg

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

skole er kommunens største skole på 12 000 m² inklusiv flerbrukshallen. For øvrige skolebygg er driftsutgiftene kr 490,- pr m². Dette skulle tilsi ca 5,9 mill pr år. Med fratrekk for vaktmester og realistiske anslag for øvrige driftsposter, herunder uforutsette forhold i forbindelse med oppstart og innkjøring av skole, er det lagt til grunn en ramme på kr 5,2 millioner i årlige driftsutgifter. Særlig er energiforbruket nøye vurdert og konsulent har vurdert at skolen realistisk kan drives for ca 1 millioner kroner gitt dagens energipriser.

Bygg og anlegg som tas i bruk i løpet av planperioden (år 2-4), drift og vedlikehold**– DEKKET INN**

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5930, 5801, 5802, Drift/vedlikehold

Sum	0	500 000	500 000	1 300 000	2 300 000
-----	---	---------	---------	-----------	-----------

Ressurssenteret Grannes, Røyneberg skole (kjeller), Åsenhallen og trimparken vil stå ferdig i løpet av planperioden. Dette medfører økte drift og vedlikeholdsutgifter som renhold, vaktmestertjenester, strøm og diverse vedlikehold.

Sola sjukeheim, mindre rehabilitering – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/Vedlikehold institusjoner

Sum	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Store deler av Sola sjukeheim er enten rehabilitert, nybygd eller ombygd. 94-bygget er ikke rehabilitert og det er også behov for mindre ombygginger av bygningsmassen for å tilfredsstille ulike beboere i et tilfredsstillende bomiljø. Det er følgelig ønskelig å få avsatt en årlig sum til slike rehabiliteringer.

Dysjalandhallen, nytt tak hele huset – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5801 Drift/Vedlikehold idrettsanlegg

Sum	2 700 000				2 700 000
-----	-----------	--	--	--	-----------

Taket på Dysjalandhallen er for størsteparten kledd med stålplater. Kontroll av platene viser at de er sterkt korrodert, og for å unngå lekkasje er det behov for utskifting av hele taket. Det er foretatt vedlikeholdstiltak i form av at små takplatestrimler er montert i overlappinga mellom plateskjøtene. Dette er kun ment som nødvendig "brannslukningstiltak".

Dysjalandhallen, bytte utvendig kledning – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5801 Drift/Vedlikehold idrettsanlegg

Sum		1 200 000	1 300 000	2 500 000
-----	--	-----------	-----------	-----------

Ytterveggene på Dysjalandhallen er kledd med stålplater som ved kontroll viser seg å være sterkt korrodert, og det vil på kort sikt være behov for utskifting. Utskiftningen kan tas over flere år.

Sola sjukeheim, div rehabilitering – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/Vedlikehold institusjoner

Sum	1 800 000	1 800 000		3 600 000
-----	-----------	-----------	--	-----------

Sola Sjukeheim har ikke egen herregarderobe og det er også behov for flere dusjer. Dette gjelder begge kjønn.

Det ble ikke skiftet vinduer i 1. etasje når 1978-bygget ble rehabilitert. Flere av vinduene er nå så råtne at listene faller av. Utvendig maling av 2005-bygget. Rehabilitering av ute området ved dagsenteret.

Eksisterende belegningsstein er veldig ujevn med dype søkk, og representer en stor fare for at beboerne skal snuble og falle.

Behov for utvidelse av parkeringsplass. Sjukeheimen har etter flere utvidelser fått flere ansatte og flere pårørende som kommer på besøk. Dette medfører vanskelige parkeringsforhold og en betydelig grad av feilparkering.

Oppsparkling av gipstak i avd. 1 a, b og 2 a, b. Grunnet dårlig håndverksmessig utførelse ved bygging av 2005 bygget, er store deler av sparklingen i taket oppsprukket og det er behov for omfattende nysparkling

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

og etterfølgende maling. Fullføre rehabiliteringen av betongfasaden i 1978 bygget. Deler av betongfasaden er rehabilitert med tanke på utsprenget av armeringsjern, men det gjenstår en del. Ny garasjeport til bussen. Eksisterende port er i så dårlig forfatning at det ikke er mulig å låse denne.

Tananger Helsehus, div. rehabilitering mv. – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/Vedlikehold institusjoner

Sum	350 000	350 000
-----	---------	---------

Utskifting av eksisterende ovner i bygget. Ovnene kan ikke lenger temperaturstyres og følgelig brukes det mye mere strøm enn det som er nødvendig. Utskifting av gamle lysarmaturer. Utskifting av gammel defekt sol skjermer.

Tanangerhallen, rehabilitering dusjanlegg – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5801 Drift/Vedlikehold idrettsanlegg

Sum	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Det er behov for rehabilitering av alle dusjene i Tanangerhallen. Det er bom i flisene. Samt dårlige fuger og flere av dusjene virker ikke. Dusjer som ikke virker kan utgjøre en stor fare for oppblomstring av legionella bakterie.

Tananger svømmehall, refuging basseng – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5801 Drift/Vedlikehold idrettsanlegg

Sum	800 000	800 000
-----	---------	---------

Fugene i bassenget Tananger svømmehall er veldig dårlige og det er behov for utfresing av eksisterende fuger, før vi risikerer at flisene slipper og fører til langt større omfattende reparasjon av bassenget.

Tananger svømmehall, ny taktekking – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5801 Drift/Vedlikehold idrettsanlegg

Sum	375 000	375 000
-----	---------	---------

Eksisterende takpapp på Tananger svømmehall er ikke blitt skiftet siden hallen var ny. For å unngå evt. lekkasje med store reparasjoner som følge, er det behov for å legge ny papp.

NAV mindre ombygging – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Sum	40 000	40 000
-----	--------	--------

Det er påkrevd med noen mindre ombygginger i kundemottaket for å sikre konfidensiell behandling av brukerne og tilgang til PC for publikum. Totalkostnadene deles med staten. Kommunens andel anslås til å bli 40 000.

Sola Sjukeheim, automatisk opplåsing av rømningsvei – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/Vedlikehold institusjoner

Sum	100 000	100 000
-----	---------	---------

Det ytre skallet på Sola Sjukeheim er sikret med egen nøkkel som ikke er utlevert til pleiepersonellet. Det er innvendig på strategiske steder plassert nøkkel i nøkkelboks for opplåsing i tilfelle brann. Dette er en dårlig løsning og kan ved en evt. Brann være til hinder for personellet og komme fram til nøkkelboksen. Det er av stor sikkerhetsmessig betydning å få montert automatisk opplåsing av alle rømningsdører forriglet over brannalarmanlegget.

Sola Sjukeheim, terrasse avd. 2c – IKKE DEKKET INN

Ansvar 14300 Bygg/Drift

Tjeneste 5940 Drift/Vedlikehold institusjoner

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

Sum 800 000 800 000

Avdeling 2 c mistet sin terrasse da 2005-bygget ble slutført. Det har i etterkant av dette vært vanskelig for enkelte pasienter å komme seg ut i frisk luft, og savnet av terrassen er stort.

Kommunalteknikk:**Vei:****Asfalt, økte vedlikeholdskostnader i hht hovedplan - vei – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 51300 Kommunale veier

Tjeneste

Sum 1 800 000 1 800 000 1 800 000 1 800 000 7 200 000

I hht nylig utarbeidet hovedplan – vei, er det behov for å styrke reasfalteringen av kommunale veier med kr 1.8 mill pr år for å unngå at veier forringes. Gjennom de senere år har trafikkmengden økt betydelig og ikke minst andelen av tunge kjøretøyer. Belastningen fra 1 tung lastebil tilsvarer belastningen fra 1000 personbiler. Dette fører til en mye høyere slitasje på det kommunale vegnettet enn tidligere. Mer nedbør over kortere tidsintervaller fører til mer vann i veglegemet, som igjen fører til svekket bæreevne. Gammel sprukket /krakelert asfaltdekke fører til inntrenging av vann i asfalt og bærelag. Dette fører til telehiv og frostsprengning i frostperioder, slaghull og nedbryting av vei. I tillegg tilkommer nye veier og byggefelt som skal vedlikeholdes. Der skal både veger og tilhørende sideanlegg som tilhører veiområdet vedlikeholdes. For å ikke forringe den investerte veikapital er det av stor betydning at det blir tilført økte ressurser til drift og vedlikehold av kommunale veger.

Veibroer/kulvert – IKKE DEKKET INN

Ansvar 51300 Kommunale veger

Tjeneste

Sum 500 000 100 000 100 000 100 000 800 000

Det foreslås opprettet ny tjeneste, 5621 – Broer, for å skille ut kostnader som påløper i forbindelse med arbeid på broer på kommunale vei. Dette gjelder kostnader til utførelse av årlige **pålagte** kontroller, samt oppfølging/vedlikehold av kontrollene. For HØP-perioden 2013-2016 innebærer dette at 2 broer, som har brudd i bærekonstruksjonen, må repareres i 2013 for å hindre videre nedbryting av konstruksjonene og opprettholde sikkerheten for trafikantene.

Brøyting – IKKE DEKKET INN

Ansvar 51300 Kommunale veger

Tjeneste

Sum 500 000 500 000 500 000 500 000 2 000 000

Budsjettet for vintervedlikehold bør styrkes. De siste års situasjon med mer arbeid vinterstid gjør at virksomheten ikke får utført nødvendige oppgaver innenfor ordinær veidrift ettersom evt overforbruk i vinterhalvåret blir motregnes mot resten av veidriftsbudsjettet. De tre siste årene viser viser regnskapet for vinterdrift et gjennomsnittlig overforbruk på ca 1,3 mill. pr år. Dersom ikke budsjettet til vintervedlikehold styrkes, må omfang og kvalitet på vinter driften reduseres. Det vil da bli mindre brøyting og strøing av veger plasser. Dette medfører større forfall på vegene og redusert trafiksikkerhet for både kjørende, syklende og gående.

Utvidelse stillingshjemmel som konsulent – DEKKET INN

Sum 280 000 280 000 280 000 280 000 1 120 000

Utvidelse av hjemmel fra 50 % til 100 % er nødvendig da flere oppgaver er/blir overført fra sentrale deler av organisasjonen samtidig som arbeidsmengden har økt pga stor byggeaktivitet mv. Dette har medført mye mertid for virksomhetens ansatte. Stillingen som konsulent bør utvides med 50 % for å kompensere for bruk av overtid/mertid og gi den ansatte mer forutsigbar arbeidstid.

Ingeniør, 1 årsverk (halvårseffekt i 2013) – DEKKET INN

Sum 325 000 650 000 650 000 650 000 2 275 000

Virksomhet kommunalteknikk fikk overført ansvar for de kommunale veiene i 2010 uten å få tildelt de

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

ressursene som en anser er nødvendig for å ha nødvendig oppfølging og kontroll av veiene kommunen drifter. Pr dato er det ikke avsatt midler eller hjemmel til stilling som ingeniør på veisektoren. For å styrke staben og avlaste VA -ingeniørene med arbeid som i dag er knyttet til vei bør det opprettes en ingeniørstilling. Årlig kostnad kr 650 000,

KULTUR OG FRITID**Arrangement og utleie:****100 % markedskoordinator (delårseffekt i 2013) – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 41400 Arrangement og utleie

Tjeneste 4101 Markedskoordinator

Sum	490 000	650 000	650 000	650 000	2 440 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Kulturhusets virksomheter kunne alle nyte godt av en markedskoordinator som kunne følge opp og markedsføre alle aktiviteter i kulturhuset. Denne personen vil også aktivt kunne jobbe opp mot sponsormarkedet i de produksjoner en ser det er nødvendig samt hente inn midler til drift. Det er også et stort potensielt marked for utleie av saler på dagtid til det private næringsliv, dette krever ekstra oppfølging.

Teknisk sjef 26,67 % (utvidelse fra 73,33-100 %) – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41400 Arrangement og utleie

Tjeneste 4101 Markedskoordinator

Sum	160 000	160 000	160 000	160 000	640 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Teknisk sjef er i dag i 26,66 % i Fritid. Teknisk sjef planlegger og tilrettelegger den tekniske avviklingen av de fleste arrangementer i kulturhuset (rundt 1500 pr år). Til sammenligning har Sandnes kulturhus 4 100 % ansatte på teknisk avdeling for å håndtere rundt 500 bookinger.

Fritid:**Fritidskonsulent, 1 årsverk – DEKKET INN**

Ansvar 41350 Tilrettelagt fritid

Tjeneste 3284 Fritidskontakttjenesten

Sum	650 000	700 000	700 000	700 000	2 750 000
-----	---------	---------	---------	---------	-----------

Dagens bemanning er for liten til å ta av for behovet. Det er utarbeidet en opptrappingsplan for Fritidskontakttjenesten i tilknytning til at tjenesten fra 1.8.11 ble flyttet fra bestillerkontoret til virksomhet Fritid. Budsjettet for 2011 og 2012 er sterkt redusert i forhold til det behovet en antok i opptrappingsplanen. Arbeidssituasjonen er nå svært krevende, da en i tillegg er i den situasjon at det er 97 vedtak om Fritidskontakt, mens det i prognosene i opptrappingsplanen skulle være totalt 43 vedtak pr. utgangen av 2012. Ut ifra bemanningsnorm i nasjonale retningslinjer, bør en ha 1 årsverk pr. 10.000 innbyggere. Vi har pr. i dag 1 årsverk i fast stilling på 24.000 innbyggere. I vedtatt plan for Fritidskontakttjenesten, skulle brukerne i størst mulig grad få velge mellom 3 ulike tilbud; individuell fritidskontakt, tilbud i gruppe og Fritid med Bistand. Pr. juni 12 har vi 74 fritidskontakter på oppdrag, fem tilknyttet fritidsgrupper og 69 på individuelt oppdrag. Det viser seg ut i fra de erfaringene vi har gjort dette året, at flere enn forventet har et sterkt ønske om et individuelt tilbud og ikke gruppetilbud. Det er gjort erfaring på at det å iverksette grupper derfor krever mye arbeid i rekruttering, planlegging og oppfølging, men at det i det lange løp vil bidra til en bedre kvalitet på tilbudet og en økonomisk gevinst over tid; Bedre kvalitet med tanke på at tilbudet ikke er så sårbart ved sykdom eller avslutning av oppdrag hos fritidskontakt, samt bedre ivareta det sosiale aspektet mange brukerne av tjenesten etterspør og har behov for.

Fritid med bistand – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41350 Tilrettelagt fritid

Tjeneste 3284 Fritidskontakttjenesten

Sum	40 000	40 000	40 000	40 000	160 000
-----	--------	--------	--------	--------	---------

FmB er en arbeidsmodell for varig inkludering i lag/org. Skal man jobbe FmB slik det var tiltenkt, vil det kreve ytterligere økning i personalressursene (i tråd med opptrappingsplanen), da dette er en tidkrevende

Nye tiltak i drift – alle aktualiserte, beskrivelse

prosess. Det bør likevel settes av aktivitetsmidler til FmB. I enkelte tilfeller vil det være mulighet for forenklet tilrettelegging gjennom nettverk. Det er særlig ønskelig å legge til rette for dette som forebygging hos utsatte ungdommer og voksne innen psykisk helse. Det er behov for gjennomsnittlig kr 8.000 pr. bruker

Økning av seksjonsleder til 100 % - IKKE DEKKET INN

Ansvar 41300 Fritid

Tjeneste 4450 Fellestjenester

Sum	130 000	130 000	130 000	130 000	520 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Seksjonsleder Tilrettelagt fritid har ansvar for den lovregulerte fritidskontaktstjenesten, aktivitetsgrupper barn/ungdom/vokse psykisk helse, og fritidstiltak for psykisk utviklingshemmede. Stillingen er pr. i dag 80 %.

Klubbmedarbeider psyk. utv.h., økning med 0,17 årsverk – DEKKET INN

Ansvar 41300 Fritid

Tjeneste 4551 Fritidstilbud psykisk utviklingshemmede

Sum	82 000	82 000	82 000	82 000	328 000
-----	--------	--------	--------	--------	---------

Onsdags og fredags klubben er i stadig vekst. Det er også fått stor interesse og oppslutning rundt sommertilbudet som utprøves i år, samt Talentkonkurransen som har blitt et stort årlig arrangement. For å ivareta et meget godt tilbud i vekst bør en øke ressursene med en klubbmedarbeider i Onsdags- og fredagsklubben.

50 % kontorfullmektig/informasjonsmedarbeider – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41300 Fritid

Tjeneste 4450 Fellestjenester

Sum	0	250 000	250 000	250 000	750 000
-----	---	---------	---------	---------	---------

Virksomhet Fritid inkl. tilrettelagt fritid har mye merkantilt arbeid og store utfordringer med tanke på oppdatering av informasjon om de mange tilbud og arrangement, og det har lenge vært behov for en merkantil ressurs.

Prosjekt nr. 49632 Utstyr Guffen lyd – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41300 Fritid

Tjeneste 4403 Ung Scene Sola

Sum	50 000		50 000		100 000
-----	--------	--	--------	--	---------

Jevnlig fornyelse/oppgradering av utstyrsparken. Utstyret brukes mye og utsettes for særlig slitasje da det fraktes til ute - og inne arrangement rundt omkring i kommunen. Guffen lyd er teknisk stab Fritid.

Sola kulturskole:**Kulturskole 30 % stilling undervisning – IKKE DEKKET INN**

Ansvar 21310 Kulturskole

Tjeneste 2061 Musikkskoletilbud

Investering	150 000	150 000	150 000	150 000	600 000
Inntekt	50 000-	50 000-	50 000-	50 000-	200 000-
Sum	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000

Barnehageundervisning: Sola kulturskole har i tre år hatt to personer med hver 20 % stilling som har hatt undervisning i barnehagene. I tillegg har de også hatt veiledning og kurs for barnehage personell. Dette prosjektet har vært finansiert med støtte fra Norsk kulturskoleråd, egenbetaling fra barnehagene og støtte fra utvalg for kultur, samfunnsutvikling og miljø. Kulturskolen har også støttet prosjektet med en 10 % stilling. Det er behov for en 30 % stilling på kr 150.000 minus egenbetaling på ca kr 50.000. Saken har vært behandlet i Su for Sola kulturskole 13.06.12. Egenbetaling i barnehagene (-50.000).

Kulturskole prosjektstøtte – IKKE DEKKET INN

Ansvar 21310 Kulturskole

Tjeneste 2061 Musikkskoletilbud

Sum	40 000	40 000	40 000	40 000	160 000
-----	--------	--------	--------	--------	---------

Kulturskolen har flere ganger søkt KUL.SAM om forskjellig prosjektstøtte, bl.a. til teaterfestival, innføringsprosjekt ved Sande skole og div. støtte til konsert og arrangement forestillinger. I Kt.sak 12/2012 behandlet utvalget en søknad om prosjektstøtte på kr 70.000 til fire forskjellige tiltak. Utvalget bevilget kr 35.000 og ba samtidig om at slike tiltak ble lagt fast inn i budsjettet for kulturskolen. Det er ønskelig at det legges inn kr 40.000 i prosjektstøtte for de neste fire årene. Saken har vært behandlet i SU for Sola kulturskole 13.06.12

Sola Kulturskole, rombehov, eventuelt nødvendig oppgradering av Tananger Kulturstasjon
– IKKE DEKKET INN

Ansvar

Tjeneste

Sum	500 000	500 000
-----	---------	---------

Det meste av kulturskolens aktivitet i Tananger foregår på Tananger Kulturstasjon (Gamle Haga skole). Noe av undervisningen er også lagt til Haga og Storevarden. I Tananger er det planlagt ny veg ved siden av/rett gjennom bygget. Veien planlegges påbegynt i løpet av 3-4 år. Bygningen er nå i så dårlig stand, at det allerede nå er nødvendig å ta stilling til hva som skal skje med Kulturstasjonen. Dersom bygget fortsatt skal brukes, er det behov for utskiftning av vinduer. Antatt kostnad for dette er kr 500.000. Se eget skriv om rombehov og sambruk med Tananger skolekorps, Sola Brassband og Tanangerblæsen. Det vises også til kartlegging av rombehov i K.sak 46/11 AKTIVITETSHUS i Sola og Tananger – lokaler til kultur og idrettsformål (gjentatt behov).

Bibliotek:

Innkjøp e-bøker, utvidelse av samling – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41200 Bibliotek

Tjeneste 4200 Sola folkebibliotek

Sum	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
-----	---------	---------	---------	---------	---------

Bokbudsjett: I løpet av 2013 vil det sannsynligvis bli mulig å låne e-bøker på biblioteket. Dette fører til en økning i kostnadene til bokkjøp, vi må ha boken både elektronisk og i papirformat.

Fornyelse utstyr, div. oppgradering – IKKE DEKKET INN

Ansvar 41200 Bibliotek

Tjeneste 4200 Sola folkebibliotek

Investering	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
-------------	---------	---------	---------	---------	---------

Sola bibliotek begynner å bli noen år. Det hadde vært en ønsketlønning å kunne investere i en del nytt utstyr. Dette er utstyr som er spesiallaget for biblioteket

Ustillingsutstyr: Voksenavdeling: Stativer til nye bøker og andre utstillinger. Hylleutstyr til profilering av bøker der bøkene kan settes opp med forsiden fram.

Barneavdelingen: Møbler og hyller spesielt beregnet på barn, med en brukervennlig utforming.

Det er og behov for 2 informasjonsskjermer (engangsinvestering på 10.000) til LCD-skjermer/TV til bruk i biblioteket for å kjøre informasjon om arrangement og boktips etc.

Vedlegg 3, oversikt gebyrer – vann, avløp og renovasjon

Gebyrstatter 2013

1 Årsgebyr vann 2013:

Årsgebyr vann 2013 Alle priser er ekskl. mva.	2012	% endring 2012-2013	2013	2014	2015	2016
Årsgebyr vann stipulert, 0-75 m ² leie-areal, beregnende mengde 150 m ³ /år	1035	+ 0,0	1035	1050	1065	1125
Årsgebyr vann stipulert, 75-150 m ² leie-areal, beregnende mengde 300 m ³ /år	2070	+ 0,0	2070	2100	2130	2250
Årsgebyr vann stipulert 150-200 m ² leie-areal, beregnende mengde 400 m ³ /år	2760	+ 0,0	2760	2800	2840	3000
Årsgebyr vann stipulert, 200-250 m ² leie-areal, beregnende mengde 500 m ³ /år	3450	+ 0,0	3450	3500	3550	3750
Årsgebyr vann stipulert, 250-300 m ² leie-areal, beregnende mengde 600 m ³ /år	4140	+ 0,0	4140	4200	4260	4500
Vannpris i kr/m ³	6,90	+ 0,0	6,90	7,00	7,10	7,50

Leieprisen på vannmålere økes med 3 %.

2 Årsgebyr avløp 2013:

Årsgebyr avløp 2013 Alle priser er ekskl. mva.	2012	% endring 2012-2013	2013	2014	2015	2016
Årsgebyr avløp stipulert, 0-75 m ² leie-areal, beregnende mengde 150 m ³ /år	1425	+ 0,0	1425	1470	1545	1620
Årsgebyr avløp stipulert, 75-150 m ² leie-areal, beregnende mengde 300 m ³ /år	2850	+ 0,0	2850	2940	3090	3240
Årsgebyr avløp stipulert 150-200 m ² leie-areal, beregnende mengde 400 m ³ /år	3800	+ 0,0	3800	3920	4120	4320
Årsgebyr avløp stipulert 200-250 m ² leie-areal, beregnende mengde 500 m ³ /år	4750	+ 0,0	4750	4900	5150	5400
Årsgebyr avløp stipulert 250-300 m ² leie-areal, beregnende mengde 600 m ³ /år	5700	+ 0,0	5700	5880	6180	6480
Avløpspris i kr/m ³	9,50	+ 0,0	9,50	9,80	10,30	10,80

3 Årsgebyr slamtømming 2013:

Årsgebyr slamtømming 2011 Alle priser er ekskl. mva.	2012	% endring 2012-2013	2013
Slamavskillere 0-4 m ³ en tømning hvert 2. år	670	+10,0	737
Slamavskillere 4-7 m ³ en tømning hvert 2. år	1123	+ 10,0	1235
Slamavskillere 7-9,5 m ³ en tømning hvert 2. år	1519	+ 10,0	1671
Tillegg pr. m ³ for slamavskiller utover 9,5 m ³	329	+ 10,0	362

4 Tilknytingsgebyr bolig- og fritidsbygg 2013:

Leieareal benyttes for beregning av areal for bolig- og fritidsbygg.

Tilknytingsgebyr 2013 for bolig- og fritidsbygg. Alle priser er ekskl. mva. av kr 100,-	Vann 2012	Vann 2013	Vann % endring 2012-2013	Avløp 2012	Avløp 2013	Avløp % endring 2012-2013
Tilknytingsgebyr, 0-120 m ² leieareal	4140	4264	+3,0	20148	20752	+ 3,0
Tilknytingsgebyr 120-170 m ² leieareal	5865	6041	+3,0	28543	29400	+ 3,0
Tilknytingsgebyr 170-220 m ² leieareal	7590	7818	+3,0	36938	38046	+ 3,0

Vedlegg 3, oversikt gebyrer – vann, avløp og renovasjon

Gebyrsetter 2013

Tilknytingsgebyr 220-270 m ² leieareal	9315	9594	+3,0	45333	46693	+ 3,0
osv. i klasser på 50 m ² leieareal						
Tilknytingsgebyr pr. m²	34,50	35,54	+3,0	167,90	172,94	+ 3,0
I felt eller område hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlige vann- og/eller avløpsledning (førstegangsbygging) gjelder:						
Tilknytingsgebyr i felt eller område:		100			100	

Sola kommunestyre har den 10.12.92 k.sak 242/92, vedtatt at det ved påbygg/tilbygg i felt eller områder hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlig vann- og/eller avløpsledning, skal betales tilknytningsgebyr etter pris pr. m².

5 Tilknytningsgebyr næringsbygg 2013: Alle priser eks mva.

Bruksareal (BRA) benyttes for beregning av areal for næringsbygg.

Tilknytningsgebyr 2013 for næringsbygg. Alle priser er ekskl. mva av kr 100,-	Vann 2012	Vann 2013	Vann % endring 2012-2013	Avløp 2012	Avløp 2013	Avløp % endring 2012-2013
Tilknytningsgebyr, 0-120 m ² leieareal	4140	4264	+3,0	20148	20752	+ 3,0
Tilknytningsgebyr 120-170 m ² BRA	5865	6041	+3,0	28543	29400	+ 3,0
Tilknytningsgebyr 120-170 m ² BRA I	7590	7818	+3,0	36938	38046	+ 3,0
Tilknytningsgebyr 170-220 m ² BRA	9315	9594	+3,0	45333	46693	+ 3,0
Tilknytningsgebyr 220-270 m ² BRA			+3,0			
Tilknytningsgebyr pr. m²	34,50	35,54	+3,0	167,90	172,94	+ 3,0
I felt eller område hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlige vann- og/eller avløpsledning (førstegangsbygging) gjelder:						
Tilknytningsgebyr i felt eller område:	100	100		100	100	

Sola kommunestyre har den 10.12.92 k.sak 242/92, vedtatt at det ved påbygg/tilbygg i felt eller områder hvor abonnenten har bekostet eller deltatt økonomisk i utbygging av offentlig vann- og/eller avløpsledning, skal betales tilknytningsgebyr etter pris pr. m².

Vedlegg 3, oversikt gebyrer – vann, avløp og renovasjon

Gebyrsetter 2013

6 Renovasjonsgebyr 2013, hyttekunder:

Hytte kunder 2013	Tømming	2012 Pris ekskl. mva	2013 Pris ekskl. mva	% endring 2011-2012
Fastpris pr. abonnent (NB! alle abonnenter må betale dette gebyr).		215	215	+ 0,0
Andel restavfall i felles container/beholder/nedgravde systemer				
*) Tømming i perioden april – september	2. hver uke *)	735	750	+ 2,0

7 Renovasjonsgebyr 2013 husholdningskunder:

Husholdningskunder 2013	Tømming	2012 Pris ekskl. mva	2013 Pris ekskl. mva.	% endring 2012- 2013
Standard abonnement inkl. fast og variabelt gebyr 120 liter restavfallsbeholder, 140 liter våtorganisk- og papirbeholder eller nedgravde beholdere. Alle abonnenter må som minimum ha standardabonnement, eventuelt gå sammen om å dele på et standardabonnement. Deling av standardabonnement gjelder ikke for nedgravde avfallssystemer.	2. / 4. hver uke	2 195	2195	+ 0
Fastpris pr. abonnent (NB! alle abonnenter må betale dette gebyr).		215	215	
Valgfrie beholderstørrelser / abonnement / tjenester:				
Restavfall 120 liter beholder	2. hver uke	867	867	
Restavfall 240 liter beholder	2. hver uke	1 510	1 510	
Restavfall 660 liter beholder	2. hver uke	3 311	3 311	
Papiravfall 140 liter beholder	4. hver uke	347	347	
Papiravfall 240 liter beholder	4. hver uke	515	515	
Papiravfall 660 liter beholder	4. hver uke	1 235	1 235	
Våtorganisk avfall 140 liter beholder	2. hver uke	765	765	
Våtorganisk avfall 240 liter beholder	2. hver uke	1 265	1 265	
Nedgravde avfallssystemer	når full	918	918	
Kompostbinge, leie pr. år		294	294	
Bytte av beholdere pr. gang		160	163	
Strø til kompostbeholdere, pr. sekk		75	75	
Henting og tilbakesetting av beholdere pr. år. Behov må dokumenteres, og blir vurdert etter søknad		0	0	

Vedlegg 3, oversikt gebyrer – vann, avløp og renovasjon

Gebysatser 2013

1 ekstrasekk inkl. tømming og deponering. Sekken fjernes samtidig som avfallsfraksjonen tømmes.		50	50	
75 stk. bioposer 37x39 cm		30	30	
25 stk. bioposer 43x45 cm		30	30	
10 stk. biosekker 140 liter		70	70	
10 stk. biosekker 240 liter		90	90	

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

Saksnummer	12/1488-7
Dato	21 SEPT. 2012
Arkivkode	150
Sammenlign	LAV

Sola kommune
Rådhusvegen 21
4050 SOLA

Deres ref.:

Rådmann
Ingrid Nordbø

Vår ref.:

12/00013-003

Vår saksbeh.:

TT

Arkivkode:

112

Dato:

Sola 04.09.2012

SOLA KIRKELIGE FELLESRÅD'S INNSPILL TIL SOLA KOMMUNES BUDSJETTPROSESS 2013 - RAMMETILSKUDD OG INVESTERINGER

1 Innledning

Kirkelig fellesråd har i sine møter 13.06.2012 under **Sak 36/2012 Budsjettforslag 2013 – innspill og innledende drøfting** og 29.08.2012 under **Sak 48/2012 Budsjettforslag 2013** drøftet fellesrådets overordnede budsjettrammer og budsjettbehov for kommende budsjettår.

Fellesrådet gjorde i sitt møte følgende enstemmige vedtak:

- a) *Sola kirkelige fellesråd ber om at ordinær driftsramme fra Sola kommune for 2012 framskrives for 2013 mht. lønnsmerutgifter og prisstigning.*
- b) *Fellesrådet understreker de behov for utvidede rammer for drift og investering som ønskes prioritert for 2013, og gir kirkevergeadministrasjonen i samråd med økonomiutvalget fullmakt til å utforme endelig budsjettinnspill 2013 til Sola kommune v/rådmann.*
- c) *Følgende tiltak prioriteres i budsjettinnspillet til Sola kommune for 2013:*
 1. *Arkitektkonkurranse for ny kirke Sola sentrum i Handlings – og økonomiplan 2013 – 2016.*
 2. *Sola kirke - nytt tak med etterisolering.*
 3. *Ferdigstillelse av lødd natursteinmur Tananger kirkegård.*

Sola kirkelige fellesråd vil fastsette neste års driftsbudsjett i sitt budsjettmøte 19.12.2012 når endelig rammetilskudd fra Sola kommune er bevilget. Samlet budsjettert rammetilskudd fra Sola kommune for 2012 er kr 11 538 000, inkludert stipulert lønns – og pensjonsreserve på kr 691 000. Endelig avregning for lønnsmerkostnader 2012 skjer etter fast avtale mot slutten av året.

Postboks 82
Soltunvegen 6
4050 SOLA

Tlf/faks
Tlf: 51 75 53 70
Faks: 51 75 53 71

E-post/Internett:
post@sola.kirken.no
www.sola.kirken.no

Bankkonto / Org.nr.:
3206.21.64889
976 993 691

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

2 Forslag til tilskuddsramme drift for 2013

Sola kirkelige fellesråd anmoder Sola kommune om å videreføre tilsvarende beregning av rammetilskuddet for 2013 som for 2012.

Sola kirkelige fellesråd ønsker med følgende punkter å synliggjøre viktige og prioriterte tiltak i virksomheten. Forslagene til investeringstiltak er blitt presentert for kommunen gjennom en del år, og det er sterkt ønskelig å få gjennomført disse tiltakene.

A. DRIFT:

1. Vedlikehold av 5 kirkebygg i kommunen

Sola kirkelige fellesråd forvalter totalt 5 kirkebygg. To av dem er bygget de siste 10 år (Tananger kirke 2002 og Ræge kirke 2009). Sørnes kirke (1977) er rehabilitert og påbygget i 2012.

Nye og moderne kirkebygg med avanserte tekniske installasjoner krever tett oppfølging og jevnlig service av alle tekniske installasjoner. Dette krever betydelig mer av fellesrådets driftsbudsjett enn før. Det er også en utfordring til enhver tid å inneha nødvendig tekniske kompetanse i egen stab. Fellesrådet ser for seg at det så fort som budsjettet tillater det bør etableres en felles ambulerende vaktmester-funksjon som både kan forestå daglig forvaltning av byggene samt ta ansvar for enklere vedlikehold. Fellesrådet har p.t. to små deltidsstillinger som vaktmester / kirketjener i hhv. Tananger og Ræge kirker, totalt 55 %. Vaktmesterarbeidet i Sørnes kirke har i årevis blitt utført på dugnad, fordi fellesrådet så langt ikke har funnet lønnsmidler til dette. Det er videre behov for å legge til rette for en vaktmestertjeneste også i Sola kirke, som heller ikke har fast betjening.

Fellesrådet ønsker gjennom en ryddig prosess å samle de små vaktmesterressursene i en større felles stilling for å kunne styrke vaktmester – og vedlikeholdsarbeidet i kirkebyggene. Det bør derfor etableres en ambulerende vaktmesterfunksjon som både kan forestå daglig forvaltning av byggene og ta ansvar for enklere vedlikeholdsarbeid.

Det øremerkede årlige tilskuddet på kr 200 000 fra Sola kommune, - den såkalte "vedlikeholdsreserven" - , er viktige midler for å møte faste driftsutgiftene, serviceavtaler og vedlikehold samt enkelt vedlikehold av kirkene. I forhold til antall bygningsvolum / kvm. er denne rammen reelt sett alt for lav i forhold til å ivareta et planmessig og forsvarlig vedlikehold av de 5 kirkebyggene. Kirkevergen peker på viktigheten av å opprettholde et godt forebyggende vedlikeholdsarbeid av kirkebyggene. All erfaring mht. bygningsforvaltning tilsier at en sparer store framtidige uforutsette utgifter med å ta godt vare på bygningene.

Fellesrådet har for 2011 og 2012 klart å disponere betydelig ekstra midler for å ta noen helt nødvendige større vedlikeholdsarbeider, spesielt Sola kirke, men det er ikke rom for varige økte vedlikeholdskostnader.

a. Økning av vedlikeholdsreserve til 500 000 kr.	: kr. 300 000
b. Økning av vaktmesterressurs fra 55% opp mot 100 % stilling	: kr. 200 000

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

B. INVESTERING:**1. Arkitektkonkurranse for ny kirke i Sola sentrum**

Planleggingskomiteen for ny kirke i Sola sentrum ble oppnevnt av Sola kirkelige fellesråd høsten 2007. Sola kommune har i flere år arbeidet med utarbeidelse av ny reguleringsplan for Sola sentrum. I lys av at kommunens arbeid med sentrumsplanen for Sola sentrum nærmer seg endelig behandling ønsker kirkelig fellesråd å fokusere på det kommende kirkebygget som er foreslått lokalisert i den nordlige delen av sentrumsgaten. Det skal styrke dette området som kulturelt tyngdepunkt og Sola kulturhus og Sola rådhus vil bli den nye kirkens nærmeste naboer.

Tomten er plassert i et miljø med kommunens rådhus på den ene siden og Kulturhuset på den andre. Plasseringen vil kreve et kirkebygg som står til sine omgivelser og som tydelig signaliserer hva slags bygg det er og hva bygget skal fylles med. Særlig forholdet til Rådhuset utfordrer kirkebyggets utforming. I tråd med foreslåtte reguleringsbestemmelser skal det gjennomføres arkitektkonkurranse.

Sola kirkelige fellesråd vil sammen med planleggingskomiteen for ny kirke Sola sentrum påpeke at kommende arkitektutlysning for Sola nye kirke bør foregå i tett samarbeid med kommunens arkitektarbeid for nytt rådhus. Den nye kirken skal stå som et signalbygg i minst 100 år og må ha bygningsmessige kvaliteter som gjenspeiler dette sammen med nytt rådhus og eksisterende kulturhus. Det foreslås derfor en åpen arkitektkonkurranse for utforming av plan og design. Da det ble utlyst åpen arkitektkonkurranse for nye Våler kirke i 2011 til erstatning for den gamle trekirken som brant i 2009 kom det inn totalt 239 utkast. Arkitektostnadene beløp seg der til 1,2 mill.kr. inkl. premier. For ny kirke Sola sentrum stipuleres dette til 1,5 mill.kr.

Sola kirkelige fellesråd anmoder om at midler til arkitektkonkurranse for ny kirke i Sola sentrum blir innarbeidet i kommende Handlings – og økonomiplan for 2013-2016.

2. Nytt tak Sola kirke

Fellesrådet har over lang tid vært klar over behovet for å legge nytt tak på Sola kirke. Nåværende tak er fra byggeår 1955, og det må årlig tilkalles fagfolk for å legge på plass takskifer som løsner. Da det for nærmere 10 år siden ble montert skiferfangere var det for å beskytte forbipasserende publikum og kirkegjengere mot å bli truffet av løse takstein som årlig seiler ned med stor kraft. Det ville være katastrofalt om forbipasserende skulle bli truffet. Spikrene som skifersteinene er festet med har for lengst begynt å ruste i stykker. Ifm med legging av nytt tak skal nåværende takskifer selvsagt gjenbrukes. Det er lagret noe reserveskifer som kan brukes som erstatning ifm mulig brekk av enkelte skiferplater når de skal tas ned.

Foreslått vedlikeholdstiltak er som følger:

- a. Ordinær rehabilitering av tak (ny papp/lekter/takrenner/gjenbruk skiferstein)**
- b. Tilleggsetterisolering 10 cm. isolasjon**

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

Forestående rehabilitering gir en unik mulighet til et viktig energisparende tiltak. Kravene til isolasjon på 50-tallet da kirken ble bygget var minimale, og kirkevergen ser et stort behov for å isolere kirketaket bedre. Et slikt tiltak vil for all framtid være energisparende og vil være et godt og konkret miljøtiltak for den lokale kirke i Sola.

Stortinget etablerte i 2005 en rentekompensasjonsordning for kirkebygg, som administreres av Husbanken. Siden starten er det gitt rentekompensasjon for prosjekter ved 761 kirker i 279 kommuner i landet for til sammen 2,7 mrd kroner. Denne ordningen betyr svært mye for å kunne ta igjen store etterslep av vedlikehold av mange kirker samt for gode sikringstiltak mht. brann og innbrudd i kirkene. Forutsatt at ordningen videreføres også for 2013 vil foreslått tiltak komme inn under ordningen.

Stipulert engangskostnad: kr 1 600 000

3. Ferdigstillelse av lødd natursteinmur ved Tananger kirkegård

Det grønne arealet mellom Tananger menighetsbarnehage og Tananger Havnering på vestsiden av innkjørselen til Tananger kirke er opparbeidet og regulert til framtidig gravareal. Som gravlundsforvaltning er Sola kirkelige fellesråd spesielt forpliktet til å forvalte dette området med omhu og skjønnssomhet i respekt for eksisterende gravfelter.

Det er uheldig at dette arealet fra tid til annen brukes til provisorisk parkeringsområde. Kirkevergen ser et sterkt behov for å ferdigstille lødd steinmur ned mot Tananger Ring, samt at det monteres lukkbar port inn til det framtidige kirkegårdsområdet. Det framtidige gravlundområdet framstår i dag mot Tananger Ring som uferdig. Steinrøysa som ligger nederst mot veien gir et uryddig inntrykk og kirkevergevergen har fått melding om at uvedkommende fra tid til annen også forsyner seg av lagrede steinmasser.

Stipulert engangskostnad: kr 700 000

OVERSIKT PRIORITERTE STØRRE INVESTERINGSBEHOV *)

Prosjekt	Total behov	2013	2014	2015	2016	2016
Nytt tak Sola kirke		1 600				
Ferdigstille Tananger kirkegård		700				
Arkitektkonkurranse ny kirke Sola sentrum **)			1 500			

(tall i 1000)

(*) Prosjektene er i tabellen over listet opp i rekkefølge basert på hvilket år de er lagt inn.

(**) Ref avsnitt 1.B så anmodes dette tatt inn i Handlings- og økonomiplan for 2013-2016. Beløpet er lagt inn i 2014 utifra en vurdering av tidsplan for arbeid med sentrumsplanen.

DEN NORSKE KIRKE

Sola kirkelige fellesråd

3 Generelle kommentarer

Sola kirkelige fellesråd ønsker å bidra så konstruktivt og realistisk som mulig inn i den pågående budsjettprosessen for å unngå å sette i gang urealistiske forventninger. Det er samtidig viktig at fellesrådet peker på, dokumenterer og synliggjør viktige behov og ønsker for våre kirkebygg og lokalt kirkeliv i en ekspanderende og sterkt voksende kommune.

"Solakirkenes servicetorg" tilknyttet Sola menighetssenter i Soltunveien 6 ble åpnet i mai 2010 og utfører i økende grad og omfang felles administrative oppgaver på vegne av de 4 menighetene; dåpsbestilling, vielser, trykking og kopiering mv. Det er p.t. knyttet 2 medarbeidere til dette i totalt 1,4 % årsverk som i tillegg har konsulent- og sekretærfunksjoner tilknyttet kirkevergekontoret og Sola menighet. På sikt er det ønskelig å trekke inn øvrige sekretærressurser til servicetorget.

Fellesrådet ønsker å forvalte eksisterende administrative ressurser så effektivt og formålstjenlig som mulig. I lys av dette ønsker ikke fellesrådet å bidra til å øke de administrative ressursene.

Sola kirkelige fellesråd framhever det store frivillige arbeidet og egeninnsatsen de fire statskirkemenighetene i Sola kommune i dag bidrar med i form av ulike typer dugnadsarbeid, kirkeoffer, enkeltgaver, innsamling og givertjeneste til egne aktiviteter og tilbud. Betydelige lønnsmidler samles årlig inn til lokalt opprettede stillinger i menighetene. Dette er økonomiske midler kirkelig fellesråd ikke har mulighet til å dekke inn med nåværende budsjettammer. Disse stillingene er for en stor del prioritert til arbeid blant barn og ungdommer. De fire menighetene egenfinansierer for tiden om lag 3 årsverk.

Fellesrådets og menighetenes staber er i stor grad minimumsbemannet og svært sårbare for uforutsette endringer. De fleste stillinger er knyttet til faste og helt nødvendige funksjoner som biskopens forordnede gudstjenester i de fire kirkene, kirkelige handlinger (dåp, vielser, begravelser), et stort konfirmantarbeid og barne- og ungdomsarbeid m.v. Menighetene følger så langt de makter opp med gode kirkelige tilbud overfor en stor og ung befolkning i en kommune i sterk vekst. I tillegg til å ivareta det ordinære driftsansvaret ønsker fellesrådet å imøtekomme så mange som mulig av menighetsrådenes foreslåtte tiltak. Fellesrådet finner for tiden ikke mulighet til å utvide stillingshjemler og etablere nye stillinger innenfor dagens budsjettammer.

Den norske kirkes lokale menigheter har lange historiske tradisjoner og står fremdeles sterkt i lokalsamfunnet. En stor del av menighetenes virksomhet bæres oppe av til sammen flere hundre frivillige medarbeidere. Mange av disse tilbudene er rettet mot barn og ungdom i Sola.

Med vennlig hilsen
for Sola kirkelige fellesråd

Christian Lie
Leder Sola kirkelige fellesråd

Trygve Torgersen
Kirkeverge

Postboks 82
Soltunvegen 6
4050 SOLA

Tlf/faks
Tlf: 51 75 53 70
Faks: 51 75 53 71

E-post/Internett:
post@sola.kirken.no
www.sola.kirken.no

Bankkonto / Org.nr.:
3206.21.64889
976 993 691

Vedlegg 5
Budsjettskjema 1A - drift

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2012 m/endringer	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Skatt på inntekt og formue	715 339 252	732 878 000	750 000 000	822 000 000	848 000 000	875 000 000	903 000 000
Ordinært rammetilskudd	302 011 597	363 000 000	352 000 000	361 000 000	369 000 000	381 000 000	391 000 000
Skatt på eiendom	0	0	0	0	0	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0	0	0	0
1 Andre generelle statstilskudd	14 757 165	20 000 000	18 500 000	18 500 000	18 500 000	18 500 000	18 500 000
Sum frie disponible inntekter	1 032 108 014	1 115 878 000	1 120 500 000	1 201 500 000	1 235 500 000	1 274 500 000	1 312 500 000
2 Renteinntekter og utbytte	53 433 379	51 406 000	48 706 000	47 522 000	47 422 000	51 722 000	47 522 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	486 000	0	0	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	33 979 196	35 400 000	33 400 000	37 600 000	45 100 000	57 100 000	60 400 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	29 849 000	36 600 000	37 600 000	34 900 000	41 200 000	46 900 000	51 100 000
Netto finansinnt./utg.	-10 394 817	-20 594 000	-22 294 000	-24 978 000	-38 878 000	-52 278 000	-63 978 000
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	397 182	3 639 000	32 739 000	3 991 000	0	1 537 000	0
Til bundne avsetninger	5 213 588	0	0	68 000	68 000	68 000	68 000
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	0	0	26 433 000	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	7 165 829	0	0	0	79 000	0	1 134 000
Bruk av bundne avsetninger	4 669 079	3 425 000	5 101 000	5 075 000	7 422 000	8 556 000	10 282 000
Netto avsetninger	6 224 137	-214 000	-1 205 000	1 016 000	7 433 000	6 951 000	11 348 000
3 Overført til investeringsbudsjettet	25 080 021	32 113 000	29 794 000	41 116 000	38 514 000	86 922 000	86 550 000
Til fordeling drift	1 002 857 314	1 062 957 000	1 067 207 000	1 136 422 000	1 165 541 000	1 142 251 000	1 173 320 000
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	976 424 238	1 062 957 000	1 067 207 000	1 103 986 000	1 107 704 000	1 064 589 000	1 073 983 000
Mer/mindreforbruk/til disposisjon	26 433 076	0	0	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000
1 Kompensasjonstilskudd (renter og avdrag) fra Husbank, integreringstilskudd flyktninger							
2 Inklusiv refusjon av kapitalutgifter fra KF Sola Storkjøkken							
3 Herav momskompensasjon fra anskaffelser i investeringsregnskapet		37 113 000	37 595 000	36 116 000	23 514 000	61 922 000	51 550 000
3 Herav overføringer fra drift til investeringer ekskl. momskompensasjon		-5 000 000	-7 801 000	5 000 000	15 000 000	25 000 000	35 000 000

Vedlegg 6: Budsjettskjema 1B - drift
Ledernivåer/tjenesteområder

Tall i hele tusen

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Politisk nivå						
Utgifter	13 635	15 129	14 329	15 329	14 329	-5,3 %
Inntekter	0	0	0	0	0	-
Sum politisk nivå	13 635	15 129	14 329	15 329	14 329	-5,3 %
 Rådmannsnivå med staber						
Utgifter	382 143	388 557	380 237	375 375	375 191	-3,4 %
Inntekter	-91 005	-90 344	-89 887	-89 887	-89 887	0,5 %
Sum rådmannsnivå med staber	291 138	298 213	290 350	285 488	285 304	-4,3 %
 Tjenesteområde oppvekst						
Utgifter	431 408	443 189	443 599	443 599	443 599	0,1 %
Inntekter	-42 623	-44 432	-44 432	-44 432	-44 432	0,0 %
Sum oppvekst	388 785	398 757	399 167	399 167	399 167	0,1 %
 Tjenesteområde levekår						
Utgifter	320 730	341 170	340 699	340 450	340 450	-0,2 %
Inntekter	-21 805	-23 883	-23 883	-23 883	-23 883	0,0 %
Sum levekår	298 925	317 287	316 816	316 567	316 567	-0,2 %
 Tjenesteområde samfunnsutvikling						
Utgifter	218 999	231 217	234 595	237 919	241 362	4,4 %
Inntekter	-158 505	-163 686	-155 369	-197 101	-190 172	-16,2 %
Sum kultur og samfunnsutvikling	60 494	67 531	79 226	40 818	51 190	-24,2 %
 Fordelte utgifter						
Utgifter	22 314	19 808	19 808	19 808	19 808	0,0 %
Inntekter	0	-2 667	-2 667	-2 667	-2 667	0,0 %
Sum fordelte utgifter	22 314	17 141	17 141	17 141	17 141	0,0 %
 Totalt						
Sum utgifter	1 389 229	1 439 070	1 433 267	1 432 480	1 434 739	-0,3 %
Sum inntekter	-313 938	-325 012	-316 238	-357 970	-351 041	-8,0 %
Totalsum	1 075 291	1 114 058	1 117 029	1 074 510	1 083 698	-2,7 %
 <i>Trekkes fra:</i>						
VAR-sektorens andel av kapitalkostnader	15 759	15 079	16 679	18 409	19 929	32,2 %
Netto bundne fondsavsetninger	-3 425	-5 007	-7 354	-8 488	-10 214	-104,0 %
Til fordeling drift, jf skjema 1A	1 062 957	1 103 986	1 107 704	1 064 589	1 073 983	-2,7 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Politisk nivå						
001 Politisk nivå m/sekretariat						
Funksjon: 100 Politisk styring						
Utgifter	10 668	12 096	11 296	12 296	11 296	-6,6 %
Sum funksjon: 100 Politisk styring	10 668	12 096	11 296	12 296	11 296	-6,6 %
Funksjon: 120 Administrasjon						
Utgifter	2 627	2 665	2 665	2 665	2 665	0,0 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	2 627	2 665	2 665	2 665	2 665	0,0 %
Funksjon: 180 Diverse fellesutgifter						
Utgifter	340	368	368	368	368	0,0 %
Sum funksjon: 180 Diverse fellesutgifter	340	368	368	368	368	0,0 %
Sum virksomhet: 001 Politisk nivå m/sekretariat	13 635	15 129	14 329	15 329	14 329	-5,3 %
Sum: Politisk nivå	13 635	15 129	14 329	15 329	14 329	-5,3 %
Rådmannsnivå m/staber						
101 Administrasjon m.m.						
Funksjon: 110 Kontroll og revisjon						
Utgifter	1 170	1 217	1 217	1 217	1 217	0,0 %
Sum funksjon: 110 Kontroll og revisjon	1 170	1 217	1 217	1 217	1 217	0,0 %
Funksjon: 120 Administrasjon						
Utgifter	44 715	48 287	45 287	45 287	45 287	-6,2 %
Inntekter	-594	-478	-346	-346	-346	27,6 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	44 121	47 809	44 941	44 941	44 941	-6,0 %
Funksjon: 180 Diverse fellesutgifter						
Utgifter	133	190	190	190	190	0,0 %
Sum funksjon: 180 Diverse fellesutgifter	133	190	190	190	190	0,0 %
Funksjon: 202 Grunnskole						
Inntekter	-312	-649	-324	-324	-324	50,1 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	-312	-649	-324	-324	-324	50,1 %
Funksjon: 222 Skolelokaler						
Inntekter	-40	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 222 Skolelokaler	-40	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 233 Annet forebyggende helsearbeid						
Utgifter	303	300	300	300	300	0,0 %
Inntekter	-303	-300	-300	-300	-300	0,0 %
Sum funksjon: 233 Annet forebyggende helsearbeid	0	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.						
Utgifter	4 454	4 838	4 838	4 838	4 838	0,0 %
Sum funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.	4 454	4 838	4 838	4 838	4 838	0,0 %
Funksjon: 244 Barneverntjeneste						
Utgifter	476	484	484	484	484	0,0 %
Sum funksjon: 244 Barneverntjeneste	476	484	484	484	484	0,0 %
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Inntekter	-983	-987	-987	-987	-987	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	-983	-987	-987	-987	-987	0,0 %
Funksjon: 301 Plansaksbehandling						
Utgifter	1 790	1 635	2 775	3 325	3 325	103,4 %
Sum funksjon: 301 Plansaksbehandling	1 790	1 635	2 775	3 325	3 325	103,4 %
Funksjon: 325 Tilrettel. og bistand for næringslivet						
Utgifter	417	1 098	1 073	1 073	1 073	-2,3 %
Sum funksjon: 325 Tilrettel. og bistand for næringslivet	417	1 098	1 073	1 073	1 073	-2,3 %
Funksjon: 334 Komm. veier, miljø- og trafikks.tiltak						
Utgifter	6 000	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 334 Komm. veier, miljø- og trafikks.tiltak	6 000	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 338 Forebygging av branner og andre ulykker						
Utgifter	1 414	1 493	1 493	1 493	1 493	0,0 %
Inntekter	-1 414	-1 493	-1 493	-1 493	-1 493	0,0 %
Sum funksjon: 338 Forebygging av branner og andre ulykker	0	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 339 Beredskap mot branner og andre ulykker						
Utgifter	14 722	15 363	15 053	15 053	15 053	-2,0 %
Inntekter	-308	-330	-330	-330	-330	0,0 %
Sum funksjon: 339 Beredskap mot branner og andre ulykker	14 414	15 033	14 723	14 723	14 723	-2,1 %
Funksjon: 345 Distribusjon av vann						
Inntekter	-300	0	0	0	0	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Sum funksjon: 345 Distribusjon av vann	-300	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 381 Kommunale idrettsbygg/-anlegg						
Utgifter	1 603	1 738	2 233	1 821	1 637	-5,8 %
Sum funksjon: 381 Kommunale idrettsbygg/-anlegg	1 603	1 738	2 233	1 821	1 637	-5,8 %
Funksjon: 383 Musikk- og kulturskoler						
Inntekter	-125	-50	-50	-50	-50	0,0 %
Sum funksjon: 383 Musikk- og kulturskoler	-125	-50	-50	-50	-50	0,0 %
Funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg						
Utgifter	700	700	700	700	700	0,0 %
Sum funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg	700	700	700	700	700	0,0 %
Funksjon: 386 Kommunale kulturbygg						
Inntekter	-540	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 386 Kommunale kulturbygg	-540	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 390 Den norske kirke						
Utgifter	12 158	12 573	12 573	12 573	12 573	0,0 %
Inntekter	-620	-620	-620	-620	-620	0,0 %
Sum funksjon: 390 Den norske kirke	11 538	11 953	11 953	11 953	11 953	0,0 %
Funksjon: 392 Andre religiøse formål						
Utgifter	2 240	2 540	2 540	2 540	2 540	0,0 %
Sum funksjon: 392 Andre religiøse formål	2 240	2 540	2 540	2 540	2 540	0,0 %
Funksjon: 998 Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)						
Utgifter	-2 986	-4 050	-4 050	-4 050	-4 050	0,0 %
Sum funksjon: 998 Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)	-2 986	-4 050	-4 050	-4 050	-4 050	0,0 %
Funksjon: 999 Kutt (ikke Kostra-funksjon)						
Utgifter	0	-5 000	-12 000	-17 000	-17 000	-240,0 %
Sum funksjon: 999 Kutt (ikke Kostra-funksjon)	0	-5 000	-12 000	-17 000	-17 000	-240,0 %
Sum virksomhet: 101 Administrasjon m.m.	83 770	78 499	70 256	65 394	65 210	-16,9 %
102 Fagstab oppvekst						
Funksjon: 120 Administrasjon						
Utgifter	2 040	2 746	2 746	2 746	2 746	0,0 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	2 040	2 746	2 746	2 746	2 746	0,0 %
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	134 065	144 859	144 859	144 859	144 859	0,0 %
Inntekter	-25 247	-26 100	-26 100	-26 100	-26 100	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	108 818	118 759	118 759	118 759	118 759	0,0 %
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	19 285	17 671	18 051	18 051	18 051	2,2 %
Inntekter	-1 262	-1 018	-1 018	-1 018	-1 018	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	18 023	16 653	17 033	17 033	17 033	2,3 %
Funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn						
Utgifter	12 061	14 473	14 473	14 473	14 473	0,0 %
Inntekter	-675	-720	-720	-720	-720	0,0 %
Sum funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn	11 386	13 753	13 753	13 753	13 753	0,0 %
Funksjon: 215 Skolefritidstilbud						
Utgifter	4 022	4 143	4 143	4 143	4 143	0,0 %
Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	4 022	4 143	4 143	4 143	4 143	0,0 %
Funksjon: 221 Førskolelokaler og skyss						
Utgifter	204	208	208	208	208	0,0 %
Sum funksjon: 221 Førskolelokaler og skyss	204	208	208	208	208	0,0 %
Funksjon: 223 Skoleskyss						
Utgifter	1 850	1 887	1 887	1 887	1 887	0,0 %
Sum funksjon: 223 Skoleskyss	1 850	1 887	1 887	1 887	1 887	0,0 %
Funksjon: 232 Forebygging - helsestasjon-/skolehelsetjeneste						
Utgifter	979	1 000	1 000	1 000	1 000	0,0 %
Sum funksjon: 232 Forebygging - helsestasjon-/skolehelsetjeneste	979	1 000	1 000	1 000	1 000	0,0 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	66	68	68	68	68	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	66	68	68	68	68	0,0 %
Funksjon: 285 Tjenester utenfor ord. komm. ansv.område						
Utgifter	0	800	800	800	800	0,0 %
Sum funksjon: 285 Tjenester utenfor ord. komm. ansv.område	0	800	800	800	800	0,0 %
Sum virksomhet: 102 Fagstab oppvekst	147 388	160 017	160 397	160 397	160 397	0,2 %

		Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
103 Kulturkontor (oppvekst)							
Funksjon:	120 Administrasjon						
	Utgifter	1 106	121	121	121	121	0,0 %
	Sum funksjon: 120 Administrasjon	1 106	121	121	121	121	0,0 %
Funksjon:	234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
	Utgifter	208	208	208	208	208	0,0 %
	Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	208	208	208	208	208	0,0 %
Funksjon:	325 Tilrettel. og bistand for næringslivet						
	Utgifter	278	284	284	284	284	0,0 %
	Sum funksjon: 325 Tilrettel. og bistand for næringslivet	278	284	284	284	284	0,0 %
Funksjon:	365 Kultuminnevern						
	Utgifter	46	47	47	47	47	0,0 %
	Sum funksjon: 365 Kultuminnevern	46	47	47	47	47	0,0 %
Funksjon:	375 Muséer						
	Utgifter	1 208	1 405	1 405	1 405	1 405	0,0 %
	Sum funksjon: 375 Muséer	1 208	1 405	1 405	1 405	1 405	0,0 %
Funksjon:	377 Kunstformidling						
	Utgifter	180	184	184	184	184	0,0 %
	Inntekter	-33	-33	-33	-33	-33	0,0 %
	Sum funksjon: 377 Kunstformidling	147	151	151	151	151	0,0 %
Funksjon:	380 Idrett / tilskudd andres idrettsanlegg						
	Utgifter	2 917	3 696	3 696	3 696	3 696	0,0 %
	Sum funksjon: 380 Idrett / tilskudd andres idrettsanlegg	2 917	3 696	3 696	3 696	3 696	0,0 %
Funksjon:	385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg						
	Utgifter	1 057	1 356	1 356	1 356	1 356	0,0 %
	Inntekter	-2	-2	-2	-2	-2	0,0 %
	Sum funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg	1 055	1 354	1 354	1 354	1 354	0,0 %
	Sum virksomhet: 103 Kulturkontor (oppvekst)	6 965	7 266	7 266	7 266	7 266	0,0 %
104 Fagstab levekår							
Funksjon:	120 Administrasjon						
	Utgifter	4 792	3 407	3 407	3 407	3 407	0,0 %
	Sum funksjon: 120 Administrasjon	4 792	3 407	3 407	3 407	3 407	0,0 %
Funksjon:	233 Annet forebyggende helsearbeid						
	Utgifter	2 896	2 630	2 630	2 630	2 630	0,0 %
	Inntekter	-100	-100	-100	-100	-100	0,0 %
	Sum funksjon: 233 Annet forebyggende helsearbeid	2 796	2 530	2 530	2 530	2 530	0,0 %
Funksjon:	234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
	Utgifter	2 774	2 835	2 835	2 835	2 835	0,0 %
	Inntekter	-185	-191	-191	-191	-191	0,0 %
	Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	2 589	2 644	2 644	2 644	2 644	0,0 %
Funksjon:	241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
	Utgifter	16 410	16 777	16 777	16 777	16 777	0,0 %
	Inntekter	-1 380	-1 550	-1 550	-1 550	-1 550	0,0 %
	Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	15 030	15 227	15 227	15 227	15 227	0,0 %
Funksjon:	242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.						
	Utgifter	0	191	191	191	191	0,0 %
	Sum funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.	0	191	191	191	191	0,0 %
Funksjon:	243 Tilbud til personer med rusproblemer						
	Utgifter	0	480	480	480	480	0,0 %
	Inntekter	-5 700	-5 610	-5 610	-5 610	-5 610	0,0 %
	Sum funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer	-5 700	-5 130	-5 130	-5 130	-5 130	0,0 %
Funksjon:	253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
	Utgifter	4 115	3 093	3 093	3 093	3 093	0,0 %
	Inntekter	-7 589	-7 480	-7 480	-7 480	-7 480	0,0 %
	Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	-3 474	-4 387	-4 387	-4 387	-4 387	0,0 %
Funksjon:	254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
	Utgifter	12 586	9 114	9 114	9 114	9 114	0,0 %
	Inntekter	-18 711	-18 420	-18 420	-18 420	-18 420	0,0 %
	Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	-6 125	-9 306	-9 306	-9 306	-9 306	0,0 %
Funksjon:	255 Medfinansiering somatiske tjenester						
	Utgifter	16 000	17 480	17 480	17 480	17 480	0,0 %
	Sum funksjon: 255 Medfinansiering somatiske tjenester	16 000	17 480	17 480	17 480	17 480	0,0 %
	Sum virksomhet: 104 Fagstab levekår	25 908	22 656	22 656	22 656	22 656	0,0 %

		Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
105 Fagstab samfunnsutvikling							
Funksjon:	120 Administrasjon						
	Utgifter	0	2 161	2 161	2 161	2 161	0,0 %
	Sum funksjon: 120 Administrasjon	0	2 161	2 161	2 161	2 161	0,0 %
	Sum virksomhet: 105 Fagstab samfunnsutvikling	0	2 161	2 161	2 161	2 161	0,0 %
106 Servicetorg							
Funksjon:	190 Interne serviceenheter						
	Utgifter	2 561	2 665	2 665	2 665	2 665	0,0 %
	Inntekter	-2 561	-2 665	-2 665	-2 665	-2 665	0,0 %
	Sum funksjon: 190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0,0 %
	Sum virksomhet: 106 Servicetorg	0	0	0	0	0	0,0 %
107 Personal							
Funksjon:	120 Administrasjon						
	Utgifter	12 413	14 201	14 201	14 201	14 201	0,0 %
	Inntekter	-592	-637	-637	-637	-637	0,0 %
	Sum funksjon: 120 Administrasjon	11 821	13 564	13 564	13 564	13 564	0,0 %
Funksjon:	190 Interne serviceenheter						
	Utgifter	3 875	3 965	3 965	3 965	3 965	0,0 %
	Inntekter	-4 164	-3 961	-3 961	-3 961	-3 961	0,0 %
	Sum funksjon: 190 Interne serviceenheter	-289	4	4	4	4	0,0 %
Funksjon:	201 Førskole						
	Utgifter	437	450	450	450	450	0,0 %
	Inntekter	-174	-179	-179	-179	-179	0,0 %
	Sum funksjon: 201 Førskole	263	271	271	271	271	0,0 %
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	536	552	552	552	552	0,0 %
	Inntekter	-132	-136	-136	-136	-136	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	404	416	416	416	416	0,0 %
Funksjon:	231 Aktivitetstilbud barn og unge						
	Utgifter	325	335	335	335	335	0,0 %
	Inntekter	-96	-99	-99	-99	-99	0,0 %
	Sum funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge	229	236	236	236	236	0,0 %
Funksjon:	253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
	Utgifter	745	768	768	768	768	0,0 %
	Inntekter	-227	-234	-234	-234	-234	0,0 %
	Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	518	534	534	534	534	0,0 %
Funksjon:	254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
	Utgifter	758	781	781	781	781	0,0 %
	Inntekter	-174	-179	-179	-179	-179	0,0 %
	Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	584	602	602	602	602	0,0 %
	Sum virksomhet: 107 Personal	13 530	15 627	15 627	15 627	15 627	0,0 %
108 Økonomi							
Funksjon:	120 Administrasjon						
	Utgifter	13 528	11 801	11 801	11 801	11 801	0,0 %
	Inntekter	-790	-366	-366	-366	-366	0,0 %
	Sum funksjon: 120 Administrasjon	12 738	11 435	11 435	11 435	11 435	0,0 %
Funksjon:	201 Førskole						
	Utgifter	300	0	0	0	0	0,0 %
	Sum funksjon: 201 Førskole	300	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon:	253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
	Utgifter	539	552	552	552	552	0,0 %
	Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	539	552	552	552	552	0,0 %
	Sum virksomhet: 108 Økonomi	13 577	11 987	11 987	11 987	11 987	0,0 %
109 IKT							
Funksjon:	190 Interne serviceenheter						
	Utgifter	15 672	15 757	15 757	15 757	15 757	0,0 %
	Inntekter	-15 672	-15 757	-15 757	-15 757	-15 757	0,0 %
	Sum funksjon: 190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0,0 %
	Sum virksomhet: 109 IKT	0	0	0	0	0	0,0 %
	Sum: Rådmannsnivå m/staber	291 138	298 213	290 350	285 488	285 304	-4,3 %
Tjenesteområde oppvekst							
	Virksomhet: 201 Haga skole						

		Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	21 520	20 536	20 536	20 536	20 536	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	21 520	20 536	20 536	20 536	20 536	0,0 %
	Sum virksomhet: 201 Haga skole	21 520	20 536	20 536	20 536	20 536	0,0 %
Virksomhet:	202 Sola skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	9 896	9 510	9 510	9 510	9 510	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	9 896	9 510	9 510	9 510	9 510	0,0 %
Funksjon:	215 Skolefritidstilbud						
	Utgifter	1 268	1 381	1 381	1 381	1 381	0,0 %
	Inntekter	-1 078	-1 442	-1 442	-1 442	-1 442	0,0 %
	Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	190	-61	-61	-61	-61	0,0 %
	Sum virksomhet: 202 Sola skole	10 086	9 449	9 449	9 449	9 449	0,0 %
Virksomhet:	203 Røyneberg skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	17 642	17 916	17 916	17 916	17 916	0,0 %
	Inntekter	-141	-120	-120	-120	-120	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	17 501	17 796	17 796	17 796	17 796	0,0 %
	Sum virksomhet: 203 Røyneberg skole	17 501	17 796	17 796	17 796	17 796	0,0 %
Virksomhet:	204 Stangeland skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	22 171	0	0	0	0	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	22 171	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon:	215 Skolefritidstilbud						
	Utgifter	2 668	0	0	0	0	0,0 %
	Inntekter	-3 215	0	0	0	0	0,0 %
	Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	-547	0	0	0	0	0,0 %
	Sum virksomhet: 204 Stangeland skole	21 624	0	0	0	0	0,0 %
Virksomhet:	205 Håland skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	13 953	16 106	16 106	16 106	16 106	0,0 %
	Inntekter	-74	-130	-130	-130	-130	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	13 879	15 976	15 976	15 976	15 976	0,0 %
Funksjon:	215 Skolefritidstilbud						
	Utgifter	1 448	2 021	2 021	2 021	2 021	0,0 %
	Inntekter	-1 370	-1 988	-1 988	-1 988	-1 988	0,0 %
	Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	78	33	33	33	33	0,0 %
	Sum virksomhet: 205 Håland skole	13 957	16 009	16 009	16 009	16 009	0,0 %
Virksomhet:	206 Dysjaland skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	21 657	23 507	23 507	23 507	23 507	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	21 657	23 507	23 507	23 507	23 507	0,0 %
	Sum virksomhet: 206 Dysjaland skole	21 657	23 507	23 507	23 507	23 507	0,0 %
Virksomhet:	207 Grannes skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	22 761	22 818	22 818	22 818	22 818	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	22 761	22 818	22 818	22 818	22 818	0,0 %
Funksjon:	215 Skolefritidstilbud						
	Utgifter	3 948	3 964	3 964	3 964	3 964	0,0 %
	Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	3 948	3 964	3 964	3 964	3 964	0,0 %
	Sum virksomhet: 207 Grannes skole	26 709	26 782	26 782	26 782	26 782	0,0 %
Virksomhet:	208 Storevarden skole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	16 322	18 037	18 037	18 037	18 037	0,0 %
	Inntekter	-104	-175	-175	-175	-175	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	16 218	17 862	17 862	17 862	17 862	0,0 %
	Sum virksomhet: 208 Storevarden skole	16 218	17 862	17 862	17 862	17 862	0,0 %
Virksomhet:	209 Sola ungdomsskole						
Funksjon:	202 Grunnskole						
	Utgifter	36 508	38 106	38 106	38 106	38 106	0,0 %
	Inntekter	-31	0	0	0	0	0,0 %
	Sum funksjon: 202 Grunnskole	36 477	38 106	38 106	38 106	38 106	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Sum virksomhet: 209 Sola ungdomsskole	36 477	38 106	38 106	38 106	38 106	0,0 %
Virksomhet: 210 Tananger ungdomsskole						
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	19 160	19 947	19 947	19 947	19 947	0,0 %
Inntekter	-178	-240	-240	-240	-240	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	18 982	19 707	19 707	19 707	19 707	0,0 %
Sum virksomhet: 210 Tananger ungdomsskole	18 982	19 707	19 707	19 707	19 707	0,0 %
Virksomhet: 211 Sande skole						
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	24 620	24 804	24 804	24 804	24 804	0,0 %
Inntekter	-104	-136	-136	-136	-136	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	24 516	24 668	24 668	24 668	24 668	0,0 %
Sum virksomhet: 211 Sande skole	24 516	24 668	24 668	24 668	24 668	0,0 %
Virksomhet: 215 Skadberg skole						
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	0	25 314	25 314	25 314	25 314	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	0	25 314	25 314	25 314	25 314	0,0 %
Funksjon: 215 Skolefritidstilbud						
Utgifter	0	3 477	3 477	3 477	3 477	0,0 %
Inntekter	0	-3 950	-3 950	-3 950	-3 950	0,0 %
Sum funksjon: 215 Skolefritidstilbud	0	-473	-473	-473	-473	0,0 %
Sum virksomhet: 215 Skadberg skole	0	24 841	24 841	24 841	24 841	0,0 %
Virksomhet: 229 Sola voksenopplæring						
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	4 069	3 476	3 476	3 476	3 476	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	4 069	3 476	3 476	3 476	3 476	0,0 %
Funksjon: 213 Voksenopplæring						
Utgifter	7 195	7 530	7 530	7 530	7 530	0,0 %
Inntekter	-3 960	-4 083	-4 083	-4 083	-4 083	0,0 %
Sum funksjon: 213 Voksenopplæring	3 235	3 447	3 447	3 447	3 447	0,0 %
Sum virksomhet: 229 Sola voksenopplæring	7 304	6 923	6 923	6 923	6 923	0,0 %
Virksomhet: 239 Sola PPT						
Funksjon: 120 Administrasjon						
Utgifter	251	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	251	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 202 Grunnskole						
Utgifter	4 764	4 541	4 541	4 541	4 541	0,0 %
Sum funksjon: 202 Grunnskole	4 764	4 541	4 541	4 541	4 541	0,0 %
Funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn						
Utgifter	582	1 347	1 347	1 347	1 347	0,0 %
Sum funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn	582	1 347	1 347	1 347	1 347	0,0 %
Funksjon: 213 Voksenopplæring						
Utgifter	646	676	676	676	676	0,0 %
Sum funksjon: 213 Voksenopplæring	646	676	676	676	676	0,0 %
Sum virksomhet: 239 Sola PPT	6 243	6 564	6 564	6 564	6 564	0,0 %
Virksomhet: 251 Havnealléen barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	9 772	9 430	9 430	9 430	9 430	0,0 %
Inntekter	-2 640	-2 328	-2 328	-2 328	-2 328	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	7 132	7 102	7 102	7 102	7 102	0,0 %
Sum virksomhet: 251 Havnealléen barnehage	7 132	7 102	7 102	7 102	7 102	0,0 %
Virksomhet: 252 Sande barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	6 507	6 490	6 490	6 490	6 490	0,0 %
Inntekter	-1 589	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	4 918	4 957	4 957	4 957	4 957	0,0 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	33	34	34	34	34	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	33	34	34	34	34	0,0 %
Sum virksomhet: 252 Sande barnehage	4 951	4 991	4 991	4 991	4 991	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Virksomhet: 253 Tananger/Risnes barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	8 106	8 498	8 498	8 498	8 498	0,0 %
Inntekter	-2 015	-2 072	-2 072	-2 072	-2 072	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	6 091	6 426	6 426	6 426	6 426	0,0 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	151	156	156	156	156	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	151	156	156	156	156	0,0 %
Sum virksomhet: 253 Tananger/Risnes barnehage	6 242	6 582	6 582	6 582	6 582	0,0 %
Virksomhet: 254 Sørnes barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	6 562	6 856	6 856	6 856	6 856	0,0 %
Inntekter	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	5 029	5 323	5 323	5 323	5 323	0,0 %
Sum virksomhet: 254 Sørnes barnehage	5 029	5 323	5 323	5 323	5 323	0,0 %
Virksomhet: 257 Snøde barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	7 693	8 050	8 050	8 050	8 050	0,0 %
Inntekter	-1 788	-1 842	-1 842	-1 842	-1 842	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	5 905	6 208	6 208	6 208	6 208	0,0 %
Sum virksomhet: 257 Snøde barnehage	5 905	6 208	6 208	6 208	6 208	0,0 %
Virksomhet: 258 Grannes barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	8 171	8 734	8 734	8 734	8 734	0,0 %
Inntekter	-1 958	-1 958	-1 958	-1 958	-1 958	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	6 213	6 776	6 776	6 776	6 776	0,0 %
Sum virksomhet: 258 Grannes barnehage	6 213	6 776	6 776	6 776	6 776	0,0 %
Virksomhet: 260 Sømme barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	6 483	6 858	6 858	6 858	6 858	0,0 %
Inntekter	-1 533	-1 618	-1 618	-1 618	-1 618	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	4 950	5 240	5 240	5 240	5 240	0,0 %
Sum virksomhet: 260 Sømme barnehage	4 950	5 240	5 240	5 240	5 240	0,0 %
Virksomhet: 261 Røyneberg barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	9 620	6 078	6 078	6 078	6 078	0,0 %
Inntekter	-1 732	-1 647	-1 647	-1 647	-1 647	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	7 888	4 431	4 431	4 431	4 431	0,0 %
Funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn						
Utgifter	1 669	1 774	1 774	1 774	1 774	0,0 %
Sum funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn	1 669	1 774	1 774	1 774	1 774	0,0 %
Sum virksomhet: 261 Røyneberg barnehage	9 557	6 205	6 205	6 205	6 205	0,0 %
Virksomhet: 262 Dravhaug/Øygarden barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	9 205	9 215	9 215	9 215	9 215	0,0 %
Inntekter	-2 272	-2 186	-2 186	-2 186	-2 186	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	6 933	7 029	7 029	7 029	7 029	0,0 %
Funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn						
Utgifter	1 220	1 416	1 416	1 416	1 416	0,0 %
Sum funksjon: 211 Styrket tilbud til førskolebarn	1 220	1 416	1 416	1 416	1 416	0,0 %
Sum virksomhet: 262 Dravhaug/Øygarden barnehage	8 153	8 445	8 445	8 445	8 445	0,0 %
Virksomhet: 263 Tjelta barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	10 315	9 440	9 440	9 440	9 440	0,0 %
Inntekter	-2 299	-2 270	-2 270	-2 270	-2 270	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	8 016	7 170	7 170	7 170	7 170	0,0 %
Sum virksomhet: 263 Tjelta barnehage	8 016	7 170	7 170	7 170	7 170	0,0 %
Virksomhet: 265 Eikeberget barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	7 621	7 830	7 830	7 830	7 830	0,0 %
Inntekter	-1 816	-1 816	-1 816	-1 816	-1 816	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	5 805	6 014	6 014	6 014	6 014	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Sum virksomhet: 265 Eikeberget barnehage	5 805	6 014	6 014	6 014	6 014	0,0 %
Virksomhet: 266 Høgeholen barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	8 577	8 259	8 259	8 259	8 259	0,0 %
Inntekter	-2 015	-2 015	-2 015	-2 015	-2 015	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	6 562	6 244	6 244	6 244	6 244	0,0 %
Sum virksomhet: 266 Høgeholen barnehage	6 562	6 244	6 244	6 244	6 244	0,0 %
Virksomhet: 267 Skjalgstova barnehage						
Funksjon: 201 Førskole						
Utgifter	6 572	6 737	6 737	6 737	6 737	0,0 %
Inntekter	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	-1 533	0,0 %
Sum funksjon: 201 Førskole	5 039	5 204	5 204	5 204	5 204	0,0 %
Sum virksomhet: 267 Skjalgstova barnehage	5 039	5 204	5 204	5 204	5 204	0,0 %
Virksomhet: 281 Barnevern						
Funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer						
Utgifter	563	580	580	580	580	0,0 %
Sum funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer	563	580	580	580	580	0,0 %
Funksjon: 244 Barneverntjeneste						
Utgifter	8 632	9 005	9 005	9 005	9 005	0,0 %
Sum funksjon: 244 Barneverntjeneste	8 632	9 005	9 005	9 005	9 005	0,0 %
Funksjon: 251 Barneverntiltak i familien						
Utgifter	5 151	5 287	5 287	5 287	5 287	0,0 %
Inntekter	-850	-876	-876	-876	-876	0,0 %
Sum funksjon: 251 Barneverntiltak i familien	4 301	4 411	4 411	4 411	4 411	0,0 %
Funksjon: 252 Barneverntiltak utenfor familien						
Utgifter	13 645	13 958	13 958	13 958	13 958	0,0 %
Inntekter	-1 176	-1 151	-1 151	-1 151	-1 151	0,0 %
Sum funksjon: 252 Barneverntiltak utenfor familien	12 469	12 807	12 807	12 807	12 807	0,0 %
Sum virksomhet: 281 Barnevern	25 965	26 803	26 803	26 803	26 803	0,0 %
Virksomhet: 282 Helsestasjon						
Funksjon: 232 Forebygging - helsestasjon-/skolehelsetjeneste						
Utgifter	11 388	11 914	11 914	11 914	11 914	0,0 %
Inntekter	-200	-206	-206	-206	-206	0,0 %
Sum funksjon: 232 Forebygging - helsestasjon-/skolehelsetjeneste	11 188	11 708	11 708	11 708	11 708	0,0 %
Sum virksomhet: 282 Helsestasjon	11 188	11 708	11 708	11 708	11 708	0,0 %
Virksomhet: 291 Fritid						
Funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge						
Utgifter	6 783	6 719	6 719	6 719	6 719	0,0 %
Inntekter	-64	-66	-66	-66	-66	0,0 %
Sum funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge	6 719	6 653	6 653	6 653	6 653	0,0 %
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	2 981	3 049	3 049	3 049	3 049	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	2 981	3 049	3 049	3 049	3 049	0,0 %
Funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg						
Utgifter	183	183	183	183	183	0,0 %
Inntekter	-32	-33	-33	-33	-33	0,0 %
Sum funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg	151	150	150	150	150	0,0 %
Sum virksomhet: 291 Fritid	9 851	9 852	9 852	9 852	9 852	0,0 %
Virksomhet: 292 Bibliotek						
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	33	34	34	34	34	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	33	34	34	34	34	0,0 %
Funksjon: 370 Bibliotek						
Utgifter	5 957	6 078	6 078	6 078	6 078	0,0 %
Inntekter	-294	-299	-299	-299	-299	0,0 %
Sum funksjon: 370 Bibliotek	5 663	5 779	5 779	5 779	5 779	0,0 %
Sum virksomhet: 292 Bibliotek	5 696	5 813	5 813	5 813	5 813	0,0 %
Virksomhet: 293 Kulturskole						
Funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge						
Utgifter	37	38	38	38	38	0,0 %
Sum funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge	37	38	38	38	38	0,0 %
Funksjon: 383 Musikk- og kulturskoler						

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Utgifter	10 020	10 736	11 146	11 146	11 146	3,8 %
Inntekter	-2 121	-2 184	-2 184	-2 184	-2 184	0,0 %
Sum funksjon: 383 Musikk- og kulturskoler	7 899	8 552	8 962	8 962	8 962	4,8 %
Sum virksomhet: 293 Kulturskole	7 936	8 590	9 000	9 000	9 000	4,8 %
Virksomhet: 294 Arrangement og utleie (kulturhuset)						
Funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg						
Utgifter	4 709	4 739	4 739	4 739	4 739	0,0 %
Inntekter	-2 908	-3 002	-3 002	-3 002	-3 002	0,0 %
Sum funksjon: 385 Andre kulturakt. og tilsk. andres kulturbygg	1 801	1 737	1 737	1 737	1 737	0,0 %
Sum virksomhet: 294 Arrangement og utleie (kulturhuset)	1 801	1 737	1 737	1 737	1 737	0,0 %
Sum: Tjenesteområde oppvekst	388 785	398 757	399 167	399 167	399 167	0,1 %
Tjenesteområde levekår						
Virksomhet: 301 Sola sjukehiem						
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	2 413	2 488	2 488	2 488	2 488	0,0 %
Inntekter	-466	-640	-640	-640	-640	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	1 947	1 848	1 848	1 848	1 848	0,0 %
Funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
Utgifter	1 784	1 900	1 900	1 900	1 900	0,0 %
Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	1 784	1 900	1 900	1 900	1 900	0,0 %
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Utgifter	62 634	64 122	64 122	64 122	64 122	0,0 %
Inntekter	-7 847	-8 010	-8 010	-8 010	-8 010	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	54 787	56 112	56 112	56 112	56 112	0,0 %
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Utgifter	613	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	613	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 261 Institusjonslokaler						
Utgifter	3 130	3 614	3 614	3 614	3 614	0,0 %
Sum funksjon: 261 Institusjonslokaler	3 130	3 614	3 614	3 614	3 614	0,0 %
Sum virksomhet: 301 Sola sjukehiem	62 261	63 474	63 474	63 474	63 474	0,0 %
Virksomhet: 302 Sola bo- og hjemmetjenester						
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	223	241	241	241	241	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	223	241	241	241	241	0,0 %
Funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
Utgifter	426	502	502	502	502	0,0 %
Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	426	502	502	502	502	0,0 %
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Utgifter	21 841	23 255	23 255	23 255	23 255	0,0 %
Inntekter	-6 143	-6 384	-6 384	-6 384	-6 384	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	15 698	16 871	16 871	16 871	16 871	0,0 %
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Utgifter	34 980	39 143	39 023	39 023	39 023	-0,3 %
Inntekter	-622	-1 438	-1 438	-1 438	-1 438	0,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	34 358	37 705	37 585	37 585	37 585	-0,3 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	211	218	218	218	218	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	211	218	218	218	218	0,0 %
Sum virksomhet: 302 Sola bo- og hjemmetjenester	50 916	55 537	55 417	55 417	55 417	-0,2 %
Virksomhet: 303 Tananger bo- og hjemmetjenester						
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	2 640	2 842	2 842	2 842	2 842	0,0 %
Inntekter	-121	-159	-159	-159	-159	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	2 519	2 683	2 683	2 683	2 683	0,0 %
Funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
Utgifter	632	650	650	650	650	0,0 %
Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	632	650	650	650	650	0,0 %
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Utgifter	24 608	25 234	25 234	25 234	25 234	0,0 %
Inntekter	-3 972	-4 233	-4 233	-4 233	-4 233	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	20 636	21 001	21 001	21 001	21 001	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Utgifter	19 663	22 088	22 068	22 068	22 068	-0,1 %
Inntekter	-291	-423	-423	-423	-423	0,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	19 372	21 665	21 645	21 645	21 645	-0,1 %
Funksjon: 261 Institusjonslokaler						
Utgifter	1 206	1 264	1 264	1 264	1 264	0,0 %
Sum funksjon: 261 Institusjonslokaler	1 206	1 264	1 264	1 264	1 264	0,0 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	33	34	34	34	34	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	33	34	34	34	34	0,0 %
Sum virksomhet: 303 Tananger bo- og hjemmetjenester	44 398	47 297	47 277	47 277	47 277	0,0 %
Virksomhet: 311 Åsenhagen avlastnings-/barnebolig						
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Utgifter	12 659	13 537	13 537	13 537	13 537	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	12 659	13 537	13 537	13 537	13 537	0,0 %
Sum virksomhet: 311 Åsenhagen avlastnings-/barnebolig	12 659	13 537	13 537	13 537	13 537	0,0 %
Virksomhet: 321 Miljøtjenesten						
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	3 967	3 742	3 742	3 742	3 742	0,0 %
Inntekter	-28	-31	-31	-31	-31	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	3 939	3 711	3 711	3 711	3 711	0,0 %
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Utgifter	46 698	48 598	48 598	48 598	48 598	0,0 %
Inntekter	-129	-132	-132	-132	-132	0,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	46 569	48 466	48 466	48 466	48 466	0,0 %
Sum virksomhet: 321 Miljøtjenesten	50 508	52 177	52 177	52 177	52 177	0,0 %
Virksomhet: 331 Psykisk helsearbeid						
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Utgifter	1 580	1 680	1 680	1 680	1 680	0,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	1 580	1 680	1 680	1 680	1 680	0,0 %
Funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer						
Utgifter	10 600	10 618	10 618	10 618	10 618	0,0 %
Sum funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer	10 600	10 618	10 618	10 618	10 618	0,0 %
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Utgifter	19 241	20 258	20 198	20 198	20 198	-0,3 %
Inntekter	-34	-35	-35	-35	-35	0,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	19 207	20 223	20 163	20 163	20 163	-0,3 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	719	989	989	989	989	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	719	989	989	989	989	0,0 %
Sum virksomhet: 331 Psykisk helsearbeid	32 106	33 510	33 450	33 450	33 450	-0,2 %
Virksomhet: 341 Sosiale tjenester						
Funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.						
Utgifter	6 027	6 039	6 039	6 039	6 039	0,0 %
Inntekter	-70	-70	-70	-70	-70	0,0 %
Sum funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.	5 957	5 969	5 969	5 969	5 969	0,0 %
Funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer						
Utgifter	2 126	2 590	2 590	2 590	2 590	0,0 %
Sum funksjon: 243 Tilbud til personer med rusproblemer	2 126	2 590	2 590	2 590	2 590	0,0 %
Funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak						
Utgifter	3 042	3 134	3 134	3 134	3 134	0,0 %
Sum funksjon: 273 Kommunale sysselsettingstiltak	3 042	3 134	3 134	3 134	3 134	0,0 %
Funksjon: 275 Introduksjonsordningen						
Utgifter	5 321	5 445	5 445	5 445	5 445	0,0 %
Inntekter	-103	-106	-106	-106	-106	0,0 %
Sum funksjon: 275 Introduksjonsordningen	5 218	5 339	5 339	5 339	5 339	0,0 %
Funksjon: 276 Kvalifiseringsprogrammet						
Utgifter	4 944	5 592	5 341	5 092	5 092	-8,9 %
Sum funksjon: 276 Kvalifiseringsprogrammet	4 944	5 592	5 341	5 092	5 092	-8,9 %
Funksjon: 281 Økonomisk sosialhjelp						
Utgifter	17 039	16 960	16 960	16 960	16 960	0,0 %
Inntekter	-590	-606	-606	-606	-606	0,0 %
Sum funksjon: 281 Økonomisk sosialhjelp	16 449	16 354	16 354	16 354	16 354	0,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Sum virksomhet: 341 Sosiale tjenester	37 736	38 978	38 727	38 478	38 478	-1,3 %
Virksomhet: 351 Fysio-/ergoterapi						
Funksjon: 233 Annet forebyggende helsearbeid						
Utgifter	0	1 157	1 157	1 157	1 157	0,0 %
Sum funksjon: 233 Annet forebyggende helsearbeid	0	1 157	1 157	1 157	1 157	0,0 %
Funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
Utgifter	9 730	13 236	13 216	13 216	13 216	-0,2 %
Inntekter	-1 389	-1 616	-1 616	-1 616	-1 616	0,0 %
Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	8 341	11 620	11 600	11 600	11 600	-0,2 %
Sum virksomhet: 351 Fysio-/ergoterapi	8 341	12 777	12 757	12 757	12 757	-0,2 %
Sum: Tjenesteområde levekår	298 925	317 287	316 816	316 567	316 567	-0,2 %
Tjenesteområde samfunnsutvikling						
Virksomhet: 401 Eiendom						
Funksjon: 120 Administrasjon						
Inntekter	0	-171	0	0	0	100,0 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	0	-171	0	0	0	100,0 %
Funksjon: 121 Forvaltn.utg. i eiendomsforvaltningen						
Utgifter	4 338	5 204	5 204	5 204	5 204	0,0 %
Inntekter	-190	-198	-99	-99	0	100,0 %
Sum funksjon: 121 Forvaltn.utg. i eiendomsforvaltningen	4 148	5 006	5 105	5 105	5 204	4,0 %
Funksjon: 130 Administrasjonslokaler						
Utgifter	7 491	7 964	7 964	7 964	7 964	0,0 %
Inntekter	-2 660	-1 975	-5 585	-16 510	-16 469	-733,9 %
Sum funksjon: 130 Administrasjonslokaler	4 831	5 989	2 379	-8 546	-8 505	-242,0 %
Funksjon: 190 Interne serviceenheter						
Utgifter	2 292	2 392	2 392	2 392	2 392	0,0 %
Inntekter	-2 292	-2 392	-2 392	-2 392	-2 392	0,0 %
Sum funksjon: 190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 213 Voksenopplæring						
Utgifter	1 862	1 899	1 899	1 899	1 899	0,0 %
Sum funksjon: 213 Voksenopplæring	1 862	1 899	1 899	1 899	1 899	0,0 %
Funksjon: 221 Førskolelokaler og skyss						
Utgifter	11 397	11 654	11 654	11 654	11 654	0,0 %
Inntekter	-913	-1 151	-619	-619	-619	46,2 %
Sum funksjon: 221 Førskolelokaler og skyss	10 484	10 503	11 035	11 035	11 035	5,1 %
Funksjon: 222 Skolelokaler						
Utgifter	34 275	35 005	35 005	35 005	35 005	0,0 %
Inntekter	-20 948	-7 426	-7 753	-18 174	-6 831	8,0 %
Sum funksjon: 222 Skolelokaler	13 327	27 579	27 252	16 831	28 174	2,2 %
Funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge						
Inntekter	0	0	-40	0	-40	0,0 %
Sum funksjon: 231 Aktivitetstilbud barn og unge	0	0	-40	0	-40	0,0 %
Funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.						
Inntekter	0	-356	0	0	0	100,0 %
Sum funksjon: 234 Aktivisering/servicetj. eldre og funksjonsh.	0	-356	0	0	0	100,0 %
Funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering						
Utgifter	68	69	69	69	69	0,0 %
Inntekter	-52	-54	-54	-54	-2 144	-3870,4 %
Sum funksjon: 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	16	15	15	15	-2 075	-13933,3 %
Funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.						
Utgifter	40	41	41	41	41	0,0 %
Sum funksjon: 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arb.	40	41	41	41	41	0,0 %
Funksjon: 244 Barneverntjeneste						
Utgifter	110	112	112	112	112	0,0 %
Inntekter	-22	-23	-23	-23	-23	0,0 %
Sum funksjon: 244 Barneverntjeneste	88	89	89	89	89	0,0 %
Funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.						
Inntekter	-34	0	0	0	0	0,0 %
Sum funksjon: 253 Bistand/pleie/omsorg i inst. for eldre/funksjonsh.	-34	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende						
Inntekter	0	-95	-76	0	0	100,0 %
Sum funksjon: 254 Bistand/pleie/omsorg til hjemmeboende	0	-95	-76	0	0	100,0 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Funksjon: 261 Institusjonslokaler						
Utgifter	8 204	8 418	8 418	8 418	8 418	0,0 %
Inntekter	-8 029	-14 842	-2 422	-25 764	-25 954	-74,9 %
Sum funksjon: 261 Institusjonslokaler	175	-6 424	5 996	-17 346	-17 536	-173,0 %
Funksjon: 265 Kommunalt disponerte boliger						
Utgifter	7 840	8 106	8 106	8 106	8 106	0,0 %
Inntekter	-10 175	-13 552	-12 280	-10 956	-10 956	19,2 %
Sum funksjon: 265 Kommunalt disponerte boliger	-2 335	-5 446	-4 174	-2 850	-2 850	47,7 %
Funksjon: 283 Bistand til etabl. og oppretth. av egen bolig						
Utgifter	457	300	300	300	300	0,0 %
Inntekter	-300	-300	-300	-300	-300	0,0 %
Sum funksjon: 283 Bistand til etabl. og oppretth. av egen bolig	157	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 315 Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak						
Inntekter	-205	-1 059	-1 059	-109	-109	89,7 %
Sum funksjon: 315 Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	-205	-1 059	-1 059	-109	-109	89,7 %
Funksjon: 325 Tilrettel. og bistand for næringslivet						
Inntekter	-222	-229	-229	-229	-229	0,0 %
Sum funksjon: 325 Tilrettel. og bistand for næringslivet	-222	-229	-229	-229	-229	0,0 %
Funksjon: 335 Rekreasjon i tettsted						
Utgifter	5 154	5 330	5 330	5 330	5 330	0,0 %
Inntekter	-665	-751	-580	-580	-580	22,8 %
Sum funksjon: 335 Rekreasjon i tettsted	4 489	4 579	4 750	4 750	4 750	3,7 %
Funksjon: 360 Naturforvaltning og friluftsliv						
Utgifter	88	89	89	89	89	0,0 %
Inntekter	-146	-1 028	-1 569	-594	-809	21,3 %
Sum funksjon: 360 Naturforvaltning og friluftsliv	-58	-939	-1 480	-505	-720	23,3 %
Funksjon: 365 Kultuminnevern						
Inntekter	0	-95	0	-310	0	100,0 %
Sum funksjon: 365 Kultuminnevern	0	-95	0	-310	0	100,0 %
Funksjon: 381 Kommunale idrettsbygg/-anlegg						
Utgifter	18 838	19 408	19 408	19 408	19 408	0,0 %
Inntekter	-12 162	-12 158	-11 909	-8 700	-8 556	29,6 %
Sum funksjon: 381 Kommunale idrettsbygg/-anlegg	6 676	7 250	7 499	10 708	10 852	49,7 %
Funksjon: 386 Kommunale kulturbygg						
Utgifter	4 051	4 127	4 127	4 127	4 127	0,0 %
Inntekter	0	-428	-242	-103	0	100,0 %
Sum funksjon: 386 Kommunale kulturbygg	4 051	3 699	3 885	4 024	4 127	11,6 %
Funksjon: 390 Den norske kirke						
Utgifter	41	42	42	42	42	0,0 %
Inntekter	-620	-536	-308	-289	-232	56,7 %
Sum funksjon: 390 Den norske kirke	-579	-494	-266	-247	-190	61,5 %
Funksjon: 393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier						
Utgifter	1 531	1 575	1 575	1 575	1 575	0,0 %
Inntekter	-54	-303	-56	-56	-56	81,5 %
Sum funksjon: 393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier	1 477	1 272	1 519	1 519	1 519	19,4 %
Sum virksomhet: 401 Eiendom	48 388	52 613	64 140	25 874	35 436	-32,6 %
Virksomhet: 411 Kommunalteknikk						
Funksjon: 190 Interne serviceenheter						
Utgifter	9 661	10 011	10 061	10 093	10 114	1,0 %
Inntekter	-9 661	-10 011	-10 061	-10 093	-10 114	-1,0 %
Sum funksjon: 190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 333 Komm. veier, nyanlegg, drift og vedlikeh.						
Utgifter	5 314	5 525	5 525	5 525	5 525	0,0 %
Sum funksjon: 333 Komm. veier, nyanlegg, drift og vedlikeh.	5 314	5 525	5 525	5 525	5 525	0,0 %
Funksjon: 334 Komm. veier, miljø- og trafikks.tiltak						
Utgifter	5 747	5 924	5 924	5 924	5 924	0,0 %
Inntekter	-2 154	-2 056	-1 876	-2 018	-1 220	40,7 %
Sum funksjon: 334 Komm. veier, miljø- og trafikks.tiltak	3 593	3 868	4 048	3 906	4 704	21,6 %
Funksjon: 340 Produksjon av vann						
Utgifter	10 230	10 985	11 735	12 195	12 500	13,8 %
Sum funksjon: 340 Produksjon av vann	10 230	10 985	11 735	12 195	12 500	13,8 %
Funksjon: 345 Distribusjon av vann						
Utgifter	15 510	15 216	15 955	16 787	17 772	16,8 %
Inntekter	-25 740	-26 201	-27 690	-28 982	-30 272	-15,5 %
Sum funksjon: 345 Distribusjon av vann	-10 230	-10 985	-11 735	-12 195	-12 500	-13,8 %

	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økning 2013-2016
Funksjon: 350 Avløpsrensing						
Utgifter	8 295	8 950	9 730	10 300	11 000	22,9 %
Sum funksjon: 350 Avløpsrensing	8 295	8 950	9 730	10 300	11 000	22,9 %
Funksjon: 353 Avløpsnett / innsamling av avløpsvann						
Utgifter	21 711	21 792	22 962	24 037	24 942	14,5 %
Inntekter	-30 006	-30 742	-32 692	-34 337	-35 942	-16,9 %
Sum funksjon: 353 Avløpsnett / innsamling av avløpsvann	-8 295	-8 950	-9 730	-10 300	-11 000	-22,9 %
Funksjon: 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.						
Utgifter	600	600	600	600	600	0,0 %
Inntekter	-600	-600	-600	-600	-600	0,0 %
Sum funksjon: 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.	0	0	0	0	0	0,0 %
Funksjon: 355 Innsamling av husholdningsavfall						
Utgifter	9 087	10 015	10 104	10 309	10 486	4,7 %
Inntekter	-18 337	-19 615	-19 954	-20 309	-20 836	-6,2 %
Sum funksjon: 355 Innsamling av husholdningsavfall	-9 250	-9 600	-9 850	-10 000	-10 350	-7,8 %
Funksjon: 357 Gjenvinning og sluttbeh. av hush.avfall						
Utgifter	9 250	9 600	9 850	10 000	10 350	7,8 %
Sum funksjon: 357 Gjenvinning og sluttbeh. av hush.avfall	9 250	9 600	9 850	10 000	10 350	7,8 %
Sum virksomhet: 411 Kommunalteknikk	8 907	9 393	9 573	9 431	10 229	8,9 %
Virksomhet: 421 Areal						
Funksjon: 301 Plansaksbehandling						
Utgifter	5 294	6 817	6 417	6 417	6 417	-5,9 %
Inntekter	-4 073	-4 716	-4 716	-4 716	-4 716	0,0 %
Sum funksjon: 301 Plansaksbehandling	1 221	2 101	1 701	1 701	1 701	-19,0 %
Funksjon: 302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering						
Utgifter	5 095	7 693	7 693	7 693	7 693	0,0 %
Inntekter	-6 172	-7 846	-7 408	-7 408	-7 396	5,7 %
Sum funksjon: 302 Byggesaksbehandling og eierseksjonering	-1 077	-153	285	285	297	294,1 %
Funksjon: 303 Kart og oppmåling						
Utgifter	3 559	4 673	4 673	4 673	4 673	0,0 %
Inntekter	-1 943	-2 643	-2 643	-2 643	-2 643	0,0 %
Sum funksjon: 303 Kart og oppmåling	1 616	2 030	2 030	2 030	2 030	0,0 %
Funksjon: 329 Landbruksforv. og landbruksbas. næringsutv.						
Utgifter	1 204	1 261	1 261	1 261	1 261	0,0 %
Inntekter	-130	-134	-134	-134	-134	0,0 %
Sum funksjon: 329 Landbruksforv. og landbruksbas. næringsutv.	1 074	1 127	1 127	1 127	1 127	0,0 %
Funksjon: 360 Naturforvaltning og friluftsliv						
Utgifter	365	420	370	370	370	-11,9 %
Sum funksjon: 360 Naturforvaltning og friluftsliv	365	420	370	370	370	-11,9 %
Sum virksomhet: 421 Areal	3 199	5 525	5 513	5 513	5 525	0,0 %
Sum: Tjenesteområde samfunnsutvikling	60 494	67 531	79 226	40 818	51 190	-24,2 %
Fordelte utgifter og avskrivninger						
801 Fordelte utgifter og avskrivninger						
Funksjon: 120 Administrasjon						
Inntekter	0	-1 702	-1 702	-1 702	-1 702	0,0 %
Sum funksjon: 120 Administrasjon	0	-1 702	-1 702	-1 702	-1 702	0,0 %
Funksjon: 130 Administrasjonslokaler						
Inntekter	0	-965	-965	-965	-965	0,0 %
Sum funksjon: 130 Administrasjonslokaler	0	-965	-965	-965	-965	0,0 %
Funksjon: 998 Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)						
Utgifter	22 314	19 808	19 808	19 808	19 808	0,0 %
Sum funksjon: 998 Ikke fordelte utg. (ikke Kostra-funksjon)	22 314	19 808	19 808	19 808	19 808	0,0 %
Sum virksomhet: 801 Fordelte utgifter og avskrivninger	22 314	17 141	17 141	17 141	17 141	0,0 %
Sum: Fordelte utgifter og avskrivninger	22 314	17 141	17 141	17 141	17 141	0,0 %
T O T A L T	1 075 291	1 114 058	1 117 029	1 074 510	1 083 698	-2,7 %

Vedlegg 7

Budsjettskjema 2A - investering

	Regnskap 2011	Budsjett 2012 opprinnelig	Budsjett 2012 m/endringer	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
4 Investeringer i anleggsmidler	291 217 359	354 978 000	357 792 000	438 176 000	406 964 000	576 882 000	366 970 000
Utlån og forskutteringer	28 339 953	0	0	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	8 399 813	85 000 000	85 000 000	5 000 000	140 500 000	369 000 000	5 000 000
Avsetninger	-4 458 591	0	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	323 498 534	439 978 000	442 792 000	443 176 000	547 464 000	945 882 000	371 970 000
Finansiert slik:							
4 Bruk av lånemidler	210 694 677	280 375 000	282 274 000	362 855 000	321 064 000	422 306 000	80 558 000
6 Inntekter fra salg av anleggsmidler	64 862 081	97 000 000	99 801 000	0	152 250 000	418 600 000	94 000 000
1 Tilskudd til investeringer	3 112 785	3 800 000	3 800 000	16 300 000	8 680 000	2 000 000	94 120 000
2 Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	18 622 991	26 690 000	27 123 000	22 905 000	26 956 000	16 054 000	16 742 000
Andre inntekter	476 190	0	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	297 768 724	407 865 000	412 998 000	402 060 000	508 950 000	858 960 000	285 420 000
3 Overført fra driftsbudsjettet	25 080 021	32 113 000	29 794 000	41 116 000	38 514 000	86 922 000	86 550 000
Bruk av avsetninger	649 789	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	323 498 534	439 978 000	442 792 000	443 176 000	547 464 000	945 882 000	371 970 000
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0	0
1 Boligtilskudd og oppstarts-/investeringstilskudd reformer - her omsorgsplan 2015, andre investeringstilskudd							
2 Spillemidler, trafikksikkerhetsmidler, avdrag Lyse og etableringslån/startlån							
3 Herav momskompensasjon fra anskaffelser i investeringsregnskapet			37 595 000	36 116 000	23 514 000	61 922 000	51 550 000
3 Herav overføringer fra drift til investeringer ekskl. momskompensasjon			-7 801 000	5 000 000	15 000 000	25 000 000	35 000 000
4 Inkludert selvfinansierte prosjekter - mellomfinansieres ved låneopptak.				112 500 000	186 500 000	136 000 000	0
5 Inkludert selvfinansierte prosjekter - avdrag på lån				0	135 500 000	364 000 000	0
6 Inkludert selvfinansierte prosjekter - videresalg				0	152 250 000	418 600 000	0

	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Ansvar: 12999 Inv. rådmannsnivå				
Prosjekt: 19601 IKT-investering strategisk	2 392 000	1 731 000	1 731 000	1 731 000
Prosjekt: 29602 Datamaskiner/fornyning skoler	3 244 000	1 622 000	1 622 000	1 622 000
Prosjekt: 39609 Inventar institusjoner	433 000	433 000	433 000	433 000
Prosjekt: 49617 Sola kulturskole, fornyelse utstyr/instr.	250 000	250 000	250 000	250 000
Prosjekt: 59639 Nordjærenpakken, kommunal del	200 000	200 000	200 000	200 000
Sum ansvar: 12999 Inv. rådmannsnivå	6 519 000	4 236 000	4 236 000	4 236 000
Ansvar: 13999 Inv. Eiendomsdrift				
Prosjekt: 19001 Kommunehus, rehab.	433 000	433 000	433 000	433 000
Prosjekt: 19005 Kommunehus , nytt SD-anlegg bygg B	500 000	0	0	0
Prosjekt: 19017 Tilrettel. universell utforming komm. bygg	750 000	750 000	750 000	750 000
Prosjekt: 19018 Rehabilitering (ekskl. skole/bhg.)	2 400 000	0	0	0
Prosjekt: 19019 Energimerking av bygninger	1 040 000	520 000	520 000	0
Prosjekt: 19630 Energiøkonomisering, klima-/energiplan	900 000	0	0	0
Prosjekt: 19635 Planlegging/byggeledelse tursti Hafrsfjord	300 000	300 000	300 000	300 000
Prosjekt: 29009 Dysjaland skole, branndekning vann fasader	250 000	0	0	0
Prosjekt: 29012 Skoler rehab.	1 082 000	1 082 000	1 082 000	1 082 000
Prosjekt: 29016 Barnehager rehab.	757 000	757 000	757 000	757 000
Prosjekt: 29018 Barnehager, forskriftsm. rehab. utemiljø	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Prosjekt: 29056 Skoler rehab. utemiljø	2 500 000	2 500 000	2 500 000	2 500 000
Prosjekt: 29062 SFO, mindre tilbygg/ombygginger	541 000	541 000	541 000	541 000
Prosjekt: 29064 Tananger u-skole, utvidelse p-plass	324 000	0	0	0
Prosjekt: 29066 Tananger u-skole, parkettgulv gymsal	1 000 000	0	0	0
Prosjekt: 29068 Tananger u-skole, gangbro	950 000	0	0	0
Prosjekt: 29069 Skjalgstova, tilpasning parmanent løsning	2 100 000	0	0	0
Prosjekt: 29074 Nedgravde avfallscontainere	400 000	400 000	400 000	400 000
Prosjekt: 29612 Dysjaland skole, opparbeiding uteareal (fra 14)	0	500 000	0	0
Prosjekt: 29618 Eikeberget barnehage, ferdigstillelse uteområde	700 000	0	0	0
Prosjekt: 39007 Sandesbubben, skjerming inngang (fra 14)	0	300 000	0	0
Prosjekt: 39011 Kjeldsbergkroken, utebod (fra 14)	0	170 000	0	0
Prosjekt: 39015 Soltun ald.pensj. rehab./ombygging	216 000	216 000	0	0
Prosjekt: 39027 TABO, div. ombygginger	324 000	324 000	324 000	324 000
Prosjekt: 39043 Helsehuset, rehab. innemiljø	216 000	216 000	216 000	0
Prosjekt: 39069 Trygdeboliger, sprinkling (evt. røykvarslere)	2 163 000	0	0	0
Prosjekt: 39070 Sola sjukeheim, rehab. 94-bygget (årsbev.)	433 000	433 000	433 000	433 000
Prosjekt: 39075 Oppgrad./tilpasning boliger (årsbev.)	324 000	324 000	324 000	324 000
Prosjekt: 39602 IKT-verktøy, Gerica eLÅs, plan og PDA	500 000	400 000	0	0
Prosjekt: 49002 Tananger kirke, ferdigstillelse uteområde (fra 14)	0	400 000	300 000	0
Prosjekt: 49003 Sola kirke, nytt tak	1 600 000	0	0	0
Prosjekt: 49029 Sola kulturhus, nytt scenegulv (fra 14)	0	850 000	0	0
Prosjekt: 49030 Sola kulturhus, belysning foajé (fra 14)	0	420 000	0	0
Prosjekt: 49602 Fritidslokaler, inventar/utstyr (fra 14)	0	200 000	0	200 000
Prosjekt: 49623 Kulturminnevernplan, tre minnesmerker	500 000	0	1 630 000	0
Prosjekt: 49635 Sola kulturhus, møbler kafé/foajé (fra 15)	0	0	300 000	0
Prosjekt: 49636 Sola kulturhus, trådløst mikrofonsystem	450 000	0	0	0
Prosjekt: 49637 Sola kulturhus, utstyr mediesal (fra 15)	0	0	215 000	0
Prosjekt: 49640 Ballbinge Snøde	0	600 000	0	0
Prosjekt: 59508 Tanangerhallen, utstyrslager (fra 14)	0	250 000	0	0
Prosjekt: 59527 Kommunale idr.anlegg, rehabilitering	757 000	757 000	757 000	0
Prosjekt: 59528 Dysjalandshallen, lysarmatur idretts-/svømmehall (fra 14)	0	649 000	0	0
Prosjekt: 59601 Tanangerhallen, utvidelse parkering (fra 14)	0	250 000	0	0
Prosjekt: 59606 Friområder/lekeplasser	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Prosjekt: 59613 Trimparken	690 000	0	0	0
Prosjekt: 59614 Tananger svømmehall, gangveg rundt hall (fra 14)	0	350 000	0	0
Prosjekt: 59621 Turveg Hellestø-Sele (fra 14)	0	1 500 000	1 500 000	0
Prosjekt: 59638 Maskiner, park og idrett mv.	1 200 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Prosjekt: 59643 Turveger (områder nær boligbebyggelse)	829 000	0	0	0
Prosjekt: 59652 Turveg Hafrsfjord - Sørnes	1 600 000	0	0	0
Prosjekt: 59654 Turveg Tananger indre havn	2 000 000	4 500 000	0	0
Prosjekt: 59658 Maskiner/tekn. utstyr idrettsanlegg	540 000	540 000	540 000	540 000
Prosjekt: 59663 Parkering Skiftesvik	216 000	0	0	0
Prosjekt: 59672 Turveg Hafrsfjord - Grannes	3 500 000	2 800 000	0	0
Prosjekt: 59673 Turveg Hafrsfjord - Joa	2 800 000	2 700 000	0	0
Prosjekt: 59674 Turveg Hafrsfjord - Jåsund	2 500 000	2 500 000	5 000 000	0
Prosjekt: 59675 Turveg Hafrsfjord - Snøde	0	0	0	7 800 000
Prosjekt: 59676 Turveg Hafrsfjord - Sømme	0	0	0	9 700 000
Sum ansvar: 13999 Inv. Eiendomsdrift	44 785 000	34 932 000	24 322 000	31 584 000

	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Ansvar: 14999 Inv. Eiendomsutvikling				
Prosjekt: 19016 Kommunehus, nytt bygg trinn I	3 000 000	22 500 000	80 000 000	80 000 000
Prosjekt: 19604 Erverv av areal	45 000 000	35 000 000	35 000 000	35 000 000
Prosjekt: 29003 Skadberg skole, begge trinn	10 000 000	0	0	0
Prosjekt: 29044 Ressurscenteret Grannes skole, utvidelse	5 000 000	25 000 000	32 000 000	0
Prosjekt: 29063 Røyneberg skole, innredning i kjeller nybygg	1 600 000	0	0	0
Prosjekt: 29070 Skolebruksplan, økt u-skolekap. sentrum (fra 15)	0	0	26 000 000	26 000 000
Prosjekt: 29073 Skolebruksplan, rehab./påbygg	10 000 000	5 000 000	25 000 000	0
Prosjekt: 29616 Røyneberg skole, trafikkløsning	0	0	2 700 000	0
Prosjekt: 39050 Handl.plan psyk. helse, bokoll., 4 boenh.	5 000 000	5 000 000	0	0
Prosjekt: 39052 Ny sjukeheim Sola sentrum	6 500 000	0	126 000 000	127 000 000
Prosjekt: 39055 TABO, utvidelse	38 800 000	0	0	0
Prosjekt: 39057 Bofellesskap, Myklebust BB-10	19 500 000	2 500 000	0	0
Prosjekt: 39059 Boligsos. handl.plan, nye komm. utleieboliger	14 000 000	9 000 000	10 000 000	10 000 000
Prosjekt: 39068 Byggepr. Skadbergbk./Åsens. lavblokker	47 000 000	145 000 000	0	0
Prosjekt: 39073 TABO, pers.base omsorgsboliger (fra 14)	0	433 000	0	0
Prosjekt: 39077 Byggepr. Myklebust felt BB-9	23 500 000	41 000 000	0	0
Prosjekt: 39078 Varmtvannsbasseng (fra 16)	0	0	0	11 000 000
Prosjekt: 39080 Sande dagsenter, ombygging	1 872 000	0	0	0
Prosjekt: 39082 Byggepr. Myklebust felt CB-6-12-13	21 000 000	67 000 000	249 000 000	0
Prosjekt: 39083 Byggepr. Myklebust felt CB-8-11-14	21 000 000	69 000 000	251 000 000	0
Prosjekt: 39617 TABO, nødstrømsaggregat	1 100 000	0	0	0
Prosjekt: 49025 Sola kirkegård, nytt driftsbygg	1 300 000	0	0	0
Prosjekt: 49033 Sola kulturhus, brannsikring	280 000	0	0	0
Prosjekt: 49036 Sola kulturhus, rehab.	1 500 000	0	0	0
Prosjekt: 49037 Lokaler Sola pistolklubb	200 000	2 200 000	0	0
Prosjekt: 59509 Solahallen, rehab. idrettshall	0	12 900 000	0	0
Prosjekt: 59531 Åsenhallen A, tribuner/kontorer	18 000 000	0	0	0
Sum ansvar: 14999 Inv. Eiendomsutvikling	295 152 000	441 533 000	836 700 000	289 000 000

	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Ansvar: 51999 Inv. Komunalteknikk				
Prosjekt: 59026 Oppgradering utest. vann	100 000	100 000	100 000	0
Prosjekt: 59101 A97 Rehab. pumpest.avløp	0	800 000	800 000	800 000
Prosjekt: 59104 A179 Pumpeledning Forusbeen til avløp vest	2 600 000	0	0	0
Prosjekt: 59114 A135 Tilstandsvurdering tiltak	1 500 000	1 000 000	1 000 000	0
Prosjekt: 59115 A154 Rafinerivegen (fra 15)	0	0	200 000	6 300 000
Prosjekt: 59116 A155 Vigdelsvegen	10 000 000	2 500 000	0	0
Prosjekt: 59118 A173 Kartlegging av fremmedvann	100 000	100 000	100 000	100 000
Prosjekt: 59206 R116 Renovasjon	250 000	500 000	250 000	250 000
Prosjekt: 59312 VA157 Ølbergvegen (fra 16)	0	0	0	8 500 000
Prosjekt: 59327 VA18 Bergjevegen (fra 14)	0	1 250 000	9 300 000	0
Prosjekt: 59329 VA48 Sørsjøvegen	1 550 000	0	0	0
Prosjekt: 59335 VA111 Uforutsette tiltak	2 700 000	1 500 000	1 500 000	0
Prosjekt: 59337 VAR105 Div. mask./utrustning/utstyr	0	300 000	0	200 000
Prosjekt: 59342 VA74 Nordsjøvegen	15 000 000	12 800 000	0	0
Prosjekt: 59350 VA7 Skibmannsvegen del 2	25 500 000	10 000 000	9 000 000	4 700 000
Prosjekt: 59351 VA56 Sandefeltet	400 000	11 000 000	10 950 000	0
Prosjekt: 59352 VA151 Sørkolnesvegen	500 000	1 350 000	3 850 000	0
Prosjekt: 59353 VA152 Kolnesvegen sør	300 000	5 800 000	3 200 000	0
Prosjekt: 59354 VA153 Kolnesvegen nord	300 000	3 050 000	3 300 000	0
Prosjekt: 59355 VA06 Torkelsparken del 1	0	500 000	11 300 000	3 000 000
Prosjekt: 59356 Tiltak ved priv. utbyggingspr.	1 500 000	1 000 000	1 000 000	0
Prosjekt: 59357 VA55 Fjordvegen/Skiljaberget	1 000 000	0	0	0
Prosjekt: 59358 VA Ljosheimvegen/Ljosheimkroken	3 200 000	0	0	0
Prosjekt: 59359 VA40 Grotnes nord (fra 15)	0	0	1 200 000	13 000 000
Prosjekt: 59360 VA42 Grotnes sør (fra 15)	0	0	7 461 000	600 000
Prosjekt: 59362 VA177 Knatten	7 700 000	0	0	0
Prosjekt: 59363 VA??? Undergang Røyneberg bhg. (fra 15)	0	0	3 100 000	0
Prosjekt: 59404 Gang-/sykkelveg FV379 Vigdelsv.	7 000 000	0	0	0
Prosjekt: 59406 Utskifting gatelys, standardheving	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Prosjekt: 59419 Trafikksikkerhetsplan, standardheving veger (kun budsjett)	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Prosjekt: 59425 Trafikksikkerhetsplan, ikke spesifikke tiltak	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Prosjekt: 59426 Gang-/sykkelveg Nordsjøv. (Strandhotellet-Airp.hotellet)	2 000 000	0	0	0
Prosjekt: 59428 Ny Solastrandveg	300 000	0	0	0
Prosjekt: 59432 Tananger ring, miljøgate (MPG)	0	300 000	3 200 000	0
Prosjekt: 59433 Sandesletta, miljøgate (MPG)	0	100 000	500 000	0
Prosjekt: 59435 Ljosheimfeltet, ny adkomstveg	1 600 000	0	0	0
Prosjekt: 59437 Småanlegg veger (busskur mv.)	500 000	500 000	500 000	0
Prosjekt: 59440 Ræge kirke, ny veg	0	850 000	0	0
Prosjekt: 59446 Fortau Røyneberg skole/bhg.	0	1 700 000	0	0
Prosjekt: 59901 P107 Biler / større maskiner	600 000	1 700 000	600 000	1 700 000
Prosjekt: 59902 P109 Div. maskiner, utrustning	150 000	0	150 000	0
Sum ansvar: 51999 Inv. Komunalteknikk	89 350 000	61 700 000	75 561 000	42 150 000
Ansvar: 52999 Inv. Arealbruk				
Prosjekt: 59671 Digitalisering av arkiv (Areal)	2 370 000	63 000	63 000	0
Sum ansvar: 52999 Inv. Arealbruk	2 370 000	63 000	63 000	0
Ansvar: 92000 Finansieringstransaksjoner				
Prosjekt: 19607 Forvaltningslån	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Sum ansvar: 92000 Finansieringstransaksjoner	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
SUM FINANSIERINGSBEHOV	443 176 000	547 464 000	945 882 000	371 970 000

	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Art: 36720 Salg av bolighus/leiligheter	0	-152 250 000	-418 600 000	0
Art: 36729 Salg av div. kommunale bygg	0	0	0	-94 000 000
Art: 37009 Div. ref. fra staten	-158 000	-632 000	-450 000	-789 000
Art: 37309 Spillemidler fra fylkeskommunen	-8 316 000	-12 583 000	-1 863 000	-2 212 000
Art: 37709 Div. refusjon fra private	-690 000	0	0	0
Art: 38100 Investeringsstilskudd fra Husbanken	-15 800 000	-8 680 000	-2 000 000	-87 120 000
Art: 38309 Div. inv.tilskudd fra fylkeskommuner	-500 000	0	0	-7 000 000
Art: 39100 Lånemidler	-362 855 000	-321 064 000	-422 306 000	-80 558 000
Art: 39200 Avdrag på utlån	-13 741 000	-13 741 000	-13 741 000	-13 741 000
Art: 39700 Overføring fra drift momskomp.	-36 116 000	-23 514 000	-61 922 000	-51 550 000
Art: 39701 Overføring fra drift tillegg	-5 000 000	-15 000 000	-25 000 000	-35 000 000
SUM FINANSIERING	-443 176 000	-547 464 000	-945 882 000	-371 970 000

Ikke inkludert over:	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Art: 30100 Lønn i faste stillinger inv.	2 496 000	2 496 000	2 496 000	2 496 000
Art: 36900 Fordelte utgifter (kun tert.avsl.)	-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000

Vedlegg 9
Økonomisk oversikt - drift

	Regnskap 2011	Budsjett 2012 opprinnelig	Budsjett 2012 m/endinger	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
<i>Driftsinntekter</i>							
1 Brukerbetalinger	47 839 765	50 442 000	51 533 000	53 740 000	53 740 000	53 740 000	53 740 000
2 Andre salgs- og leieinntekter	107 473 691	102 779 000	102 791 000	106 675 000	108 276 000	110 654 000	112 590 000
3 Overføringer med krav til motytelse	162 627 438	85 812 000	89 493 000	85 427 000	72 825 000	111 233 000	100 861 000
Rammetilskudd	302 011 597	363 000 000	352 000 000	361 000 000	369 000 000	381 000 000	391 000 000
4 Andre statlige overføringer	37 549 956	44 667 000	41 167 000	43 680 000	43 680 000	43 680 000	43 680 000
Andre overføringer	2 164 058	511 000	511 000	511 000	511 000	511 000	511 000
Skatt på inntekt og formue	715 339 252	732 878 000	750 000 000	822 000 000	848 000 000	875 000 000	903 000 000
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	1 375 005 757	1 380 089 000	1 387 495 000	1 473 033 000	1 496 032 000	1 575 818 000	1 605 382 000
<i>Driftsutgifter</i>							
Lønnsutgifter	679 068 622	667 961 000	684 940 000	702 930 000	702 737 000	702 545 000	702 545 000
Sosiale utgifter	170 070 573	190 278 000	195 136 000	194 483 000	194 425 000	194 368 000	194 368 000
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	187 871 354	162 859 000	165 194 000	168 417 000	167 728 000	169 015 000	168 446 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	246 574 852	246 333 000	251 030 000	255 263 000	257 650 000	258 540 000	259 843 000
5 Overføringer	71 126 681	95 775 000	73 940 000	90 801 000	81 946 000	77 496 000	77 496 000
6 Avskrivninger	62 271 511	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-33 961 583	-34 530 000	-34 530 000	-35 222 000	-35 267 000	-35 294 000	-35 310 000
Sum driftsutgifter	1 383 022 011	1 328 676 000	1 335 710 000	1 376 672 000	1 369 219 000	1 366 670 000	1 367 388 000
Brutto driftsresultat	-8 016 254	51 413 000	51 785 000	96 361 000	126 813 000	209 148 000	237 994 000
<i>Finansinntekter</i>							
Renteinntekter og utbytte	54 389 242	52 877 000	50 177 000	48 638 000	48 368 000	52 448 000	48 008 000
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	486 000	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	122 848	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Sum eksterne finansinntekter	54 998 090	52 937 000	50 237 000	48 698 000	48 428 000	52 508 000	48 068 000
<i>Finansutgifter</i>							
Renteutgifter og låneomkostninger	33 983 481	35 400 000	33 400 000	37 600 000	45 100 000	57 100 000	60 400 000
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	29 849 000	36 600 000	37 600 000	34 900 000	41 200 000	46 900 000	51 100 000
Utlån	131 906	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Sum eksterne finansutgifter	63 964 387	72 023 000	71 023 000	72 523 000	86 323 000	104 023 000	111 523 000
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-8 966 297	-19 086 000	-20 786 000	-23 825 000	-37 895 000	-51 515 000	-63 455 000
6 Motpost avskrivninger	62 271 511	0	0	0	0	0	0
Netto driftsresultat	45 288 960	32 327 000	30 999 000	72 536 000	88 918 000	157 633 000	174 539 000

Vedlegg 9
Økonomisk oversikt - drift

	Regnskap 2011	Budsjett 2012 opprinnelig	Budsjett 2012 m/endringer	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
<i>Interne finanstransaksjoner</i>							
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	0	0	26 433 000	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	7 165 829	0	0	0	79 000	0	1 134 000
Bruk av bundne fond	4 669 079	3 425 000	5 101 000	5 075 000	7 422 000	8 556 000	10 282 000
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	11 834 908	3 425 000	31 534 000	5 075 000	7 501 000	8 556 000	11 416 000
Overført til investeringsregnskapet	25 080 021	32 113 000	29 794 000	41 116 000	38 514 000	86 922 000	86 550 000
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	397 182	3 639 000	32 739 000	3 991 000	0	1 537 000	0
Avsatt til bundne fond	5 213 588	0	0	68 000	68 000	68 000	68 000
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	30 690 791	35 752 000	62 533 000	45 175 000	38 582 000	88 527 000	86 618 000
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	26 433 076	0	0	32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000
1 Inneholder blant annet: Brukerbetalinger barnehage, kulturskole, pleie og omsorg							
2 Inneholder blant annet: Husleieinntekter, gebyrer vann - avløp - renovasjon og arealbruk							
3 Inneholder blant annet: Momskompensasjon drift og investeringer, kompensasjonstilskudd fra Husbanken, refusjon lønn fra folketrygden (kun regnskap)							
4 Inneholder blant annet: Driftstilskudd private barnhager, integreringstilskudd flyktninger							
5 Inneholder blant annet: Forutsatt omstilling (negativt fortegn), inngående merverdiavgift, økonomisk sosialhjelp, tilskudd kirkelig fellesråd, kommunale foretak og lag/organisasjoner							
6 Økonomiplanen inneholder ikke avskrivninger, som uansett nulles ut i driftsregnskapet.							
Måltall:							
Netto driftsresultat uten anbefalte tiltak (i planperioden)	45 288 960	32 327 000	30 999 000	72 536 000	88 918 000	157 633 000	174 539 000
Anbefalte tiltak i drift i tillegg til renter og avdrag av investeringer				32 436 000	57 837 000	77 662 000	99 337 000
Netto driftsresultat med anbefalte tiltak				40 100 000	31 081 000	79 971 000	75 202 000
Korrigerte netto driftsutgifter uten avskrivninger	963 095 592	1 044 465 000	1 050 215 000	1 086 639 000	1 090 187 000	1 046 852 000	1 056 006 000
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (uten tiltak)	3,29 %	2,34 %	2,23 %	4,92 %	5,94 %	10,00 %	10,87 %
Netto driftsutgifter uten avskrivninger i % av skatt og rammetilskudd fra staten	94,67 %	95,31 %	95,30 %	91,85 %	89,58 %	83,35 %	81,61 %
Momskompensasjon fra investeringer (inngår i tallgrunnlaget)				36 116 000	23 514 000	61 922 000	51 550 000
Korrigert netto driftsresultat				3 984 000	7 567 000	18 049 000	23 652 000
Korrigert netto driftsresultat i prosent (uten momskompensasjon fra investeringer)				0,27 %	0,51 %	1,15 %	1,47 %
Forutsatt omstillingseffekt i basis (inngår i tallgrunnlaget)				5 000 000	12 000 000	17 000 000	17 000 000
Korrigert netto driftsresultat, uten forutsatt omstilling i basis				-1 016 000	-4 433 000	1 049 000	6 652 000
Korrigert netto driftsresultat i prosent, uten forutsatt omstilling i basis				-0,07 %	-0,30 %	0,07 %	0,41 %

Vedlegg 10

Økonomisk oversikt - investering

	Regnskap 2011	Budsjett 2012 opprinnelig	Budsjett 2012 m/endringer	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
<i>Inntekter</i>							
Salg av driftsmidler og fast eiendom	64 862 081	97 000 000	99 801 000	0	152 250 000	418 600 000	94 000 000
Andre salgsinntekter	389 647	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-8 550	12 949 000	13 382 000	9 164 000	13 215 000	2 313 000	3 001 000
Statlige overføringer	2 737 785	6 300 000	6 300 000	15 800 000	8 680 000	2 000 000	87 120 000
Andre overføringer	375 000	-2 500 000	-2 500 000	500 000	0	0	7 000 000
Renteinntekter og utbytte	86 543	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	68 442 506	113 749 000	116 983 000	25 464 000	174 145 000	422 913 000	191 121 000
<i>Utgifter</i>							
Lønnsutgifter	5 771 877	5 000 000	5 000 000	2 796 000	2 796 000	2 796 000	2 796 000
Sosiale utgifter	793 788	0	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	252 685 676	352 378 000	354 888 000	437 876 000	406 664 000	576 582 000	366 670 000
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	123 488	0	0	0	0	0	0
Overføringer	43 638 850	0	304 000	0	0	0	0
Renteutgifter og omkostninger	1 394 484	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-13 190 805	-2 400 000	-2 400 000	-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000	-2 496 000
Sum utgifter	291 217 359	354 978 000	357 792 000	438 176 000	406 964 000	576 882 000	366 970 000
<i>Finanstransaksjoner</i>							
Avdrag på lån	8 399 813	85 000 000	85 000 000	5 000 000	140 500 000	369 000 000	5 000 000
Utlån	27 989 629	0	0	0	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	350 324	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	388 000	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	-4 846 591	0	0	0	0	0	0
Avsatt til likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	32 281 175	85 000 000	85 000 000	5 000 000	140 500 000	369 000 000	5 000 000
Finansieringsbehov	255 056 028	326 229 000	325 809 000	417 712 000	373 319 000	522 969 000	180 849 000
<i>Dekket slik:</i>							
Bruk av lån	210 694 677	280 375 000	282 274 000	362 855 000	321 064 000	422 306 000	80 558 000
Mottatte avdrag på utlån	18 631 541	13 741 000	13 741 000	13 741 000	13 741 000	13 741 000	13 741 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Overført fra driftsbudsjettet	25 080 021	32 113 000	29 794 000	41 116 000	38 514 000	86 922 000	86 550 000
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	532 475	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	117 314	0	0	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	255 056 028	326 229 000	325 809 000	417 712 000	373 319 000	522 969 000	180 849 000
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0	0

